

Tã 'ě'ě lājó'bán kâ Tã 'Ē'ě

Tã 'ě'á zīlā nīlī sīsī rī

Nōō rī'á búkū Lúkǎ kâ rī lâ ró îgīlī ōjīlā āmbá rú bê Tīyōfīlě rī drī rī ī'dī. Búkū nō 'á rī, rī'á 'dó 'dígówá tā gólīyī rī 'bá rú 'élé Yésū rī ōdrā gō'dá kpá ngāngā lâ bê rī volé sī rī ī'dī. Í'dígówá 'dī rī'á tā gólā lājó'bán yī drī ūjūzō 'ě'á tā 'bā'bā ǎdūkū Yésū kâ gólīyī drī kī'á nī rī gólīyī ōlâ'bú īyī Yērōsālémā lésī 'bǎdrī 'ásī ndrī rī ārīlī rī ī'dī. Gō'dá kpá tā gólā Líndrī Tāndí Ôvārī kâ drī gólīyī vó ndrēzō, gō'dá kpá mbârākā fēzō kǎnīsǎ drī gō'dá drī-'bá lâ yī bê rī.

Lājó'bán yī drī tā gólā Yésū drī â'dózó tótó ōjīlā Yúdǎ yī kâ drī kô, bê-rī ōjīlā ōrī āngó drī rī 'bá yī drī ndrī rī īlīzō. Kápītā 15 â'dā tā gólā lājó'bán yī drī rú ê'bézó Yērōsālémā 'á, gō'dá drīlīyī tā-drī lēzō tā 'dī 'á rī ī'dī. Gō'dá drīlīyī drī-ǎcê fēzō Póólō drī â'dózó lājó'bán ró ōjīlā gólīyī â'dó 'bá kô ōjīlā Yúdǎ yī kâ ró rī 'bá yī drī. Gō'dá nīngá sī rī, ngá āzā ícá kô tā âtī-âtī tāndí lôgálé lâ'bú ákó vō 'ásī ndrī.

Gō'dá kápītā 21 'ásī 'būū ǎdūkū lâ 'álâ rī, īyīkâ tā kúmú ngīngī gólīyī rī 'bá tā Póólō kâ kīlī rī 'bá yī kâ ī'dī, gō'dá kpá tā gólâ rú 'ě 'bá Póólō rī jōjō Rómā 'álâ nī'á tā lâ kī rī bê.

¹ Kúmú Tīyōfīlě, úlī gólīyī má drī îgīlī ní drī búkū drī-káká ámakâ rī 'á rī â'dô īyī trá ndrī tā gólīyī Yésū drī ítólé 'élé gō'dá kpá tā gólīyī gólâ drī ítōzō ōjīlā līfī ímbálé ī'dī sī lâ rī yī ī'dī, ² calé búúú kâyī gólâ Ôvārī drī gólâ rī trōzō úrú 'álâ rī 'á. Gō'dá ǎkpākā'dā Ôvārī trōó drē gólâ úrú 'álâ kô rī, Líndrī Tāndí Ôvārī kâ drī gólâ rī 'bázō tā â'dalé lājó'bán

gólâkâ gólâ drí nĵílí trá sĵsí tã gólĵyĵ Ôvârí drí lĕlé gólĵyĵ drí 'ĕlé rĵ yĵ tãsí. ³ Yĕsũ rĵ ôdrã gõ'dã kpá gólâ rĵ lĵdrĵ-lĵdrĵ vólé drĵ 'ásĵ, gólâ rĵ trá ĵnyákũ drĵ nŏngá kâyĵ nyâ'dĵ-rĵ ĵyĵ nyãányã â'dálé lãjó'bán ĵyĵkâ rĵ 'bán yĵ drĵ ândâlâ dũũ, tãlâ 'dũ gólĵyĵ ũnĵ ró dódó kĵ, pãtĵĵ yĵ rĵ'á lédrĕ-lédrĕ ró. Lãjó'bán 'dĵ 'bán yĵ ndrĕ ĵyĵ gólâ trá, gõ'dã gólâ rĵ trá rĵ'á tã ũrũkâ 'bán yĵ âtalé gólĵyĵ drĵ tã gólâ Ôvârí drĵ ôjĵlã 'bázó â'dólé kũmũ ĵyĵkâ zĕlé rĵ tãsí.

Tã Líndrí Tãndí Ôvârí kã drĵlã tã lâ 'bãlé ngá fĕfĕ ró rĵ tãsí

⁴ Nĵngá sĵ, kâyĵ äzã sĵ, Yĕsũ yĵ ê'bĕ rũ bĕ ngá nyálé lãjó'bán ĵyĵkâ rĵ 'bán yĵ bĕ rĵ, drĵlã tã 'bázó gólĵyĵ drĵ kĵ nĵ rĵ, “Mĵ rĵ drĕ tãkŏ Yĕrŏsãlĕmã 'á nŏngá fĵnyáwá, gõ'dã nĵ tĕ ró Líndrí Tãndí gólâ âmã átã drĵ tã lâ 'bãlé trá sĵsí kĵ, yĵ äã'dô äfĕ'á lâ mbârãkã sŏlé ânĵ 'á rĵ. ⁵ Sĵsí rĵ, Yŏwãní 'ĕ bãbãtĵzĵ ĵyĵkâ ôjĵlã drĵ ĵĵmvũ sĵ, gõ'dã kâyĵ fĵnyáwá vólé drĵ 'ásĵ rĵ, Ôvârí â'dô ĵyĵkâ bãbãtĵzĵ 'ĕ'á ânĵ drĵ Líndrí Tãndí ĵyĵkã sĵ.”

Tã Yĕsũ rĵ trŏzŏ ũrũ 'álã kũlũndũndũ ró rĵ

⁶ Gõ'dã kâyĵ äzã sĵ, lãjó'bán Yĕsũ kã ũsũ ĵyĵ rũ bĕ ó'dĵ gólâ bĕ rĵ, drĵlĵyĵ gólâ rĵ ĵĵzŏ kĵ nĵ rĵ, “Kũmũ âmãkã, nŏô trá ĵ'dĵ ngbããngbãnŏ kâyĵ gólâ ní drĵ 'bãlé â'dózó kũmũ ängĵ ämãkã ró, gõ'dã ôjĵlã ämãkã Ĵsĵrã'ĕlĕ kã 'bãlé 'bãdrĵ ämãkã trŏlé ôjĵlã lídí drĵgã sĵ rĵ ĵ'dĵ yã?”

⁷ Gõ'dã gólâ kĵ gólĵyĵ drĵ rĵ, “Âmã átã cé ĵ'dĵ ĕlé â'dô â'dó'á nĵ drĵ-ãcĕ bĕ kâyĵ tã 'dĵ 'bán yĵ drĵ 'ĕzó â'dólé rĵ 'bánã nĵ. Ĵcã kŏ ânĵ drĵ kâyĵ tã rĵ 'dĵ 'bán yĵ drĵ 'ĕzó rũ 'ĕlé rĵ nĵlĵ.

⁸ Gõ'dã nĵ ârĵ drĕ tã nŏ. Líndrí Tãndí Ôvârí kã â'dô â'dé'á ânĵ drĵ mbârãkã sŏlé ânĵ 'á, tãlã nĵ nĵ ró bĕ â'dólé ĵĵĵ drĵ 'bán ró má drĵ, tã âmãkã â'dálé ôjĵlã Yĕrŏsãlĕmã 'á rĵ drĵ nŏngá, gõ'dã vŏ ũrũkâ 'bán yĵ Yũdãyã kã 'ásĵ ndrĵ, gõ'dã 'bãdrĵ zĵlĵ Sãmãrĵyã rĵ 'álã, nĵngá sĵ rĵ, ôjĵlã 'bãdrĵ äzã 'bán

yí kâ drí ndrĩ.” ⁹ Gõ'dá Yésũ âtalé bê úlí 'dĩ 'bá yí ndrĩ rĩ, Ôvãrí drí gólâ rĩ trözó nĩzó úrú 'álâ nyé kúlûndúndú ró. 'Dĩ lãjó'bá gólâkâ rĩ 'bá yí lĩfĩ drĩ lâ yí 'á. Nĩngá sĩ, mbãrãsã drí gólâ rĩ lĩmózó lãpĩlĩ, gõ'dá gólĩyĩ îcá kô gólâ rĩ ndrĕlé kpá ó'dĩ.

¹⁰ Yésũ ôtĩrĩ rĩ nĩlĩ 'bũũ 'álâ rĩ, gólĩyĩ zãã rĩ'á gólâ rĩ vó ndrĕ'á. Nĩngá sĩ 'wãã, ãgô ãzã 'bá yí rĩ sô iyĩ ítã mvĕĕmvĕ kpĩrĩ-kpĩrĩ 'ĩ, drĩlĩyĩ ãgázó ãdrĕlé gólĩyĩ gãã drĩ 'á. ¹¹ Gõ'dá õjĩlã rĩ 'dĩ 'bá yí drĩ ngãzó tã âtalé kĩ nĩ rĩ, “Ãnĩ õjĩlã Gãlĩlãyã kã nõ 'bá yí, nĩ ãsũ tã kô. Yésũ rĩ gólâ ãnĩ drĩ ndrĕlé trá tã nĩrĩ 'á 'bũũ 'álâ nã, kãyĩ ãzã sĩ, gólâ ã'dô ãgõ'á kpá ó'dĩ ãngó nõ 'á, kpá nyé õzõ lãtĩ gólâ ãnĩ drĩ gólâ rĩ ndrĕzó trá nĩrĩ 'á volé 'dĩ tí. Gõ'dá ngbãangbãno, nĩ rĩ ãdrĕlé rĩ'á võ ndrĕlé 'bũũ 'álâ ró kô. Tã ndĕ rũ trá!”

Tã gólâ Mãtĩyã rĩ nĩzó lãjó'bá ró Yúdã rĩ võ 'á rĩ

¹² Tã rĩ 'dĩ ã'dô trá únĩ gólâ fĕ dô kã zĩlĩ õlĩvĩ rĩ bê rĩ drĩ 'álâ, võ rĩ 'dĩ jĕé kô, ã'dô 'bã'á õzõ áyágá ãlô kãtĩ Yĕrõsãlĕmã rú sĩ. Tólã sĩ, lãjó'bá Yésũ kã 'dĩ 'bá yí drĩ ngãzó gólĕ filĩ jãrĩbã Yĕrõsãlĕmã kã rĩ 'álâ. ¹³ Gólĩyĩ mbã trá nĩlĩ jó 'alé úrú lĕsĩ gólĩyĩ drĩ rĩzó rĩlĩ rĩ 'á lâ. Lãjó'bá Yésũ kã 'dĩ 'bá yí rú lâ yí rĩ'á 'dĩ nõ: Pĕtĕrõ, Yõwãní, Yãkóbã, ãndĩrĩyã, Fĩlĩpõ, Tõmã, Bãtõlõmĕyõ, Mãtáyõ, Yãkóbã ãlãpáyã, Sĩmõnã,* gõ'dá Yúdã* Yãkóbã. ¹⁴ Gólĩyĩ rĩ trá rũ ĕ'bĕlé võ ãlô 'á rãtãã 'ĕlé kpãkã ãlô pĩpĩsĩlĩ ãlô sĩ õkó gólĩyĩ rĩ 'bã lãmúlĩ Yésũ yĩ bê rĩ 'bã yĩ bê, gõ'dã Mãrĩyã Yésũ rĩ ãndrĕ ró rĩ, gõ'dã Yésũ rĩ ãdrũpĩ yĩ bê.

¹⁵ Nĩngá sĩ, kãyĩ ãzã sĩ, õjĩlã gólĩyĩ tã lĕ 'bã trá Yésũ 'á rĩ 'bã yí drĩ ngãzó rũ ĕ'bĕlé tũ võ ãlô 'á. Gólĩyĩ rĩ'á õzõ kãmã-ãlô-drĩ-lã-nyã'dĩ-trã kãtĩ. Nĩngá sĩ, Pĕtĕrõ drĩ

* 1:13 1.13 Sĩmõnã 'dĩ gólâ fĩ 'bã trá õmã 'á ãjú 'bũlĩ 'bãdrĩ iyĩkã tãsĩ rĩ. * 1:13 1.13 Yúdã kpã zĩlĩ Tãdĕyõ rĩ.

ngãzô âdrélé ûrû tâ âtalé gólîyî drí kî nî rî, ¹⁶ “Ámâ âdrúpî yî ámâ îzô yí bê, îcâ trá úlí Ôvârí kâ gólîyî îgílî trá tâ îgî-îgî íyíkâ 'á nō drí rû 'ēlé Yúdâ drí. Ākû ró âkû ró nā rî, Líndrî Tândí gólâkâ 'bā kúmú Dăwúdî trá tâ âtalé tâ 'ē 'bā rû 'ēlé âtî 'álâ vō Yúdâ kâ lâjô' bā ró rî tāsî, Yúdâ gólâ âjû 'bū 'bā yî âtrō 'bā Yēsū rî rûlí rî, ¹⁷ kpálé Yēsū njílî bê Yúdâ rî gógó 'dî trá nî lâjô' bā ró lôsî 'ēlé âmâ âzî-âzî ró rî.”

¹⁸ (Pétĕrō rî rî'á úlí 'dî 'bā yî âtalé Yúdâ rî ôdrā tāsî, tâlâ ófĕlé bê lâfâ gólâ Yēsū rî gî kâ ró Yúdâ drí rî, gō'dá drílâ ámvú gîzô î'dî sî lâ. Nîngá sî, kâyî âzâ sî, Yúdâ drí drázó ámvú rî 'dî 'á tólâ. Gólâ 'dê vūdrî gō'dá 'â lâ drí fúzó kpĕérĕ, fîî lâ drí âtūzô âdrû ĩnyákú drî. ¹⁹ Ōjílâ ndrî gólîyî rî 'bā Yĕrōsālēmā 'álâ rî 'bā yî drí Yúdâ rî ôdrā tâ 'dî ârízó. Gō'dá gólîyî drí ámvú rî 'dî rú lâ zîzô tî ĩyíkâ rî sî kî, Ākĕlĕ Dámā, tâ ífî lâ kî, Āmvú Ārí kâ.)

²⁰ Nîngá sî, Pétĕrō drí tâ âtázó kpá ó'dí Yúdâ rî tāsî kî, “Ígî trá âkû ró Lôngó Dăwúdî kâ 'á kî nî rî, 'Jó gólâkâ ôrî ngbôrôngólô tākó ití ōjílâ âzâ ákó 'á lâ.’

Lôngó 69.25

Gō'dá îgî kpá trá tólâ lôngó âzâ rî 'á kî,
'Óô'bā ōjílâ âzâ vō íyíkâ lôsî 'ē kâ rî 'á.’

Lôngó 109.8

²¹⁻²² “Ítî tâlâ úlí 'dî 'bā yî tāsî rî, má âtâ ânî drí kî nî rî, îcâ trá âmâ drí ōjílâ âzâ njîzô â'dólé âmá bê, gólâ â'dó 'bā lîfî drî 'bā ró Yēsū rî lídrî-lídrî ôdrā 'ásî rî tāsî. Îcâ trá âmâ drí ōjílâ âzâ â'dó 'bā âmâ lâmû-âzî ró kâyî ndrî âmâ drí lâmúzó Kúmú âmákâ Yēsū bê ĩtú gólâ Yōwánî drí gólâ rî ĩbábátízázó rî 'á calé būúú kâyî Ôvârí drí gólâ rî trózó volé ûrû 'álâ rî 'á rî njî'á î'dî.”

²³ Ítî rî, ōjílâ rû ê'bé 'bā 'dî 'bā yî drí tâ ĩsū ĩyíkâ âdūkū lâ trózó 'bālĕ ōjílâ rî rú. 'Dîî rî'á Mătíyā gō'dá âzâ lâ gbō Yōsépā Sábā rî mvá ró rî'á zîlâ kpá Yúsĕtū rî. ²⁴ Nîngá sî,

drílíyî ngázó rātáá 'élé Ôvârí drí kî, “Kúmú ãmákâ, ní nî tã ïsû òjílã kâ ndrî gólíyî pîpîsílí 'ásí rî 'bá yî nî. Ítí rî, ní à'dá ãmâ drí gólíyî rî nô 'bá yî lãfálé 'ásí ní drí nĵílí trá ²⁵ lôsĵ lãj'óbá Yésũ kâ rî kâ 'élé Yúdã rî vò 'á rî, tãlã Yúdã âyê lôsĵ 'dĩ trá, gô'dá nĵzó vò gólã ní drí nĵlí cé nî rî 'á.” ²⁶ Nĵngá sĵ, gólíyî drí gômárl ĵũzó ĵ'dĩ òjílã ãlô rî nĵzó. Gô'dá ĵtí rî, gômárl drí Mãtíyã rî ĵũzó ĵ'dĩ à'dólé lófílí lãj'óbá Yésũ kâ ró Yúdã rî vò 'á. Gô'dá gólíyî à'dô trá lãj'óbá ró mùdrĵ-drĵ-lã-ngã-rĵ Mãtíyã sĵ.

2

Ānĵ-ānĵ Líndrĵ Tãndĵ Ôvârí kâ rĵ kâ mbârãkã fĵ'élé òjílã tã lĵ 'bá Yésũ 'á rĵ 'bá yĵ drĵ

¹ Kâyĵ kãrãmã Pĕnĵtãkósĵtĵ* rĵ kâ âcã bê rĵ, òjílã gólíyĵ ndrĵ tã lĵ 'bá trá Yésũ 'á rĵ 'bá yĵ drĵ rũ ê'bézó vò ãlô 'á Yĕrôsãlémã 'álã. ² Nĵngá sĵ, 'wãã drílíyĵ ngá ãyĵ ãmbã ârlzó ũrũ lésĵ, 'ũ'ũ lã à'dô trá òzô ĵl gólã vĵ 'bá mbârãkã sĵ rĵ kãtĵ. Gô'dá òjílã ârĵ ngá ãyĵ rĵ 'dĩ trá vò gólíyĵ drĵ rĵzó rĵlí rĵ 'ásĵ ndrĵ. ³ Gô'dá gólíyĵ drĵ ngá gólíyĵ à'dó 'bá òzô lãsĵ lãndrã mbĕlĕ-mbĕlĕ rĵ kãtĵ rĵ ndrĕzó lãfálé cã'á nĵzó rĵlí ãlô-ãlô gólíyĵ drĵ sĵ cé tĵtĵ. ⁴ Nĵngá sĵ, Líndrĵ Tãndĵ Ôvârí kâ drĵ ânĵzó mbârãkã íyĵkã fĵ'élé gólíyĵ drĵ, gô'dá drĵlã gólíyĵ 'bãzó rĵ'á ũlĵ âtálé ãlô-ãlô tĵ lídí gólíyĵ drĵ nĵlí ãkũ lã sĵ kô rĵ 'bá yĵ sĵ.

⁵ Jãrlbã Yĕrôsãlémã kâ 'á tólã rĵ, òjílã Yúdã yĵ kâ gólíyĵ ânĵ 'bá trá 'bãdrĵ dũũ ngĵngĵ 'ásĵ Ôvârí rĵ ĵrãtálé rĵ 'bá yĵ kpã bê rĵ'á ĵyĵ dũũ. ⁶ Gô'dá òjílã ârlíí bê ũlĵ tã lĵ 'bá 'dĩ 'bá yĵ drĵ rĵ'á âtálã tĵ ngĵngĵ sĵ 'dĩ 'bá yĵ rĵ, drílíyĵ ngázó

* 2:1 2.1 Pĕnĵtãkósĵtĵ Ũlĵ 'dĩ ĵtô kã kĵ, “'kâyĵ nyã'dĩ-rĵ--drĵ-lã-ngã-mũdrĵ’””. Kâyĵ nyã'dĩ-rĵ-drĵ-lã-ngã-mũdrĵ 'dĩ ĵtô kâyĵ rãtãã kã gĵmã kãrãmã lãvũ-lãvũ kôró kã rĵ kã rũ sĵ. Kãrãmã Pĕnĵtãkósĵtĵ kã 'dĩ rĵ'á ãyĵkô ãdrũgũ zĵlí gãmĵyã rĵ nĵ kã 'ĵ.

rû ê'belé âcalé ôjílā ítílílí ró. Ítí rî, ôjílā ítílílí rî 'dî 'bá yî nîí tã rû 'ě 'bá 'dî kô, tálâ tã lě 'bá Yésû 'á rî 'bá yî lãfálé 'ásî âlô-âlô rî'á úlí âtá'á tî ôjílā rî 'bá úlí rî 'dî ârílí rî 'bá yî kâ sî. ⁷ Tálâ tã rî 'dî tāsî, ôjílā tî drí â'dízó ndrúndrú. Gõ'dá drílîyî ngázó rî'á tã âtálé ÿyî lãfálé 'ásî kí nî rî, “Nôô íyíkâ â'dó 'bá tã lâràkô 'î yã? Ôjílā gólîyî rî 'bá úlí âtálé nōngá nō, gólîyî rî'á ÿyî ndrî Gālîláyā lé 'bá 'î. ⁸ Ícâ ángô tí ró gólîyî drí úlí âtázó tî âmâ nyāányâ kâ rî 'bá yî sî yã? ⁹⁻¹¹ Nōngá rî, âmâ bê rî'á 'bãdrî ngíngî nō 'bá yî 'ásî, Pārātîyā, Mědíyā, Ēlāmā, Mōsōpōtāmîyā, Yūdáyā, Kāpādōsîyā, Pónîtō, Ásîyā, Fārîgîyā, Pāmbîlíyā, Māsîrî, KĒrétĕ, Sāwōdíyā, gõ'dá kpá vō gãrã drî âzâ Líbîyā kâ rî anyî jãrîbã Kîrénĕ kâ rî rú, gõ'dá Rómā lésî rî, rî'á âmâ gólîyî pãtî Yúdã ró rî, gõ'dá gólîyî rû jã 'bá trá Ôvârî rî ïnjîlí â'dâ tã Yúdã yî kâ ró rî 'bá yî. Âmâ ôjílā ndrî 'bãdrî tî ngíngî nō 'bá yî kâ nō, ârî ôjílā rî 'dî 'bá yî trá rî'á úlí âtá'á ÿyî tî ngíngî âmâ nyāányâ kâ sî tã ñngî Ôvârî drí 'ëlé trá rî 'bá yî tāsî.” ¹² Ítí rî, ôjílā ndrî ô'bí 'dî 'bá yî, tî lâ yî drí â'dízó tã rî 'dî drí sî, gõ'dá tã 'dî drí gólîyî drî lîjãzó. Gõ'dá gólîyî drí ngázó rî'á tã ïjîlí ÿyî vō 'ásî kí nî rî, “Tã ífí tã lâràkô rî 'bá rû 'ëlé nō kâ â'dô 'î yã?”

Tã Pétĕrô drí tã lâràkô 'dî tã ífí lâ â'dázó ôjílā ítílílí 'dî 'bá yî drí rî

¹³ Gõ'dá ôjílā âzâ 'bá yî drí úlí 'dásî âtázó tã lě 'bá Yésû 'á rî 'bá yî drí kí nî rî, “Ăyĕ, ngá ôdrá ôcî gólîyî kpá nî nô íyíkâ â'dô 'î.”

¹⁴ Nîngá sî, Pétĕrô yî drí ngázó âdrélé ûrû lãjô'bá Yésû kâ ûrûkâ mùdrî-drî-lâ-ngâ-âlô rî 'bá yî bê. Gõ'dá drílâ ngázó úlí âtálé ngbálá-ngbálá ôjílā ítílílí 'dî 'bá yî drí kí nî rî, “Ănî, âmâ ôjílā Yúdã yî kâ rî 'bá yî, gõ'dá kpá ânî âzâ 'bá yî gólîyî rî 'bá nōngá Yĕrôsālémā 'á rî yî, nî ârî drĕ tã

má ngáá nōlé, tãlã má ngí ró tã ãnî drí ârílí 'dî ífí lâ ãnî drí mbîmbî. ¹⁵ Nî âtã tã kî'á nî rî, ôdrã ôcî ãmã nî ôjílã nô 'bá yí bê â'dô tãsí yã? Drĕ rî'á ãtú-pã nĵî-drĵî-lã-sû 'î cĵĵnó. Ôdrã ícã kpá bê ôjílã cĵĵl ģkpãkã'dã cĵĵnó ģtĵ yã? Tã rî 'dĵ â'dó ģtĵ kô. Lĵndrĵ Tãndĵ Ôvãrĵ kã 'bã ãmã nĵ úlĵ âtãlé tĵ 'dĵ 'bã yĵ sĵ ģtĵ. ¹⁶ Tã rĵ 'dĵ kpá rĵ'á ôzô tã gólã tã ângũ 'bã Ôvãrĵ kã Yôwélĕ rĵ drĵ ângũlĵ trá ģkũ ró nãtĵ kĵ nĵ rĵ,

¹⁷⁻¹⁸ 'Ôvãrĵ âtã kĵ, “Kãÿĵ ģdũkũ rĵ 'bã yĵ sĵ,
mã â'dô Lĵndrĵ Tãndĵ ámãkã lôfĵ'á ôjílã gólĵĵ rĵ 'bã rũ ĵ'bũlĵ má drĵ rĵ 'á, vô 'ásĵ ndrĵ.

Nĵngã sĵ, ãnĵ mvã ôkó gô'dã ägô ró rĵ 'bã yĵ â'dô ĵÿĵ úlĵ má drĵ fĕlé gólĵĵ drĵ rĵ 'bã yĵ âtã'á ôjílã äzã 'bã yĵ drĵ. Má â'dô ägô ãnĵ gô'dã kpá ägô ärkã ãnikã rĵ 'bã yĵ 'bã'á äbĵ-äbĵ äbĵlĵ tã ámãkã nĵzô 'ĕlé.

¹⁹ Gô'dã má â'dô kpá ngã gólĵĵ tĵ drĵ â'dĵzó drĵ lâ sĵ rĵ yĵ 'bã'á â'dólé ĵnyãkũ drĵ nongã, gô'dã kpá 'bũũ 'álã. Nĵ ndrĕ drĕ, ärĵ â'dô â'dó'á gô'dã læsĵ gô'dã ôcĵkã ânĵ 'bã gũndrĵ-gũndrĵ ĵnyãkũ drĵ lĵmólé rĵ.

²⁰ Gô'dã 'bũũ 'álã rĵ, ĵnĵrĵkũwã â'dô äsĵ'á ämvũ ĵtũ lĵfĵ 'á, gô'dã párá lĵfĵ â'dô rũ ĵã'á â'dólé kããkã ró ôzô ärĵ kãtĵ.

Tã rĵ 'dĵ 'bã yĵ â'dô â'dó'á sĵsĵ, gô'dã vó lâ sĵ rĵ, kãÿĵ ängĵ rĵ gógó má drĵ 'ĕzó ägólé äcálé ĵnyãkũ drĵ nongã tã ôjílã kã kĵlĵ rĵ drĵ â'dózó.

²¹ Gô'dã gólĵĵ ndrĵ ámã zĵ 'bã ĵÿĵ pálé rĵ yĵ, má â'dô gólĵĵ pá'á päťĵ ró, tãlã gólĵĵ â'dô ró lédrĕ-lédrĕ ģdũkũ äkó rĵ bê.” ’

Yôwélĕ 2.28-32

²² “Änĵ ôjílã ämãkã Ĵsĵrã'ĕlé kã, nĵ ärĵ úlĵ ámãkã Yĕsũ gólã Nãzãrĕtã lé 'bã ró rĵ tãsí nô 'bã yĵ, tã â'dã-â'dã Ôvãrĵ kã ãnĵ drĵ rĵ kĵ, Yĕsũ ĵ'dĵ gólã yĵ drĵ äjólé ãnĵ drĵ 'dĵĵ pá 'bã ró, tã lârkô gólã yĵ drĵ Yĕsũ rĵ 'bãzó 'ĕlä ôjílã pálé rĵ 'bã yĵ sĵ. Yĕsũ rĵ gógó 'ĕ tã lârkô 'dĵ 'bã yĵ ãnĵ lâfãlé 'á nongã,

gõ'dá mĩ nĩ tã rĩ 'dĩ 'bá yĩ trá dódó. ²³ Gõ'dá Ôvâri nĩ tã gólâ
 ânĩ drĩ 'e'á 'elâ Yésũ drĩ rĩ trá sĩsĩ, gõ'dá rĩ'dĩ gólâ drĩ tã lâ
 lězó ânĩ drĩ kĩ, nĩ ò'ê tã rĩ 'dĩ 'bá yĩ Yésũ drĩ. Ítĩ rĩ, Ôvâri
 drĩ gólâ rĩ âyézó ânĩ drĩgá, gõ'dá ânĩ drĩ Yésũ rĩ gógó fězó
 òjĩlâ tã 'bã'bã Músã kã rĩ 'bá yĩ ñjĩ 'bá kô'dáwá rĩ 'bá yĩ
 drĩgá ìpálé fê lậlị-lậlị drị, ìtĩ rĩ, gõ'dá ânĩ drĩ gólâ rĩ fũzó.
²⁴ Gõ'dá Ôvâri ñgã gólâ trá ngá lâzé òdrã kã gólâ rĩ ñmvú
 'bá trá rĩ 'ásĩ, gõ'dá gólâ rĩ 'bãzó lĩdrĩlĩ, tãlã òdrã ìcã kô tã
 trólé gólâ drĩgá sĩ. ²⁵ Rĩ'á òzõ tã gólâ kúmú ạngĩ Dặwúđĩ
 drĩ âtálé ặkũ ró nã sĩ Yésũ rĩ tãsĩ rĩ tí, kĩ nĩ rĩ,

'Má ndrê nĩ Ôvâri Yãkóvã rĩ'á ãnyĩ má bê kậyĩ vósĩ cé,
 tãlã nĩ rĩ'á ãnyĩ má bê rĩ drĩ, ngá ãzã ìcã kô ámã
 ìkpókpólólé, gõ'dá kpá ámã 'bãlé â'dólé ùrĩ ró.

²⁶ Tãlã tã rĩ 'dĩ tãsĩ rĩ, ámã pịpịsịlị ặ'dị trá ndrúndrú,
 gõ'dá má lúyĩ nĩ ãyĩkõ ãmbá sĩ.

Má â'dô rĩ'á lịfị 'bã'bã sĩ ámã ãvõ tãsĩ,

²⁷ tãlã òzõ má òdrã trá rĩ,

nĩ Ôvâri òzó kô ámã ãvõ âyé ñalé ló'dé 'á.

Mĩ nĩ trá mã rĩ'á rũ ì'bũ 'bá tãndĩ áníkã rĩ rĩ'dĩ.

²⁸ Nĩ â'dã lậtị lĩdrĩ kã òdrã 'ásĩ rĩ trá má drĩ.

Mã rĩ'á ãyĩkõ ró, tãlã nĩ rĩ'á má bê.'

Lôngô 16.8-11

²⁹ 'Ámã ặdrúpị yĩ ámã ñzó yĩ bê, má âtã tã ânĩ drĩ ámã
 ặ'bíyá kúmú ạngĩ Dặwúđĩ rĩ tãsĩ ãndrõ nô trậ. Gólâ drã
 trá ặkũ ró nã sĩ, ó'bã ãvõ lâ trá 'bú 'á, gõ'dá gólâ rĩ ló'dé
 rĩ'á nõngã ãnyĩ ámã bê. ³⁰ Mã nĩ trá Dặwúđĩ âtã úlị 'dĩ 'bá
 yĩ tã ặngũ 'bá ró, tãlã gólâ nĩ tã Ôvâri drĩ tã lâ 'bãlé trá
 yĩ drĩ rĩ trá. Mĩ ndrê drě, Ôvâri 'bã tã trá lãtrĩtrĩ ró kĩ nĩ
 rĩ, 'Má â'dô òjĩlã ãlô ání òzõwá yĩ lãfálé 'ásĩ rĩ 'bã'á â'dólé
 kúmú ạngĩ ró òzõ ní tí.' ³¹ Dặwúđĩ ndrê tã gólâ Ôvâri drĩ
 'e'á 'elâ ặtị 'á tólã rĩ trá. Tãlã tã rĩ 'dĩ tãsĩ, gólâ drĩ úlị nõ 'bá
 yĩ âtázó kĩ nĩ rĩ, 'Ôvâri âyé ámã ãvõ kô ñalé ló'dé 'á', 'dĩ

Dăwúdĭ rĭ úlĭ 'dĭ âtalé lĭdrĭ-lĭdrĭ ǒjĭlă gólâ Ôvârí drĭ njĭlí trá âmâ pã 'bá ró ǒdră 'ásĭ rĭ tāsĭ. ³² Mĭ ndrê drĕ, Yésũ ĭ'dĭ gólâ Ôvârí drĭ 'élé lĭdrĭlí ǒdră 'ásĭ rĭ. Âmâ ndrĭ lâjǒ'bá ró rĭ 'bá yĭ ndrê gólâ rĭ trǒtrǒ nyé kŭlŭndŭndŭ ró nĭzǒ gǒlé ũrú 'álâ rĭ trá âmâ lĭfĭ nyăányâ sĭ. ³³ Gǒ'dá 'dĭŭ vósĭ, Ôvârí drĭ gólâ rĭ trǒzǒ 'bălé íyĭ drĭ-ágó drĭŭ kŭmú ró. Ôvârí âjô Líndrĭ Tândí íyĭkâ Yésũ drĭ ǒzǒ gólâ drĭ tã lâ 'bălé trá ǎkŭ ró nã sĭ rĭ kâtĭ kĭ nĭ rĭ, yĭ â'dô âjǒ'á lâ rĭ tí. Gǒ'dá ngbâângbânǒ rĭ, gólâ âjô Líndrĭ Tândí íyĭkâ 'dĭ trá âmâ drĭ, ǒzǒ ânĭ drĭ ndrĕlé trá gǒ'dá kpá ârĭlí rĭ tí. ³⁴ Mă nĭ trá kĭ nĭ rĭ, kŭmú gólâ nĭ 'bá cú kŭlŭndŭndŭ ró rĭ â'dó kô rĭ'á kŭmú ǎngĭ Dăwúdĭ ĭ'dĭ, tãlâ gólâ âtâ trá 'díyĭ pã 'bá âmákâ tāsĭ kĭ nĭ rĭ,

‘Ôvârí Yăkóvă âtâ trá Kŭmú âmákâ drĭ kĭ,

“Nĭ rĭ mâ lăgăťĭ âmâ drĭ-ágó drĭ lésĭ kŭmú ró drĭ-ăcê bê.

³⁵ Gǒ'dá má â'dô ǎjú-'bá-ăzí ânĭkâ rĭ 'bá yĭ 'bă'á rĭlí ânĭ pá zĕlé.” ’

Lôngó 110.1

³⁶ Nĭngá sĭ, 'dǒvǒ ânĭ ndrĭ ǒjĭlă âmákâ Ĩsĭră'élĕ kâ ũnĭ tã păťĭŭ ró kĭ nĭ rĭ, Yésũ* nǒ gólâ ânĭ drĭ ĩpálé trá fê lâlĭ-lâlĭ drĭŭ rĭ ĩ'dĭ, gólâ ĩ'dĭ Ôvârí drĭ njĭlí 'díyĭ pã 'bá ró rĭ. Gólâ kpá ĩ'dĭ ǒjĭlă gólâ Ôvârí drĭ 'bălé kŭmú ró ǎngó drĭŭ ndrĭ rĭ ĩ'dĭ. Tã âmákâ ânĭ drĭ rĭ ǎdŭkŭ lâ ĩ'dĭ 'dĭ.”

Tã-drĭ gólâ ǒjĭlă dŭŭ 'dĭ 'bá yĭ drĭ lôgǒlé úlĭ Pétĕrǒ kâ rĭ 'bá yĭ

tăšĭ rĭ

³⁷ Gǒ'dá ǒjĭlă dŭŭ 'dĭ 'bá yĭ ârĭlí bê úlĭ Pétĕrǒ kâ 'dĭ 'bá yĭ rĭ, úlĭ 'dĭ 'bá yĭ drĭ gólĭyĭ 'băzǒ tã ĩsŭ ró rǒô. Nĭngá

* ^{2:36} ^{2.36} Pétĕrǒ â'dâ tã kĭ nĭ rĭ, úlĭ Dăwúdĭ drĭ rĭ'á âtalâ 'dĭ 'bá yĭ â'dô rĭ'á Yésũ rĭ tāsĭ.

sĩ, gólĩyĩ rú'bá drí âdãzó sǒlĩ, gǒ'dá drílĩyĩ ngãzó rú'bá lǒ'bálé Pétĕrō drí lǎjǒ'bá Yésũ kâ äzâ 'bá yĩ bê kĩ nĩ rĩ, “Ămá âdrúpĩ yĩ, mã â'dô gǒ'dá â'dô 'e'á rĩdĩ yã?”

³⁸ Ítĩ rĩ, Pétĕrō drí tã-drĩ lâ lôgõzó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Nĩ âdĩ drĩ volé tã õnjĩ ânĩkâ rĩ 'bá yĩ 'ásĩ, gǒ'dá ìbábátĩzã ró ânĩ bê, tãlã nĩ â'dô ró bê õjĩlã Yésũ Krístō kâ ró. Nĩngá sĩ, Ôvãrí â'dô tã õnjĩ ânĩkâ rĩ 'bá yĩ âyél'á, gǒ'dá Líndrĩ Tãndĩ íyĩkâ fĕzó ânĩ drĩ, ³⁹ tãlã ãkũ ró nã sĩ, gólã âtã tã trá kĩ nĩ rĩ, yĩ ãâ'dô Líndrĩ Tãndĩ íyĩkâ âfĕ'á õjĩlã âmákâ gólĩyĩ yĩ drĩ âzĩlĩ rĩ yĩ drĩ ndrĩ, ânĩ ngbãangbãno nõngá nõ 'bá yĩ drĩ ânĩ mvá yĩ bê, gǒ'dá kpá gólĩyĩ rĩ 'bá jĕjĕ ró rĩ 'bá yĩ bê.”

⁴⁰ Nĩngá sĩ, Pétĕrō drí tã äzâ 'bá yĩ âtázó düũ õjĩlã 'dĩ 'bá yĩ drĩ Yésũ rĩ tãsí Yésũ rĩ â'dalé 'díyĩ pã 'bá ró gólĩyĩ drĩ, gǒ'dá gólĩyĩ ârĩ ró ãyĩ tã Yésũ kâ bê. Gǒ'dá drĩlã kpá rũ lǒ'bãzó gólĩyĩ rú úlĩ âtã sĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ 'bã Yésũ õpã ânĩ lãno gólã 'e 'bá â'dólé tã õnjĩ 'bá yĩ drĩ rĩ 'ásĩ.”

⁴¹ Gǒ'dá ítĩ, õjĩlã düũ 'dĩ 'bá yĩ drĩ úlĩ Pétĕrō kâ 'dĩ 'bá yĩ ârízó, gǒ'dá gólĩyĩ ìbábátĩzãzó. Kâyĩ rĩ 'dĩ sĩ, õjĩlã tã lĕ 'bá trá Yésũ 'á rĩ rĩ'á ãyĩ õzō kútũ-nã kãtĩ, gǒ'dá gólĩyĩ drĩ rũ ê'bézó kpãkã ãlô gólĩyĩ tã lĕ 'bá trá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ bê. ⁴² Gǒ'dá õjĩlã rĩ 'dĩ 'bá yĩ drĩ rĩzó rĩ'á tã kãkãrê gólĩyĩ lǎjǒ'bá Yésũ kâ drĩ rĩzó gólĩyĩ ìmbálé rĩdĩ sĩ lâ rĩ 'bá yĩ ârĩlĩ äyĩkō sĩ. Gǒ'dá gólĩyĩ ndrĩ drĩ rĩzó rũ ê'bélé kpãkã ãlô vō ãlô 'á kãyĩ vósĩ cé. Gólĩyĩ rĩ trá ngá ãlô ró ngá lĕlĕ sĩ äzĩ-äzĩ yĩ bê, ngá nyálé kpãkã ãlô, gǒ'dá Ôvãrí rĩ ñnjĩlĩ rãtãã 'e'ě sĩ.

Rĩrĩ tã lĕ 'bá Yésũ kâ sĩsĩ rĩ 'bá yĩ kã lõvō sĩ rĩ

⁴³ Kâyĩ rĩ 'dĩ 'bá yĩ sĩ, Ôvãrí 'bã lǎjǒ'bá Yésũ kâ 'dĩ 'bá yĩ trá rĩ'á tã lâràkō düũ tĩ drĩ â'dízó drílĩyĩ sĩ rĩ 'ělé. Tãlã tã 'dĩ tãsí rĩ, õjĩlã äzâ 'bá yĩ düũ drĩ gólĩyĩ rōzó. ⁴⁴ Gǒ'dá gólĩyĩ ndrĩ tã lĕ 'bá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ drĩ rĩzó zãã rũ ê'bélé kpãkã

ālô, gō'dá gólīyī drí rīzô ngá âmúlí ÿyī vó 'ásī ngá-tī ÿyíkâ rī 'bá yī sī. ⁴⁵ Kâyī āzâ 'bá yī sī, gólīyī rī trá ngá-tī ÿyíkâ rī 'bá yī 'bálé gílí vólé, gō'dá âđđí lāfálé lâ cāzô fēlé gólīyī izā ró rī 'bá yī drí, tālâ gólīyī ã'dô ró ÿyī bê cú ngá gólīyī drí â'dózô ãkó lâ rī 'bá yī bê. ⁴⁶ Kâyī vósī cé, gólīyī rī trá zāâ rû ê'bélé ã'dí-drī jó ąngí Ôvârí kâ rī kâ 'á ngá ãlô ró. Gólīyī rī kpá rī'á ngá nyālé kpākâ ãlô ÿyī drí 'bã 'ásī drī-bá'łáyī ró ãyīkô sī. ⁴⁷ Gólīyī rī kpá Ôvârí rī lûyílí. Gō'dá ôjílâ ítí'łí'łí ñnjī ÿyī gólīyī ôjílâ tândí ró. Gō'dá kâyī vósī cé, Ôvârí rī'á ôjílâ pã'á tã õnjī ÿyíkâ 'ásī, gō'dá gólīyī lôfílí tã lē 'bá ázī yī lāfálé.

3

Tã gólâ Pétĕrô yī Yōwánī bê drí ągô õjô ró rī êdézó rī

¹ Kâyī āzâ sī, Pétĕrô yī Yōwánī bê drí nīzô jó ąngí Ôvârí kâ rī 'álâ, ítú-pá nâ sī lñnjátúlí bê, tálâ 'dī rī'á ítú-pá rātāâ 'ē kâ Ôvârí drí rī rī'dī. ² Gō'dá gólīyī câ bê ątī āzâ ndögô ã'dí-drī kâ jó ąngí Ôvârí kâ rī kâ gólâ rī'á zīlâ Sũ-ākī 'dí tī rī, drílīyī ôjílâ āzâ 'bá yī úsúzó rī'á ÿyī ągô āzâ gólâ rī 'bá õjô ró rī nñjī'á. Útī ągô 'dī kó õjô ró ítí. Kâyī vósī cé, órī trá ągô rī 'dī nñjílí gō'dá 'bálé vó rī 'dī 'á rílí âđđí zī'łí ôjílâ gólīyī rī 'bá nílí jó ąngí Ôvârí kâ 'dī 'álâ rī yī tī sī. ³ Gō'dá ągô õjô ró 'dī ndrélé bê Pétĕrô yī Yōwánī bê rī'á ÿyī ânī'á jó ąngí Ôvârí kâ 'dī 'álâ rī, drílâ ngāzó âđđí zī'łí gólīyī tī sī. ⁴ Ítī rī, Pétĕrô yī Yōwánī bê drí ngāzó rī'á ÿyī gólâ rī ndrĕlé dīí, gō'dá Pétĕrô drí ngāzó tã âtálé kī nī rī, “Ní ndrê vó âmâ ngáá nōlé.” ⁵ Nīngá sī, ągô õjô ró 'dī drí vó ndrĕzó gólīyī ngálâ līfī 'bã'bã bê. Gólâ ñsũ íyíkâ kī nī rī, áwô-'dī, gólīyī â'dô ÿyī trá 'é'á âđđí fēlé yī drí. ⁶ Gō'dá Pétĕrô drí tã âtázó kī nī rī, “Â'dó kô ngá gólâ âđđí ró rī rī'dī má drí 'é'á fēlâ ní drí. Gō'dá vó lâ 'á rī, má â'dô ngá gólâ â'dó 'bá má bê rī

fě'á ĩ'dí. Má âtâ tâ ní drí nõ mbârâkã gólâ Yésũ Krístõ gólâ Nãzãrétã lésĩ rĩ kã sĩ, 'dõvó ní ngã ûrũ gõ'dá âcĩ tólé.”

⁷ Gõ'dá Pétěrõ ní drí õŋõ 'dĩ drĩ-ágó lâ rũzó ąngbũ, ă'đô ró bê gólâ rĩ 'bálé ngălé âdrélé ûrũ. Gõ'dá 'wãã õŋõ 'dĩ pá lâ yĩ gõ'dá pá lĩfĩ lâ yĩ bê drĩ âmbázó. ⁸ Gõ'dá drílâ ngãzó âdrélé ûrũ íyĩ pá nyãányâ drĩ, gõ'dá ngălé rĩ'á lậmúlĩ. Drílâ ngãzó Ôvârí rĩ lủyĩlĩ ăyĩkõ ămbá sĩ. Gõ'dá drĩlĩyĩ ngãzó nĩlĩ 'dũwã Pétěrõ yĩ bê jó ạngĩ Ôvârí kã 'dĩ 'álá Ôvârí rĩ lủyĩlĩ. Gõ'dá ăyĩkõ drĩ sĩ rĩ, ăgõ rĩ 'dĩ drĩ ngãzó nĩ'á lậmũ bê gõ'dá kpá lỏwã bê.

⁹ Gõ'dá õjĩlã ndrĩ gólĩyĩ ă'đó 'bá tólâ jó ạngĩ Ôvârí kã nã 'álá rĩ 'bá yĩ ndrê íyĩ bê ăgõ rĩ 'dĩ rĩ'á lậmũ'á gõ'dá kpá rĩ'á Ôvârí rĩ lủyĩ'á rĩ, ¹⁰ drĩlĩyĩ gólâ rĩ nĩzó kĩ, gólâ ĩ'dĩ ăgõ õŋõ ró gólâ rĩ 'bá rĩlĩ ănyĩ ătĩ tĩ kậyĩ vósĩ cé rĩ'á ăđĩ zĩlĩ õjĩlã tĩ sĩ rĩ ĩ'dĩ. Gõ'dá õjĩlã 'dĩ 'bá yĩ tĩ lâ yĩ drĩ ă'đĩzỏ ndrủndrủ, tãlã tâ lỏrỏkỏ gólâ rũ 'ě 'bá trá ăgõ 'dĩ drĩ rĩ tãsĩ.

Tã gólâ Pétěrõ drĩ mbârâkã Yésũ kã ăgõ õŋõ ró 'dĩ êdẻzó rĩ ă'đázỏ õjĩlã drĩ rĩ

¹¹ Nĩngá sĩ, õjĩlã tĩ lâ yĩ drĩ ă'đĩlĩ trá ndrủndrủ 'dĩ 'bá yĩ ndrê íyĩ ăgõ rĩ 'dĩ trá âdrẻ'á ănyĩ Pétěrõ yĩ lặgặtĩ Yỏwánĩ bê jó bĩlĩ gólâ zĩlĩ jó bĩlĩ kủmũ Sỏlỏmỏ kã rĩ 'á. Ítĩ, õjĩlã dũũ drĩ ngãzó rălẻ gólĩyĩ ngáá tólã. ¹² Gõ'dá Pétěrõ ndrẻlẻ bê õjĩlã tĩlĩlĩ rũ ê'bé'á rĩ, drílâ ngãzó tã ătálẻ gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Õjĩlã ămákã ĩsĩrỏ'ẻlẻ kã, ănĩ tĩ ă'đĩ tã nõ tãsĩ ă'đỏ drĩ sĩ yã? Gõ'dá nĩ rĩ ămã ndrẻlẻ đĩlĩ ítĩ ă'đỏ tãsĩ yã? Nĩ rĩ ĩsủlã kĩ nĩ rĩ, mã êdẻ ăgõ rĩ nõ mbârâkã ămákã sĩ ngặtã rĩrĩ ămákã mbĩ Ôvârí lĩfĩ rĩ sĩ yã? Ă'đỏ kỏ rĩ'á ítĩ. ¹³ Nỏỏ tã gólâ Yésũ drĩ 'ẻlẻ trá rĩ ĩ'dĩ. Gólâ rĩ'á rũ ỉ'bum 'bá Ôvârí gólâ ămã ă'bỉyặ Ăbỏrỏyỏmỏ, ĩsỏkỏ, Yỏkỏbỏ, gõ'dá kpá ỉrủkặ 'bá yĩ drĩ rỏlẻ rĩ kã. Ôvârí 'bã Yésũ rĩ lậngỉ trá tỏkỏnyĩ ĩ'dĩ, drílâ mbârâkã fẻzó Yésũ drĩ ă'đỏzó ngỏ-tỉ ămbá dũũ nõ

drĩlí ndrĩ. Gõ'dá â'dólé bê trá ítí rĩ, nĩ ânjõ gólâ rĩ ãlĩ trá drĩ-âcê 'bá drĩ gõ'dá gólâ rĩ gãzó dó kúmú Pílátõ ândrá, gbõ lé Pílátõ lě tã bê drĩ âyézó Yésũ rú sĩ rĩ. ¹⁴ Yésũ rĩ'á õjílâ tãndĩ ró gólâ tã Ôvârí kâ 'ě 'bá rĩ 'ĩ'dĩ, gõ'dá nĩ gã gólâ trá dó Pílátõ ândrá, gõ'dá Pílátõ rĩ ãjízó ãvõ fũ 'bá âzákôlá 'dĩ ãnjílĩ 'ĩ'dĩ Yésũ rĩ gógó võ lâ 'á. ¹⁵ Yésũ gólâ nõ ãnĩ drĩ 'ělê drālê 'dĩ, gólâ 'ĩ'dĩ rĩ'á ãlõ gólâ õjílâ 'ě 'bá â'dólé lédrě-lédrě ró zãã gbá'dú rĩ. Gólâ rĩ òdrã vósĩ, Ôvârí 'bã gólâ trá lĩdrĩlĩ òdrã 'ásĩ. ãmã nyãányã ndrê gólâ trá kpá ó'dĩ cú ãmã lífĩ sĩ. ¹⁶ Rĩ'á mbârâkã Yésũ rĩ 'dĩ kâ, gólâ ãgõ õjõ ró ãnĩ drĩ ndrělê trá ndrĩ nõ 'bã 'bá â'dólé dódó 'dĩ. Gólâ lě tã trá Yésũ 'á. Tã rĩ 'dĩ tãsí, Yésũ drĩ fãfã fězó gólâ drĩ ngãzó âcĩ tólê, õzõ ãnĩ drĩ ndrělê nõ tí.

¹⁷ “Ámã âdrúpĩ yĩ, má nĩ tã gólĩyĩ ãnĩ drĩ 'ělê drĩ-'bá ãnĩkã rĩ 'bá yĩ bê Yésũ rú gólâ rĩ ãlĩ ãnjõzó drālê rĩ trá, gõ'dá nĩ 'ě tã rĩ 'dĩ 'bá yĩ ítĩ 'dĩ rĩ, tãlá mĩ nĩjĩ kô kĩ nĩ rĩ, rĩ'á gólâ Ôvârí drĩ 'ě'á âjólâ ãngó nõ 'á 'díyĩ pã 'bá ró rĩ 'ĩ'dĩ. ¹⁸ Gõ'dá ãkũ ró nã sĩ, Ôvârí 'bã tã ângũ 'bá íyíkã rĩ 'bá yĩ trá tã ângũlĩ kĩ nĩ rĩ, 'díyĩ pã 'bá rĩ 'dĩ â'dô lânõ úsú'á gõzó drālê. Gõ'dá ngbãangbãno rĩ, yĩ âyê tã rĩ 'dĩ trá â'dólé õzõ 'dĩĩ kãtĩ.

¹⁹ “Ánĩ ámã âdrúpĩ yĩ, tã rĩ 'dĩ 'bá yĩ tãsí rĩ, má lò'bã rú'bã ãnĩ drĩ, nĩ âdĩ drĩ tã õnjĩ ãnĩkã rĩ 'bá yĩ 'ásĩ, gõ'dá rú jãlê úlĩ Ôvârí kã rĩ 'bá yĩ ârĩlĩ gõ'dá ãnjílĩ 'ĩ'dĩ, tãlá Ôvârí õjĩ ró bê tã õnjĩ ãnĩkã vólê ngbã. ²⁰ Ôvârí â'dô Yésũ rĩ gógó gólâ drĩ njílĩ ãkũ ró nã sĩ 'díyĩ pã 'bá ró rĩ âjõ'á ãnĩ ngálã, tãlá gólâ õsõ ró mbârâkã íyíkã bê ãnĩ 'á õjílã íyíkã ró. ²¹ Yésũ bê 'bũũ 'álã, rĩ'á tólã bũũũ kãyĩ tĩbê gólâ drĩ ngã 'ězó ndrĩ ó'dĩ ró õzõ sĩsĩ rĩ kãtĩ rĩ.* ãkũ ró nã sĩ, Ôvârí 'bã tã ângũ 'bá íyíkã rĩ 'bá yĩ rĩ'á tã rĩ 'dĩ 'bá yĩ ngílĩ. ²² Tã

* 3:21 3.21 Sĩsĩ 'álã rĩ, ãngó nõ â'dô 'bã'á lânõ ãkõ, té õzõ kãyĩ Ôvârí drĩ ãngó nõ 'bãzó rĩ 'á rĩ kãtĩ.

â'dálâ ró, Músã âtâ tã Yésü rî tāsĩ kĩ nĩ rĩ, 'Ôvâri Yăkôvã â'dô ôjilã äzã ânĩ 'ásĩ 'ě'á â'dólé tã ângũ 'bá ró má tí. Îcã trá ânĩ drĩ tã cé tĩtĩ tã ângũ 'bá rĩ 'dĩ drĩ âtalé ânĩ drĩ rĩ ârĩlí 'ělé,²³ tãlã gólĩyĩ gólã rĩ ârĩ 'bá kô'dáwá rĩ, Ôvâri â'dô gólĩyĩ trô'á volé ôjilã íyíkã rĩ 'bá yĩ lâfálé sĩ úfúlí.' 'Dĩ úlí Músã kã ĩ'dĩ. ²⁴ Gô'dá má âtâ kpá ó'dĩ ânĩ drĩ drĩ âdilí tã ònjĩ ânĩkã rĩ 'bá yĩ 'ásĩ, tãlã Sãmôwélě gô'dá tã ângũ 'bá ũrũkã 'bá yĩ bê ndrĩ, gólĩyĩ tã âtĩ-âtĩ Ôvâri kã âtã 'bá trá rĩ ângũ ĩyĩ tã trá tã gólĩyĩ Yésü drĩ 'ě'á 'ělã kâyĩ ãmákã nõ 'bá yĩ 'á rĩ tāsĩ.

²⁵ "Ítĩ rĩ, îcã trá ânĩ drĩ ânĩ drĩ âdilí tã ònjĩ 'ásĩ, tãlã tã gólĩyĩ Ôvâri drĩ tã lâ 'balé trá 'ělé tã ângũ 'bá íyíkã rĩ 'bá yĩ sĩ ãkũ ró nã rĩ kpá rĩ'á ânĩ drĩ, gô'dá tã-drĩ lěĩ gólã Ôvâri drĩ 'balé ãkũ ró nã sĩ ânĩ ã'bĩyã yĩ bê rĩ rĩ'á kpá ânĩ drĩ. Gólã âtã trá Âbãrãyãmã drĩ kĩ nĩ rĩ, 'Má â'dô ânĩ ózôwá yĩ 'bã'á ândrã-tãndĩ fělé ôjilã ãngó drĩ kã drĩ ndrĩ.' ²⁶ Má âtã tã ânĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, Yésü ĩ'dĩ rĩ'á gólã Ôvâri drĩ njĩlí lâjô'bã íyíkã ró gô'dá gólã rĩ âjózó ânĩ drĩ sĩsĩ tã ònjĩ ânĩkã âyélé, tãlã Yésü ôsô ró mbãrãkã íyíkã ânĩ 'á rĩzó tã mbĩ 'ělé ĩ'dĩ ôjilã íyíkã ró."

4

Tã gólã Pétěrô yĩ Yôwání bê drĩ âdrézó vô ôjilã Yúdã yĩ kã

drĩ rĩzó tã kĩlí rĩ 'á rĩ

¹ Pétěrô yĩ Yôwání bê òtĩrĩ rĩ tã 'dĩ 'bá yĩ âtalé ôjilã drĩ rĩ, drĩ-'bã lâ'bĩ 'ě kã ũrũkã 'bá yĩ drĩ âcázó Sãdúsĩ ũrũkã 'bá yĩ bê, gô'dá kpá drĩ-'bã lómígówá jó ãngĩ Ôvâri kã rĩ 'bá yĩ kã lómígówá íyíkã ũrũkã 'bá yĩ bê. ² Gólĩyĩ rĩ'á ãwã ró, tãlã úlí gólĩyĩ Pétěrô yĩ drĩ rĩzó ôjilã îmbálé kĩ'á nĩ rĩ,

Yésũ òlîdrî trá òdrã 'ásî rî tāsî, tãlã úlî 'dî 'bá yî â'dâ tã lîdrî-lîdrî òjílã kã òdrã 'ásî rî trá rî'á tã pãtî'î. ³ Â'dólé bê trá îtî rî, drîlîyî Pétêrô yî Yôwánî bê rüzó 'bãlé gãnímã 'á â'dú kólé tólã ngăcî ãlô, tãlã trá rî'á lãnjătúlı drî lésî ró, gô'dá îtú-pá îcã kô tã kî 'bá âzízó ndrî tã gólîyîkã kílî kâyî rî 'dî sî.

⁴ Gô'dá kpálé bê îtî rî, òjílã gólîyî tîbê úlî Pétêrô kã ârî 'bá trá rî îyî lãfálé sî rî, òjílã düü âdî îyî drî trá tã ònjî îyîkã 'ásî tã lëlé Yésũ 'á. Bê trá îtî rî, òjílã gólîyî tã lë 'bá trá Yésũ 'á rî yî drî âcázó òzô kútü-njî kâtî.

⁵ Cîjínó lâ sî, tã kî 'bá Yúdã yî kã 'dî 'bá yî drî rû ê'bézó kpãkã ãlô vò ãlô 'á tólã Yêrôsãlémã 'alã tã Pétêrô yî kã kílî.* ⁶ Gô'dá Ânãsí gólã â'dô trá sîsî nã sî âmbá drî-'bá Yúdã yî kã rî 'bá yî kã rî'á gólîyî bê, gô'dá òjílã â'dó 'bá kpá bê rî yî rî'á Kãyífã, Yôwánî, Ælêkêzândã gô'dá òjílã âzã 'bá yî 'bã 'alé Ânãsí kã rî 'ásî â'dó 'bá kpá drî-'bã lã'bî 'ê kã ró rî 'bá yî bê. ⁷ Nîngá sî, gólîyî drî Pétêrô yî âzízó âdrélé îyî ândrá kpãkã ãlô âgô gólã òjô ró êdéle trá rî bê. Gólîyî îjî Pétêrô yî trá kî nî rî, “Ânî, nî êdéle âgô òjô ró nõ ángô tí yã? Æ'dî fê mbârãkã ânî drî drî-âcê bê tã 'dî 'êzô rî nî yã?”

⁸ Nîngá sî, Pétêrô drî tã lôgôzó mbârãkã Líndrí Tândí Ôvârî kã sî kî nî rî, “Drî-'bã òjílã âmákã rî yî kã gô'dá sîsî-lésî âmákã rî 'bá yî bê, ⁹ nî rî rî'á âmã îjílî nõ tã tândí âmákã 'elê âgô òjô ró nõ 'êzô â'dólé dódó rî tāsî yã? ¹⁰ Dôvó nî lë bê trá tã nîlî tã lâ 'dî tāsî rî, má âtã ânî drî gô'dá kpá òjílã âmákã Îsîrã'élê kã drî ndrî kî nî rî, rî'á drî-âcê Yésũ Krîstô Nãzãrétã lé 'bá ró rî kã î'dî âgô òjô ró nõ pã 'bá

* 4:5 4.5 Tã kî 'bá Yúdã yî kã 'dî 'bá yî rî'á nyâ'dî-nâ--drî-lã-ngã-mûdrî. Ûrûkã 'bá yî rî'á lã'bî îmbá 'bá 'î, Ûrûkã 'bá yî sîsî-lésî rî 'bá yî î'dî, gô'dá Ûrûkã 'bá yî drî-'bã lã'bî 'ê 'bá rî kã rî 'bá yî î'dî.

â'dólé dódó gō'dá kpá gólâ rî 'bălê âdrélé nōngá ânî ândrá
 ândrō òjílâ ndîndî ró nō. Yésū ĩ'dî âlôlâ gólâ ânî drí îpálé
 drálé fê lậlậ-lậlậ drĩ rî, gō'dá Ôvârí 'ê gólâ trá lîdrílí òdrâ
 'ásĩ.

¹¹ “Ânî drĩ-'bá òjílâ âmákâ rî 'bá yí kâ, nĩ ârî drě úlĩ
 âmákâ nō. Gólâ rĩ'á ĩ'dî kó âlô âjũ ró tã ĩgízó tã lâ sĩ búkũ
 Ôvârí kâ 'á kĩ'á nĩ rî,
 'Âjũ gólâ jó 'dĩ 'bá drí gālê dó rî
 â'dô gō'dá trá âjũ tândĩ ró tã lâ drí lâzélé rōô jó 'dĩzó rĩ
 ĩ'dĩ.’

Lôngó 118.22

¹² ĩtĩ rî, má lě ânî drí nĩlâ dódó kĩ nĩ rî, gólâ cé ĩ'dĩ âlô gólâ
 ícá 'bá âmâ òjílâ mvá pālê rû ĩzã gō'dá kpá òdrâ âmákâ rî
 'bá yĩ 'ásĩ tãlâ tã ònjĩ âmákâ sĩ, Ôvârí âfěé drĩ-âcê tã 'dĩ
 'ězó òjílâ âzākã drĩ kó kô.”

¹³ Nĩngá sĩ, tã kĩ 'bá gólĩyĩ rû ê'bé 'bá 'dĩ 'bá yĩ tĩ lâ yĩ
 drĩ â'dĩzó, tãlâ úlĩ gólĩyĩ Pétěrō yĩ drĩ âtálé Yōwánĩ bē
 ngbángâ lâ ró ũrĩ âkó 'dĩ yĩ sĩ, tãlâ gólĩyĩ nĩ trá kĩ nĩ rĩ,
 Pétěrō yĩ Yōwánĩ bē òjílâ tãkó 'ĩ, zĩ ĩyĩ tã kô. Gólĩyĩ ndrē
 ĩyĩ Pétěrō yĩ Yōwánĩ bē kĩ nĩ rĩ, gólĩyĩ â'dô rĩ'á Yésū rĩ âzĩ-
 âzĩ 'ĩ, tãlâ tã 'ê'ê gólĩyĩkâ rĩ'á nyé òzō Yésū kâ rĩ tí. ¹⁴ Gō'dá
 âgô gólâ òjō ró pālê trá rĩ rĩ'á âdré'á tólâ dódó Pétěrō
 gō'dá Yōwánĩ yĩ bē. Tã rĩ 'dĩ sĩ, gólĩyĩ ícá gō'dá kô tã ònjĩ
 âzākã âtálé úlĩ Pétěrō kâ âtálé trá 'dĩ rû. ¹⁵ Nĩngá sĩ, drĩlĩyĩ
 Pétěrō yĩ gō'dá âgô òjō ró rĩ bē lôfōzó vólé ĩvĩ 'álâ jó rû
 ê'bê kâ 'dĩ 'ásĩ. Gō'dá gólĩyĩ drĩ ngázó rĩ'á tã ĩ'bĩlĩ ĩyĩ vō
 'ásĩ kĩ nĩ rĩ, ¹⁶ “Mã â'dô â'dô 'ê'á ĩ'dĩ òjílâ 'dĩ 'bá yĩ drĩ yã?
 Tã pậtĩ rĩ, òjílâ ndrĩ rĩ 'bá rĩlĩ ĩyĩ Yěrōsălémã 'á nōngá rĩ
 'bá yĩ nĩ trá kĩ nĩ rĩ, gólĩyĩ 'ê tã tĩ drĩ â'dĩzó 'dĩ nĩ, gō'dá
 mã gãã tĩ lâ kô. ¹⁷ Gō'dá mã 'bã tã gólĩyĩ drĩ, gólĩyĩ òzô kô
 tã âtã Yésū rĩ tãsĩ âlôwálâ òjílâ âzākã drĩ, tãlâ tã rĩ 'dĩ òzô
 lậ'bú òjílâ rōô drĩ kô.”

¹⁸ Gõ'dá nĩngá sĩ, tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngázó Pétĕrõ yĩ âzĩlí Yõwání bê âgólé jó 'álá. Nĩngá sĩ, drĩlĩyĩ tã 'bázó Pétĕrõ yĩ drĩ, gólĩyĩ ñimbâ õjílã kô ó'dí Yésũ rĩ tāsĩ ngátá cé Yésũ rĩ rú zĩlí 'ĩ'dĩ õjílã drĩ yã rĩ. ¹⁹ Gõ'dá Pétĕrõ yĩ drĩ ngázó ùrũ Yõwání bê tã-drĩ gólĩyĩkã 'dĩ lôgólé kĩ nĩ rĩ, “Dõvó nĩ nĩ drĕ, tã gólã ángó rĩ 'ĩ'dĩ Ôvãrí drĩ ndrĕlé tãndĩ ró rĩ, tã ânĩkã ânĩlí 'ĩ'dĩ, ngátá tã Ôvãrí kã ânĩlí 'ĩ'dĩ. ²⁰ Âmã drĩ rĩ, mã ícã kô tĩ cĩlí gã tã gólĩyĩ âmã drĩ ndrĕlé trá Yésũ drĩ 'elé gõ'dá kpá tã gólĩyĩ âmã drĩ ânĩlí trá gólã drĩ rĩ'á âtãlã rĩ 'bá yĩ drĩ.”

²¹ Gõ'dá itĩ rĩ, tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ nĩ gõ'dá lãtĩ lãñõ fĕzó Pétĕrõ yĩ drĩ rĩ kô, tãlã õjílã trá ndrĩ rĩ'á ñyĩ Ôvãrí rĩ lũyĩ'á 'ĩ'dĩ ãgõ õñõ ró 'bãlé trá â'dólé dódó 'dĩ tāsĩ. Tã rĩ 'dĩ tāsĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ cé úlí ñyĩkã ãlõ 'dĩ 'bá yĩ âtázó 'ĩ'dĩ ngbálĩ-ngbálĩ ó'dí Pétĕrõ yĩ drĩ Yõwání bê, gõ'dá drĩ yĩzó gólĩyĩ rú sĩ. ²² Pétĕrõ yĩ Yõwání bê 'ê ñyĩ trá tã lãrãkõ ángĩ 'ĩ, tãlã ãgõ õñõ ró 'bãlé â'dólé dódó 'dĩ, ndrõ lã rĩ'á kôrõ nyã'dĩ-rĩ drĩ sĩ.

Tã gólã tã lĕ 'bá yĩ drĩ rãtãã 'ĕzó Ôvãrí drĩ tãlã úlí âtázó bê

drĩ-bãlãyĩ ró ùrĩ ãkó rĩ

²³ Gõ'dá óyĩlĩ bê drĩ Pétĕrõ yĩ rú sĩ Yõwání bê rĩ, drĩlĩyĩ ngázó gólé ázĩ-ázĩ lã yĩ ngálã, gõ'dá tã gólã drĩ-'bá Yúdã yĩ kã 'dĩ 'bá yĩ drĩ âtálé trá 'dĩ ngĩlí gólĩyĩ drĩ. ²⁴ Nĩngá sĩ, õjílã ãzã 'bá yĩ ânĩlí bê ñyĩ tã 'dĩ itĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ ngázó ndrĩ Ôvãrí rĩ lũyĩlí kpá rãtãã 'elé kpãkã ãlõ kĩ, “Kúmú ãmãkã gólã âmã drĩlí ángó nõ 'á rĩ, ní 'bã âmã nĩ 'bũũ bê, ñyĩkũ bê, ñyĩvũ ânđrĕ bê, gõ'dá ngã ndrĩ gólĩyĩ â'dó 'bã 'á lã rĩ 'bã yĩ bê. ²⁵⁻²⁶ Gõ'dá ní nĩ tã ãmãkã trá. Nĩ 'ĩ'dĩ tã nõ âtã 'bã sĩsĩ úlí ífĩ sĩ âmã á'bĩyã Dãwúdĩ drĩ, gólã â'dó 'bã tã ânĩkã 'ê 'bã ró rĩ. Lĩndĩ Tãndĩ ânĩkã 'bã gólã trá tã âtálé kĩ nĩ rĩ,

'Kúmú ǎngí 'bǎdrī kâ rī 'bá yī â'dò ÿyī trá ǎwǎ ró Kúmú
 ǎmákâ Ôvârí rú.
 Gólīyī drí rú ê'bézó ǎlô tã ònjí ì'bīlī kpī ǎwǎ 'élé gólâ rú
 lô'wá ǎkó.
 Gólīyī lě trá kpá òmbâ 'élé 'díyī pā 'bá gólâ Ôvârí drí 'ě'á
 ǎjólâ ǎngó nō 'á rī rú.'

Lôngó 2.1-2

²⁷ “Gõ'dá ngbângbânō rī, úlī Dǎwúdī kâ 'dī 'è rú
 trá, tǎlâ kúmú ǎngí Ēródě gõ'dá drī-'bá ÿnyákú drī kâ
 Põnītīyō Pīlátō drí tã ì'bīzō jǎrībǎ nō 'á nōngá òjílâ lídí
 Rómâ lésī rī 'bá yī bê gõ'dá kpá òjílâ ĩsīrǎ'élé kâ bê Yésū
 rú, lǎjój'bá ǎnīkâ gólâ ní drí ǎjólé 'díyī pā 'bá ró ǎngó nō 'á
 rī. ²⁸ Òzō kpálé gólīyī ì'dī òjílâ tã ì'bī 'bá tã ònjí 'dī 'bá yī
 'ézó rī, ní 'bǎ tã rī 'dī 'bá yī nī â'dólé, tǎlâ 'dī rī'á tã gólâ
 ní drí lělé trá rī ì'dī, gõ'dá nī trá cú mbârâkâ lâ bê drílâ rú
 'ézó.

²⁹ “Kúmú ǎmákâ Ôvârí, mí nī tã ònjí gólīyī òjílâ ǎmákâ
 sīsī-lésī rī 'bá yī drí lělé 'ě'á 'elâ ǎmâ rú rī trá, tǎlâ ǎmâ drí
 tã Yésū kâ pězō òjílâ drí rī sī. ǎmâ rī'á lǎjój'bá ǎnīkâ ì'dī,
 ní ǎfě mbârâkâ ǎmâ drí úlī ǎnīkâ nō 'bá yī âtázó òjílâ drí
 Yésū rī tāsī cú ìtí ùrī ǎkó. ³⁰ Ní â'dâ ǎnī mbârâkâ òjílâ drí
 tã 'ě'ě gólâ nō sī. Ní 'bǎ ǎmâ ngá lǎzé 'bá pǎlé â'dólé dódó,
 gõ'dá kpá tã lâràkô ǎzâ 'bá yī 'élé drī-ǎcê gólâ lǎjój'bá tǎndí
 ǎnīkâ Yésū kâ sī.”

³¹ Gõ'dá gólīyī ndělé bê rǎtǎā rī, vō gólīyī drí rú ê'bézó
 'á lâ 'dī drí rú ÿyázó gbī gbī gbī. Gõ'dá nīngá sī, Líndrī Tǎndí
 Ôvârí kâ drí mbârâkâ fězō gólīyī drí rōô, gõ'dá gólīyī drí
 ngázō rī'á tã âtī-âtī Ôvârí kâ pělé òjílâ drí cú ìtí ùrī ǎkó.

*L*átì tã lě 'bá drí rīzō rīlī ngá ǎlô ró rī

³² Ìtí rī, kǎyī rī 'dī 'bá yī sī, òjílâ ndrī gólīyī tã lě 'bá
 Yésū 'á rī drí rīzō ÿyī ngá ǎlô ró, tã ÿsū gólīyīkâ kpá ǎlô.
 Gõ'dá gólīyī kǎrá lě trá ngá 'élé vō ǎlô 'á. Gõ'dá òjílâ ǎzâ

yù'dáwá àlò gólìyì lāfálé sī ngá gólìyì ìyì nyáányà kà lāpílí cé ìyì ífífí drí. Gólìyì ndrī rí trá ìyì àmúlí ìyì lāfálé 'ásì. ³³ Lājó'ba rí ìyì trá mbârākā āmbá sī kárá tã ìyálé òjílā drí kī nī rí, Kúmú Yésù līdrī trá òdrā 'ásì. Gõ'dá Ôvârí rí trá àndrâ-tândī fělé gólìyì drí tákányī. ³⁴⁻³⁵ Ítí rí, gólìyì à'dó 'bá trá gólìyì lāfálé 'á àmvú yí bê gõ'dá kpá jó yí bê rí 'bá yí trá rí'á ìyì njāā 'bālā ìyì gílí volé gõ'dá lāfâ lâ trólé fělé lājó'ba drí lānjílí òjílā gólìyì ìzā bê rí 'bá yí lāfálé 'ásì à'dô ìzā gólìyíkā rí 'bá yí vó ró. Gõ'dá ítí rí, òjílā āzākā trá yù'dáwá ìzā ró gólìyì lāfálé 'ásì.

³⁶ Āgô āzā rú bê Yôsépā rí 'ê tã 'dī nī té ítí. Gólā rí'á 'bāsúrú Lāvī kà rí 'ásì, gõ'dá útí gólā 'bādrī zílí Sāyīpārāsī rí 'álā. Gõ'dá gólā kpá ì'dī tībē lājó'ba drí zílí kpá Bārānábā rí. Ítò lâ kī nī rí, òjílā gólā rí 'bá mbârākā solé āzī-āzī 'á rí. ³⁷ Yôsépā Bārānábā rí gógó gí àmvú íyíkā āzā volé gõ'dá lāfâ lâ trózó fělé lājó'ba drí, à'dô ró bê òjílā ìzā ró rí 'bá yí pázó ì'dī sī lâ.

5

Tã ònjí Ānānīyā yí kà òkó lâ Sāfírā bê rí

¹⁻² Gõ'dá āgô āzā bê rú lâ Ānānīyā, gõ'dá òkó lâ rí rú íyíkā rí'á Sāfírā. Ānānīyā ndrē tã Bārānábā kà 'élé àmvú íyíkā gīzò volé gõ'dá àdī lâ trózó fělé ngbá tã lě 'bá gólìyì ngá àkó lé 'bá ró rí 'bá yí drí rí trá. Gõ'dá kâyì āzā sī rí, Ānānīyā yí kpārātí òkó lâ bê drí kpá ngāzò àmvú íyíkā āzā 'bālē gílí volé, tālā tã lě 'bá gólìyì ìzā ró rí 'bá yí pázó lāfâ lâ sī. Tákò tã ìşù gólìyíkā bê rí'á ngū, gólìyì trō lāfâ rí 'dī ūrūkâ lâ lāpílí ìníní ró ìyì drí, gõ'dá à'dô ró cé ūrūkâ lâ trózó ì'dī fělé lājó'ba drí òjílā ìzā ró rí 'bá yí pázó ì'dī sī lâ. Nīngá sī rí, Ānānīyā drí lāfâ 'dī ūrūkâ lâ trózó cé ì'dī fělé Pētērō drīgá nī'á lānjílā ngá àkó lé 'bá yí drí.

³ Nĩngá sī, Pétěrō nī tã Ānānīyā kã 'elé 'dī trá. Ī'dī Pétěrō drí tã âtázó Ānānīyā drí kī nī rī, “Ānānīyā, ní âdô ònjō 'í. Ní âyê tã įsũ ònjí Sātánā kã filí ánī pīpīšílí įzálé ĩtí ã'dô tāsī yā? Tã ní drí 'elé 'dī rī'á tã ònjí 'í. Tã 'dī rī'á tã Sātánā kã 'í, gólâ 'bã nī nī ândrō ònjō âdólé Línđrī Tãndí Ôvârí kã drí kī, lãfâ ąmvú 'dī kã gĩzó volé rī, ní fě trá ndrī ngá ákó lé 'bá yí drí, gō'dá ní drí ūrūkâ lâ trózó áningá lãpílí ánī nyáányâ drí 'dī. ⁴ Sįsį rī, ąmvú 'dī trá áníkâ ĩ'dī, gō'dá ní gílí bê volé rī, lãfâ lâ trá kpá áníkâ ĩ'dī ngá gólīyī ní drí lělé rī 'bá yí 'ězó ĩ'dī sī lâ. Gō'dá ní įsũ tã tã ònjí nō 'ězó ã'dô tāsī yā? Ní rí 'dī kô ònjō âdólé 'dī cé ămâ lājó'bá Yésũ kã rī yí drí, ní rī ònjō 'dī âdólé 'dī kpá Ôvârí rī nyáányâ drí!”

⁵ Ītí, Ānānīyā, ní drí rīrī úlí nō ârílí rī 'á rī, ní drí ngázó 'dělé gbũ įnyákú drī ąvō ró kīnī-kínī. Gō'dá ánī drãdrã 'dī ūrī lâ drí fızó rō òjílã gólīyī tã lâ ârī 'bá trá rī 'bá yí rú. Gólīyī â'dô trá ūrī ró mbârâkã Ôvârí kã 'dī tāsī. ⁶ Nĩngá sī, ągô mvá ązâ 'bá yí drí ânızó ąvō lâ gólé ítá sī gō'dá njızó lâ volé 'bálé 'bú 'á.

⁷ Gō'dá ĩtú-pá lãvũ trá nã rī kâtí, ôkó lâ Sáfírã drí gōzó âcálé Pétěrō ngálâ, gō'dá gólâ nīđ drě tã gólâ rú 'ě 'bá ágó lâ drí rī kô. ⁸ Nĩngá sī, Pétěrō drí tã âtázó Sáfírã drí kī nī rī, “Ní âtã drě má drí lãfâ gólâ ąmvú gĩzó volé rī vó lâ trá ĩ'dī rī'á ndrī má drígá nō yā?” Ītí rī, Sáfírã ní drí tã kōzó kī, “Áwô, lãfâ vó ąmvú gĩzó rī rī'á ndrī ĩ'dī 'dī.”

⁹ Gō'dá nĩngá sī, Pétěrō drí ngázó gólâ rī įjílí kī nī rī, “Ānī ánī ágó bê, nī dī mãnī Línđrī Tãndí Ôvârí kã âdózó ã'dô tāsī yā? Ní ndrê trá, òjílã gólīyī ánī ágó rī ąvō trô 'bá 'bálé 'bú 'á rī trá rī'á ânī'á įyí jó tılı-tı 'á nō. Gólīyī â'dô kpá ánī ąvō njí'á ngbãângbãnō volé ní'á 'bālâ 'bú 'á.”

¹⁰ Nĩngá sī 'wãâ, Sáfírã ní drí ngázó 'dělé vũđrī Pétěrō ândrá gō'dá kpá drálé. Gō'dá ągô mvá 'dī 'bá yí áfilí bê jó

'álâ rî, gólîyî drî ãvõ lâ ndrězó âyî'á tólâ ndrěã. Nĩngá sî, ãgô mvá 'dî 'bá yî drî ãvõ lâ njízó volé nî'á 'bălâ kpá 'bú 'á ágó lâ rî ló'dé gārā drî 'á. ¹¹ Nĩngá sî, ũrî drî fízó òjílā ndrî k̄n̄ís̄ā k̄ā 'á rōō, gō'dá kpá òjílā ũrūk̄ā 'bá yî ndrî tã 'dî ārî 'bá trá rî yî bē.

Tã lājó'ba drî ngá lāzé 'bá dũũ pāzó â'dólé dódó rî

¹² K̄ayî rî 'dî 'bá yî sî, lājó'ba Yésũ k̄ā 'ê ÿî tã lânrākô gólîyî òjílā tî drî â'dízó drî lâ yî sî rî trá dũũ, òzô gólîyî drî Ôvârî rî ïjízó ÿî pālê 'ělâ rî k̄atî. Gō'dá tã lē 'bá Yésũ 'á rî 'bá yî rî ÿî trá kárá rû ê'bélé vō ãlô 'á â'dî-drî jó ángî Ôvârî k̄ā rî k̄ā 'á.* ¹³ Gbō lé òjílā tã lē 'bá Yésũ 'á kô rî 'bá yî 'bā ÿî bē l̄an̄jî gólîyî rú rî, gō'dá gólîyî rî'á ũrî ró rû ê'bélé vō ãlô 'á òjílā 'dî 'bá yî bē. ¹⁴ Gō'dá â'dô bē kpálê ítí rî, tólâ k̄ayî rî 'dî 'bá yî 'á rî, ãgô òkó āzā 'bá yî bē dũũ, drlîyî kpá tã lēzó Kúmú Yésũ 'á, gō'dá gólîyî drî ÿî l̄offízó òjílā tã lē 'bá Yésũ 'á rî 'bá yî l̄áfálê. ¹⁵ Nĩngá sî, tãlā tã lânrākô lājó'ba Yésũ k̄ā rî 'bá yî drî rî'á 'ělâ rî 'bá yî tāsî rî, òjílā drî ngázó rî'á ngá lāzé 'bá ÿîk̄ā l̄ójílî l̄ô'bālê ÿî ndrîí l̄atî* lājó'ba yî k̄ā rî'á trólâ ï'dî rî gārā drî lâ 'ásî gbārākā drî sî gbürükũ yî bē, â'dô ró bē, òzô Pétērô òtírî l̄avũũ rî, gólâ òdô ró ngbãã gólîyî dōdô ngátá gbō ngbãã gólâ rî línđrî ògō ró ngá lāzé 'bá ũrūk̄ā 'bá yî drî sî, gólîyî tã ïsũ bē k̄î, ââ'dô ngá lāzé 'bá 'dî 'bá yî 'bā'á â'dólé dódó. ¹⁶ Nĩngá sî, òjílā t̄l̄l̄l̄í drî ânízó 'b̄ēdrî mvá gólîyî ãnyî Yērōsālémā rú rî lēsî rî'á ngá lāzé 'bá ÿîk̄ā l̄ójílî gō'dá kpá gólîyî línđrî ònjí bē rî 'bá yî bē. Ítí rî, gólîyî â'dô trá ndrî 'dó dódó.

Tã gólâ lājó'ba Yésũ k̄ā rî 'bá yî ũrúzó òmbélé 'bālê ḡan̄ímã 'á rî

* 5:12 5.12 Vō rî 'dî rî'á jó-b̄l̄l̄í kúmú ángî Sólomō k̄ā zělê. * 5:15 5.15 L̄atî rî 'dî rî'á l̄atî n̄ízó jó ángî Ôvârî k̄ā rî 'álâ rî ï'dî.

17 Gõ'dá nĩngá sī, tã drí 'dēzó Kāyífā drī-'bá drī-'bá Yúdǎ yí ká rí ká 'á òjílā gólákā rī'á zīlā Sǎdúsī rí 'bá yí bē lājó'bá Yésū ká 'dī 'bá yí rú, tǎlā tã 'ē'ē lājó'bá 'dī 'bá yí ká tã lâ âgī trá gólīyī līfī.* 18 Nĩngá sī, gólīyī drí lājó'bá Yésū ká 'dī 'bá yí úrúzó òmbélé 'bǎlé gǎnīmǎ 'á. 19 Gõ'dá mǎlāyíkā Ôvārí ká drí ânízó ngǎcī sī ǎtī gǎnīmǎ ká 'dī 'bá yí nǐlī hōwé-hōwéē, gõ'dá lājó'bá 'dī 'bá yí lôfózó vólé. Gõ'dá mǎlāyíkā 'dī drí tã âtázó gólīyī drí kī nī rí, 20 “Mī nī ǎ'dí-drī jó ǎngí Ôvārí ká rí ká 'álá, gõ'dá nī âtā ró tã lédrē-lédrē ó'dí Yésū 'á nō tāsī ndrī òjílā drí.”

21 Nĩngá sī, lājó'bá Yésū ká 'dī 'bá yí drí úlí 'dī ârízó. Gõ'dá cījínó lâ sī, gólīyī drí ngǎzó nīlī ǎ'dí-drī jó ǎngí Ôvārí ká rí ká 'álá rīlī òjílā ìmbalé tólā.

Gõ'dá kpá ítú-pá rí 'dī sī, drī-'bá òjílā Yúdǎ yí ká rí ká 'dī 'bá yí drí ngǎzó òjílā Yúdǎ yí ká sísí-lésí rí 'bá yí ǎzílí ndrī rú è'bélé iyī ǎlô vō tã kī ká 'á. Nĩngá sī, drīlīyī ngǎzó lómígówá jölé iyī nīlī lājó'bá 'dī 'bá yí ǎdrīlī ǎjílí iyī drí gǎnīmǎ lésí. 22 Gõ'dá lómígówá 'dī 'bá yí calé bē iyī gǎnīmǎ 'álá rí, gólīyī úsú lājó'bá 'dī 'bá yí tólā kò'dáwá. Ítí rí, gólīyī drí ngǎzó gólé gõ'dá tã âtálé tã kī 'bá 'dī 'bá yí drí kī nī rí, 23 “Mǎ calé bē gǎnīmǎ 'á tólā rí, mǎ úsú ǎtī ǎâ'bǎ trá ngǎrǎ-ngǎrǎ, gõ'dá lómígówá lâ yí rī'á iyī līfī ngíyá ró ǎtī 'dī ndrē'á. Gõ'dá mǎ nǐlī bē ǎtī lâ 'dī rí, mǎ úsú òjílā ǎzākā jó 'á tólā kò.”

24 Gõ'dá drī-'bá lómígówá jó ǎngí Ôvārí ká rí ká rí 'bá yí ká gõ'dá drī-'bá òjílā Yúdǎ yí ká rí ká 'dī 'bá yí ǎrílí bē úlí 'dī 'bá yí rí, ítō lâ fí gólīyī drī kò, gõ'dá gólīyī tī drí ǎ'dízó kī, “ǎ'dô tã ǎ'dô nī yǎ?” 25 Nĩngá sī, òjílā ǎzā drí ngǎzó ǎnīlī gõ'dá tã âtálé kī nī rí, “Nī ndrē drē, òjílā gólīyī ǎnī drí 'bǎlé

* 5:17 5.17 Drī-'bá drī-'bá Yúdǎ yí ká rí ká 'dī kpá tã kī 'bá 'í.

trá gǎnĩmǎ 'á rĩ 'bá yĩ ÿĩngá rĩ'á ÿyĩ ǎ'dĩ-drĩ jó ąngĩ Ôvãri kã rĩ kã 'álã ọjĩlã lĩfĩ ìmbá'á ÿyĩ tólã.”

²⁶ Gõ'dá nĩngá sĩ, gólĩyĩ àrĩlí bẽ ÿyĩ tã 'dĩ rĩ, drĩ-'bá lómígówá kã rĩ drĩ ngãzó lómígówá íyíkã yĩ bẽ gõ'dá nĩlí lājó'bá Yésũ kã 'dĩ 'bá yĩ ậdrĩlí ậjĩlí tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ. 'Dĩ, gólĩyĩ ậdrĩ lājó'bá Yésũ kã 'dĩ 'bá yĩ mbârākã sĩ kô, tãlã gólĩyĩ rĩ'á ữrĩ ró kĩ, ọjĩlã ầdô ngã'á ỏmbã ró, ỏzỏ yĩ ỏlỏ'ê lājó'bá 'dĩ 'bá yĩ lârâkỏ lâ ÿyĩ trá rĩ, gõ'dá ọjĩlã ầdô kpá ÿyĩ lủvủ'á kúnĩ mvá sĩ.

²⁷ Gõ'dá nĩngá sĩ, lómígówá 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngãzó lājó'bá Yésũ kã 'dĩ 'bá yĩ ậdrĩlí gõ'dá gólĩyĩ 'bálẽ ậdrẻlẻ tã kĩ 'bá yĩ ậndrã. Nĩngá sĩ, Kãyĩfã drĩ tã ậtázỏ ỏmbã sĩ lājó'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ kĩ, ²⁸ “Sĩsĩ nã sĩ, mã 'bã tã trá ậnĩ drĩ ngbá lí-ngbá lí ậ'dỏ kỏ tã Yésũ rĩ tãsĩ rĩ ìmbá lẻ ọjĩlã drĩ. Gõ'dá ngbã ậngbã nỏ, tã rĩ 'dĩ vỏ lâ 'á rĩ, tã ìmbã ậnĩkã lậ'bủ trá ọjĩlã Yẻrỏsẻlẻmã kã drĩ ndrĩ, gõ'dá nĩ lẻ nỏ ậmã rủ ÿzẻlẻ ỏdrã Yésũ kã 'dĩ tãsĩ. Nĩ 'ẻ tã ỏnĩjĩ 'dĩ ÿtĩ ậ'dỏ tãsĩ yã?”

²⁹ Nĩngá sĩ, Pẻtẻrỏ yĩ lājó'bá ặzặ 'bá yĩ bẽ, drĩlĩyĩ ngãzó tã-drĩ lỏgỏlẻ gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Ặmbã ặmặkặ, mã lẻ trá tĩkỏ tã ậnĩkặ ặrĩlí. Gõ'dá ỏzỏ tã ậnĩkặ 'dĩ ỏ'bặ ậmặ tã Ôvãri kã rĩ gẻlẻ dỏ rĩ, gõ'dá rĩ'á mbị ậmặ drĩ lậnịjị 'bázỏ Ôvãri rủ, ậ'dỏ kỏ ọjĩlã mvá rủ. ³⁰ Gõ'dá ậnĩ nyặặnyặ tặsĩ rĩ, ậnĩ ÿ'dĩ gólĩyĩ Yẻsủ rĩ ÿpá 'bá fẻ lậlị-lậlị drị drẻlẻ ỏdrã ặnyĩ kã ró rĩ sĩ, gõ'dá Ôvãri rĩ ÿ'dĩ gỏlặ Yẻsủ rĩ 'bặ 'bá lĩdrĩlí ỏdrã 'ásĩ rĩ, ậ'dỏ trá kpá Ôvãri rĩ gỏgỏ 'dĩ ÿ'dĩ gỏlặ ậmặ ặ'bịyặ yĩ drĩ rĩ'á ÿnịlặ rĩ. ³¹⁻³² Gõ'dá Ôvãri 'bặ lậnịjị trá Yẻsủ rủ gỏlặ rĩ 'bázỏ rĩlí yĩ Ôvãri rĩ drị-ặgỏ drị lẻsĩ ró 'bủủ 'á lặ drị-ặcẻ bẻ Kủmủ ặmặkặ ró, gõ'dá kpá 'dịyĩ pặ 'bá ró. Gõ'dá ậmặ rĩ gỏgỏ nyặặnyặ lâ yĩ tặsĩ rĩ, mặ rĩ tặ nỏ 'bá yĩ ậtẻlẻ ọjĩlặ ặmặkặ ÿsẻrẻ'ẻlẻ kã drĩ, tẻlặ gólĩyĩ ủnẻ ró bẻ, gỏlặ 'dịyĩ pặ 'bá 'ỉ, gõ'dá gólĩyĩ ặặdỉ ró ÿyĩ drị tặ ỏnịjị ÿyĩkặ rĩ 'bá yĩ 'ásĩ, tẻlặ gỏlặ ặặyẻ ró tặ ỏnịjị gólĩyĩkặ bẻ. Mặ ÿcặ trá tặ 'dĩ 'bá

yî âtalé, tãlã tã gólîyî Yésū drí 'élé rî 'bá yî rî'á ndrî ãmã lífí drí 'á. Gõ'dá Líndrí Tãndí gólã Ôvãrí drí âjólé gólîyî tã íyíkã ârí 'bá rî yî drí kpá rî'á lífí drí 'bá ró tã pãtíí â'dalé gólîyî drí."

³³ Gõ'dá nĩngá sî, tã kî 'bá ârílí bè iyî úlí 'dî 'bá yî rî, gólîyî drí ngãzó òmbã ró lâvũlí kôrô. Ítí rî, gólîyî lě trá lâjó'bá Yésū kã 'dî 'bá yî úfúlí. ³⁴ Gõ'dá tã kî 'bá ãzã ãlô drí ngãzó âdrélé úrú vò tã kî kã 'dî 'á. Tã kî 'bá rî 'dî rú lâ Gãmálélě, gólã rî'á Pãrúsî gólã tã 'bã'bã Ôvãrí kã rî 'bá yî ìmbá 'bá 'í òjílã drí, gõ'dá òjílã cé títí ìnjî iyî gólã trá. Gõ'dá nĩngá sî, drílã tã 'bãzó lómígówá 'dî 'bá yî drí kî nî rî, gólîyî òtrô lâjó'bá Yésū kã 'dî 'bá yî tãkô fínyáwá ïví 'álã. ³⁵ Dîí vósî, drílã ngãzó tã âtalé tã kî 'bá ãzí 'dî 'bá yî drí kî nî rî, "Ãní òjílã âmã ãzí-ãzí yî ró Ísîrã'élě kã nò 'bá yî, nî ìsũ tã dódó tã gólã ãní drí 'é'á 'élã ãgô nò 'bá yî drí rî tãsî, tãlã nî òzó tã ányã 'eê kô. ³⁶ Nî ìsũ tã tã gólã Túđđ kã rî tãsî, gólã sísî tã âmã 'bá kî nî rî, yî ã'dô òjílã tã lâ drí lâzélé kôrô rî 'dî. Gólã ngã rú jãlé ãjú 'bũlí kúmú 'bãdrî nò kã bê. Ítí rî, òjílã dũũ 'dê 'bá gólã vósî ãjú 'bũ 'bá ró rî rî'á òzô kãmã-sũ kãtí. Gõ'dá úfúlí bè gólã rî gógó trá rî, gólîyî 'dê 'bá trá gólã vósî rî 'bá yî drí rú lâpězó, gõ'dá tã rî 'dî drí â'dózó gbô tã gólã cú ítí ífí ãkó rî ró.

³⁷ "Gõ'dá tã 'dî vósî rî, Yúđđ gólã òjílã Gãlîláyã kã ró rî drí kpá drí ìngázó kã yî gólã rîzó òjílã lãlé rú lâ yî ìgî-ìgî bè rî sî. Òjílã dũũ 'dê iyî kpá trá gólã vósî ãjú 'bũlí kúmú 'bãdrî nò kã bê. Gõ'dá ódrí kpá gólã rî fúzó. Nĩngá sî, gólîyî 'dê 'bá trá gólã vósî rî 'bá yî drí kpá rú lâpězó iyî. ³⁸ Bê trá ítí rî, ã'dô tã òjílã nò 'bá yí kã tãsî nongá rî, má âtã ãní drí, nî 'è tã ònjí ãní drí lělě 'élé rî gólîyî drí kô'dáwá. Nî âyê gólîyî nílí drí-bãláyî ró. Tãlã òzô tã ìsũ gólîyíkã 'dî 'bá yî gõ'dá tã 'é'ě gólîyíkã rî yí bê ã'dô cé tã gólîyíkã rî 'dî rî, tã rî gógó yî ã'dô ã'dó'á kpá cú ítí ífí ãkó, òzô tã Túđđ yí kã

Yúdã bê rî kâti. ³⁹ Gõ'dá òzò tã rî gógó à'dô ìyî Ôvârí kâ ì'dî rî, îcá kô gólíyî lôgálé, tãlâ nî â'dô ânî nyãányã úsú'á ãjú 'bú'á Ôvârí bê.”

⁴⁰ Nĩngá sî, tã kî 'bá 'dî 'bá yî drí úlí Gãmálélě kâ kízó nî rî, úúfû lājó'bá Yésù kâ 'dî 'bá yî kô'dáwá rî tã-drī lâ lězó. Ítí, drīlīyî lājó'bá 'dî 'bá yî àzízó lôfílí gólé jó 'álá. Gõ'dá nĩngá sî, lājó'bá rî 'dî 'bá yî 'bázó cālé ònjóró'bí sî, gõ'dá tã 'bázó gólíyî drí kî, gólíyî àâtâ ìyî tã kó kô ó'dí Yésù rî tãsî, gõ'dá gólíyî àyézó.

⁴¹ Nĩngá sî, lājó'bá Yésù kâ 'dî 'bá yî drí àfòzò ìvî 'álâ vò tã kî kâ rî 'ásî. Gólíyî trá àyíkò ró, tãlâ gólíyî úsù lànò trá tã Yésù kâ tãsî. Gõ'dá Ôvârí ndrê gólíyî kpá trá îcâ-îcâ ró lànò úsúlí tã Yésù kâ tãsî. ⁴² Gõ'dá tã 'dî 'bá yî vósí, lājó'bá 'dî 'bá yî rî ìyî trá zãâ rilí kâyî vósí cé rî'á tã ìmbálé òjílá drí Yésù rî tãsî ã'dí-drī jó àngí Ôvârí kâ rî kâ 'á gõ'dá kpá òjílá drí 'bá 'ásî. Gólíyî 'bá òjílá trá tã nílí kî, Yésù àâ'dô ì'dî 'díyî pã 'bá ró gólâ Ôvârí drí tã lâ 'bálé trá àjólé sísí rî.

6

Tã gólâ òjílâ njí-drī-lâ-rī njízó àyízí pälé ngá lânjî-lânjî sî rî

¹ Kâyî rî 'dî 'bá yî sî, tã lě 'bá Yésù kâ à'dólé bê trá ìyî lízó'á ròò rî, tã lě 'bá gólíyî lãfálé sî à'dó 'bá ìyî òjílá Yúdã yí kâ ró rî 'bá ìyî Gĩrĩkî tî àtálé ì'dî rî 'bá yî, drīlīyî ngázó rî'á tã gílí gólíyî Yúdã ró rî 'bá cé Ìbūrū tî àtálé ì'dî rî 'bá yî rú. Gólíyî kî nî rî, “Àyízí àmákâ rî 'bá yî rí ìyî gõ'dá ngá nyãnyã gólíyíkâ gólâ rî'á lânjílâ kâyî vósí cé àyízí drí ndrī rî úsúlí kô.” ² Ítí rî, lājó'bá mùdrī-drī-lâ-ngâ-rī 'dî 'bá yî drí ngázó ìyî tã lě 'bá Yésù kâ rî 'bá yî àzílí rú è'béle vò àlò 'á. Gõ'dá drīlīyî tã àtázó tã lě 'bá 'dî 'bá yî drí kî nî rî, “Rî'á fí dó àmâ drí ngázó lòsî tã àtî-àtî Ôvârí kâ àtâ kâ òjílâ drí rî àyézó gõ'dá ngázó nílí rî'á lòsî ngá nyãnyã lânjî kâ

'ələ́ ɪ'di yā? ³ 'Dĩi vō là 'á rî, âmâ âdrúpĩ yî, rĩ'á tãndí ró ânî drí îcázó òjílã nĵi-drĩ-lã-rĩ nĵilí ânî lâfálé sî, gólĩyî ânî drí nĵilí trá kî, Líndrí Tãndí Ôvãrí kâ bê iyî 'á rî 'bá yî gō'dá kpá â'dó 'bá iyî tã nĵĩ bê rōô rî. Ītí rî, mã â'dô gólĩyî 'bã'á lôsĩ 'dĩ 'ələ́. ⁴ Gō'dá âmâ rî gógó nyãányã lâ tãsĩ rî, lôsĩ âmákâ â'dô ró zãã rãtãã 'ě'ě ɪ'di, gō'dá úlĩ Ôvãrí kâ rî 'bá yî âtã-âtã lâ ɪ'di òjílã drí.”

⁵ Ītí rî, òjílã ndrĩ drí tã 'dĩ drĩ lâ lězó ɪ'di gō'dá gólĩyî drí ngãzó òjílã tãndí nĵi-drĩ-lã-rĩ rî 'bá yî nĵilí. Òjílã rî 'dĩ 'bá yî lâfálé rî, gólĩyî nĵi Sītĩfãno gólã tã lě 'bá trá Yésũ 'á rōô pĩpĩsĩlĩ ãlô sî gō'dá Líndrí Tãndí Ôvãrí kâ bê yí 'á dũũ rî kpá trá. Gō'dá gólĩyî nĵi-kázĩyã nĵilí Sītĩfãno bê rî 'bá yî rĩ'á: Fílĩpō āzã, Pōrōkārō, Nĩkōnórã, Tĩmōnō, Pãrãmónã gō'dá Nĩkólã. * ⁶ Nĩngã sî, òjílã 'dĩ 'bá yî drí òjílã iyî drí nĵilí trá nĵi-drĩ-lã-rĩ 'dĩ 'bá yî âzĩzó 'bãlé lâjój' 'bã 'dĩ 'bá yî ândrá. Gō'dá lâjój' 'bã 'dĩ 'bá yî drí drí 'bãzó gólĩyî drĩ, â'dô ró bê gólĩyî 'bãlé ngá lânjĩ 'bá ró òjílã ãyĩzĩ ró rî 'bá yî drí. Gō'dá drĩliyî rãtãã 'ězó ngá lânjĩ 'bá rî 'dĩ 'bá yî tãsĩ Ôvãrí drí, tãlã gólã òpã ró gólĩyî lôsĩ rî 'dĩ 'ěrě lâ 'á.

⁷ Gō'dá nĩngã sî, kãyî rî 'dĩ 'bá yî sî, òjílã ítlĩlĩ drí ngãzó rĩ'á tã lělé úlĩ Ôvãrí kâ 'á. Ī'di ĩtĩ, tã lě 'bá Yésũ 'á rî 'bá yî drí lĩzózó âcálé dũũ Yěrōsãlémã 'álã. Gō'dá drĩ-'bã lâ'bĩ 'ě kâ rî 'bá yî dũũ drí kpá tã lězó tã âtĩ-âtĩ tãndí Ôvãrí kâ 'dĩ 'á.

Tã gólã Sītĩfãno rî rũzó tã lâ kílĩ ònjō sî rĩ

⁸ Gō'dá Ôvãrí rî trá ândrã-tãndí fělé rōô Sītĩfãno drí gō'dá kpá rĩ'á mbãrãkã fělé gólã drí tã dũũ tĩ drí â'dĩzó rî 'ězó òjílã dũũ ândrá. ⁹ Nĩngã sî, òjílã Yúdã yí kâ ũrũkã 'bá yî drí ngãzó iyî rĩ'á tĩ ânyálé gólã bê mbãrãkã Ôvãrí drí

* 6:5 6.5 Nĩkólã 'Dĩi rĩ'á òjílã Ānĩtĩyókã kâ ró gólã iyĩ jã 'bã Ôvãrí rĩ nĵilĩlĩ â'dô tã Yúdã yí kâ vó ró rĩ ɪ'di.

fělé drílâ rî tāsī. Gólīyî rī'á òjílâ jǎrǐbǎ gólīyî zǐlī Síréně gō'dá Ālĕkĕzāndírīyā rī 'bá yí kâ, gólīyî rī trá lǎ'bí Yúdǎ yí kâ 'elé ndrī.* Òjílâ rī 'dī 'bá yí drí ngāzó filí ÿyî òjílâ ūrŭkâ 'bǎdrī gólīyî zǐlī Sīlīsīyā gō'dá Ásīyā* bê rī 'bá yí kâ lǎfálé tĭ ânyálé Sītífánō bê. ¹⁰ Gō'dá Líndrī Tāndí Ôvârí kâ 'bā Sītífánō trá â'dólé tǎ nĭnĭ bê îcálé tǎ trólé òjílâ rī 'dī 'bá yí tĭ sī. ¹¹ Ítĭ, òjílâ 'dī 'bá yí drí ngāzó nĭlĭ òjílâ āzâ 'bá yí lĭfĭ lâ yí gĭlĭ, tǎlâ ònjō âdólé Sītífánō rú tǎ âtálé kĭ nĭ rī, “Mǎ ârĭ āgō nō gbórókō lâ trá rī'á Ôvârí yí lô'dá'á âmâ ǎ'bíyǎ Músǎ bê.”

¹² Ítĭ rī, úlĭ 'dī 'bá yí drí sĭ rī, òjílâ Yĕrōsālémā kâ gō'dá gólīyî sĭsĭ-lésĭ rī 'bá yí gō'dá lǎ'bí ĩmbá 'bá gólīyĭkâ rī 'bá yí bê drí ngāzó ÿyî ǎwǎ ró Sītífánō bê. Gō'dá nĭngá sĭ, tǎ rī 'dī tāsĭ rī, gólīyî drí ngāzó ârálé ǎwǎ sĭ Sītífánō ngálâ gō'dá gólâ rī rŭlĭ âjĭlĭ vō tǎ kĭ kâ rī 'álâ drĭ-'bá Yúdǎ yí kâ âzĭlĭ tǎ kĭ 'bá ró rī 'bá yí ândrá. ¹³ Nĭngá sĭ, gólīyî drí tǎ âtázó òjílâ ūrŭkâ 'bá yí drí lǎtĭ gólâ ángō rī 'dī gólâ rī mōndrā fĕzó ònjō sĭ yā. Gō'dá gólīyî kĭ nĭ rī, “Kâyĭ vósĭ cé, āgō nō rī zǎâ tǎ ònjĭ âtálé ĩ'dĭ jó ǎngĭ Ôvârí kâ rú gō'dá kpá tǎ 'bā'bā Ôvârí kâ gólīyĭ Músǎ drĭ lôpélé ǎtĭ 'álâ âmâ drĭ rī 'bá yí rú. ¹⁴ Mǎ ârĭ gólâ trá gólâ òtĭrĭ âtálâ kĭ'á nĭ rī, Yésŭ òjílâ Nǎzǎrétā kâ ró rī āâ'dô jó ǎngĭ Ôvârí kâ rī ũfú'á gō'dá kpá lǎ'bí gólīyĭ Músǎ drĭ ĩmbálé trá âmâ drĭ rī 'bá yí òjǎ'á vólé.”

¹⁵ Ítĭ rī, òjílâ gólīyĭ rī 'bá rĭlĭ vō tǎ kĭ kâ 'á rī 'bá yí drí ngāzó ÿyĭ vō ndrĕlé Sītífánō ngálâ, tǎlâ tǎ gólâ drĭ 'é'á âtálâ rī ârĭlĭ, gō'dá gólīyĭ ndrĕ gólâ rī nĭlĭ trá rī'á lǎgú'á òzō mǎlǎyĭkâ nĭlĭ kâtĭ.

* 6:9 6.9 Òjílâ 'dī 'bá yí rī ÿyĭ trá rǎtǎâ 'elé jó tǎ Ôvârí kâ ârĭ kâ rī'á zĭlĭ jó òjílâ gólīyĭ drĭ-bǎlǎyĭ ró rī 'bá yí kâ rī 'á. * 6:9 6.9 Ásīyā rī'á zĭlĭ ngbāngbānō rī Tŭrŭkĭ rī.

7

Tã gólâ Sītífánō drí lôgôlé ôjílâ gólâ rî mōndrã fě 'bá rî yî drí

tã kî 'bá ândrá rî

¹ Nĩngá sī, drī-'bá drī-'bá Yúdǎ yí kâ rî 'bá yí kâ drí ngázó tã ìjílí Sītífánō tǐ kǐ nĩ rî, “Úlǐ gólíyî ôjílâ nô 'bá yí drí rǐ'á âtálâ ní rú nô 'bá yí pǎtǐ yǎ?”

² Gō'dá Sītífánō drí ngázó tã 'dī lôgôlé gólâ drí kǐ nĩ rî, “Āmbá ámakâ, mōndrã ôjílâ 'dī 'bá yí kâ má rú 'dī â'dó kô tã pǎtǐ 'î. Ámâ âdrúpǐ yí gō'dá ânǐ sǐsǐ-lésǐ rî 'bá yí bê, nĩ ârǐ drě úlǐ ámakâ nô 'bá yí. Ākû ró nǎ sī rî, Ôvârí gólâ â'dó 'bá mbârâkâ bê ngá āmbá nô 'bá yí drǐ sī ndrǐ rî â'dâ íyî nyáanyâ trá âmâ â'bíyǎ Ābārâyámã drí ôzô ânǐ drí nǐlǐ trá rî kâtí. Kâyǐ rî 'dǐ sǐ, Ābārâyámã rî trá rǐlǐ 'bǎdrǐ gólâ rǐ'á zǐlâ Mōsōpõtámíyã rǐ 'álâ, 'dǐ gólâ nǐlǐ drě kô rǐlǐ Hāránã 'álâ. ³ Gō'dá nĩngá sī, Ôvârí â'dalé bê íyî nyáanyâ trá Ābārâyámã drí rî, Ôvârí drí ngázó tã âtálâ Ābārâyámã drí kǐ nĩ rî, 'Ní ngá 'bǎdrǐ nô 'ásǐ ôjílâ ânǐ átá kâ rî 'bá yí lǎfálé sī nǐlǐ 'bǎdrǐ gólâ má drí 'ě'á â'dálâ ní drí âtǐ 'álâ nǎ 'á.

⁴ “Ītǐ rî, Ābārâyámã yí âtǐ-drǐ íyíkâ rî 'bá yí bê drí ngázó nǐlǐ 'bǎdrǐ rǐ 'dǐ 'ásǐ nǐlǐ rǐlǐ Hāránã 'álâ.* Vô rǐ 'dǐ 'álâ rǐ, átá lâ drí drázó. Gō'dá átá lâ rǐ ôdrã volé drǐ 'ásǐ rǐ, Ôvârí drí gólâ rǐ âjózó Hāránã 'á tólâ sǐ ânǐlǐ rǐlǐ 'bǎdrǐ Kánánã kâ gólâ âmâ drí â'dózó ngbãāngbānō 'álâ nô 'á. ⁵ Gō'dá kâyǐ rǐ 'dǐ 'bá yí sǐ rǐ, Ôvârí fěé vô drǐ mvá âzâkâ gbúrúwá lâ â'dólé Ābārâyámã rǐ nyáanyâ kâ ró rǐ kô. Gō'dá Ôvârí 'bã tã lâ trá gólâ drí kǐ, yí ââ'dô fě'á lâ gólâ drí kâyǐ âzã sǐ ìzátú â'dólé 'bǎdrǐ gólíyî nyáanyâ kâ ró gólâ rǐ ózowá

^{7:3} ^{7.3} Tã Ómvó Ngá 12.1. * ^{7:4} ^{7.4} 'Bǎdrǐ Mōsōpõtámíyã 'dǐ rú lâ âzã kpá rǐ'á Kǎlǐdáyã.

yí bê. Ôvâri òtírí tã 'dî 'bââ ítí rî, 'dî Ābārāyāmā drě cú ítí 'dīyímvá ākó. ⁶ Gō'dá sísí kâyî rî 'dī drí sī rî, Ôvâri âtã tã kpá kī nī rî, 'Ánî ózōwá yî â'dô nī'á rílí ÿyî ngá āwā ró 'bãdrī ātrã 'á. Gō'dá òjílã 'bãdrī 'dī kã â'dô gólīyî 'bã'á lôsī ÿyíkã 'élé rãgǐí ró gō'dá áâ'dô rī'á gólīyî 'élé ònjí ró ndrô kámá-sû sī. ⁷ Gō'dá nīngá sī, má â'dô lãṅō fě'á òjílã gólīyî 'bãdrī 'dī kã gólīyî ánî ózōwá yî 'bã 'bá trá rãgǐí ró rî 'bá yî drí. Nīngá sī, ánî ózōwá yî â'dô âfō'á volé 'bãdrī 'dī 'ásī ânílí 'bãdrī gólã má drí 'ě'á fě'lã gólīyî drí nō 'álã, gō'dá gólīyî â'dô âmã ñnjí'á 'bãdrī nô 'á.'

⁸ “Nīngá sī, Ôvâri drí tã âtázó Ābārāyāmā drí òjílã gólãkã ägô ämbá ró rî 'bá yî gō'dá kpá ägô mvá ró rî 'bá yí bê 'd'élé ÿyî bäsã 'á lãmbé tã-drī lělě Ôvâri yí kã Ābārāyāmã bê rû-lě-ãzí ró rî ró. 'Dī volé drī lâ 'ásī, Ābārāyāmã drí ÿyî mvá Īsákã rî tǐzó, gō'dá Īsákã rî gógó äjízó 'd'élé bäsã 'á, 'dī drě kâyî gólã rî tǐzó rî rī'á cé ñjī-drī-lã-nã. Gō'dá vó lâ sī, Īsákã drí Yākóbã rî tǐzó gō'dá äjízó lâ kpá 'd'élé bäsã 'á. Gō'dá vó lâ sī, Yākóbã drí 'dīyímvá tǐzó mũdrī-drī-lã-ngã-rī â'dó 'bá ÿyî á'bíyã ró 'bãsúrú âmákã mũdrī-drī-lã-ngã-rī rî 'bá yí kã ró rî, gō'dá Yākóbã drí kpá gólīyî äjízó ndrī 'd'élé bäsã 'á.

⁹ “Nīngá sī, Yākóbã rî mvá rú bê Yôsépã rî, tã lâ drí ägízó ädrúpí lâ yí lǐfí. Gō'dá gólīyî drí ngãzó gólã rî gílí volé òjílã gólīyî gólã rî trô 'bá rãgǐí ró Mäsīrī 'álã rí yí drí. Gō'dá Ôvâri bê rī'á kárã Yôsépã bê ândrã-tãndí fělé gólã drí. ¹⁰ Gō'dá nīngá sī, Ôvâri drí kpá gólã rî pãzó ÿzã gólãkã rî 'bá yí 'ásī ndrī, gō'dá Ôvâri 'bã gólã trá tã ñnjí bê, tãlã kúmú Mäsīrī kã â'dô ró tãndí ró gólã bê. Gō'dá kúmú 'dī 'bã Yôsépã trá â'dólé drí-ãcê bê Mäsīrī drīlǐ gō'dá kpá â'dólé ngá cé tǐtǐ 'bã íyíkã 'á rî vó lâ ndrě 'bã lâ ró.

11 “Dīi vósī, lōfó ōnjí tētē drí 'dēzō Māsīrī 'ásī ndrī gō'dá kpá 'bǎdrī Kānánā kā nō bê gō'dá ōjílā 'bālē ndrī rú îzālē kôrô.* Gō'dá tālā lōfó 'dī tāsī rī, âmâ ǎ'bíyǎ gólíyī â'dó 'bá Kānánā 'álā rī 'bá yī ícá îyī gō'dá ngá-îyínyâ âzākā úsúlí kô. 12 Gō'dá Yākóbā árílí bê tā kī'á nī rī, ǎdrúgú ââ'dô bê Māsīrī 'álā rī, drílā íyī mvá yī jōzō Māsīrī 'á tólā nī'á ǎdrúgú âgílí tólā sī.* 13 Gō'dá gólíyī ândálé bê îyī rú nī'á ǎdrúgú gílí kpá ó'dí Māsīrī 'álā rī, Yōsépā drí gólíyī 'bázó íyī nīlí gólíyī ǎdrúpī ró, gō'dá gólā drí kpá íyī ǎdrúpī yī 'dī 'bá yī â'dázó kúmú Māsīrī kâ 'dī drí. 14 Dīi vósī, Yōsépā drí kpá tā âtizó ǎdrúpī lâ yī sílí átá lâ Yākóbā drí tólā, gólā âânī ró Māsīrī 'álā ōjílā íyíkâ 'bā kâ rī 'bá yī bê ndrī. Ōjílā Yōsépā kâ ndrī rī'á nyâ'dī-nâ-drī-lâ-ngâ-múdrī-drī-lâ-ngâ-njī. 15-16 Ítī rī, Yākóbā yī drí ngāzō nílí Māsīrī 'álā. Gō'dá vólé drī lâ 'ásī, Yākóbā drí drāzō ǎkpākâ'dā Māsīrī 'á tólā. Gō'dá gólā rī mvá yī drí ǎvō lâ trōzō 'bǎdrī Kānánā kâ 'álā 'bālē ūgí 'á, vō gólā Ābārāyāmā drí gílí trá âđđī sí ǎkú ró rī 'álā. Gō'dá vó lâ sī, Yākóbā rī mvá yī ôdrā îyī kpá trá 'dó ndrī Māsīrī 'á tólā. Gō'dá mvá lâ yī drí gólíyī ǎvō trōzō Sēkémē 'álā gō'dá 'bālē ūgí âzâ 'á.*

17 “Gō'dá nīngá sī, kǎyī gólā Ôvârí drí tā 'bā'bā íyíkâ ândrâ-ōnjī kâ Ābārāyāmā drí rī 'ēzō vó lâ âtílí rī âcâ bê trá ǎnyī rī, 'dīi âmâ ǎ'bíyǎ yī lîzô trá dūū Māsīrī 'álā. 18 Gō'dá kúmú âzâ gólā Yōsépā rī tā nī 'bá kô rī 'dī rī'á drī-âcê bê Māsīrī drī sī ndrī. 19 Kúmú rī 'dī âđđô âmâ ǎ'bíyǎ yī trá mǎnī sī, gō'dá đđ gólíyī drī kpá trá 'bālē îzâ nīlí. Gō'dá kúmú rī 'dī 'bā gólíyī trá rī'á îyī mvá ôđđē ró rī 'bá yī trólē

* 7:11 7.11 Kānánā 'Dīi rī'á 'bǎdrī gólā Ôvârí drí tā lâ 'bālē 'ē'á fēlā Ābārāyāmā yī drí rī 'dī. * 7:12 7.12 Nī zī í'dígwá tā nô 'bá yí kâ búkú Tā Ómvó Ngá kâ 'á kápītā 41--46. * 7:15-16 7.15-16 'Dīi ūgí gólā átá lâ yī drí gílí trá âđđī sí ǎkú ró Kānánā 'álā ōjílā Āmórā kâ rī 'bá yī drígwá sī rī 'dī.

'bálé âyéle ômã 'álâ, tãlâ ôôdrã ró ÿî bē volé.

²⁰ “Nĩngá sī, kâÿî rî 'dĩ 'bá yî sī, Músã rî tĩzó. Gólâ rĩ'á mvá sūsū tãndĩ 'î Ôvãrĩ lífĩ. Ândrê lâ yî trôó gólâ kô vŭlĩ âyéle ômã 'álâ. Ímbâ gólâ zãlô cãlé párá nã átá lâ drĩ jó 'á. ²¹ 'Dĩ vósĩ, gólâ rĩ trôzó lãpĩlĩ ômã 'á, gô'dá mvá ãnjó kúmú Mãsĩrĩ kã rĩ kã drĩ gólâ rĩ ũsúzó, gô'dá drĩlã trôzó lâ 'bã 'álâ, â'dô ró yí drĩ vó lâ ndrêlé mvá ró ÿî nyãányã drĩ. ²² Ítĩ rĩ, Músã drĩ gôzó tã nĩnĩ gólâ ôjĩlã Mãsĩrĩ kã rĩ 'bá yí kã ïlízó 'ĩ'dĩ nĩlĩ ndrĩ. Gólâ â'dô trá cú mbârãkã bē úlĩ âtã-âtã 'á gô'dá kpá tã 'ě'ě 'á.

²³ “Gô'dá nĩngá sī, gólâ rĩ ndrô â'dólé bē trá nyã'dĩ-rĩ rĩ, drĩlã tã ïsúzó nĩzó nĩ'á ôjĩlã íyíkã Īsĩrã'élê kã ró rĩ 'bá yí lômĩlĩ. ²⁴ Gô'dá gólâ cãlé bē vó rĩ 'dĩ 'á tólã rĩ, gólâ drĩ ôjĩlã Mãsĩrĩ kã ndrêzó rĩ'á ôjĩlã Īsĩrã'élê kã cã'á, gô'dá gólâ drĩ ngãzó gbô ôjĩlã ázi íyíkã Īsĩrã'élê kã ró 'dĩ pãlé, gô'dá gólâ rĩ gógó ôjĩlã Mãsĩrĩ kã ró nõ rúzó cãlé kpãdĩ-kpãdĩ tã-vô lôgô ró, gô'dá ôjĩlã 'dĩ drĩ drãzó. ²⁵ Gólâ ïsū íyíkã kĩ nĩ rĩ, ôjĩlã íyíkã rĩ 'bá yí â'dô nĩ'á lâ kĩ, yí â'dô 'ĩ'dĩ gólâ Ôvãrĩ drĩ lêlé 'ě'á gólĩyĩ pãlé ĩzã íyíkã rĩ 'bá yí 'ásĩ rĩ 'ĩ'dĩ. Gô'dá gólĩyĩ nĩ tã lâ kô itĩ.

²⁶ “Gô'dá kâÿî tã 'dĩ kã rĩ vósĩ rĩ, gólâ ndrêlé bē ôjĩlã Īsĩrã'élê kã rŭ fũ'á ÿî rĩ, gólâ ngã trá rŭ cêlé gô'dá tã ã'dĩ 'bálé 'ĩ'dĩ gólĩyĩ lãfálé 'á. Gô'dá gólâ kĩ nĩ rĩ, ‘Ănĩ, nĩ ârĩ drê tã má ngáá nõlé, ãnĩ 'dó âdrúpĩ ázi ró. Gô'dá nĩ rĩ rŭ fŭlĩ ãnĩ lãfálé 'ásĩ â'dô tãsi yã?’ ²⁷ Gô'dá gólâ ãwã itô 'bá rĩ ngã íyíkã kôrô Músã rĩ zêlé zêzê volé, gô'dá ngãzó tã âtálé kĩ nĩ rĩ, ‘Nĩ, â'dĩ 'bã nĩ nĩ tã kĩ 'bá ró âmã drĩlĩ tã âmãkã rĩ kĩlĩ nĩ yã?’ ²⁸ Nĩ lē nõ kpá âmã fŭlĩ ôzô nĩ drĩ Mãsĩrĩ lé 'bá nã fŭrĩ âgĩ rĩ kãtĩ yã?’

²⁹ “Gô'dá Músã ârĩlĩ bē tã ĩjĩ 'dĩ rĩ, ũrĩ drĩ gãzó rŭ lâ, gô'dá gólâ drĩ ngãzó rãlé volé Mãsĩrĩ 'ásĩ nĩlĩ rĩlĩ 'bãdrĩ

Mīdīyānā kâ rî 'álâ ngá ãwā ró. 'Dīi vósī rî, drílâ òkó gīzò gōzò mvá tīlī rī tólâ.

³⁰ “Ndrô nyâ'dī-rī Músā drí 'èlé trá Mīdīyānā 'álâ rī vósī rī, kâyī ãzâ sī, gólâ nī trá òmā 'álâ ãnyī úní ́ngí zīlī Sīnáyī rī rú. Gō'dá tólâ rī, Ôvârí drí rú â'dázó gólâ drí lāsī lāndrâ rī 'bá kólé fê rú rī 'á. ³¹ Gō'dá Músā ndrélé bê lāsī rī 'dī rī, tī lâ drí â'dízó. Gō'dá nīngá sī, gólâ drí ngāzò rú êsélé ãnyī lāsī rī gógó 'dī rú, tālâ yī òndrê ró bê dódó tā ífí lâ nīzò. Gō'dá drílâ Ôvârí rī gbórokò ârízó úlī átâ'á gólâ drí kī nī rī, ³² 'Mâ rī'á Ôvârí gólâ rī 'bá ánî á'bíyá Ābārāyāmā, Īsākā gō'dá Yākóbā yī vó ndrē 'bá ró rī 'dī.' Nīngá sī, Músā drí ngāzò rī'á lēlé ūrī drí, gō'dá gólâ ícá kô fīi âtūlī rīzò vō ndrélé lāsī lāndrâ rī 'bá kólé 'dī ngálâ ãlólâ.

³³ “Ítí rī, Ôvârí drí ngāzò tā âtálé gólâ drí kī nī rī, ‘Vō ní drí âdrézó 'á lâ 'dī rī'á vō mâ Ôvârí kâ 'dī.* Ítí rī, ní ângí ká'bókâ áníkâ pá 'á 'dī vólé. ³⁴ Músā, ní ârī drē, âmâ nyāányâ ndrê trá pātīlī kī, òjílâ ámakâ rī'á ĩzā nī'á rōô Māsīrī 'álâ, gō'dá má ârī áwó gólīyíkâ trá, 'dī má drí ânízó ūrú lésī āngó nō 'á, tālâ gólīyī pālē ĩzā gólīyíkâ 'dī 'bá yī 'ásī. Ítí rī, Músā, ní ngâ, má jô ró nī gólé 'bādrī Māsīrī kâ rī 'álâ.’

³⁵ “Ítí rī, âmâ âdrúpī yī, má âtâ ânī drí kī nī rī, rī'á Músā rī gógó 'dī gólâ òjílâ drí gālê trá dó kīzò nī rī, ‘Ā'dī 'bā nī nī tā kī 'bá ró âmâ drīlī tā ámakâ kīlī yā?’ Rī'á gólâ 'dī Ôvârí drí âjólé trá gólīyī drí, â'dólé drí-âcê bê gólīyī drīlī gō'dá kpá gólīyī pālē ĩzā gólīyíkâ rī 'bá yī 'ásī. Ôvârí 'bā tā 'dī 'bá

* 7:33 7:33 Sītīfānō ĩē tā â'dálé kī, Ôvârí rī kô rīlī cé jó ́ngí Ôvârí rī gógó kâ Yērōsālēmā 'álâ rī 'á. Gō'dá gólâ â'dâ íyī nyāányâ trá Ābārāyāmā drí gō'dá kpá Músā drí kâyī gólīyī drí rīzò 'bādrī âtrâ jējē ró rī 'bá yī 'ásī rī 'á. Nī zī Āfō-âfō kápītā nâ.

yî Músã drí kâyî tîbê gólâ drí íyî â'dázó Músã drí vō lăsí
drí kōzó fê rú rî 'álâ rî sî.

³⁶ “Nĩngá sî, Músã drí 'dēzó sísí ōjílâ Ôvârí kâ lófólé
vólé 'bãdrî Măsîrî kâ rî 'ásî tã 'ē'ě gólîyî tî drí â'dízó rî 'bá
yî sî 'bãdrî 'dî 'álâ gō'dá kpá lĩmvú ândrê zĩlĩ Lĩmvú Kãã rî
'álâ, gō'dá gólâ drí rĩzó zãã rĩlĩ tã gólîyî tî drí â'dízó drílâ
sî rî 'élé gólîyî pázó ōmã 'álâ ndrô nyâ'dî-rî sî. ³⁷ Gō'dá rĩ'á
kpá Músã rî'dî gólâ tã átã 'bá ōjílâ Īsĩrã'élĕ kâ drí kĩ nĩ rî,
'Ôvârí â'dô āzákólâ 'dĩ 'ē'á ānĩ ózōwá yî lãfálé 'ásí â'dólé
úlĩ Ôvârí kâ lópé 'bá ró má tí.' ³⁸ Músã rî 'dĩ â'dô kpá trá
ōjílâ Īsĩrã'élĕ kâ bê kâyî gólâ gólîyî drí rĩzó kpākã äľ ōmã
'álâ ānyî únĩ ąngĩ zĩlĩ Sĩnáyĩ rî rú rî 'á. Nĩngá rî, Ôvârí
drí tã átázó gólâ drí âmã â'bíyá yí bê, gōzó tã 'bã'bã íyíkã
lédrĕ-lédrĕ âfĕ 'bá ōjílâ drí rî 'bá yî trōzó fĕlé drílâ, tãlâ
gólâ ōlôpĕ ró kpá tã 'bã'bã rî 'dĩ 'bá yí bê âmã drí 'élé.

³⁹ “Gō'dá Músã â'dô bê drĕ ākpã únĩ ąngĩ Sĩnáyĩ drî 'álâ
rî, âmã â'bíyá yí lĕĕ ĩyî gólâ rî tĕlé kô. Ítĩ rî, gólîyî drí gólâ
rî gãzó dó. Gólîyî ĩsũ tã trá, â'dô ró nĩzó gólĕ Măsîrî 'álâ.
⁴⁰ Ítĩ rî, drílîyî tã átázó Ārónã Músã rî âdrúpĩ drí kĩ nĩ rî,
'Gō'dá Músã, ânĩ âdrúpĩ ró gólâ âmã âtrô 'bá Măsîrî lésĩ
rî, mã nĩjĩ tã gólâ â'dó 'bá gólâ bê tólâ rî kô. Ā'dólé bê trá
ĩtĩ rî, ní â'dô drĕ-'bá âmákã ró gólâ rî vō 'á. Nĩ êdĕ ôvârí
âmã drí âdĩ 'ásĩ, tãlâ mã nĩjĩ ró bê kpãã 'bãlé âmã ândrá
âmã pãlé gōgō âmákã Măsîrî 'álâ rî sî.' ⁴¹ Ítĩ rî, gólîyî drí
Ārónã rî 'bãzó ôvârí líndrĩ ābãrãdãgō êdĕlé ítĩ jōrã lârãkô
kâtĩ. Gō'dá gólîyî drí rĩzó kōrōnyã zãlé fĕlé drílâ gō'dá
kpá kãrãmã lâ 'ézó, tãlâ ôvârí ābãrãdãgō gólîyî nyãányã
drí êdĕlé trá 'dĩ tãsĩ.

⁴² “Gō'dá Ôvârí rĩ'á ōmbã ró gólîyĩ bê tã rî 'dĩ tãsĩ. Ī'dĩ
drílâ gólîyĩ gãzó dó gōzó gólîyĩ âyĕlé rĩ'á ĩtú, párá gō'dá

ī'bī'bīwá yī írátalé ī'dī. Gólīyī tā â'dô trá ôzō tā ângū 'bá
Ôvârí kâ Āmósē drí îgīlí trá rī kâtí kī'á nī rī,

'Ānī ôjīlā Īsīrā'élē kâ, â'dó mâ ī'dī kô ânī drí rīzō kōrōnyā
līlī zālē drīlā ômā 'álâ ndrô nyâ'dī-rī sī rī.

⁴³ Dīī vō lâ 'á rī, nī nĵī māsámā bī ró rī kpāâ gūgū 'dīzō ī'dī
sī lâ línđrī ró ôvârí ābārādāgō ânīkâ zīlī Mōlēkâ rī
drí,

gō'dá nī nĵī ôvârí ābārādāgō línđrī zīlī Rēpānā gólâ
pālē fē 'ásī ī'bī'bīwá lârákô ró rī kpá kpāâ.

Nī êdē ôvârí ābārādāgō lârákô 'dī 'bá yī nī, gō'dá ânī drí
rīzō gólīyī írátalé.

Nīngá sī, tā 'dī tāsī rī, má â'dô ânī drō'á volé nīlī gō'dá rīlī
âtī'á ró 'bāđrī āwā 'á Bābīlónā ūgū 'álâ.'

Āmósē 5.25-27

Ítī rī, ânī ôjīlā gólīyī kâyī ngbāângbânō kâ rī 'bá yī kpá rī'á
ândôtô ró ôzō ânī á'bīyá yī kâtí.

⁴⁴ “Kâyī âmâ á'bīyá yī drí rīzō rīlī ômā 'álâ rī sī, gólīyī
rī'á cú línđrī 'dīlī ítá 'ásī gūgū ró rī bê Ôvârí rī înjīzō 'á lâ,
tālâ 'dīlī únī ró kī'á nī rī, Ôvârí āâ'dô bê īyī bê. Êédē gūgū rī
'dī ôzō Ôvârí drí âtalé trá Músā drí rī kâtí, â'dô cú lârákô
lâ gólâ Ôvârí drí â'dalé gólâ drí rī vó ró. ⁴⁵ Vó lâ 'ásī, âmâ
á'bīyá yī drí gūgū rī 'dī lōpézō âťlīlī īyī mvá yī drí. Gō'dá vó
lâ sī, mvá lâ yī 'dī 'bá yī drí ngá gólīyī gūgū 'dī kâ 'dī 'bá yī
trōzō ânīzō drī-'bá gólīyīkâ Yásōwā yī bê âcalé 'bāđrī gólâ
nō Ôvârí drí ôjīlā lâ lâdrólé nī gólīyī drí nō 'á. Gō'dá gūgū
rī 'dī rī trá âcalé būúú kâyī gólīyī âmâ á'bīyá Dăwúđī kâ
rī 'bá yī tú.

⁴⁶ “Gō'dá tā Dăwúđī rī 'dī kâ sū trá Ôvârí rú. Ítī rī,
Dăwúđī drí ngázō Ôvârí rī îjīlī, tálâ tã-drī lēlé yī drí jó 'dīzō
ôjīlā Īsīrā'élē kâ drí Ôvârí rī înjīzō 'á lâ. ⁴⁷ Gō'dá Sólōmō,

Dãwúdĩ rĩ mvá r'ĩ dī gólâ Ôvârí drí 'bälé jó rĩ 'dĩ 'dĩlĩ yí Ôvârí drí rĩ.*

⁴⁸ “Gõ'dá má âtâ drê tã ânî drí, òzò Ôvârí ò'bã òjílã kpálé vò íyî ìnjĩzó 'á lâ rĩ 'bá yî êdélé ítí rĩ, gólâ rí ríilĩ jó gólíyî òjílã mvá drí 'dĩlĩ nĩ rĩ 'bá yî 'á kô, tãlâ Ôvârí rĩ'á âmbá kôrô. 'Dĩ rĩ'á nyé òzò úlĩ gólâkâ tã ângũ 'bá Ìsáyã drí âtálé trá ãkú ró nã sĩ rĩ kâtí kĩ'á nĩ rĩ,

⁴⁹ 'Bũũ rĩ'á kítĩ kũmũ ámakâ rĩ kâ r'ĩ dī má drí rĩzó drĩ lâ kúmú ǎngĩ ró tã kílí
gõ'dá ìnyákú drĩ nô íyíkâ má drí òzò tókporó kâtí má drí áamá pá tózó gá drĩ lâ.

Ítí rĩ, â'dô ícá'á ángò tí ró ânî òjílã mvá drí jó 'dĩzó má drí yã?

Â'dô ícá'á ángò tí ró ânî drí vò êdézó má drí lôvózó 'á lâ yã?

⁵⁰ Nĩ ícá kô vò êdélé má drí. Mâ rĩ'á gólâ ngá lô'bã 'bá kâkâřâ ndrĩ ákí ákó rĩ r'ĩ dī. ”

Ìsáyã 66.1-2

⁵¹ Gõ'dá nĩngá sĩ, Sītífánò drí tã âtázó kĩ, “Ámâ âdrúpĩ yî, nĩ ârĩ drê úlĩ ámakâ nõ 'bá yî! Ânî rĩ'á òjílã gólíyî drĩ lâ yî drí âmbálé âmbâ rĩ 'bá yî r'ĩ dī! Ânî r'ĩ dī rĩ'á gólíyî úlĩ Ôvârí kâ ìnjĩ 'bá kô'dáwá rĩ. Ânî rĩ'á nyé òzò ânî ǎ'bíyá yí kâtí. Ânî gõ'dá ânî ǎ'bíyá yí bê, nĩ rĩ trá rĩ'á Líndrĩ Tãndĩ Ôvârí kâ gálé kára dó. ⁵² Ânî ǎ'bíyá yî fê lânò tã ângũ 'bá Ôvârí kâ rĩ 'bá yî drí ndrĩ, gõ'dá gólíyî úfũ òjílã gólíyî tã íyá 'bá kĩ'á nĩ rĩ, Ôvârí â'dô òjílã mbîmbî 'díyî pã 'bá ró rĩ âjójá ìnyákú nõ drĩ rĩ kpá trá. Nĩngá sĩ, kâyî rĩ 'dĩ 'bá yî sĩ, 'díyî pã 'bá drí âcázó, gõ'dá ânî drí tã â'bázó gólâ rú, gõ'dá gólâ

* ^{7:47} 7.47 Ôvârí l'êê kô Dãwúdĩ drí jó 'dĩ 'dĩlĩ, tãlâ gólâ úfũ òjílã trá rôô. Nĩ zĩ búkũ drĩ-káká Í'dígówá Kúmú yí kâ rĩ kâ 22.7-9.

rî füzó volé. ⁵³ Kpálé mĩ nĩ tã 'bã'bã Ôvârí kâ gólâ mālâyíkâ yî drí â'dalé ãní â'bíyá yî drí rí trá rí, nĩ ñnjĩ kô'dáwá.”

Tã gólâ Sītífánō rí füzó rí

⁵⁴ Úlĩ Sītífánō kâ 'dĩ 'bá yî fĩ bē tã kĩ 'bá Yúdã yí kâ 'dĩ 'bá yî drĩ rí, gólíyî drí ngázó òmbã ró kôró sị-gílí cílí ìyí gólâ rú. ⁵⁵ Gõ'dá nĩngá rí, Líndrí Tándí Ôvârí kâ drí fízó mbârâkã bē Sītífánō 'á gólâ rí 'bálé vō ndrĕlé 'bũu 'álâ gõ'dá lậgũ-lậgũ Ôvârí kâ rí ndrĕlé, gõ'dá Yésũ rí'á ádré'á Ôvârí rí drí-ágó drĩ. ⁵⁶ Nĩngá sị, Sītífánō drí tã âtázó kĩ, “Nĩ ndrê, má ndrê âtĩ rĩzó fílí 'bũu 'álâ rí trá hậ. Gõ'dá tólâ rí, Yésũ gólâ Ôvârí drí âjólé trá ãmã pã 'bá ró rí rí'á ádré'á gólê Ôvârí rí drí-ágó drĩ lésĩ ró.”

⁵⁷ Gõ'dá òjílã tã kĩ kâ 'dĩ 'bá yî drí ngázó ìyí rí'á ôtrélé ìyí ùrũ, gõ'dá kpá drĩ 'bãzó kpã'ákũ ìyí bĩ-'balé 'ásĩ, tãlã yĩ òzó úlĩ Sītífánō kâ 'dĩ 'bá yî ãrĩ kô'dáwá. Vó lâ sị, gólíyî drí ngázó ndrĩ ùrũ rãlé Sītífánō ngálã. ⁵⁸⁻⁶⁰ Gõ'dá drĩlĩyĩ gólâ rí rüzó ãngbũ gõ'dá gólâ rí trözó mbârâkã sị volé jãrĩbã 'ásĩ. Nĩngá sị, gólíyî drí gólâ rí lùvũzó kúnĩ mvá sị fũlĩ volé. Gólíyî òtĩrĩ rĩ Sītífánō rí lùvũlĩ rí, drĩlã ngázó lặzĩ zĩlĩ rãtãã sị kĩ nĩ rí, “Yésũ Kúmú ámakã rí, nĩ trõ ámã líndrí.” Nĩngá sị, gólâ drí 'ã'ĩ tĩzó vũdrĩ gõ'dá tã âtázó kĩ, “Kúmú ámakã, nĩ ãyê òjílã nô 'bá yî tã ònjĩ nô 'ásĩ. Nĩ fĕ lậñō gólíyî drí tã lâ tãsĩ kô.”

Gõ'dá gólâ âtã bē úlĩ ãdũkũ nô rí, kôró gólâ drí lówó-lówó áyézó â'dízó.

Òjílã gólíyĩ rĩ 'bá Sītífánō rí lùvũlĩ kúnĩ mvá sị rí 'bá yî, sịsị gólíyĩ ãngĩ ítã ãngĩ ìyíkã trá volé trölé fĕlê ágámvá ãzã rú bē Sólõ rí drí sũzó rú lâ 'á ìyĩ drí.

8

¹ Sītífánō rí òdrã tã drí sũzó ágámvá Sólõ 'dĩ rú.

Tã gólâ lâṅṅ drí 'dẽzó tã lẽ 'bá yí drī rí

Kâÿî gólâ Sítifánō drí drāzó rí sī, gólīyî tã lẽ 'bá Yésū 'á Yêrōsālémā 'álâ rí 'bá yí drí ngāzó rí'á lâṅṅ ūsúlí rōō. Nīngá sī, ōjílā dūū gólīyî lâfálé sī rí drí ngāzó lâ'búlí volé 'bãdrī dādã gólīyî Yūdāyã kã gō'dá kpá Sāmáryã kã rí 'bá yí 'ásí ngá pālé lâṅṅ rí 'dí 'ásí. Gō'dá lâjó'bá Yésū kã rí 'bá yí lâkî ãyíkã nī ãkpã Yêrōsālémā 'álâ. ² Kpálé lâṅṅ â'dô bê rōō tólá rí, ōjílā ũrúkâ rí 'bá Ôvârí rí ãnjílí rí 'bá yí drí fī zāzó gōzó nílí Sítifánō rí ävō trölé 'bälé 'bú 'á. Gólīyî 'é Sítifánō rí ãzã rōō lúlū 'bẽ'bẽ sī.

³ Gō'dá Sóólō drí ngāzó nílí rí'á ōjílã tã lẽ 'bá Yésū 'á rí lōndã bê. Ōzō gólâ ūūsū gólīyî trá rí, ãyíkã kôrô rülí ägō òkó bê ndrī tílílí ãyî drí 'bã 'ásí, gō'dá gólīyî ämbézó lô'bälé gãñímã 'á. 'Dĩ lätî gólâ Sóólō drí rí'á júlã 'ézó kãñisã ãzálé rí ã'dí.

Tã âti-âti Ôvârí kã Fílípō drí âtálé Sāmáryã 'álâ rí

⁴ Tã lẽ 'bá Yésū kã rí 'bá yí lâ'búlí bê ãyî trá 'bãdrī mvã äzã 'bá yí 'ásí rí, gólīyî drí rīzó zãã tã âti-âti Yésū rí tãsi rí âtálé ōjílã drí. ⁵ Gō'dá nīngá sī, Fílípō* ní drí ngāzó nílí jãrĩbã ängí zílí Sāmáryã rí 'álâ rílí tólã, rí'á tã âtálé ōjílã drí Yésū rí tãsi kī, Yésū äã'dô 'díyî pã 'bá gólã Ôvârí drí äjólé trá 'būū lésí rí ã'dí. ⁶ Nīngá sī, ōjílã tílílí drí ngāzó ãyî bí ãgálé úlí Fílípō kã 'dí 'bá yí ärílí dódó, tãlã gólīyî ndrê gólã trá rí'á tã tî drí ä'dízó rí 'bá yí 'é'á. ⁷ Gólã lâdrô líndrí ònjí rí 'bá yí volé ōjílã gólīyî líndrí ònjí rí 'dí 'bá yí drí òmbélé trá rí 'bá yí 'ásí. Gō'dá líndrí ònjí lôkpō ãyî cú ôtrê-ôtrê bê ũrú ngbãlã-ngbãlã. Dró 'dĩ drī sī rí, Fílípō drí kpá ōjílã tílílí gólīyî òṅṅ ró rí 'bá yí gō'dá kpá ōjílã gólīyî

* 8:5 8.5 Fílípō 'Dĩ rí'á ōjílã älô gólã njílí ōjílã äzã 'bá yí bê rílí ngá nyãnyã lânjílí äyízí yí drí rí ã'dí. Ní zî í'dígówã lâ búkū Tã 'Ê'ẽ kã nõ 'á kápità 6 'á.

pá lâ yî drí ôdrâlê rî 'bá yí bê êdézó. ⁸ Ītí rî, äyikô drí cízó òjílã jãrĩbã 'dî kâ 'dî 'bá yî rú tã rî 'dî 'bá yî tãsi.

Tã Sîmónã ójó ró rî tãsi

⁹ Āgô äzâ bê rî'á ójó 'î jãrĩbã 'dî 'á, gólã rî rú rî'á Sîmónã. Gõ'dá gólã rî trá rî'á tã tî drí rízó â'dílí rî 'bá yî 'elê òjô íyíkã 'dî sî òjílã drí ndrô düü sî. Gólã 'bã yî â'dólê òjílã ämbá ró. ¹⁰ Tãlã tã rî 'dî tãsi rî, òjílã ndrî jãrĩbã 'dî kâ rî trá kárã rî'á úlí Sîmónã kâ rî 'bá yî ârílí 'dî dódó. Gõ'dá gólíyî âtã tã trá kî nî rî, “Āgô nõ rî'á mbârãkã bê ämbá tã lâràkô 'ézó! Ókîzô 'dî mbârãkã Ôvãrî kâ rî'dî!” ¹¹ Ītí rî, gólíyî drí úlí gólãkã rî 'bá yî ârízó tãndí ró, tãlã òjô ämbá gólãkã rî'á 'elã gólíyî lâfálê 'á rôô 'dî tãsi. ¹² Fílípô äâtã tã âtî-âtî tãndí kûmû Ôvãrî kâ tãsi gõ'dá kpá Yésû Krístô rî tãsi òjílã Sãmáryã kâ drí rî, gõ'dá gólíyî tã lě 'bá Yésû 'á úlí gólãkã 'dî tãsi rî, drílã gólíyî ìbábátízázó ägô ró rî 'bá yî òkô bê ndrî. ¹³ Ītí rî, Sîmónã rî 'dî lě tã kpá trá úlí Fílípô kâ 'dî 'bá yî 'á, gõ'dá Fílípô ní drí kpá gólã rî ìbábátízázó. Nîngá sî, gõ'dá Sîmónã ní drí ngãzó rî'á rilí kárã Fílípô bê, gõ'dá ání tî drí rízó â'dílí tã lâràkô gólíyî Fílípô drí rî'á 'elã rî 'bá yî drí sî.

¹⁴ Gõ'dá lâjó'ba Yésû kâ Yêrôsãlémã 'alã rî 'bá yî ârílí bê tã kî nî rî, òjílã Sãmáryã kâ lě ÿyî tã trá úlí Ôvãrî kâ 'á rî, gólíyî drí Pétêrô yî Yôwãní bê jôzó nílí òjílã Sãmáryã kâ 'dî 'bá yî ngáá tólã. ¹⁵⁻¹⁶ Gõ'dá Pétêrô yî Yôwãní bê câ ÿyî bê tólã rî, gólíyî úsû Fílípô ìbábátízã gólíyî tã Yésû kâ lě 'bá rî yî trá rú Yésû Krístô kâ rî sî, gõ'dá Líndrí Tãndí Ôvãrî kâ äcã drê kô filí gólíyî 'á mbârãkã bê.

Nîngá sî, gólíyî drí ngãzó rãtãã 'elê Ôvãrî rî ñjílí Líndrí Tãndí íyíkã 'balé filí òjílã 'dî 'bá yî 'á mbârãkã bê. ¹⁷ Gõ'dá nîngá sî, gólíyî drí ÿyî drí 'bãzó òjílã rî 'dî 'bá yî drî, gõ'dá Líndrí Tãndí Ôvãrî kâ drí fízó gólíyî 'á.

¹⁸ Nĩngá sī, Sīmónā rī 'dī ndrê bê kī'á nī rī, Líndrí Tāndí Ôvârí kâ fī trá ôjílā 'dī 'bá yī 'á drī 'bā'bā Pétĕrō yī kâ Yōwánī bê gólīyī drī rī sī rī, gólā drī ngāzó âđđi âtrólé 'e'á fĕlā gólīyī drī tã âtâ-âtâ bê kī nī rī, ¹⁹ “Nī âfĕ mbârākā 'dī kpá má drī, tãlā ôzō má ô'bā âmâ drī trá ôjílā āzá 'dī drī rī, Líndrí Tāndí Ôvârí kâ ôfī ró kpá bê gólā 'á.”

²⁰ Nĩngá sī, Pétĕrō drī tã lôgōzó gólā drī kī nī rī, “Ngā tí ní fī gbō lãsí ândrê rã'dã rī 'á âđđi âníkâ 'dī bê! Ní ãsū âníkâ kī, órī mbârākā Ôvârí drī fĕlé ôjílā drī rī gílí gĕgĕ âđđi sī yã? ²¹ Lôsī Ôvârí kâ nō á'dó kô rī'á âníkâ ĩ'dī. Ní ícá kô ùsúlá, tãlā tã ãsū âníkâ rī'á ãsúlá rī á'dó kô mbĕ Ôvârí rī lífī drī 'á. ²² 'Dōvó á'dô bê trá ítí rī, ní âyê tã ònjí ró rī 'bá yī vólé, gō'dá ní ĩjĕ Ôvârí rãtãá 'á, gólā āâyê ró nī bê tã ãsū ònjí ítí 'dī 'bá yī 'ásí, ²³ tãlā má nī trá kī, nī rī'á âgĕ-âgĕ ró, gō'dá tã ònjí âníkâ ômbê nī kpá trá njírí-njírí.”

²⁴ Ítí rī, Sīmónā ní drī ngāzó rú lô'bálé Pétĕrō yī drī Yōwánī bê kī, “Āyĕ! Nī 'ê rãtãá Ôvârí drī âmâ tãsí, tãlā gólā ôzó kô tã gólīyī ânī drī âtálé trá 'dī 'bá yī 'bāâ á'dólé má drī!”

²⁵ Gō'dá 'dī vósī rī, Pétĕrō yī Yōwánī bê drī ngāzó ĩyī tã âtĕ-âtĕ Kúmú Yésū rī tãsí rī ĩmbálé ôjílā drī. Gō'dá gólīyī ndĕ bê tã drīlīyī rī'á ĩmbálá 'dī rī, drīlīyī ngāzó gólé Yĕrōsālémā 'álâ Fílípō yī bê. Ācĭ 'dī 'á rī, gólīyī nī kpá zãâ nī'á ádré bê 'bãdrī mvá dūū 'bãdrī Sãmáryā kâ 'á rī 'bá yī 'ásí tã âtĕ-âtĕ tãndí Yésū kâ âtá bê ôjílā drī vō 'dī 'bá yī 'ásí ndrī.

Tã gólā Fílípō drī tã âtĕ-âtĕ Ôvârí kâ ngĕzó ôjílā āmbá Sōdánĭ

lĕsí rī drī rī

²⁶ Nĩngá sī, mālāyíkā Ôvârí kâ drī ngāzó tã âtálé Fílípō drī kī nī rī, “Ní ngā nílí drī-ágó drī 'álâ ró kôrô lãtĕ gólā nĭzó Yĕrōsālémā 'ásí Gázā 'álâ rī 'ásí.” Ôjílā lãmù lãtĕ rī

'dĩ drĩ sĩ nĩzó Măsĩrĩ 'álâ. Ōjílâ yû'dáwá 'bã bê lătĩ rĩ 'dĩ drĩ.

²⁷ Gõ'dá nĩngá sĩ, Fílĩpō ní drĩ tã 'dĩ 'ězó té ĩtĩ. Nĩ drĩ ngāzó nĩlĩ tólâ, gõ'dá ní drĩ āgō āzâ Sōdānĩ lésĩ rĩ ũsúzó nyĩ ró lătĩ rĩ 'dĩ drĩ. Āgō rĩ 'dĩ rĩ'á ōjílâ āmbá ōkó gólâ kúmú ạngĩ rĩ 'bá Sōdānĩ 'álâ rĩ kâ rĩ ĩ'dĩ.* Gólâ rĩ nĩ sũlĩ âđĩ kâkâđĩ ndrĩ ōkó gólâ kúmú ạngĩ ró 'dĩ kâ rú. Gólâ câ kpá trá Yērōsālēmā 'álâ Ôvârĩ rĩ ĩnĩlĩ tólâ kâđĩ āzâ sĩ.

²⁸ Gõ'dá ngbāngbānō rĩ, gólâ trá gõ'á yĩ drĩ 'bãđrĩ 'álâ ārābĩyā íyíkâ ōsānĩ drĩ rĩ'á sělâ nĩ rĩ 'á. Gõ'dá gólâ ōtĩrĩ rĩ nĩlĩ ārābĩyā 'dĩ 'á rĩ, gólâ rĩ'á úlĩ Ôvârĩ kâ gólĩyĩ tã ângũ 'bá Ísáyā drĩ ĩgĩlĩ trá rĩ zĩ'á. ²⁹ Gõ'dá nĩngá rĩ, Líndrĩ Tāndĩ Ôvârĩ kâ drĩ tã âtázó Fílĩpō drĩ kĩ nĩ rĩ, “Mĩ nĩ ānyĩ ārābĩyā 'dĩ rú sĩ.” ³⁰ ĩtĩ rĩ, Fílĩpō drĩ ngāzó rālě nĩlĩ ānyĩ ārābĩyā 'dĩ rú 'álâ. Gõ'dá gólâ drĩ āgō āmbá ārābĩyā 'dĩ 'á 'dĩ gbórókō lâ ārízó, rĩ'á tã gólâ tã ângũ 'bá Ísáyā drĩ ĩgĩlĩ trá rĩ 'bá yĩ zĩ'á. Nĩngá sĩ, drĩlâ tã ĩjízó kĩ, “Mĩ nĩ tã ífĩ gólâ ní drĩ rĩ'á zĩlâ nō 'bá yĩ trá yā?”

³¹ Gõ'dá āgō āmbá 'dĩ drĩ tã-drĩ lōgōzó kĩ nĩ rĩ, “Má â'dô ícá'á nĩlâ ángō tí ró cú ĩtĩ ōjílâ āzâ drĩ ĩtō lâ ngĩ ākó má drĩ yā?”

Gõ'dá Fílĩpō lě tã-drĩ bê trá ĩtō lâ ngĩzó gólâ drĩ rĩ, kôô gólâ drĩ Fílĩpō rĩ âzízó mbālě rĩlĩ íyĩ gārā drĩ 'á ārābĩyā 'álâ íyĩ âjĩlĩ. ³² Úlĩ gólĩyĩ āgō 'dĩ drĩ rĩ'á zĩlâ búkũ Ôvârĩ kâ 'ásĩ rĩ rĩ'á ĩ'dĩ nō 'bá yĩ,

“Āgō rĩ nō rĩ trá rĩlĩ ōzō kâbĩlĩkĩ gólâ ódrĩ trólě fũlĩ rĩ kâtĩ, gõ'dá gólâ â'dô kpá trá ōzō kâbĩlĩkĩ gólâ ōzō ōtĩrĩ rĩ 'bí lâ rělě rĩ âněé kô rĩ kâtĩ.

Té ĩtĩ, gólâ âtá úlĩ kô'dáwá.

³³ Úgũ gólâ trá gũgũ gõ'dá ókĩ tã gólâkâ mbĩmbĩ ró kô.

* 8:27 8.27 Ōjílâ rĩ ĩyĩ ōkó gólâ kúmú ạngĩ ró 'bãđrĩ rĩ 'dĩ drĩlĩ rĩ zĩlĩ Kāndásĩ.

Úfúlí bê gólâ trá volé āngó nō 'ásī 'wāā'wâ ró mvá tĩ ákó
ró rî.

Mvá yû gólâ rî tā lôpélé sísí 'álâ.”

Īsáyā 53.7-8

'Dī 'bá yî rī'á úlí gólíyî āgô 'dī drí rī'á zīlâ rî 'bá yî ĩ'dī.

³⁴ Nīngá sī, āgô āmbá 'dī drí tā âtázó Fílípō drí kī nī rī, “Īsáyā íyíkâ ā'dī ĩ'dī rī'á tā âtálé úlí nō 'bá yî tāsī yā? Gólâ rī tā âtálé nō íyî nyāányâ tāsī ngātá ōjílâ āzákôlâ 'dī tāsī yā?” ³⁵ Gō'dá nīngá sī, Fílípō drí ngázó rī'á úlí ífí gólíyî Īsáyā kâ Yésū rī tāsī rī 'bá yî ngīlí, gō'dá drílâ kpá tā âtī-âtī tândí Yésū rī tāsī rī âtázó āgô rī 'dī drí. ³⁶ Gō'dá gólíyî ōtírī rī nīlí ĩyî lâtī drī sī rī, gólíyî drí âcázó āpāpā āzâ 'á. Gō'dá āgô āmbá 'dī ndrê bê āpāpā rī 'dī rī, drílâ tā âtázó kī, “Ní ndrê drē, līmvû rī'á nō. Ītí rī, ngá āzâ bê 'ē 'bá âmâ lôgálé ĩbábátízalé līmvû nō 'á nōngá yā?” ³⁷ (Gō'dá Fílípō drí tā lôgōzó gólâ drí kī, “Ōzō ní ōlē tā trá Yésū 'á pīpīsilí ālô sī rī, āā'dô ání ĩbábátízā'á.” Gō'dá āgô rī 'dī drí tā lôgōzó kī, “Má lē tā trá kī nī rī, Yésū Krístō rī'á Ôvârí rī mvá 'ĭ.”)*

³⁸ Nīngá sī, āgô 'dī drí tā 'bāzó ōsānī rī 'bá ārābīyā gólâkâ sēlē rī 'bá yî drí âdrézó té nīngá. Gō'dá gólíyî Fílípō bê drí ngázó nīlí filí līmvû 'á, gō'dá Fílípō drí āgô rī 'dī ĩbábátízázó līmvû āpāpā rī 'dī kâ sī. ³⁹ Gō'dá gólíyî āfōlé bê ĩyî līmvû 'ásī rī, Líndrī Tândí Ôvârí kâ drí Fílípō rī trōzó volé, gō'dá āgô rī 'dī ndrê gólâ gō'dá kô ālôlâ. Lé rī, āgô rī 'dī drí nīzó zāā ātīlí âcī íyíkâ 'dī 'á āyikō sī rōô. ⁴⁰ Gō'dá Fílípō ní drí ání ífíí ūsúzó, nī trá gīā vō zīlí Āzótō* rī 'álâ. Ītí, ní drí ngázó tólâ sī gō'dá nīlí 'bādrī ā'dô 'bá ānyī rī 'bá yî 'ásī ndrī tā âtī-âtī tândí Yésū rī tāsī rī âtâ bê ōjílâ drí būūú ní drí cázó jārībā zīlí Sēsārēyā rī 'álâ.

* 8:37 8.37 Úlí gólíyî vérēsī 37 'á 'dī úúsú tā ĩgī gólíyî sísí rī 'bá yî 'á kô. * 8:40 8.40 Sísí rī, ōjílâ Fílísítíyā kâ zī ĩyī vō 'dī Āsádódâ.

9

Tã gólâ Yésũ drí Sóólō rí jãzó à'dólé òjílã íyikâ ró rí

¹ Sóólō drĕ kpá zãâ lätĭ āzâ lônďã'á lânĵō fĕzó òjílã tã lĕ 'bá Yésũ 'á rí 'bá yĭ drí, tãlã gólâ âtã tã kĭ nĭ rĭ, yĭ òlĕ trá gólĭyĭ ûfúlĭ vólé. Gõ'dá nĭngá sĭ, gólâ ârĭlí bĕ kĭ, tã lĕ 'bá ũrũkâ 'bá yĭ òrã ĭyĭ trá jĕjĕ ró jãrĭbã zĭlĭ Dãmãsĕkĕ rĭ 'álã rĭ, gólâ drĭ ngãzó nĭlĭ drĭ-'bá drĭ-'bá Yúdã yĭ kã rĭ 'bá yĭ kã ngálã, ² tãlã gólâ rĭ ĭjĭlĭ wárãgã 'díyĭ à'dã kã ĭgĭlĭ yĭ drĭ trólĕ yĭ drĭgã nĭzó Dãmãsĕkĕ 'álã ĭyĭ à'dázó drĭ-'bá jó òjílã Yúdã yĭ kã drĭ rĭzó tã Ôvãrĭ kã ârĭlí rĭ 'bá yĭ kã rĭ 'bá yĭ drĭ, gólĭyĭ ĭjĭlĭ ĭyĭ pãlé òjílã gólĭyĭ 'dĕ 'bá trá Kúmú Yésũ lätĭ ró rĭ vósĭ Dãmãsĕkĕ 'á tólã rĭ ũsúlĭ, ã'dô ró bĕ yĭ drĭ ĭcázó ũrũlã ĭyĭ, ãgô ró rĭ 'bá yĭ òkó bĕ ndrĭ, tãlã yĭ trô ró bĕ lôgólé vólé Yĕrôsãlĕmã 'álã 'bãlé gãñĭmã 'á.

³ Nĭngá sĭ, Sóólō yĭ drĭ âcĭ ĭngãzó nĭzó Dãmãsĕkĕ 'álã wárãgã 'dĭ bĕ. Gõ'dá gólĭyĭ bĕ lätĭ drĭĭ ãnyĭ cãzó Dãmãsĕkĕ 'álã rĭ, 'wãã vō ĭ'ĭ ndrãã kã'dã-kã'dã ũrũ lĕsĭ drĭ vō gólĭyĭ gãrã drĭ 'ásĭ rĭ ĭ'ĭzó ngbãngbã. ⁴ Gõ'dá ĭtĭ rĭ, Sóólō drĭ ngãzó 'dĕlé ãdrũ vũdrĭ ĭnyãkú drĭĭ vō ĭ'ĭ 'dĭ drĭ sĭ. Gõ'dá gólâ drĭ gbórókō ârĭzó rĭ'á úlĭ âtã'á gólâ drĭ 'bũũ lĕsĭ kĭ nĭ rĭ, “Sóólō! Sóólō! Nĭ rĭ rĭ'á lânĵō ònjĭ fĕlé má drĭ rōô nōtĭ à'dô tãsĭ yã?”

⁵ Nĭngá sĭ, Sóólō drĭ ngãzó tã ĭjĭlĭ tã rōrō sĭ kĭ nĭ rĭ, “Kúmú, nĭ ã'dĭ ĭ'dĭ yã?”

ĭtĭ, gbórókō rĭ 'dĭ drĭ tã-drĭ lôgōzó kĭ nĭ rĭ, “Mã Yésũ ĭ'dĭ, mã gólâ nĭ drĭ rĭ'á lânĵō fĕlé drĭlã rĭ ĭ'dĭ. ⁶ Gõ'dá ngbãangbãno rĭ, nĭ ngã ũrũ nĭlĭ filĭ Dãmãsĕkĕ 'álã, tãlã àã'dã ró lôsĭ má drĭ 'bãlé nĭ drĭ 'ĕlé má drĭ rĭ tã lâ nĭ drĭ.”

⁷ Gõ'dá vō rĭ 'dĭ 'á rĭ, òjílã Sóólō bĕ rĭ 'bá yĭ rĭ'á ĭyĭ àdré'á njũrũ ũrĭ drĭ sĭ, tãlã gólĭyĭ ârĭ gbórókō lû'ũ trá cú ĭtĭ tã ĭfĭ lâ nĭ ãkó gõ'dá kpá òjílã gbórókō lâ drĭ lû'úlĭ 'dĭ ndrĕ ãkó. ⁸ Gõ'dá nĭngá sĭ, Sóólō drĭ ngãzó ãvũ àdréle ũrũ ĭyĭ lĭfĭ njĭlĭ. Gõ'dá lĭfĭ lâ njĭ rũ bĕ rĭ, lĭfĭ lâ ndrĕ vō gõ'dá kô. Tã rĭ 'dĭ

tāsī rī, āzī-āzī lâ yī drī gōzō gólâ rī drī rŭlī sēlé kŭdŭ-kŭdŭ
 âjílí filí Dāmāsékĕ 'álâ. ⁹ Gō'dá Sóolō drī rīzō tólâ kâyî nâ
 vō ndrĕ ākó. Kâyî nâ rī 'dī 'bá yī sī rī, gólâ rī cú ítí 'álé 'á'í
 ró.

¹⁰ Tã lĕ 'bá Yésŭ 'á āzâ bĕ rī'á Dāmāsékĕ 'á tólâ rú lâ
 Ānānīyā. Kúmú Yésŭ drī rŭ â'dázō gólâ drī ōzō âbī-âbī
 kâtí, gō'dá gólâ rī zīlī kī nī rī, “Ānānīyā!” Gō'dá gólâ drī
 ngāzō tã kōlĕ kī nī rī, “Kúmú, mâ rī'á nō.”

¹¹ Nīngá sī, Yésŭ drī ngāzō tã âtalé gólâ drī kī nī rī, “Mí
 ngâ ũrŭ gō'dá nīlī lâtī gólâ rī'á zīlā Lâtī Mbī rī 'álâ. Mí nī
 nī'á āgō āzâ Tārāsō lé 'bá ró zīlī Sóolō rī ũsŭlī. Gólâ rī'á
 Yúdā drī jó 'álâ, gō'dá gólâ rī'á ngbāangbānō rātāā 'ē'á
 má drī. ¹² Má â'dâ tã trá gólâ drī âbī-âbī 'á, gólâ ndrĕ nī
 Ānānīyā trá rī'á ânī'á jó gólâ drī rīzō 'dī 'álâ, gō'dá ânī drī
 'balé gólâ drī, â'dô ró bĕ gólâ drī vō ndrĕzō kpá ó'dí.”

¹³ Gō'dá nīngá sī, Ānānīyā drī ngāzō tã-drī lôgólĕ kī nī
 rī, “Kúmú, má ârī āgō 'dī tã lâ trá ōjílā dŭŭ sīlī sī. Gólīyī âtā
 kī nī rī, gólâ 'bā lâŋō 'dĕlĕ ōjílā âmákā Yĕrōsālémā 'álâ rī
 'bá yī drī ũfŭ-ũfŭ lâ yī sī rōō. ¹⁴ Gō'dá ngbāangbānō rī, ókī
 nī rī, drī-'bá Yúdā yī kâ rī 'bá yī ĩgī tã trá fĕlĕ gólâ drīgá,
 tālā gólâ drī âtrōlĕ ânīzō nōngá ōjílā gólīyī ndrī rī 'bá ânī
 ĩnjīlī rī 'bá yī ũrŭlī 'balé gānīmā 'á.”

¹⁵ Gō'dá nīngá sī, Yésŭ drī tã âtázō gólâ drī kī, “Ní ĩsŭ tã
 kô. Mí nī! Gólâ rī'á āgō gólâ má drī njílī trá rŭ ĩ'bŭlī má drī
 rī ĩ'dī, tālā gólâ ōpĕ ró tã âtī-âtī âmákâ bĕ gólīyī ngá āwā
 ró rī yī drī kúmú lâ yī bĕ ndrī gō'dá kpá ōjílā ĩsīrā'élĕ kâ
 rī 'bá yī drī. ¹⁶ Má â'dô rŭ ĩzā tĭbĕ ōjílā drī 'ĕlĕ gólâ rú âmâ
 tāsī rī â'dá'á nī gólâ drī.”

¹⁷ Ítí rī, Ānānīyā drī úlī Yésŭ kâ 'dī 'bá yī ârízō, gō'dá
 ngāzō nīlī 'bā gólâ Sóolō drī rīzō 'á lâ rī ndalé. Gō'dá gólâ
 ũsŭ 'bā 'dī bĕ rī, drílā fīzō jó 'álâ Sóolō rī ũsŭlī. 'Dīlī vósī rī,
 gólâ drī ngāzō drī 'balé Sóolō drī, gō'dá drílā tã âtázō kī nī
 rī, “Sóolō âmâ āzī-āzī, Kúmú Yésŭ âjô mâ trá nī ní ngálâ.

Gólâ ĩ'dî gólâ ní drí ûsúlí lătî 'á rî. Gólâ âjô mâ trá ání 'bálé vō ndrĕlé kpá ó'dí, tãlã Líndrí Tãndí Ôvãrí kã õfi ró kpá ní 'á mbârãkã bê.”

¹⁸ Nĩngá sĭ 'wãâ, ngá ãzã 'bá yĭ ókĩzō ĩ'bĭ õ'börökō 'ĭ rĭ kãtĭ rĭ 'bá yĭ drĭ rĭzō rĭ'á lô'délé Sólō rĭ ĩfĭ 'ásĭ, gō'dá gólâ drĭ ngãzō rĭ'á vō ndrĕlé kpá ó'dí. Gō'dá nĩngá sĭ, gólâ drĭ ngãzō ûrũ, gō'dá Ānãnyã drĭ gólâ rĭ ĩbãbãtĩzãzō. ¹⁹ Gō'dá 'dĩ vósĭ, Sólō drĭ nyãsã nyãzō gō'dá rú'bã lâ drĭ ãmbãzō ãgölē vō lâ 'á ó'dí. Nĩngá sĭ, Sólō drĭ rĭzō tã lĕ 'bá Yĕsũ 'á rĭ 'bá yĭ bê kãyĭ fĭnyãwã sĭ Dãmãsekĕ 'álã.

Tã gólâ Sólō drĭ 'ĕlé Dãmãsekĕ 'álã rĭ

²⁰ Gō'dá nĩngá sĭ, Dãmãsekĕ 'á tólã rĭ,* Sólō drĭ ngãzō nĭlĭ jó tã Ôvãrí kã ãrĭ kã rĭ 'bá yĭ 'ásĭ kãyĭ vósĭ cé, tãlã yĭ ngĭ ró tã bê Yĕsũ 'díyĭ pã 'bá ró rĭ tãsĭ õjĭlã drĭ ngbãlĭ-ngbãlĭ kĭ nĭ rĭ, pãtĭ ró, Yĕsũ ĩ'dĭ rĭ'á Ôvãrí rĭ mvã 'ĭ. ²¹ Nĩngá sĭ, õjĭlã ndrĭ gólĭyĭ tã gólãkã ngĭlĭ 'dĭ 'bá yĭ ãrĭ 'bã rĭ 'bã yĭ, tĭ lâ yĭ drĭ ã'dízō ndrũ. Gō'dá gólĭyĭ drĭ rĭzō tã ãtãlé ĩyĭ vō 'ásĭ kĭ nĭ rĭ, “Ãgō rĭ nō, gólã ã'dó gólã rĭ 'bã õjĭlã gólĭyĭ rĭ 'bã Yĕsũ rĭ ĩnjĭlĭ Yĕrōsãlēmã 'álã rĭ ûfúlĭ rĭ ĩ'dĭ kō yã? Gō'dá gólã drĭ ãnĭzō nōngã nō kpã tã lĕ 'bã Yĕsũ 'á gólĭyĭ nōngã rĭ 'bã yĭ ûrũlĭ trölē fĕlĕ drĭ-'bã Yúdã yĭ kã rĭ 'bã yĭ kã drĭ yã?” ²² Gō'dá tã ĩsũ õjĭlã 'dĭ 'bã yĭ kã rĭ ã'dô bê kpã trá lé rĭ rĭ ĩtĭ ró rĭ, Sólō drĭ rĭzō tã ãtĭ-ãtĭ tãndĭ Yĕsũ kã pĕlé dódó ĩtĭ mbârãkã sĭ, tãlã 'dĩ õjĭlã gólĭyĭ tã lĕ 'bã trá úlĭ gólãkã 'á gólĭyĭ lãfálē 'á rĭ 'bã yĭ õlĭzō ró bê ãcálē dũũ. Gō'dá gólã rĭ trá tã pĕlé õjĭlã Yúdã yĭ kã gólĭyĭ rĭ 'bã Dãmãsekĕ 'álã rĭ yĭ drĭ kĭ nĭ rĭ, Yĕsũ ĩ'dĭ rĭ'á 'díyĭ pã 'bã gólã Ôvãrí drĭ ãjólē ãngó nō 'á rĭ. ĩtĭ rĭ, gólĭyĭ ĩcã kō tĭ ãnyálē úlĭ gólãkã 'dĭ 'bã yĭ 'á.

* 9:20 9.20 Ā'dô 'bã'á trá õzō Sólō nĭ trá sĭsĭ Sãwōdĭyã 'álã, gō'dá gólã õtĭrĭ gōõ Dãmãsekĕ 'álã nĭ'á tã Yĕsũ kã pĕlé rĭ kãtĭ. Nĭ zĭ Gãlãtĭyã lé 'bã 1.17-18.

²³ Gõ'dá kâyî düû vósî, õjílã ùrûkâ Yúdã yí kâ Dãmāsékě 'álã rí 'bá yí drí rû ê'bézó ÿyí vò ãlô 'á tã ì'bìlì Sóólô rí füzó bê vólé. ²⁴ Gõ'dá nĩngá sî, Sóólô drí tã gólíyíkã ì'bìlì 'dî tã lâ ârízó. Gólíyî rí rílí ìtú ngácî gĩrî átî ãgã jãrĩbã kã rí tî gólã rí tēlé fülí, õzõ gólã õtírî 'ēē âfólé nílí rí. ²⁵ Â'dólé bê trá ìtí rí, ngácî ãlô sî, tã ârî 'bá ùrûkâ gólãkã rí 'bá yí drí ngázó nílí gólã rí pãlé fólé vólé jãrĩbã 'dî âyélé. Gólíyî nĩ gólã ìvõ ãngî sî trólé ìngálé ìrílí bãgó sî kôro ùpî ãgã kã drî sî vüdrî 'álã ãgã 'dî ùgúlí lésî.

Tã gólã Sóólô drí 'ēlé Yērõsãlémã 'álã rí

²⁶ Gõ'dá nĩngá sî, Sóólô drí nízó cãlé Yērõsãlémã 'álã. Tólã rí, gólã lē trá filí tã lē 'bá Yésü kã tólã nã 'bá yí lâfálé lâ yí 'á, gõ'dá tã lē 'bá 'dî 'bá yí gã ÿyí dó tã lēlé kí nĩ rí, pãtî gólã õlē tã trá Yésü 'á. Ítí rí drí sî, gólíyî drí â'dózó ndrî zãã ùrî ró gólã drí sî. ²⁷ Tã 'dî tãsî rí, Bãrãná bã drí ngázó nílí gólã rí pãlé tã âtálé lâjõ 'bá Yésü kã rí 'bá yí drí gólã rí tãsî. Bãrãná bã drí tã ngízó gólíyî drí gólã rí tãsî, tãlã tã gólã Yésü drí rû â'dázó gólã drí lãtî 'á gõ'dá kpã tã Yésü drí âtálé gólã drí rí tãsî. Gõ'dá Bãrãná bã ngî tã kpã gólíyî drí kí nĩ rí, Sóólô ñyã tã âtî-âtî tãndí Yésü rí tãsî rí trá dódó cú ìtí ùrî ãkó Dãmāsékě 'álã. Tãlã úlî Bãrãná bã kã 'dî 'bá yí tãsî rí, gólíyî drí tã-drî lēzõ Sóólô drí â'dózó tã ârî 'bá Yésü kã ró.

²⁸ Ítí Sóólô drí fizõ lâjõ 'bá Yésü kã rí 'bá yí lâfálé, gõ'dá gólíyî drí rízó rí'á lâmúlí vò Yērõsãlémã kã rí 'bá yí 'ásî ndrî, tã âtî-âtî tãndí Yésü rí tãsî rí pēlé drî-bãláyî ró õjílã drí ùrî ãkó. ²⁹ Gõ'dá ìtí rí, Sóólô rí kpã rí'á tã pēlé õjílã Yúdã yí kã gólíyî rí 'bá Gĩrĩkî tî âtálé ì'dî rí 'bá yí drí. Gólã rí trá kárã rí'á tî ânyálé gólíyî bê tã Yésü kã tãsî. Tãlã tã 'dî tãsî rí, drílyî rízó lãtî tãndí lõndãlé gólã rí füzó bê vólé, gólã õzõ lâ'bí Yúdã yí kã ìzãã. ³⁰ Nĩngá sî, tã lē 'bá Yésü 'á rí 'bá yí drí tã 'bãlé 'ēzõ Sóólô rí fülí 'dî ârízó. Gõ'dá nĩngá

sĩ, gólĩyĩ drí ngǎzó Sóólõ rĩ trólé àjílí jǎrĩbǎ Sēsǎréyǎ kǎ rĩ 'álá, gō'dá gólá rĩ 'bázó kólóngbō ạngí 'á jólé tólá sĩ nĩlĩ jǎrĩbǎ góláká zĩlĩ Tǎrǎsō rĩ 'álá.

³¹ Gō'dá kǎyĩ rĩ 'dĩ 'bá yĩ sĩ rĩ, òjílǎ ndrĩ gólĩyĩ tǎ lě 'bá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ rĩ ìyĩ trá rĩlĩ cú ítĩ òjílǎ àzǎkǎ rĩ 'bá lǎnõ fělé gólĩyĩ drĩ rĩ ǎkó 'bǎdrĩ gólĩyĩ zĩlĩ Yũdáyǎ, Gǎlĩláyǎ, gō'dá kpá Sǎmǎrĩyǎ rĩ 'á. Gō'dá Líndrĩ Tǎndĩ Ôvǎrĩ kǎ sō mbǎrǎkǎ trá gólĩyĩ 'á gō'dá kpá òjílǎ dũũ àzǎ 'bá yĩ 'ězó tǎ lělé tǎ àtĩ-àtĩ tǎndĩ Yésũ rĩ tǎsĩ rĩ 'á. Gō'dá Líndrĩ Tǎndĩ 'dĩ 'ě kpá tǎ nĩnĩ gólĩyĩkǎ Yésũ rĩ tǎsĩ rĩ mbǎlé nĩ'á ǎtĩ 'álá. Ítĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ rĩzó zǎǎ rĩ'á Ôvǎrĩ rĩ ìnjĩlĩ rĩrĩ gólĩyĩkǎ rĩ 'bá yĩ sĩ.

Tã Pétěrõ drĩ 'ělé Lídǎ 'álá gō'dá kpá Yópǎ 'álá rĩ

³² Gō'dá kǎyĩ rĩrĩ kǎ lǎnõ ǎkó 'dĩ 'bá yĩ sĩ rĩ, Pétěrõ kpá jǎrĩbǎ 'álé Yúdǎ yĩ kǎ rĩ 'bá yĩ trá ndrĩ. Kǎyĩ ǎlõ sĩ, gólá drĩ ngǎzó nĩlĩ tǎ lě 'bá Yésũ 'á gólĩyĩ rĩ 'bá Lídǎ 'álá rĩ 'bá yĩ lòmĩlĩ. ³³ Nĩngǎ sĩ, jǎrĩbǎ rĩ 'dĩ 'á rĩ, gólá drĩ ǎgõ àzǎ rú bē Āyĩnéyǎ rĩ úsúzó pá lǎ yĩ òdrǎ-òdrǎ ndrõ nĩj-drĩ-lǎ-nǎ sĩ, gólá tó ǎcĩ kò ngátá ngbǎǎ íyĩ ìngǎlé ùrũ gbǎrǎkǎ drĩ sĩ. ³⁴ Gō'dá Pétěrõ ndrē gólá bē rĩ, Pétěrõ drĩ tǎ àtázó kĩ, “Āyĩnéyǎ, Yésũ Krístõ 'bǎ nĩ trá ǎ'dólé dódó. Mĩ ngǎ ùrũ gbǎrǎkǎ drĩ ǎnĩkǎ 'dĩ èdélé ǎ'dô ró bē dódó.”

Gō'dá 'wǎǎ Āyĩnéyǎ drĩ ngǎzó ǎvũ ùrũ gbǎrǎkǎ drĩ íyĩkǎ èdélé. ³⁵ Gō'dá tólá sĩ, òjílǎ dũũ Lídǎ kǎ gō'dá kpá òjílǎ fǎfǎ Sǎrónǎ kǎ rĩ 'bá yĩ kǎ bē drĩ gólá rĩ ndrēzó lǎmú'á. Tǎlǎ tǎ tĩ drĩ ǎ'dízó 'dĩ drĩ sĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ tǎ lězó tǎ àtĩ-àtĩ tǎndĩ Kúmú Yésũ rĩ tǎsĩ rĩ 'á.

³⁶ Gō'dá nĩngǎ sĩ, òkó àzǎ kǎnĩsǎ kǎ bē rĩ'á jǎrĩbǎ Yópǎ kǎ rĩ 'á. Òkó rĩ 'dĩ rú lǎ Tǎbítǎ.* Gólá rĩ trá kǎrǎ rĩ'á tǎ 'ě'ě

* 9:36 9.36 Tǎbítǎ Rú lǎ àzǎ kpá Dórõkǎ. Gō'dá rú rĩ 'dĩ 'bá yĩ ìtõ lǎ yĩ kĩ ǎngbórówǎ. Úzĩ gólá rĩ rú ítĩ 'dĩ, tǎlǎ gólá sũsũ ngbóólõ-ngbóólõ òzõ ǎngbórówǎ kǎtĩ.

tāndí 'lélé rī'dī ōjílā drí gō'dá kpá rī'á ōjílā ngá ākó rī 'bá yī pālé. ³⁷ Gō'dá Pétěrō drē bē zāā Lídā 'álá rī, ngá lāzé drí ōkó rī 'dī 'ézó rōô, gō'dá drílā drāzó. Nīngá sī, ōjílā drí lūmvū dāzó āvō lâ 'dī rú, gō'dá njīzó lâ 'bālé jó 'alé úrú lésī gá āzī drī rī 'á drílā 'bā 'á. ³⁸ Vō gólā Yópā 'dī rī'á ānyī Lídā rú. Ítí rī, ōjílā kǎnísǎ ká drí āgô rī jōzó nílí Lídā 'álá vōrā bē Pétěrō vó, tálā gólīyī ārī trá kī, gólā āā'dô bē Lídā 'á tólā. Gō'dá āgô rī 'dī 'bá yī cá īyī bē tólā rī, drílīyī tā ātázó Pétěrō drí kī nī rī, “Ōzō īcā trá ní drí rī, ní ānī drē 'wāā āmā gáá nōlé.”

³⁹ Ítí rī, Pétěrō drí ngāzó nílí Yópā 'álā. Gō'dá gólā cá bē tólā rī, ōjílā drí gólā rī trōzó jó 'alé gá āzī drī ūrú lésī āvō bē 'dī 'álā. Gō'dá āyízí dūū drí rīzó īyī īfílí gbāā gólā rú sī tólā īzā 'é'á īyī rōô, gō'dá kpá ítá gólīyī Tābítā drí lōsélé trá drē Tābítā rī gógó drí à'dózó līfí bē rī ātrōzó ā'dalé Pétěrō rī drí ndrēlé. ⁴⁰ Gō'dá nīngá sī, Pétěrō ní drí ngāzó ōjílā ndrī lōfōlé īvī 'álá jó rī 'dī 'ásī volé. Gō'dá ní drí 'ā'ī tīzó vūdrí gō'dá rātāā 'ézó Ōvārí drí. 'Dī vósī, gólā drí rú jāzó gólé āvō 'dī ngálā tā ātálé kī, “Tābítā, ní ngā ūrū.”

Nīngá sī, Tābítā āvō ró 'dī drí līfí njīzó. Gō'dá gólā ndrē Pétěrō bē rī, drílā ngāzó rílí ūrū ōdó drī. ⁴¹ Nīngá sī, Pétěrō drí drí lâ rūzó īngalé, tálā gólā īcā ró bē ādrélé ūrū. Gō'dá Pétěrō drí āyízí 'dī 'bá yī āzízó, gō'dá kpá ōjílā āzā 'bá yī kǎnísǎ ká rī 'bá yī bē Tābítā rī à'dázó gólīyī drí, gō'dá trá rī'á lédrē-lédrē ró.

⁴² Gō'dá nīngá sī, tā tī drí à'dízó 'dī drí lū'úzó lā'búlí ōjílā Yópā ká drí ndrī. Gō'dá ōjílā dūū gólīyī lāfálé 'ásī rī 'bá yī drí tā lēzó Kúmú Yésū 'á. ⁴³ Ítí rī, Pétěrō drí 'ézó lâ tólā kâyī dūū, rī'á rílí āgô āzā rú bē Sīmónā rī bē.*

* 9:43 9.43 Sīmónā rī nō gólā rī'á īnyíríkó édé 'bá 'ī.

10

Tã gólâ Ôvârí drí Pétĕrô rî 'bázó tã íyíkâ â'dálé Kōrōnālīyā drí rî

¹ Āgô āzâ bê rú lâ Kōrōnālīyā, gólâ rî rīlí jǎřǐbǎ gólâ Sēsāréyā rî 'álâ. Gólâ rī'á ǎjú 'bū 'bá Rómā kâ ĩ'dî, gólâ kpá ĩ'dî drī-'bá 'î ǎjú 'bū 'bá nyâ'dî-njî zǐlí ĩyî ǎjú 'bū 'bá Ītālīyā kâ rî 'bá yî drīlí. ² Gólâ â'dó kô rī'á ôjílā Yúdǎ yí kâ 'î, gô'dá gólâ rî trá Ôvârí rî ĩnjǐlí ôjílā íyíkâ 'bā kâ bê ndrī rātāā 'ě'ě sī. Gô'dá gólâ rî trá kpá kárá rī'á ngá ākó lé 'bá Yúdǎ yí kâ rî 'bá yî pālé. ³ Gô'dá kâyî âlô sī, gólâ drí rīrī Ôvârí rî ĩrátalé* rî 'á, 'wāā mālāyíkâ Ôvârí kâ drí rú â'dázó gólâ drí tã â'dâ ró, gô'dá gólâ rî zǐlí kī nī rî, “Kōrōnālīyā.”

⁴ Gô'dá Kōrōnālīyā ârī íyî rú bê rî, drílâ ngá ndrĕzó dīí mālāyíkâ 'dī ngálâ. Gô'dá gólâ trá ũřĭ ró rōô. Gô'dá gólâ drí ngázó tã ĩjǐlí kī, “Āmbá, ā'dô 'î yā?”

Gô'dá mālāyíkâ drí tã lôgōzó kī nī rî, “Ôvârí rī'á āyīkō ró rātāā áníkâ sī gô'dá kpá ngá pāpā áníkâ ngá ākó lé 'bá drí rî tāsī. Gô'dá gólâ lĕ ní drí tã íyíkâ nǐlí dódó. ⁵ Ītī rî, mí ngá lǎjóbá áníkâ rî 'bá yî jōlé Yópā 'álâ, nī'á āgô āzâ zǐlí Sīmónā Pétĕrô rî âdrīlí ânīlí ní ngálâ tã Ôvârí kâ â'dálé ní drí. ⁶ Gólâ bê rī'á āgô āzâ rú bê Sīmónā gólâ íyíkâ ĩnyíríkó êdé 'bá ró rî drí 'bā 'álâ. 'Bā gólâkâ 'dī rī'á ānyĭ ĩmĭvū ândrĕ rú.” ⁷ Gô'dá nīngá sī, mālāyíkâ 'dī drí Kōrōnālīyā rî âyézó.

Nīngá sī, Kōrōnālīyā drí lǎjóbá íyíkâ rĭ rĭ 'bá yî âzízó kpá ǎjú 'bū 'bá āzâ âlô gólâ rĭ 'bá ngá 'ělé gólâ drí gô'dá kpá gólâ Ôvârí rĭ ĩnjĭ 'bá ró rĭ bê. ⁸ Nīngá sī, gólâ drí ngázó tã mālāyíkâ 'dī kâ âtálé gólâ drí 'dī ngīlí ôjílā gólīyĭ nâ gólâ drí âzǐlí 'dī 'bá yî drí, gô'dá drílâ gólīyĭ jōzó nīlí Pétĕrô rĭ âzǐlí ânīlí Yópā lésī.

* 10:3 10.3 Rātāā rî 'dī rī'á ĩtú-pá nâ 'á lǎnjátúlí sī ôjílā Yúdǎ yí kâ rĭ 'bá yĭ drĭ.

⁹ Kâyî 'dī vósī rî, lājó'ba Kōrōnālīyā kâ â'dô ÿyî bê trá ãnyî 'ē'á cālē Yópā rú ítú gǎgǎlīgǎ sī rî, Pétēro drí ngázó nī'á mbalé jó drī bê sālārā rî drī 'álâ rīlī rātāā 'ēlé tólâ. ¹⁰ Gō'dá rātāā vósī rî, lōfó drí gólâ rî 'ēzó, gō'dá gólâ lē nyāsá nyālē. Gō'dá ââ drē nyāsá lâ'dí'á gólâ drí rî, tā drí rû â'dázó gólâ drí tā â'dâ ró. ¹¹ Tā â'dâ rî 'dī 'á rî, gólâ ndrē ngá ángí ōzō ítá bī kâtí, ârī'á 'būû lésī. Ítá rî 'dī rî ânīlī ókīzō úúrú tī lâ sū rî 'bá yī trá 'dó úrú. ¹² Gō'dá ítá rî 'dī 'á rî, rī'á kōrōnyā lârákō 'í dūû, ngá lédrē-lédrē dī 'bá dīdī rī 'bá yī, gō'dá ārīwá yī bê. ¹³ Gō'dá nīngá sī, gbórókō drí â'úzó tā âtalé gólâ drí kī nī rî, “Pétēro, ní ngá úrú, ní úfú ró ngá nō 'bá yī, tālâ ní nyâ ró gólīyī bê, má fē gólīyī nī ní drí ngá nyānyā ró.”

¹⁴ Nīngá sī, Pétēro drí ngázó tā-drī lôgólé kī nī rî, “Kó kô, Kúmú, má ícá kô 'dī 'ēlé. Má nyá drē kó ngá āzākā gólâ tā 'bā'bā Ôvârí kâ drí 'balé trá ōnjí ró âmâ ōjílâ Yúdǎ yī kâ drí nyālē rī kô'dáwá.”

¹⁵ Gō'dá gbórókō 'dī drí 'úzó kpá ó'dí kī nī rî, “Ngá gólīyī Ôvârí drí rī'á zīlâ tándí ró ōjílâ mvá drí nyālē rī 'bá yī, ní zī kô ōnjí ró.”

¹⁶ Tā rî 'dī 'ē rû trá ítí ândâlâ nâ. Gō'dá ítá 'dī drí ngázó gólé 'būû 'álâ.

¹⁷ Nīngá sī, Pétēro drē rī'á tā â'dâ rû â'dá 'bá yī drí 'dī ítô lâ ãsū'á rî, gō'dá ōjílâ gólīyī Kōrōnālīyā drí âjólé rî 'bá yī drí 'bá gólâ Símónā kâ 'dī úsúzó gōzó cālē âdrélé tī lâ. ¹⁸ Nīngá rî, drīlīyī lǎzī zīzó gōzó tā íjílí kī nī rî, “Ūmú āzā zīlī Símónā Pétēro rî bê rī'á nōngá yā?”

¹⁹ 'Dī Pétēro drē zāâ rī'á jó-drī 'álâ rī'á tā ãsū'á tā 'dī tāsī, ítí Línđrī Tándí Ôvârí kâ drí tā âtázó gólâ drí kī nī rî, “Ní ârī drē mâ. Ōjílâ nâ âcâ ÿyî trá rī'á ÿyî ânī lōndā'á. ²⁰ Ítí rî, mí ngá úrú, ârīlī vūdrī 'álâ gólīyī ngálâ. 'Dī vósī, mī nī

gólīyí bê. Âmâ nyãányâ 'bã gólīyî nĩ ânīlí. Bê trá ítí rî, 'dôvó ní gã kô nīlí gólīyí bê. Mí nĩ!”

²¹ Nĩngá sī, Pétĕrô drí ngãzó nīlí ôjílã 'dĩ 'bá yî ngálã gō'dá tã âtálé gólīyî drí kĩ nĩ rî, “Mâ rī'dĩ ôjílã gólã ãnĩ drí rī'á lônđálã rî. Nĩ ânĩ má ngálã ã'dô tãsĩ yã?”

²² Gō'dá ôjílã 'dĩ 'bá yî drí tã-drī 'dĩ lôgôzó kĩ nĩ rî, “Drī-'bá ãjú 'bũ 'bá Rómã kã rî kã rú bê Kōrōnālīyã rî âjô âmã lãjô'bã íyíkã rî nĩ ní ngálã. Gólã rī'á ôjílã tãndĩ 'ĩ, gō'dá gólã ñnjĩ Ôvãrí ñnjĩ-ñnjĩ, gō'dá ôjílã Yúdã yí kã ndrī 'bã lãnjĩ trá gólã rú. Mãlãyíkã Ôvãrí kã ãzã âtã tã nĩ gólã drí tã 'bãzó ânĩ âzízó ânīlí yí drí 'bã 'álã, tãlã yí ãârĩ ró tã ní drí 'ê'á âtálã yí drí Ôvãrí kã ró rî.” ²³ Gō'dá nĩngá sī, Pétĕrô drí gólīyî âzízó 'bã 'álã, gō'dá drílã ngã nyãnyã fĕzó gō'dá kpá vō âyĩ kã êdézó gólīyî drí â'dú kôzó 'á lâ.

Cĩjínó lâ sī rî, Pétĕrô yî drí ngãzó nīlí ôjílã 'dĩ 'bá yí bê. Gō'dá tã lĕ 'bá Yésũ kã ũrũkã 'bá yî Yópã 'álã rî 'bá yí drí nĩzó iyĩ 'dũwã gólīyí bê. ²⁴ Gō'dá kãyĩ ãzã rî sī, drílīyĩ cãzó Sĕsãréyã 'álã. Tólã rî, Kōrōnālīyã yî trá rī'á gólīyĩ tĕ'á. Gólã âzĩ ôjílã íyíkã trá gō'dá íyĩ ãzĩ-ãzĩ yí bê rũ ê'bélé iyĩ bê vō ãlô 'á Pétĕrô yî drī tĕlĕ.

²⁵ Gō'dá Pétĕrô yî âcã bê âfílĩ ã'dĩ-drī 'á rî, Kōrōnālīyã drí ngãzó rũ ũsúlĩ gólã bê nĩngá, gō'dá drílã 'ã'ĩ tĩzó vũdrĩ Pétĕrô rĩ ñnjĩzó. ²⁶ Gō'dá Pétĕrô drí Kōrōnālīyã rĩ drĩ rũzó ñngálé âdrĕlé ũrũ, gólã kĩ nĩ rî, “Nĩ ngã ũrũ, Kōrōnālīyã. Nĩ tĩ 'ã'ĩ má ândrá vũdrĩ ítĩ kô, tãlã mã kpá cé rī'á ôjílã mvã 'ĩ ôzô ní tí.”

²⁷ Gō'dá nĩngá sī, Pétĕrô yî drí rĩzó rī'á tã ngílĩ Kōrōnālīyã bê, gō'dá gólīyĩ fĩ bê Kōrōnālīyã drí jó 'álã rî, gō'dá gólã drí ôjílã ndrĕzó dũũ ê'bê rũ iyĩ trá jó 'á tólã. ²⁸ Nĩngá sī, gólã drí tã âtázó ôjílã rĩ 'dĩ 'bá yî drí kĩ nĩ rî, “Ãnĩ ndrĩ, nĩ nĩ trá kĩ, lã'bĩ Yúdã yí kã rî rĩ âmã âyélé rũ ê'bélé ãnĩ ôjílã lídí bê ngãtã filĩ ãnĩ drí 'bã 'ásĩ kô. Gō'dá

Ôvâri â'dâ tâ trá má drí kī, ôjilā lídí â'dó ŷyî kô ônjí ró yí lífí. ²⁹ Gõ'dá nĩngá sī, lājó'ba ánikâ rī 'bá yí ŷjílí bê mâ ânílí ní ngálá rī, má gáá kô dó ânílí, gõ'dá má ângâ trá 'wââ kôro ânílí. Gõ'dá nôô rī, má lē trá ârílâ dódó cú ní tị sī tã gólâ Ôvâri kâ ró ní drí tị jôzó má vó ânī'á âtalâ ní drí rī.”

³⁰ Gõ'dá Kōrōnālīyā drí tã âtázó kī nī rī, “Kạyị sū lậvũ 'bá trá nã sī ỉtú-pá nâ lặnjặtủlỉ sī rī, má rī trá rấtấ 'ế'á Ôvâri drí má drí 'bã 'á nōngá. Gõ'dá nyĩ ró, ặgồ ặzặ gólặ sồ ỉtặ lặgồ-lặgồ 'ỉ drí ặgặzó má ặndrặ ỉyỉ â'dálé má drí. ³¹ Ặgồ rī 'dỉ âtặ úlỉ trá má drí kī nī rī, 'Kōrōnālīyā, Ôvâri ârỉ rấtấ ặnikặ trá, gõ'dá ngặ pặpặ ặnikặ rỉ'á 'ếlặ ôjílặ ngặ ặkồ lé 'bá drí rỉ, tặ lặ sồ trá gólặ rồ. ³² Ỉtỉ rỉ, ní jồ lặjồ'ba ặnikặ rỉ 'bá yỉ Yópặ 'álah, tặlặ gólỉyỉ ặặzặ ró bê ặgồ ặzặ zỉlỉ Sỉmónặ Pétếrồ rỉ ânílỉ ní ngálặ. Gólặ bê rỉ'á Sỉmónặ ặzặ gólặ rỉ 'bá ỉnyỉrỉkồ ếdếlé rỉ drỉ 'bặ 'álah lặmvồ rồ 'álah.’ ³³ Ỉtỉ, 'wầ má drỉ lặjồ'ba ámakặ rỉ 'bá yỉ jồzó nỉ'á ặnỉ ặdrỉlỉ, gõ'dá nỉ rỉ'á ôjílặ tặndỉ 'ỉ ặmặ drỉ, ní drỉ ặngặzó ânílỉ rỉ sỉ. Ngbầngbầno rỉ, ặmặ ndrỉ, mặ ê'bề rồ trá nōngá Ôvâri ặndrặ, gõ'dá mặ lế úlỉ gólỉyỉ Kúmú Ôvâri drỉ fếlế ní drỉ ặtalế ặmặ drỉ rỉ ârỉlỉ.”

Úlỉ gólỉyỉ Pétếrồ drỉ ngỉlỉ Kōrōnālīyā yỉ drỉ rỉ

³⁴ Gõ'dá nĩngá sī, Pétếrồ drỉ ngặzó rỉ'á tặ ngỉlỉ gólỉyỉ drỉ kī nī rī, “Tặ pặtặỉ ró, ngbầngbầno rỉ, gõ'dá má nỉ trá kī, Ôvâri ndrề 'bặsủrồ ndrỉ 'dồ ngặ ặlồ ró yỉ lífí. ³⁵ Gõ'dá gólặ rỉ'á ặyỉkồ ró ôjílặ ặzặkồlặ 'bặsủrồ ặzặkồlặ 'ásỉ gólặ ỉyỉ ỉnặ 'bá gõ'dá tặ tặndỉ 'ế 'bá rỉ bê. ³⁶ Nỉ nỉ trá ngbầngbầno tặ âtỉ-ặtỉ tặndỉ gólặ Ôvâri drỉ ặjồlé ặmặ ôjílặ Ỉsỉrặ'ếlế kặ drỉ. Tặ âtỉ-ặtỉ tặndỉ 'dỉ kỉ, ômbặ Ôvâri kặ ặmặ rồ rỉ ặ'dặ trá, tặlặ gólặ ặjồ Yếsủ Krỉstồ trá drặlé ặmặ pặlế tặ ônjỉ ặmakặ 'ásỉ. Gõ'dá ngbầngbầno rỉ, ặmặ tặ sồ trá Ôvâri rồ tặ Yếsủ kặ 'dỉ tặsỉ. Yếsủ ỉ'dỉ rỉ'á Kúmú ặmbặ 'ỉ 'bặsủrồ drỉlỉ ndrỉ kặkặrặ. ³⁷ Gõ'dá mỉ nỉ tặ gólỉyỉ Yếsủ drỉ 'ếlế trá 'bặdrỉ

Yúdǎ yí kâ 'ásí rî 'bá yî kpá trá ndrî. Gólâ ítô rî'á tã rî 'dî 'bá yî 'élé sísí 'bǎdrî Gǎlíláyā kâ 'álâ kâyî gólâ Yōwánî drî rízó tã bābātízî kâ átálé òjílâ drî rî sî. ³⁸ Gō'dá mî nî kpá trá kî, Ôvârí âjô Líndrí Tǎndí íyíkâ trá gō'dá kpá mbârâkâ íyíkâ bê Yésū Nāzārétâ lé 'bá ró rî drî, tǎlâ gólâ ñcâ ró bê nî'á lâmú bê tã tǎndí 'ě bê òjílâ drî, gō'dá kpá òjílâ gólíyî Sātánâ drî rî'á íkpókpólólâ rî 'bá yî pã bê. Yésū 'ê tã rî 'dî ítí, tǎlâ Ôvârí bê rî'á gólâ bê mbârâkâ fělé gólâ drî tã 'dî 'bá yî 'ězó.

³⁹ “Āmâ lâjǒ'bá Yésū kâ rî 'bá yî ndrê tã gólíyî gólâ drî 'élé rî trá 'bǎdrî āmákâ òjílâ Yúdǎ yí kâ rî 'bá yî kâ 'ásí rî trá ndrî āmâ lífí sî. Mǎ â'dô ícá'á ngbāngbānō tã átálé mbîmbî gólâ rî tāsî. Úfû gólâ, gólâ rî îpâ-îpâ sî fê lâlî-lâlî drî. ⁴⁰ Gō'dá kâyî nâ sî rî, Ôvârí drî gólâ rî ñngázó ôdrâ 'ásí, gō'dá òjílâ ūrúkâ 'bá yî 'ězó gólâ rî ndrêlé ñyî lífí sî. ⁴¹ Gō'dá â'dó kô òjílâ ndrî ndrê ñyî gólâ trá, cé rî'á āmâ gólíyî Ôvârí drî nǐlî trá sísí tã nô pělé òjílâ drî rî 'bá yî 'dî. Mǎ ndrê gólâ trá, gō'dá mǎ nyâ ngá, gō'dá mǎ mvû ngá kpá trá gólíyî bê gólâ rî lídrî-lídrî ôdrâ 'ásí rî vósî. ⁴² Kâyî rî 'dî 'bá yî sî rî, gólâ âtâ tã āmâ drî tã âtî-âtî íyíkâ átázó òjílâ drî gō'dá òjílâ 'balé nîlâ kî, rî'á yî rî gógó 'dî gólâ Ôvârí drî nǐlî tã òjílâ ndrî gólíyî ôdrâ 'bá trá rî 'bá yî gō'dá kpá gólíyî drê lédrê-lédrê ró rî 'bá yî kâ kílî. ⁴³ Ākû ró nǎ sî, tã ângû 'bá ndrî gólíyî Ôvârí kâ rî 'bá yî rǎ ñyî tã gólâkâ trá. Tã lâ kî, gólíyî ndrî tã lě 'bá trá gólâ 'á rî 'bá yî, Ôvârí â'dô tã òjílâ gólíyîkâ rî 'bá yî âyé'á.”

⁴⁴ Ítí rî, Pétērō òtírî rî drê úlî átálé rî, Líndrí Tǎndí Ôvârí kâ drî fízó gólíyî ndrî nîngá rî 'bá ñyî úlî rî 'dî 'bá yî ârílî rî 'bá yî 'ásí. ⁴⁵ Gō'dá òjílâ Yúdǎ yí kâ tã lě 'bá trá gō'dá ânî 'bá ñyî kpāâ Pétērō yí bê Yópâ lésî rî 'bá yî, tî lâ yî drî â'dízó, tǎlâ Ôvârí fě Líndrí Tǎndí íyíkâ kpá trá gólíyî â'dó 'bá kô òjílâ Yúdǎ yí kâ ró rî 'bá yî drî. ⁴⁶ Gólíyî ârî

īyī ōjílā lídí 'dī 'bá yī trá ítō'á tã átálé tī lârâkô āzâ drílīyī átâ-átâ lâ nīlí kô sīsí lâ sī rī 'bá yī sī, gō'dá gólīyī kpá rī'á īyī Ôvârí rī lûyí'á.

Gō'dá Pétěrō drí ngāzó tã átálé tã lě 'bá gólīyī ânī 'bá kpāa yī bê rī 'bá yī drí kī, ⁴⁷ “Nī ndrê drě, Líndrī Tāndí Ôvârí kâ fī trá ōjílā nô 'bá yī 'á kpá ōzō drílâ fīrī sīsí āmā 'á rī kâtí. 'Dôvó â'dô bê trá ítí rī, ícá kô ōjílā āzākā ālôlâ drí āmā lôgálé gólīyī íbábátízalé.”

⁴⁸ Gō'dá nīngá sī, Pétěrō drí tã 'bāzō ōjílā Kōrōnālīyā kâ 'dī 'bá yī íbábátízāzō, â'dólé ōjílā Yésū Krístō kâ ró.

Gō'dá ōjílā 'dī 'bá yī drí gólâ rī íjízó, tãlâ gólâ ōrī ró drě īyí bê kâyī fīnyáwá sī, gō'dá gólâ drí tã-drī lâ lězó.

11

Tã gólâ Pétěrō drí lôgólé tã lě 'bá Yērōsālémā 'álâ rī 'bá yī drí Kōrōnālīyā yī tāsī rī

¹ Gō'dá nīngá sī, lājó'bá Yésū kâ Yūdáyǎ 'á gō'dá kpá tã lě 'bá āzâ 'bá yī bê ârī īyī tã trá kī nī rī, ōjílā lídí āzâ 'bá yī lě īyī tã trá tã átî-átî Yésū kâ 'á. ² Gō'dá Pétěrō nīlí bê gólé Yērōsālémā 'álâ rī, gólīyī tã ísū gólīyíkâ drí â'dólé kī ōjílâ lídí ō'dê zālô bāsā 'á gō'dá drílīyī â'dózo ōjílâ Ôvârí kâ ró rī 'bá yī drí ngāzó tī ānyálé Pétěrō bê. ³ Gólīyī íjī Pétěrō kī, “Mí rī ūmú ōjílâ 'dē 'bá bāsā 'á kô rī 'bá yī kâ ró gō'dá kpá rīlí ngá nyálé gólīyī bê â'dô tāsī yā? 'Dī rī'á tã ányâ 'í.”

⁴ Nīngá sī, Pétěrō drí ngāzó tã gólīyī ndrī rû 'ě 'bá trá rī 'bá yī ngílí ákí ákó ómvórē lâ lésí gólīyī drí. ⁵ Pétěrō ngī tã kī nī rī, “Mâ trá Yópā 'álâ. Gō'dá kâyī ālô sī, má ōtírī rātāā ndēē rī, tã drí rû â'dázó má drí tã â'dâ ró. Tã â'dâ rī 'dī 'á rī, má drí ngá āzâ ōzō ítá bí ǎngí kâtí rī ndrēzó â'dé'á vūdrí 'būū lésí, ítá rī 'dī rī â'délé vūdrí ókīzō úrū gārā tī lâ sū rī 'bá yī trá rūrū rī kâtí. Gō'dá drílâ â'dézó ānyī má

lãgátí. ⁶ Gõ'dá má drí ngãzó vō ndrēlé dódó ítá bí rî 'dî 'á. Má drí kōrōnyā tị lārākō ndrī ōmā kâ gō'dá 'bā kâ bê gō'dá ngá gólíyî dī 'bá dīdī rî 'bá yí bê gō'dá āríwá yí bê ndrēzó 'dó ítá bí rî 'dî 'á. ⁷ Nīngá sī, má drí gbórókō ārízó. Gbórókō 'dī âtâ tã kī nī rî, 'Pétērō, mí ngá ùrú gō'dá ní ùfú ngá 'dī 'bá yî nyálé.'

⁸ “Ítí rî, má gā dó, má kī nī rî, 'Kúmú, má lēé kō ngá 'dī 'ēlé. Má nyá drē kō ngá āzākā gólâ tã 'bā'bā gólâ Ôvârí kâ drí 'bālē trá ònjí ró nyálé rî kō.’ ⁹ Nīngá sī, gbórókō 'dī drí kpá â'úzó ó'dí 'būû lésī kī nī rî, 'Ngá gólíyî Ôvârí drí zīlị trá tândí ró òjílā mvá drí nyálé rî 'bá yî, ní zị kō ònjí ró.’

¹⁰ “Tã 'dī 'ê rû trá ândâlâ nâ, gō'dá ngá rî 'dī 'bá yî drí ngãzó gōlê ùrú 'álâ.

¹¹ “Nīngá sī, 'wāâ āgō āzâ 'bá yî zālô nâ, drílíyî ânízó ìyî 'bā gólâ má drí rízó rílí rî 'á. Áâjô gólíyî má ngálâ 'dī Sēsāréyā lésī. ¹² Gõ'dá Líndrí Tândí Ôvârí kâ drí tã âtázó má drí, tālâ mǎ ònī ró āgō rî 'dī 'bá yí bê, gólâ kī má drí rî, má ògā kô'dáwá nílí gólíyî bê. Ítí rî, má drí ngãzó nílí gólíyî bê, gō'dá âmâ âdrúpī gólíyî tã lē 'bá ró njị-kázíyá nō 'bá yî nī ìyî kpá kpāâ âmá bê. 'Dī vósī, âmâ drí cāzó Kōrōnālīyā vōrã jō 'bá má drí ânízó rî drí 'bā 'álâ gō'dá filí drílâ jô 'álâ.

¹³ “Gõ'dá Kōrōnālīyā rî 'dī âtâ tã âmâ drí kī, yí ndrē mālāyíkā Ôvârí kâ trá rī'á âdré'á yí drí 'bā 'á tã âtá'á kī nī rî, 'Ní jô lājó'ba áníkâ rî 'bá yî Yópā 'álâ, nī'á āgō āzâ rī'á zīlâ Símónā Pétērō rî âzílí ânílí ní ngálâ, ¹⁴ tálâ gólâ ââtâ ró bê tã gólâ ángô tí rî 'dī ânî pázó lãjō tã ònjí kâ 'ásí òjílâ áníkâ 'bā kâ rî 'bá yí bê ndrī.’

¹⁵ “Ítí rî, má drí ngãzó tã âtálé gólíyî drí, gō'dá má òtírí drē rī ùlị âtálé rî, Líndrí Tândí Ôvârí kâ drí ânízó filí gólíyî 'á nyé òzō drílâ fīrī âmâ 'á sísí rî tí. ¹⁶ Gõ'dá ùlị gólíyî kúmú âmákâ Yésū kâ kī'á nī rî, 'Yōwání 'ê bābātízí íyíkâ òjílâ drí

rî lümvû sî, gō'dá Ôvârí â'dô bābātízî 'ě'á ãnî drí Líndrí Tāndí íyíkâ sî' rî 'bá yî drí âgázó má drî. ¹⁷ Nīngá sî, mā ndrê kí, Ôvârí fě Líndrí Tāndí íyíkâ trá ôjílâ lídí 'dî 'bá yî drí, té ôzō gólâ drí âfērē lâ trá sîsî ãmâ drí kâyî gólâ ãmâ drí tã lězó tã âtî-âtî tãndí Kúmú ãmákâ Yésū Krístō rî tāsî rî 'á rî tí. Má â'dô ícá'á lôsî Ôvârí kâ lôgálé ángô tí ró yā?"

¹⁸ Tólâ sî, ôjílâ gólîyî rî 'bá tî ânyálé Pétērō bê sîsî 'dî 'bá yî ârílî bê iyî úlí 'dî 'bá yî rî, gólîyî drí tî ânyâ-ânyâ Pétērō bê 'dî âyézó. Tã 'dî vō lâ 'á rî, gólîyî drí ngázó rî'á Ôvârí rî lûyílî kí, "Ngbāangbânō rî, mā ndrê trá kí, Ôvârí fě látî trá ôjílâ lídí ró rî 'bá yî drí drî âdîzó vólé tã ônjî íyíkâ rî 'bá yî 'ásî, tãlâ gólîyî ôrî ró iyî lédrē-lédrē ró zāâ gbădú âdükū âkól!"

Tã tã lě 'bá Yésū 'á rî 'bá yî drí tã âtî-âtî Yésū rî tāsî rî pězó ôjílâ lídí Ānītîyókâ 'álâ rî 'bá yî drí rî

¹⁹ Kâyî lânō drí 'dêzó tã lě 'bá drî Sītîfánō rî ôdră vósî rî sî, tã lě 'bá Yésū 'á düû lâ'bû iyî trá vólé Yērōsālémâ 'ásî. Gólîyî 'ásî, âzâ 'bá yî nî trá cālê gîâ Fônísîyâ 'álâ, gō'dá ũrûkâ 'bá yî Sâyîpārásî 'álâ, gō'dá ũrûkâ 'bá yî íyíkâ Ānītîyókâ 'álâ ró. Gō'dá vō rî 'dî 'bá yî 'ásî rî, gólîyî âtâ tã âtî-âtî Yésū rî tāsî rî trá cé ôjílâ Yúdă yî kâ drí. ²⁰ 'Dî vósî rî, tã lě 'bá Yésū 'á âzâ 'bá yî gólîyî â'dó 'bá Sâyîpārásî lé 'bá ró gō'dá Kîrénē lé 'bá ró rî 'bá yî bê drí rāzó Ānītîyókâ 'álâ. Gō'dá gólîyî câ bê tólâ rî, gólîyî drí tã âtî-âtî tãndí Yésū rî tāsî rî âtázó ôjílâ Yúdă yî kâ drí gō'dá kpá gólîyî 'bâsúrú âzâ kâ vō rî 'dî 'á rî 'bá yî drí. ²¹ Nīngá sî, Ôvârí drí mbârâkâ fězó gólîyî drí lôsî íyíkâ 'dî 'ězó, gō'dá ítî rî, ôjílâ düû drí tã lězó tã âtî-âtî tãndí Kúmú Yésū rî tāsî 'dî 'á. 'Dî rî'á ôjílâ Yúdă yî kâ gō'dá kpá gólîyî ôjílâ lídí ró rî 'bá yî bê.

²² Gō'dá 'dî vósî rî, ôjílâ kănîsă kâ Yērōsālémâ 'álâ rî 'bá yî drí tã 'dî ârízó, ítî gólîyî drí Bārānābā rî jōzó nîlí

Ānītīyókā 'álâ tā rî 'dī mbîmbî lâ ârílí. ²³⁻²⁴ Bārānábā rī'á ōjílā tándí 'î. Gólâ trá cú rī'á mbârâkâ Líndrí Tándí Ôvârí kâ rî kâ bê dūū lậvŭlŭl kôrô. Ítí rî, gólâ lĕ tā trá tā âtî-âtî tándí Kúmú Yésū rî tāsī rî 'á pĭpĭsĭlŭl ălô sĭ. Nĭngá sĭ, gō'dá gólâ câ bê trá Ānītīyókā 'álâ rî, gólâ ndrê trá kĭ, Ôvârí fĕ ândrâ-tândĭ trá tā lĕ 'bá Yésū 'á rĭ 'bá yĭ drĭ rōô. Tā 'dĭ tāsĭ rĭ, gólâ rĭ'á âyĭkō ró âmbá, gō'dá gólâ drĭ ōjĭlā rĭ 'dĭ 'bá yĭ lĭfĭ lâ yĭ ĩmbázó rĭlĭ zāâ ōjĭlā Kúmú Yésū kâ ró pĭpĭsĭlŭl ălô sĭ. Gō'dá nĭngá sĭ rĭ, ōjĭlā dūū ăzâ 'bá yĭ drĭ tā lĕzô kpá tā âtî-âtĭ tándĭ Kúmú Yésū rĭ tāsĭ 'dĭ 'á.

²⁵ Gō'dá nĭngá sĭ rĭ, Bārānábā lĕ lōsĭ Ôvârí kâ 'ē ázĭ ũsŭlŭl. Gō'dá tā rĭ 'dĭ tāsĭ rĭ, gólâ drĭ ngăzô Ānītīyókā 'ásĭ nĭlĭ lậvŭlŭl jĕjĕ ró Tārásô 'álâ Sôólô rĭ lônđălĕ. ²⁶ Gō'dá gólâ ũsŭlŭl bê Sôólô rĭ, drĭlā Sôólô rĭ âdrĭzô kpāâ ânĭlĭ Ānītīyókā 'álâ lōsĭ 'ē 'bá ázĭ gólâkâ ró. Gō'dá gólĭyĭ kpârâťĭ drĭ fĭzô ĩyĭ ōjĭlā kĕnĭsĕ kâ 'á tólâ ndrô ălô sĭ rĭ'á ōjĭlā dūū ĩmbálĕ. Gō'dá â'dô trá Ānītīyókā 'á tólâ, ōjĭlā kĕnĭsĕ kâ zĭzô ĩyĭ sĭsĭ lâ ró “krĭstô 'bá” rĭ.

²⁷ Gō'dá kậyĭ 'dĭ 'bá yĭ sĭ rĭ, tā ângŭ 'bá ũrŭkĕ Ôvârí kâ ró rĭ 'bá yĭ drĭ ânĭzô ĩyĭ Yĕrôsălĕmă lĕsĭ nĭlĭ Ānītīyókā 'álâ. ²⁸⁻³⁰ Gō'dá Líndrí Tándí Ôvârí kâ drĭ ōjĭlā ălô gólĭyĭ 'ásĭ zĭlĭ Ágābā rĭ 'ĕzô âdrĕlé ũrŭ tā âtálĕ kĭ, lōfó ōnjĭ tĕtĕ ââl'dô 'dĕ'á ângó drĭ 'ásĭ ndrĭ. Ítí rĭ, gō'dá ōjĭlā kĕnĭsĕ Ānītīyókā 'álâ rĭ kâ ârĭlĭ bê ĩyĭ ũlĭ Ágābā kâ 'dĭ rĭ, drĭlĭyĭ tā lĕzô âđĭ âmbá ĩyĭ nyăányâ kâ fĕlĕ ôzô gólĭyĭ drĭ ĩcálĕ fĕlĕ rĭ tí, â'dô ró bê ĩyĭ âdrŭpĭ yĭ 'bĕdrĭ Yŭđáyĕ kâ 'álâ rĭ 'bá yĭ pázô ĩ'dĭ sĭ lâ. Gō'dá nĭngá sĭ, gólĭyĭ drĭ âđĭ rĭ 'dĭ ũ'dúzó ê'bélĕ vō ălô 'á gō'dá trólĕ fĕlĕ Bārānábā yĭ drĭgá Sôólô bê, tălā gólĭyĭ ôtrô ró âđĭ rĭ 'dĭ fĕlĕ ōjĭlā âmbâ-âmbâ kĕnĭsĕ kâ Yĕrôsălĕmă 'álâ rĭ 'bá yĭ drĭ. Lōfó ōnjĭ tĕtĕ rĭ 'dĭ 'dĕ trá kậyĭ gólâ Kălôđĭyă drĭ 'bázô drĕ kúmú ạngĭ Rómă kâ ró rĭ sĭ.

12

Tã gólã mālāyíkã drí Pétĕrō rî ìnjízó gǎnimã 'ásī rî

¹ Bārānábã yî Sóolō bê drĕ ÿyî rî'á zãã Ānītīyókã 'álã rî, kúmú ǎngí Ēródĕ Āgārípã drí ngázó rî'á lãṅō fĕlé rōō drĭ-'bá kǎnísã kã Yĕrōsālémã 'álã rî 'bá yî drí. ² Gólã 'bã tã trá ōjílã drí Yākóbã, Yōwánĭ rî âdrúpĭ ró rî füzó volé lígú mbĕlĕsō sĭ. ³ Gō'dá gólã ndrĕ bê trá kĭ, tã 'dĭ ūsū trá drĭ-'bá Yúdã yĭ kã rî 'bá yĭ rú rî, gólã drí kpá ngázó tã ōnjĭ ázã 'ĕlé. Gólã 'bã tã lómígówá íyĭkã rî 'bá yĭ drí nĭzó Pétĕrō rî rŭlĭ. Pétĕrō rî rŭrŭ 'dĭ â'dô trá kâyĭ kārámã lâvŭ-lâvŭ kôro rî kã rĭ sĭ.* ⁴ Gō'dá úrŭlĭ bê Pétĕrō trá rĭ, gólã rĭ trözó 'bãlé gǎnimã 'á gō'dá lómígówá mùdrĭ-drĭ-lã-njĭ-kázíyá drí rĭzó ÿyĭ gólã rĭ vó ndrĕlé, 'dĭ gólĭyĭ rĭ'á sŭ sŭ ĩtú-pá vósĭ cé.* Kúmú ǎngí Ēródĕ lĕ trá gólã rĭ fŭlĭ ōjílã ândrá gímã lâfálé kārámã lâvŭ-lâvŭ kôro kã rĭ volé drĭ lâ 'ásĭ.

⁵ Ítĭ, gólã drí Pétĕrō rĭ âyézo ômbĕ-ômbĕ ró gǎnimã 'á. Gō'dá ōjílã kǎnísã kã íyĭkã zãã rĭ'á Ôvârĭ rĭ ĩjĭ'á rātáá 'ē'ē sĭ Pétĕrō rĭ pālĕ.

⁶ Gō'dá ngăcĭ gólã sĭsĭ kâyĭ gólã Ēródĕ drĭ tã lĕzó 'ĕzó Pétĕrō rĭ fŭlĭ rĭ sĭ rĭ, Pétĕrō rĭ'á â'dú kō'á gǎnimã 'á lómígówá rĭ gólã rĭ ômbézo gĕ rú lâ yĭ nyārĭ kăgã'dã sĭ rĭ lâfálé. 'Dĭ lómígówá ázã 'bá yĭ íyĭkã rĭ'á âtĭ gólã gǎnimã kã rĭ vó lâ ndrĕ'á. ⁷ Gō'dá 'wãã mālāyíkã Ôvârĭ kã drĭ rŭ â'dázó, gō'dá ngá ĩ'ĭ drĭ vō ĩwázó kã'dã-kã'dã jó 'álé rĭ gǎnimã kã 'dĭ 'ásĭ. Gō'dá mālāyíkã 'dĭ drĭ ngázó Pétĕrō rĭ ôlólé â'dú 'ásĭ. Gō'dá mālāyíkã rĭ 'dĭ drĭ tã âtázó Pétĕrō drĭ kĭ nĭ rĭ, “Mĭ ngã drĕ 'wãã ũrŭ.” Gō'dá nĭngá sĭ rĭ, nyārĭ

* 12:3 12.3 Kārámã rĭ 'dĭ úzĭ kpá kārámã āmbātã ākŭ ākó rĭ nyã kã.

* 12:4 12.4 Lómígówá 'dĭ 'bá yĭ lô'bázó vō 'ásĭ sŭ sŭ rĭlĭ ÿyĭ Pétĕrō rĭ vó ndrĕlé ĩtú-pá njĭ-kázíyá kâyĭ kã sĭ ĩtú vósĭ cé.

kāgā'dá-kágá'dâ gólâ rî ômbézó 'dĩ 'bá yî drí rû ñnjízó gólâ rî drí ômbê 'ásĩ.

⁸ Gõ'dá mālāyíkā 'dĩ drí tã âtázó kī nī rî, “Ní ômbê gásĩ ítá áníkâ 'dĩ kâ, gõ'dá ní sō ró ká'bókâ áníkâ 'dĩ 'bá yî ní pá.” Gõ'dá Pétĕrō ní drí tã âtálé 'dĩ 'ězó té ítí. Gõ'dá nĩngá sī rî, mālāyíkâ drí tã âtázó kī nī rî, “Ní sō ítá áníkâ ąngí 'dĩ, gõ'dá ní ânĩ mǎ nī ró ní bē.” ⁹ Ítí, Pétĕrō drí ngǎzó 'dĕlé mālāyíkâ 'dĩ vó fólé volé gǎnīmǎ 'ásĩ. Gõ'dá 'dĩ gólâ nĩ kô ngátá tã gólâ mālāyíkâ 'dĩ drí rĩ'á 'ělâ 'dĩ rĩ'á tã pǎtĩ 'ĩ yā rî. Pétĕrō ñsũ íyíkâ kī nī rî, yí ǎǎ'dô rĩ'á ǎbĩ'á. ¹⁰ Gõ'dá gólĩyî ngǎ bē ǎfólé rî, gólĩyî nī sísí kôrô jó tĩlĩ-tĩ gǎnīmǎ gólâ Pétĕrō rî ômbézó 'á lâ rî tĩ sī. Gõ'dá nĩngá sī rî, gólĩyî drí nĩzó kôrô jó tĩlĩ-tĩ ǎzâ lómígówá ǎzâ 'bá yî drí kpá rĩzó ǎdrélé rî 'álâ. ǎdũkũ lâ ró rî, gólĩyî drí ǎcázó ǎtĩ tĩ ǎdĩ ró ǎgǎ ǎngí bĕlé bĕ ǎ'dĩ-drĩ gǎnīmǎ kâ rî kâ tĩ, gõ'dá fólé volé ní'á jǎrĩbǎ 'álâ. ǎtĩ rî gógó 'dĩ rĩ'á ǎdĩ nĩjĩjĩ ró rî 'ásĩ. Bē kpálé ítí rî, ǎtĩ rî 'dĩ drí rû nĩjízó hōwĕĕ, tǎlâ 'dĩ gólĩyî drí ícázó cú fólé ívĩ 'álâ gõ'dá nĩlĩ lǎtĩ ǎngí jǎrĩbǎ kâ rî 'ásĩ. Nĩngá sī, nyĩ ró, mālāyíkâ 'dĩ drí ǎvĩzó Pétĕrō lǎgátĩ sī.

¹¹ Nĩngá sī, Pétĕrō nĩ tã ǎ'dó 'bá yí drí 'dĩ trá, gõ'dá ĩ'dĩ gólâ drí tã âtázó kī nī rî, “Ngbǎǎngbǎnō rî, má nĩ trá pǎtĩ kī, Ôvǎrĩ ǎjô mālāyíkâ íyíkâ trá ǎmǎ pǎlé Ēródĕ drígá sī, gõ'dá kpá rû ñzǎ gólâ drĩ-'bá gólĩyî Yúdǎ yí kâ rî 'bá yî drí 'ĕ'á 'ělâ má drí rî 'bá yî 'ásĩ.”

¹² 'Dĩ vósĩ, Pétĕrō nĩ bē trá kī, pǎtĩ Ôvǎrĩ pǎ yî trá rî, gólâ drí ngǎzó nĩlĩ Yōwǎnĩ ǎzâ gólâ kpá rĩ'á zĩlâ Mǎrǎkō rî ǎndrĕ lâ Mǎrĩyǎ drí 'bǎ 'álâ. Gõ'dá 'dĩ ǎjĩlǎ dũũ kǎnĩsǎ kâ 'ĕ'bē rû ĩyĩ trá tólâ, gõ'dá rĩ'á ĩyĩ rú'bǎ lô'bǎ'á Ôvǎrĩ drí Pétĕrō rî pǎzó bē. ¹³ Gõ'dá Pétĕrō drí ngǎzó ǎtĩ tĩ ǎ'dĩ-drĩ 'dĩ kâ gǎlé kōwǎ-kōwǎ, gõ'dá ízámvá ǎzâ gólâ rĩ 'bá lôsĩ 'ělé 'bǎ 'dĩ 'á zĩlĩ Ródǎ rî drí ngǎzó ǎnĩlĩ ǎtĩ tĩ 'álâ ǎjĩlǎ ǎtĩ tĩ gǎ

'bá 'dī nīlí. ¹⁴ Gō'dá Pétēro zī lǎzī bē rī, ízámvá rī 'dī drí ngāzó gólá rī gbórokō nīlí. Gō'dá āyikō drí cīzó ízámvá rī 'dī rú rōo, drílā ngāzó rālé gólé tā lâ âátalé oǵílā āzā 'bá yī drí cú ĩtī drē ǎtī nī ākó. Gólá kī gólīyī drí rī, “Pétēro ĩ'dī rī'á âdré'á ĩvī 'á tólá.”

¹⁵ ĩtī rī, oǵílā 'dī 'bá yī drí ngāzó tā âátalé ízámvá rī 'dī drí kī, “Nī lífō-lífō.” Gō'dá ízámvá 'dī drí njūzó zāā rī'á tā âátalé oǵílā rī 'dī 'bá yī drí kī, “Tā pǎtī ró, Pétēro ĩ'dī rī'á âdré'á tólá.” Gō'dá gólīyī drí tā lōgōzó kī nī rī, “Dīī â'dó Pétēro ĩ'dī kō, 'dīī rī'á mālāyíkā gólá rī 'bá gólá rī vó ndrēlé rī ĩ'dī.”

¹⁶ Gō'dá 'dīī Pétēro íyíkā drē zāā rī'á ǎtī tī gā'á. Ādūkū lâ ró rī, gólīyī drí ǎtī 'dī njīzó gō'dá Pétēro rī ndrēzó, gō'dá tī lâ yī drí ǎ'dízó ndrú. ¹⁷ Gō'dá nīngá sī, Pétēro drí ngāzó drí ĩngalé íyalé gólīyī drí, tālā gólīyī ōrī ró bē njūrū. Gō'dá drílā ngāzó tā gólá Ôvārī drí íyī âtrōzó volé gǎnīmǎ 'ásī rī ngīlí gólīyī drí. Gō'dá gólá drí kpá tā âátázó gólīyī drí kī nī rī, “Mī ngī tā rī nō drī-'bá āmákā Yākóbā* drí gō'dá kpá āmā āzī-āzī yī drí.” Nīngá sī, gólá drí ngāzó nīlí vō āzā 'bá yī 'ásī.

¹⁸ Gō'dá vō âfō bē âwúlī rī, gǎnīmǎ 'álā rī, lómígówá 'dī 'bá yī trá 'dó ūrī ândrē bē, tālā gólīyī ūsú Pétēro jó 'álé ĩyíkā rī 'á kō'dáwá. Gólīyī nīī tā gólá rú 'ē 'bá Pétēro drí rī kō. ¹⁹ Nīngá sī, Ēródē drí tā 'bāzó gólīyī drí nīlí Pétēro rī ndalé, gō'dá gólīyī ūsú gólá kō'dáwá. ĩtī rī, Ēródē drí gólīyī tī trīzó rōo tā ĩjī-ĩjī sī. Gō'dá nīngá sī, drílā tā 'bāzó ā'dó ró gólīyī ūfúzó volé.

Tólá sī, Ēródē drí ngāzó nīlí volé 'bǎdrī Yūdáyā ká 'dī 'ásī nīlí rīlí Sēsārēyā 'álā.

* 12:17 12.17 Yākóbā Yākóbā rī nō rī'á Yésū rī âdrúpī ĩ'dī. Gólá rī'á drī-'bá kǎnśǎ Yērosālēmā 'álā rī ká ĩ'dī.

Tā *Ôvâri drí kúmú* ąngí Ęródě rí fūzó rí

²⁰ Dī wósí rí, kúmú ąngí Ęródě rí fī drí gīzó ọjílā Tírā kâ rí 'bá yí rú Sídónā bē. Nīngá sī, ọjílā jārībā rī 'dī 'bá yí kâ drí ngāzó nīlí iyī Ęródě rí ngálā ąwā gólâ 'á 'dī, sị lâ ậ'dlị. Sịsị lâ ró rí, gólīyī gī ọjílā* gólâ rī 'bá 'bā kúmú ąngí Ęródě kâ vó lâ ndrēlé rí lịfị lâ, tālâ gólâ ọpâ ró bē iyī rú ề'bē iyíkâ 'dī vó lâ rālē. Ọjílā rí 'dī 'bá yí ijị iyī tã gólâ tị tã ậ'dị 'bázó rī'dī gólīyī lăfálé Ęródě bē, tālâ ả'dô ró icâ-icâ ró ọjílā iyíkâ drí ậdrúgú gīzó 'bădrị Ęródě kâ nō 'ásí.

²¹ Ití rí, kúmú Ęródě drí ngāzó kậyị rú ề'bē kâ 'dī iyálé trậ. Gõ'dá kậyị rí 'dī tú rí, gólâ drí ngāzó ítá iyíkâ kũmũ kâ sôlé, gõ'dá nīzó rīlí kịtị iyíkâ kũmũ kâ rí drị. Gõ'dá nīngá sī, drílâ tã ậtázó ọjílā drí ndrị. ²² Gõ'dá nīngá sī, ọjílā ảrịlí bē úlị gólâkâ 'dī 'bá yí rí, gólīyī drí ngāzó gólâ rí ỉnjịlị rồô kí nī rí, “Nôô ả'dó kô rī'ả ọjílā mvá 'ỉ úlị ậtả'ả, gólâ rī'ả ọvâri 'ỉ.” ²³ Nīngá sī, mālăyíkâ Ôvâri kâ drí ảnīzó 'wăă gólâ rí 'bălê ả'dólé ngá lăzê ró, ỉ'bũ drí gólâ rí nyăzó kôrô drălê ỉndi-ỉndi ró ậwălăkă iyíkâ 'dī bē, tālâ gólâ ảyê ọjílâ iyí luyịlị rī'dị, ọzô Ôvâri kâtí cú ỉtị, tã ậtả ảkó gólīyī drí kí nī rí, rī'ả cé Ôvâri rī'dị ọjílâ drí luyịlị.

Tā *gólâ tã lě* 'bá Yésũ 'ả rí 'bá yí drí līzózó ả'dólé dũu rí

²⁴ Kậyị 'dī 'bá yí sī rí, tã ậtỉ-ậtỉ tândí Ôvâri kâ rí drí lậ'búzó. Gõ'dá ọjílâ dũu drí tã lězó 'ả lâ. Tã lě 'bá Yésũ 'ả rí 'bá yí drí ảcázó ả'dólé dũu.

²⁵ Gõ'dá tólâ sī, Băřănăbă yí Sôólô bē ndě iyī lôsī iyíkâ Yĕrôsălémă 'ảlâ rí bē rí, gólīyī drí ngāzó gólé Ầnịtịyókă 'ảlâ. Gõ'dá gólīyī drị Yôwănị zịlị Mărăkô 'dị kpăă iyí bē.

* 12:20 12.20 Ọjílâ drīlịy lịfị lâ gīlí trá 'dī rú lâ Bălăsétô.

13

Tã Bārānābā yī nǐzō Sólō bē jólé vōrā bē Yésū rí tāsī rí

¹ Ānītīyókā gólá 'bǎdrī Sírīyā kâ rí 'álâ rí 'á rí, ōjílā kǎnísǎ kâ rí 'bá yī lǎfálé rí, tã ǎngũ 'bá Ôvârí kâ ūrúkâ 'bá yī bē rí'á iyī gō'dá kpá lǐfí ícǐ 'bá úlí Ôvârí kâ sī rí 'bá yī bē. Rú lâ yī rí'á Bārānābā gō'dá Sīmónā gólá zǐlǐ Nīgérĕ rí, gō'dá Lūkíyǎ ōjílā Kírĕnĕ kâ ró rí, gō'dá kpá Mǎnéyā gólá â'dó 'bá trá lǎmû-āzǐ kúmú Ēródĕ Ānītípā kâ ró 'dǐmvā gólīyíkâ 'á rí, gō'dá āzâ lâ drí â'dózó Sólō ĩ'dí. ² Gō'dá kǎyī āzâ sī, ōjílā kǎnísǎ kâ ōtírī iyī rī Ôvârí Yǎkóvā rí ĩrátálé, gō'dá kpá rǐzō 'álé 'ā'í ró ngá nyā ākó rí, Línđrǐ Tǎndí Ôvârí kâ drí tã âtázó gólīyī drí kǐ, “Mǐ nā Bārānābā yī Sólō bē lōsī 'ē 'bá ámakâ ró, tǎlâ gólīyī ōlǎmû ró vō 'ásī ndrī lōsī gólá má drí 'bǎlé gólīyī drí rí 'ĕlé ĩ'dí.” ³ Ítǐ, ōjílā kǎnísǎ kâ 'dǐ 'bá yī drí tã 'dǐ drī lâ lĕzō. Gō'dá kǎyī āzâ sī, dríliyī rǐzō kpá ó'dí iyī 'álé 'ā'í ró gō'dá rǎtǎā 'ĕzō, gō'dá dríliyī drī 'bāzō Bārānābā yī drī Sólō bē ândrâ-tǎndí ró, gō'dá gólīyī jōzō nǐlǐ âcǐ gólīyíkâ 'dǐ 'á lōsī Ôvârí kâ 'ĕlé.

*Tã gólá Bārānābā yī Sólō bē drí tã lōgōzō ójō āzâ drī**Sǎyīpǎrásī 'álâ rí*

⁴ Nǐngá sī, Línđrǐ Tǎndí Ôvârí kâ jólé bē Bārānābā yī Sólō bē nǐlǐ rí, gólīyī drí ngāzō nǐlǐ jǎrǐbǎ Sǎlūsíyǎ kâ lǐmvû ândrĕ gārā drī 'á rí 'álâ. Gō'dá tólâ sī rí, gólīyī drí ngāzō nǐlǐ kōlóngbō sī 'bǎdrī zǐlǐ Sǎyīpǎrásī rí 'álâ. ⁵ Ítǐ rí, gólīyī drí cǎzō jǎrǐbǎ zǐlǐ Sǎlámǐ rí 'álâ, gō'dá rǐlǐ iyī rí'á úlí Ôvârí kâ pĕ bē jó gólīyī ōjílā Yúdǎ yí kâ drí rǐzō tã Ôvârí kâ ârǐlǐ tólâ nā 'bá yī 'ásī. Gō'dá Yōwánǐ Mǎrākō nǐ 'bá kpāā gólīyī bē rí bē, rí'á gólīyī pǎlé lōsī 'ĕ'ē sī.

⁶ Nǐngá sī, 'bǎdrī Sǎyīpǎrásī 'dǐ 'á tólâ rí, gólīyī drí ngāzō nǐlǐ pá sī Sǎlámǐ 'ásī cǎlé būúū jǎrǐbǎ Páfó rí 'álâ. Nǐngá

rî, gólîyî drí ójó ònjō 'bá āzâ kî 'bá nî rî, yî āâ'dô tã ângũ 'bá Ôvârí kâ ĩ'dî rî úsúzó. Gólâ rî'á òjílâ Yúdă yí kâ 'î rú lâ Bārâ-Yásōwā. Gólâ rî rú āzâ kpá rî'á Ēlímā, tã ífí lâ drí â'dólé kî, ójó rî. ⁷ Gólâ rî'á lâmû-āzî kúmú Rómā lé 'bá kâ gólâ rî 'bá 'bădrî 'dî drîlî rî kâ. Kúmú rî 'dî rú lâ rî'á Sērāgyā Póólō, gólâ rî'á āgō tã nî 'bá 'î. Gō'dá nīngá sî, kúmú rî gógó 'dî drí ngāzó Bārānābā yî Sóólō bê âzîlî ânîlî yî ngálâ tã âtî-âtî tândí Ôvârí kâ 'dî ngîlî yí drí. ⁸ Gō'dá ójó rî 'dî drí ngāzó Bārānābā yî tî ânyálé Sóólō bê, tálâ ā'dô ró bê kúmú 'dî ózó kô tã lĕlĕ íyíkâ 'bāâ tã âtî-âtî tândí Yésū rî tāsî 'dî 'á.

⁹ Gō'dá nīngá sî, Sóólō gólâ zîlî kpá Póólō rî drí vō ndrĕzó mbî ójó rî 'dî ngálâ tã ĩsū ònjî ójó 'dî kâ nîzó, tálâ Línđrî Tândí Ôvârí kâ sō mbârākā trá Sóólō 'á. ¹⁰ Gō'dá drîlâ tã âtázó ójó rî 'dî drí kî nî rî, “Nî Sātánā rî mvá nō! Nî rî'á âjú-'bá-āzî tã ndrî â'dó 'bá tândí rî kâ 'î. Nî rî'á òjílâ ádó 'bá 'î, gō'dá rízó âdî gólîyíkâ nyālĕ! Nî rî kárâ rî'á tã âtî-âtî tândí Ôvârí kâ rî ôjálé 'bālĕ â'dólé ònjō ró! ¹¹ Ngbāângbânō rî, má âtâ ní drí kî, Ôvârí Yākóvā rî drí 'ĕ'á lânjō fĕlĕ ní drí. Gólâ â'dô ánî 'bá'á â'dólé lĭfĭ ákó, tálâ ní ózó ngá āzākā ndrĕê kô'dáwá ālôwálâ tākō.”

Nīngá sî, 'wāâ vō drí ânîzó āmvū ójó rî 'dî lĭfĭ. Gō'dá drîlâ ngāzó nî'á òjílâ ânjú bê ā'dô ró íyî sĕlĕ, tálâ gólâ trá kūdū-kūdū ró. ¹² Gō'dá nīngá sî, kúmú rî 'dî ndrĕlé bê tã rî 'dî rú 'ĕ'á rî, gólâ rî tî â'dĭ trá mbârākā 'dî tāsî drîlâ tã lĕzó. Gō'dá ĩtî rî, drîlâ rú jázó tã lĕlĕ tã âtî-âtî tândí Yésū rî tāsî 'dî 'á.

Tã gólâ Póólō yî Bārānābā bê drí 'ĕlĕ Ānĭtĭyókā āzâ gólâ â'dó 'bá ānyî 'bădrî zîlî Pīsĭdĭyā rî 'álâ rî

¹³ Gō'dá tólâ sî, Póólō yî drí ngāzó ĩyî āzî-āzî yí bê lĭmvū ândrĕ drĭ mbālĕ kōlóngbō sĭ Páfō rî âyézó 'á'á lé drĭ āzâ rî lĕsĭ nĭzó Pĕrógā gólâ â'dó 'bá jārĭbă ró 'bădrĭ zĭlĭ

Pãmbĩliyã kã rĩ 'álã. Nĩngã sĩ, Yōwãnĩ Márãkō àyê gólĩyĩ tólã, gō'dá ngãzó gólê Yĕrōsãlémã 'álã. ¹⁴ Gō'dá Póolō yĩ Bãrãnábã bê drĩ ngãzó Pĕrógã rĩ àyélé nĩzó zãã calé Ānĩtĩyókã àzã gólã á'dó 'bá ànyĩ 'bãdrĩ zĩlĩ Pĩsĩdiyã rú rĩ 'álã. Gō'dá kãyĩ gólã rãtãã Yúdã yĩ kã kã sĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ ngãzó nĩlĩ jó tã Ôvãrĩ kã àrĩ kã rĩ 'álã, gō'dá rĩlĩ iyĩ vũdrĩ àã'dã ró iyĩ tã bê kĩ, yĩ lĕ òjĩlã lĩfĩ ìmbálé. ¹⁵ Gō'dá tã 'bã'bã gólã Músã drĩ ìgĩlĩ gō'dá kpá tã ìgĩ gólĩyĩ tã àngũ 'bá Ôvãrĩ kã rĩ 'bá yĩ drĩ ìgĩlĩ rĩ 'bá yĩ zĩzĩ là vósĩ rĩ, drĩ-'bá gólĩyĩ jó tã Ôvãrĩ kã àrĩ kã 'álã 'dĩ 'bá yĩ kã drĩ ngãzó Póolō yĩ Bãrãnábã bê àzĩlĩ ànĩlĩ tã pĕlé iyĩ drĩ. Gólĩyĩ kĩ, “Āmã àdrúpĩ yĩ, òzō nĩ à'dô cú úlĩ àzã bê mbãrãkã sölé òjĩlã 'á rĩ, mã lò'bã rú'bã ànĩ drĩ, nĩ àtã.”

¹⁶ Gō'dá nĩngã sĩ, Póolō drĩ ngãzó ùrũ, gō'dá iyĩ drĩ ìngãzó ùrũ, tãlã gólĩyĩ òrĩ ró bê njũrũ tã àrĩlĩ yĩ tĩ sĩ, gō'dá gólã kĩ gólĩyĩ drĩ rĩ, “Ānĩ òjĩlã àmákã Īsĩrã'élĕ kã gō'dá kpá ànĩ òjĩlã lídí ró gólĩyĩ Ôvãrĩ rĩ ñnjĩ 'bá rĩ yĩ, nĩ àrĩ tã má sĩlĩ sĩ nô. ¹⁷ Mĩ nĩ trá dódó kĩ, Ôvãrĩ gólã àmã òjĩlã Īsĩrã'élĕ kã drĩ rĩ'á ñnjĩlã rĩ, gólã 'dĩ àmã à'bĩyã yĩ nĩ 'bá à'dólé òjĩlã iyĩkã ró rĩ. Kãyĩ gólĩyĩ drĩ 'bãzó drĕ rĩ'á ngã àwã ró Mãsĩrĩ 'álã rĩ, gólã 'ê gólĩyĩ trá lûtĩlĩ àcalé dũũ òrĩ mbãrãkã bê rĩ ró. Gō'dá tólã sĩ, gólã drĩ gólĩyĩ àtrözó volé Mãsĩrĩ 'ásĩ mbãrãkã iyĩkã sĩ. ¹⁸ Gō'dá 'dĩ vósĩ rĩ, gólĩyĩ à'dô bê kpálé àrĩmã àkó rĩ, gólã rĩ trá 'à ã'dĩ bê gólĩyĩ tãsĩ ndrô nyã'dĩ-rĩ sĩ, 'dĩ gólĩyĩ drĩ rĩzó drĕ rĩlĩ òmã 'álã vō 'á'í 'á, nĩ'á vō kpã bê nĩngã kô nĩngã rĩ. ¹⁹ Nĩngã sĩ, gólã 'ê gólĩyĩ tã trólé volé àwã sĩ 'bãsúrũ gólĩyĩ njĩ-drĩ-lã-rĩ rĩ 'bá rĩlĩ 'bãdrĩ zĩlĩ Kãnãnã rĩ 'álã rĩ 'bá yĩ drĩgã sĩ, tãlã yĩ fĕ ró 'bãdrĩ rĩ 'dĩ gólĩyĩ nyãnyã kã ró. ²⁰ Tã 'dĩ 'bá yĩ 'ê rũ trá ndrĩ tĩtĩ ndrô kãmã-sũ-nyã'dĩ-rĩ-drĩ-lã-ngã-mũdrĩ sĩ.

“Gō'dá Ôvãrĩ drĩ tã kĩ 'bá àzã 'bá yĩ lò'bãzó àlô-àlô gólĩyĩ drĩlĩ iyĩ lĩfĩ ró bũũũ àcalé kãyĩ tã àngũ 'bá gólãkã

Sãmōwélĕ kã rî sî. ²¹ Nĩngá sî, kâyî Sãmōwélĕ drí â'dózó drĕ gólĭyî drĭlĭ tã ângũ 'bá ró rî, gólĭyî drí gólâ rî ĭjízó, tãlâ Ôvârí ô'bã ró bê ôjĭlã âzâ â'dólé kúmú ąngĭ ró ĩyî drĭlĭ ndrĭ. Ītí, Ôvârí drí ámâ rú-ãzí Sóólō Kísĭ rî mvá ró rî njízó â'dólé kúmú ąngĭ ró gólĭyî drĭlĭ. Sóólō rî 'dĭ rĭ'á 'bãsurú Bĕnjĭmónã kã 'ásĭ, gō'dá gólâ rî trá ôjĭlã Īsĭrã'élĕ kã drĭlĭ ndrô nyâ'dĭ-rĭ sĭ. ²² Gō'dá 'dĭĭ vósĭ, Ôvârí drí Sóólō rî nãzó vólé, tãlâ Sóólō ârí tã Ôvârí kã kô, gō'dá drĭlã Dãwúdĭ rĭ 'bãzó ĭ'dĭ â'dólé kúmú ąngĭ ró. Tã Dãwúdĭ kã 'bã Ôvârí â'dólé äyĭkô ró, gō'dá drĭlã úlĭ nō 'bá yĭ âtázó Dãwúdĭ rĭ tãsĭ. Gólâ kĭ nĭ rĭ, 'Dãwúdĭ Yésĕ rĭ mvá rĭ tã 'bã mâ trá â'dólé äyĭkô ró. Tãlâ gólâ rĭ trá tã gólĭyĭ má drí lĕlé rĭ 'ĕlé ĭ'dĭ ndrĭ.'

²³ “Ámâ âdrúpĭ yĭ, má lĕ tã âtálé ânĭ drí Dãwúdĭ rĭ ózōwá gólâ â'dó 'bá âmbá ró rĭ tãsĭ. Rú lâ Yésũ. Gólâ ĭ'dĭ rĭ'á Ôvârí drí âjólé ôjĭlã Īsĭrã'élĕ kã pãlé tã ônjĭ gólĭyĭkã rĭ 'bá yĭ 'ásĭ, ôzō gólâ drí tã lâ 'bãlé trá ăkũ ró nã 'bá yĭ sĭ rĭ kâtĭ rĭ ĭ'dĭ. ²⁴ Gō'dá drĕ sĭsĭ Yésũ ĩtôó tã 'ĕ'ĕ íyĭkã tã pĕpĕ kã ĩnyákũ drĭĭ rĭ kô rĭ, Yōwánĭ ngã trá rĭ'á tã pĕlé ôjĭlã Īsĭrã'élĕ kã drí kĭ nĭ rĭ, gólĭyĭ âãdĭ drĭ tã ônjĭ gólĭyĭkã rĭ 'bá yĭ 'ásĭ, gō'dá nĩngá sĭ, yĭ ĩbábátízã ró gólĭyĭ bê. ²⁵ 'Dĭĭ vósĭ, gō'dá Yōwánĭ â'dólé bê 'ĕ'á tã 'ĕ'ĕ 'bãlé yĭ drí 'ĕlé rĭ ndĕlé rĭ, gólâ kĭ ôjĭlã drí rĭ, 'Nĭ ĩsũ ânĭkã bê rĭ, mâ â'dĭ ĭ'dĭ yã? Má â'dó kô rĭ'á 'dĭyĭ pã 'bá ânĭ drí rĭ'á tĕlã rĭ ĭ'dĭ. Nĭ ârĭ drĕ, ôjĭlã âzâ rĭ'á ânĭ'á nōngá 'dĭyĭ pã 'bá ró ámâ vólé drĭ 'ásĭ. Âmbã gólâkã rĭ lãvũ kôrô ámákã rĭ drĭĭ sĭ. Má ĩcã kô zĭlĭ ôjĭlã tãndĭ ró ngbãã kã'bókã gólâkã pá 'á rĭ ângĭlĭ vólé.'

²⁶ “Ītí, má âtã ânĭ drí ámâ âdrúpĭ yĭ, ânĭ Ābãrãyãmã rĭ ózōwá yĭ ró rĭ yĭ, gō'dá kpã ânĭ ôjĭlã lídĭ ró rĭ 'bá Ôvârí rĭ ĩnjĭlĭ rĭ 'bá yĭ, ámâ ĭ'dĭ rĭ'á gólĭyĭ Ôvârí drí 'bãlé tã ôjĭlã

pã kã tã ònjí 'ásí nò àjózó drílíyí rí 'bá yí í'dí. ²⁷ Tãlã òjílã Yĕrōsālēmã kã drī-'bá íyíkã rí 'bá yí bē nīj kō kī nī rí, Yésū í'dí rí'á 'díyí pã 'bá gólã Ôvârí drí àjólé trá àngó nò drīj rí í'dí. Gólíyí rí trá tã àtí-àtí tãndí gólã tã àngū 'bá yí drí ìgílí íyí trá àkú ró nã 'bá yí sī rí zílí kâyí rãtãã kã vósí cé. À'dô kpálé ítí rí, tã ífí tã àtí-àtí tãndí 'dí kã fí gólíyí drīj kô. Í'dí tãlã gólíyí rí'á cú ítí tã lâ nī àkó, gólíyí drí Yésū rí àlì àṅòzò fúlí. Ítí rí, gólíyí drí úlí tã àngū 'bá 'dí 'bá yí kã 'dí 'ézó à'dólé tã pãtíj ró. ²⁸ Kpálé gólíyí úsúlí bē tã ònjí Yésū drí 'élé trá tã kízó gólã rú gólã rí fúzó tã lâ tãsí kô'dáwá rí, gólíyí drí kúmú Pílátō rí ìjízó, tãlã Yésū rí 'bálé úfú ró bē.

²⁹ “Tólá sī, gólíyí drí tã ndrī gólíyí tã àngū 'bá drí àtálé trá kí'á nī rí, à'dô à'dó'á Yésū rú rí 'ézó. Àdükū lâ ró rí, gólíyí drí gólã rí ípázó fê lâlì-lâlì drīj drálé volé. 'Dī vósí, gólíyí drí àvō lâ trözó volé fê lâlì-lâlì drīj sī, gō'dá nízó 'bãlã ùgí gólã rízó àvō 'bálé rí 'á. ³⁰ Gō'dá Ôvârí 'ê gólã kpá trá lîdrílí volé òdrã rí 'dí 'ásí. ³¹ Vó lâ 'ásí, gólíyí nī 'bá trá sísí lâ sī gólã bē 'bãdrī Gãlíláyã kã rí 'ásí jãrìbã Yĕrōsālēmã kã rí 'álã rí ndrē íyí gólã trá kpá ó'dí kâyí dūú sī. Ngbãàngbãnō òjílã rí 'dí 'bá yí trá rí'á tã àtá'á òjílã Ísírã'élě kã drí ndrī tã rí 'dí tãsí.

³² “Gō'dá à'dô àmã tãsí rí, mã ànī trá tã àtí-àtí tãndí Ôvârí ngá lésí nò àtálé ànī drí, tãlã mī nī ró bē kī, tã gólã Ôvârí drí àtálé trá àmã à'bíyá yí drí kī nī rí, yí à'dô 'é'á lâ rí, ³³ gō'dá ngbãàngbãnō rí, gólã 'ê trá àmã gólíyí ózōwá yí drí. Gólã 'bã Yésū trá lîdrílí òdrã 'ásí. Úlì rí Ôvârí kã 'dí trá rí'á ìgí-ìgí lâ ró Lôngó rí lâ ró Yésū rí tãsí rí 'á. Lôngó rí rí'á nótí,

‘Àndrō nò 'ásí rí, òjílã à'dô tã nī'á.

Ní rí'á àmã mvá 'í lósí àmákã 'élé.’

³⁴ Nĩngá sī, Ôvârí âtâ úlĭ nō 'bá yĭ trá ăkû ró nã 'bá yĭ sĭ Yésũ rĭ lĭdrĭ-lĭdrĭ ôdră 'ásĭ rĭ tāsĭ kĭ nĭ rĭ, gólâ rĭ ävō òṅá kô'dáwá. Gólâ kĭ,

'Tã pătĭ ró, tã tândĭ gólĭyĭ má drĭ tã lâ 'bălĕ trá Dăwúdĭ
drĭ kĭ nĭ rĭ,
má â'dô 'ě'á lâ gólâ rĭ ózōwá yĭ drĭ rĭ, má â'dô 'ě'á lâ
ănĭ drĭ.'

Īsáyă 55.3

Tã tândĭ 'dĭ rĭ'á ĩ'dĭ nō, Yésũ lĭdrĭ trá ôdră 'ásĭ lédrĕ-lédrĕ
ró â'dólĕ tã éde 'bá ró ôjĭlă lâfálĕ Ôvârí bê rĭ 'á. ³⁵ Tã rĭ 'dĭ
tāsĭ, Dăwúdĭ drĭ kpá úlĭ âtázó Ôvârí drĭ kĭ nĭ rĭ,

'Nĭ ĩcá kô rŭ ĩ'bŭ 'bá tândĭ ánĭkâ rŭ'bă ĩnyĭrĭkô lâ âyéle
ṅălĕ ló'dé 'á.'

Lôngó 16.10

³⁶ Úlĭ 'dĭ 'bá yĭ ĩcá kô â'dólĕ Dăwúdĭ rĭ tāsĭ, tălâ mã nĭ trá
kĭ nĭ rĭ, Dăwúdĭ 'ĕ trá tã gólâ Ôvârí drĭ lĕlé trá gólâ drĭ 'ĕlé
drĕ gólâ rĭ'á lédrĕ-lédrĕ ró rĭ ĩ'dĭ. 'Dĭĭ vósĭ, gólâ drĭ drăzó,
gô'dá gólâ rĭ ävō trözó 'bălĕ ă'bĭyă lâ yĭ lăgătĭ, gô'dá gólâ
rĭ ävō drĭ ṅăzó ṅăṅă. ³⁷ Gô'dá rĭ'á Yésũ ĩ'dĭ gólâ Ôvârí drĭ
'ĕlé lĭdrĭlĭ ôdră 'ásĭ rĭ. Gólâ rĭ ävō ĩ'dĭ gólâ ṅă 'bá kô'dáwá
ló'dé 'á rĭ. ĩ'dĭ ĩtĭ, úlĭ Dăwúdĭ kâ 'dĭ 'bá yĭ rĭ'á Yésũ rĭ tāsĭ.
Â'dó kô yĭ Dăwúdĭ rĭ tāsĭ.

³⁸ "Ămâ âdrŭpĭ yĭ, tã nō ôfĭ ănĭ drĭ, ôzō nĭ ôlĕ tã Yésũ
'á rĭ, Ôvârí â'dô ĩcá'á tã ôṅĭ ănĭkâ âyéle. ³⁹ Sĭsĭ nã rĭ sĭ, tã
'bă'bă Músă kâ rĭ ĩcá kô ănĭ 'bălĕ â'dólĕ drĭ-bălăyĭ ró tã
ôṅĭ ănĭkâ rĭ 'bá yĭ 'ásĭ, gô'dá ôjĭlă gólâ tã lĕ 'bá trá Yésũ 'á
rĭ gólâ trá rĭ'á drĭ-bălăyĭ ró lăṅō tã ôṅĭ gólâkâ rĭ 'bá yĭ kâ
'ásĭ ndrĭ. ⁴⁰⁻⁴¹ Ītĭ rĭ, má âtâ ănĭ drĭ nôtĭ. Ănĭ lĭfĭ ōmbâ ănĭ
rŭ, tălâ tã gólĭyĭ Ôvârí drĭ âtălĕ trá ăkû ró nã sĭ tã âṅgŭ
'bá ĩyĭkâ rĭ 'bá yĭ tĭ sĭ rĭ ôzô rŭ 'ĕĕ ănĭ drĭ kô. Gólĭyĭ âtâ trá
kĭ nĭ rĭ,

'Ānî ǝjílā gólīyî úlí gólīyî ámakâ ró rî gū 'bá gūgū rî 'bá yî,
 'dövó nī ndrê,
 gō'dá ānî tî ãâ'dî ró, tálā tã gólā má drí 'ě'á 'ělā kâyî
 āníkâ rî 'bá yî sī rî,
 ǝzō kpálé ǝjílā āzâ ǝngî tã ífí lâ ānî drí rî, nī ícá kô tã
 lělē 'á lâ.
 Ítí rî, 'dövó, nī ǝdrā, tálā nī árí tã kô'dáwá.' ”

Hábákā 1.5

Nōô rī'á tã âtâ-âtâ ãdūkū Póólō kâ 'í'dí.

⁴² Gō'dá nīngá sī, Póólō yî Bārānábā bê ngâ iyî bê nílí
 volé jó tã Ôvârí kâ ârî kâ rî 'ásí úlí 'dí vósí rî, ǝjílā drí ngázó
 gólīyî âzílí, gólīyî āâgō ró kpá ó'dí kâyî njî-drī-lâ-rī vósí,
 kâyî āzâ rātāā kâ rî sī â'dólé tã gólīyî 'dí 'bá yî itō lâ ngílí
 ó'dí iyî drí. ⁴³ Nīngá sī, ǝjílā drí ngázó lâ'búlí volé jó tã
 Ôvârí kâ ârî kâ rî 'ásí gólé 'bā 'ásí. Gō'dá ǝjílā dūū gólīyî
 lāfálé 'ásí â'dó 'bá Yúdā yî ró gō'dá kpá ǝjílā lídí* ró rî 'bá
 yî drí ngázó nílí iyî Póólō yî vósí Bārānábā bê. Gō'dá Póólō
 yî drí ngázó Bārānábā bê tã Yésū kâ âtálé ǝjílā rî 'dí 'bá yî
 drí, gō'dá gólīyî drí kpá mbârākā sōzō ǝjílā rî 'dí 'bá yî 'á,
 tálā gólīyî āadrê ró bê gǝgǝ tã lělē sī mbârākā Ôvârí kâ rî
 sī.

⁴⁴ Gō'dá nīngá sī, kâyî āzâ gólā rātāā kâ rî sī, ǝjílā dūū
 jārībā 'dí kâ rî 'bá yî drí ngázó ānílí iyî tã âtî-âtî tândí
 Ôvârí kâ árílí. ⁴⁵ Gō'dá ǝjílā Yúdā yí kâ ūrūkâ 'bá yî ndrê
 iyî ǝjílā dūū 'dí 'bá yî bê rî, tã lâ yî drí âgízó gólīyî lífí,
 gō'dá drīlyî 'dēzō rī'á tî ânyálé ǝnjí lâ ró úlí Póólō kâ rî rú,
 gō'dá kpá Póólō rî gógó lô'dâ-lô'dâ bê. ⁴⁶ Nīngá sī, Póólō
 yî Bārānábā bê ǝtírí tã Yúdā 'dí 'bá yî drí tã âtî-âtî Yésū
 rî tāsí rî gázó rî ndrêê rî, gólīyî drí ngázó úlí âtálé trākū-
 trākū Yúdā rî 'dí 'bá yî drí kī nī rî, “Ôvârí lē trá āmâ drí
 úlí íyíkâ pělē sísí ānî drí, gō'dá nī gā trá dó, gō'dá nī lēē

* 13:43 13.43 ǝjílā lídí 'dí 'bá yî ǝjâ iyî trá Ôvârí rî ñnjílí â'dò tã Yúdā yí kâ
 vó ró.

tã lâ kô filí ãní drī ãní 'bálé rīlí lédrě-lédrě ró zãã ãdūkū
 ākó. Tãlá tã árí ākō ãníkã sī, mã â'dô ãní âyé'á, gō'dá nīzō
 ōjílã lídí ró rī 'bá yī ngálã. ⁴⁷ Kúmú Ôvârí âfě tã 'bã'bã nô
 trá ãmã drí,

'Má 'bã trá tã 'bã'bã ró ãní drí â'dólé vō î'î-î'î kâtí ōjílã lídí
 ró rī 'bá yī drí,

tãlá lãtī pãtī rī â'dalé ōjílã 'bãdrī ndrī kã drí, tãlá 'dī
 òpã ró gólīyī bē tã ōnjí gólīyíkã rī 'bá yī 'ásī.' "

Īsáyã 49.6

⁴⁸ Gō'dá ōjílã lídí 'dī 'bá yī ârīlí bē îyī úlí Póólō kã 'dī rī,
 âyīkō drí cīzō gólīyī rú rōô, gō'dá drīlīyī îyī nyãányã fězō
 Ôvârí drí úlí gólãkã drí sī. Gō'dá ōjílã ndrī gólīyī Ôvârí drí
 lělé rīlí rīrī ó'dí ãdūkū ākó rī sī ōjílã íyíkã ró rī 'bá yī drí
 tã lězō tã âtī-âtī Yésū rī tãsí rī 'á.

⁴⁹ Tólã sī, tã lě 'bá gólīyī ó'dí ró 'dī 'bá yī drí ngãzō îyī
 nīlí lâmú bē 'bãdrī 'dī 'ásī kãkãrã nī'á tã âtī-âtī Ôvârí kã
 'dī pē bē ōjílã drí. Ítí rī, tã âtī-âtī rī 'dī drí lâ'búzō vō â'dó
 'bá 'bãdrī 'dī 'á rī 'bá yī 'ásī ndrī. ⁵⁰ Gō'dá Yúdã yī ngã
 îyíkã gō'dá nī'á tã îcí bē î'dí drī-'bã jãrībã 'dī kã rī 'bá yī
 'á, ôkó ãmbã-ãmbã gólīyī îyī jã 'bã Ôvârí rī ñnjīlí â'dô tã
 Yúdã yī kã vó ró azã 'bá yī bē, tãlá 'dī gólīyī ô'bã ró bē
 Póólō yī Bãrãnáã bē îzã kōkō 'á. Gólīyī drí Póólō yī drōzō
 Bãrãnáã bē volé îyī drí 'bãdrī 'ásī. ⁵¹ Nīngã sī, Póólō yī
 Bãrãnáã bē âyéle bē vō 'dī rī, gólīyī drí tãpílīndrī gólã vō
 'dī kã 'dī yãzō volé îyī pá ágálé 'ásī tã ōnjí â'dã-â'dã ró ōjílã
 'dī 'bá yī rú. Tólã sī, gólīyī drí ngãzō nīlí jãrībã zīlí Īkōnyã
 'bãdrī Īkōnyã kã 'á rī 'álã. ⁵² Gō'dá tã lě 'bá gólīyī lâkí 'bã
 ãnītyókã 'álã rī 'bá yī rī trá âyīkō ãmbã sī mbãrãkã Líndrī
 Tãndí Ôvârí kã rī kã sī.

¹ Nĩngá sī, Īkōnĩyã 'á tólâ rî, tã drí rû 'ězó Póólô yî drí Bãrãnábã bê kpá nyé òzô drílâ rû 'ěrě gólĩyî drí Ānĩtĩyókã 'álâ rî kâtí. Gólĩyî ngã nĩlí jó Yúdã yí kâ rízó tã Ôvãrí kâ ârĩlí 'á lâ rî 'álâ, gõ'dá gólĩyî drí úlí Ôvãrí kâ âtázó tólâ mbârãkã sī, â'dólé Yúdã yî dũũ gõ'dá kpá òjílã lídí ró rî 'bá yî drí tã lězó Yésũ 'á. ² Gõ'dá Yúdã yí àzã 'bá yî gólĩyî tã âtĩ-âtĩ Yésũ rî tãsí rî gã 'bá dó rî yî drí ngãzó nĩlí ĩyĩ òjílã dũũ 'bãsurú jãrĩbã 'dĩ kâ àzã 'bá yî 'bálé â'dólé ãwã ró Póólô yî rú Bãrãnábã bê, òzô òjílã Ānĩtĩyókã 'álâ rî yî drí 'élé rî kâtí. ³ Gõ'dá kpálé ĩtĩ rî, Póólô yî Bãrãnábã bê drí rízó ĩyĩ tólâ kãyĩ dũũ sī gõ'dá rĩlí tã âtĩ-âtĩ tã ònjĩ âyê-âyê kâ cú ĩtĩ ngã àzã ãkó Kúmú Yésũ rî tãsí rî âtálé mbârãkã sī ũrĩ ãkó òjílã drí. Yésũ fě mbârãkã trá gólĩyî drí tã gólĩyî tĩ drí â'dízó rî 'bá yî 'ězó, ã'dô ró bê kí, tã âtĩ-âtĩ gólĩyíkã â'dalé tã pãtĩ ró. ⁴ Tã ndrĩ 'dĩ 'bá yî tãsí rî, òjílã jãrĩbã 'dĩ kâ drí âcázó â'dólé lãfálé cãcã ró. Ũrũkã lâ yî âtĩ ĩyĩkã Póólô yî 'dĩ Bãrãnábã bê, gõ'dá àzã 'bá yî âtĩ ĩyĩkã Yúdã yî gólĩyî tã âtĩ-âtĩ 'dĩ gã 'bá dó rî yî 'dĩ.

⁵ Nĩngá sī, òjílã Yúdã yí kâ 'dĩ 'bá yî drí ngãzó tã ĩ'bĩlí òjílã gólĩyî òjílã lídí ró rî 'bá yí bê gõ'dá kpá drĩ-'bá jãrĩbã 'dĩ kâ rî 'bá yí bê tí ã'dô ró bê 'dězó Póólô yî drĩ gólĩyî lúvũlí kúní mvá sī ũfũlí vólé. ⁶ Gõ'dá Póólô yî ârĩlí bê tã tã 'bálé trá 'dĩ tãsí ĩtĩ rî, gólĩyî drí ngãzó Īkōnĩyã rî âyélé gōzó rãlé jãrĩbã Īkōnĩyã kâ àzã 'bá yî 'álâ. ⁷ Īkōnĩyã 'á tólâ rî, gólĩyî nĩ sísí jãrĩbã Lísitrã kâ rî 'álâ, gõ'dá nĩngá sī, Dérëbë 'álâ, gólĩyî lãmũ kpá trá jãrĩbã mvá gólĩyî â'dó 'bá ãnyĩ tólâ nã 'bá yî 'ásí. Vò rî 'dĩ 'bá yî 'ásí ndrĩ rî, gólĩyî rî trá tã âtĩ-âtĩ tãndĩ Yésũ rî tãsí rî pë bê òjílã drí.

Tã gólĩyî rû 'ě 'bá Lísitrã 'álâ rî

⁸ Gõ'dá nĩngá sī, jãrĩbã Lísitrã kâ 'dĩ 'á tólâ rî, ãgô àzã bê rĩ'á òjõ ró. Gólã tó âcĩ kô ãlôwálã tĩrĩ lâ 'ásí. ⁹ Kãyĩ

âlô sī, Póólô drě rī'á zāâ Lísitrā 'alâ tã Yésū kâ pē'á ōjílā drí rí, āgô 'dī bē rī'á tólā tã Póólô drí rī'á pēlā 'dī árī'á. Gō'dá Póólô drí vō ndrězó kôrô mbî gólā drīī. Ītí rí, Póólô rí drí nīzó lâ kī, āgô rí 'dī lě tã trá mbârākā Yésū kâ 'á, tālā Ôvâri ôpâ ró yī bē. ¹⁰ Â'dô bē trá ĩtí rí, Póólô drí ngázó tã âtalé úrú āgô rí 'dī drí kī, “Mí ngâ âdrélé mbîmbî úrú ání pá drīī.”

Gō'dá nīngá sī, āgô rí 'dī drí ngázó āvū úrú gō'dá kôrô lâmú bē íyí pá sī. ¹¹ Gō'dá nīngá sī, ōjílā tīlīlī gólīyī tã Póólô kâ 'elé tī drí â'dízó drílā sī 'dī ndrě 'bá rí 'bá yī drí ngázó rī'á ôtrélé úrú tī ĩyíkâ Likōnīyā lé 'bá kâ sī kī, “Mī ndrē mbârākā āgô nō 'bá yī kâ. Ôvâri gólīyī rú jâ 'bá trá â'dólé ōjílā mvá ró rí ânī ĩyī trá âmâ ngálā vūdrī 'á nólé.” ¹² Gō'dá ĩtí rí, gólīyī drí ôvâri āngí gólīyíkâ rú bē Zéyō rí rú lâ âpázó Bārānábā drīī gō'dá ôvâri āzâ rú bē Ērémē* rí rú lâ âpázó íyíkâ Póólô drīī, tālā Póólô tã pē 'bá 'í. ¹³ Ôvâri ābārādāgō Zéyō 'dī, jó āngí gólā ōjílā drí rīzó ĩyī ĩnjīlā rí â'dô trá ĩví 'alâ jārībā 'dī 'ásí. Gō'dá ōjílā gólā kōrōnyā lī 'bá ró ôvâri Zéyō 'dī drí rí drí ĩtī āgô ró rí 'bá yī âtrözó rī, gō'dá kpá gólā drí fē fōô âtrözó ânīzó ĩ'dí bē lâ âtī jārībā kâ 'dī tī 'alâ, nīzó ĩ'dí bē lâ jó āngí 'dī 'á. Kōrōnyā lī 'bá rí 'dī gō'dá ōjílā bē ndrī, lě ĩyī tã trá kōrōnyā 'dī 'bá yī līlī līlī ngá fēfē ró Bārānábā yī drí Póólô bē ôvâri yī ró.

¹⁴ Gō'dá Bārānábā yī Póólô bē ndrē ĩyī bē tã ōjílā 'dī 'bá yī kâ 'e'á 'elā ĩyī drí 'dī rí, drīlīyī ngázó ítá ĩyī rú rí 'bá yī ôsilī rāá rāá. 'Dīī â'dalā kī, yī lěé tã-drī gólīyíkâ 'e'á 'elā 'dī kô'dáwá. Gō'dá ĩtí rí, Bārānábā rí gógó yī Póólô bē drí

* ^{14:12} 14.12 ōjílā jārībā 'dī 'á rí 'bá yī ĩsū ĩyī tã ányâ ró kī, ôvâri â'dô bē dūū. Tã ĩsū gólā lā'bí gólīyíkâ vó ró kī nī rí, Zéyō íyíkâ ôvâri gólā rī 'bá kúmú ró ôvâri gólīyíkâ drīī rí ĩ'dī, gō'dá Ērémē íyíkâ ôvâri gólā tã pē 'bá ró rí ĩ'dī lājó'bá ôvâri kâ āzâ 'bá yī drí ndrī.

ngãzó rǎlé iyî nílí 'bĕlé ò'bí lǎfálé 'á tã âtâ-âtâ bê ûrû kí,
¹⁵ “Ānī òjílǎ, nī rī nō ǎ'dô 'ě'á yǎ? Nī lí kōrōnyā kô â'dólé
 ngá fĕfĕ ró ǎmâ ìnjīlí! Āmâ rī'á cé òjílǎ mvá 'í òzō ǎnī tí!
 Āmâ â'dó kô ôvârí 'í!”

'Dī vósí rī, òjílǎ ò'bí 'dī 'bá yī òtírí ngāá úlí Póólō yí ká
 ǎrílí rī, Póólō yí drí tã âtázó gólíyī drí kí, “Mǎ ǎnī trá nōngá
 tã âtî-âtî tǎndí Ôvârí pǎtĭĭ gólá lédrĕ-lédrĕ ró rī ká rī pĕlé
 ī'dī ǎnī drí, tǎlá nī ǎâyê ró bê ôvârí tǎkó ǎnī drí rīzó lǎnjī
 'bǎlé rú lâ 'á 'dī 'bá yī. Gõ'dá vō lâ 'á rī, nī ìnjī cé Ôvârí pǎtĭĭ
 rī ī'dī. Gólá ī'dī 'būū 'bǎ 'bá ìnyǎkú drĭ bê gõ'dá lĭmvū lô'bǎ
 'bá ngá-tĭ 'á lâ rī 'bá yī bê ndrī rī. ¹⁶ Ākū ró rī, gólá âyê òjílǎ
 ndrī tã gólíyī nyǎányâ drí lĕlé rī 'bá yī 'ĕlé ī'dī. ¹⁷ Gõ'dá
 gólá rī trá kǎrá rī'á â'dô-â'dô tǎndí íyíkâ â'dálé ǎnī drí tã
 tǎndí gólíyī gólá drí 'ĕlé trá ǎnī drí rī sī. Gólá 'bǎ ôzê trá
 'dĭlí ǎnī drí ndrī, gõ'dá gólá 'bǎ ngá-ǎrú ǎmvú 'á rī 'bá yī
 lô'wâ lôfólé â'dólé tǎndí ró, tǎlá ǎnī ndrī ǎ'dô ró bê cú ngá-
 iyínyâ bê rōô nyǎlé, gōzó â'dólé rílí ndrī ǎyĭkō sī. Ítí rī, nī
 ìnjī cé gólá ī'dī.” ¹⁸ Póólō yī âtálé bê úlí rī 'dī 'bá yī kpálé ĭtí
 rī, gólíyī úsū tã 'dī trá ǎmbâ-ǎmbâ ró òjílǎ 'dī 'bá yī ìkízó
 kōrōnyā 'dī 'bá yī lĭlí, tǎlá iyī ìnjĭzó. Ādūkū lâ ró, gólíyī drí
 òjílǎ 'dī 'bá yī ìkízó.

¹⁹ Gõ'dá kǎyĭ ǎzâ sī, Yúdǎ yī ũrûkâ 'bá yī gólíyī â'dó 'bá
 òmbâ ró Póólō rú rī 'bá yī drí ǎngázó ǎnīlí iyī Lísitrā 'álâ
 Ānĭtĭyókâ Pīsídíyâ 'álâ rī lésī, gõ'dá kpá ĭkōnáyâ lésī. Gõ'dá
 drĭlĭyī tã sōzó òjílǎ dūū 'á, tǎlá gólíyī ũlŭvū ró bê Póólō fŭlí
 vólé kúní mvá sī. Nĭngá sī, drĭlĭyī Póólō rī lŭvŭzó kúní mvá
 sī kpōlōmvĕ vŭdrĭ. 'Dī vósī, gólíyī drí ngázó gólá rī sĕlé
 vólé jǎrĭbǎ 'dī 'ásí, tǎlá gólíyī ĭsŭ iyíkâ kí, gólá òdrā trá.
 Tǎkō, Póólō, ní drǎá ǎnĭngá kô'dáwá. ²⁰ Gõ'dá 'dī vósí rī,
 òjílǎ gólíyī tã lĕ 'bá trá úlí Póólō ká Yésŭ rī tǎsī rī 'bá yī 'á rī
 drí ǎnĭzó iyī âdrélé gbǎâ Póólō rú sī. Gólíyī òtírí rī ĩdrélé
 tólâ rī, gólá drí ngázó ũrû gõ'dá nílí gólé vólé jǎrĭbǎ 'dī

'álâ. Gõ'dá kâÿî drîzõ lâ vósî, Póólõ yî Bārānábā bê drî ngāzó nílî Dérēbē 'álâ.

Tã ǎmbúkū ǎcî Póólõ yî kâ Bārānábā bê rî tāsî

²¹ Nĩngá sî, Póólõ yî Bārānábā bê drî tã âtî-âtî tãndî Ôvârí kâ âtázó òjílâ drî Dérēbē 'á tólâ. Gõ'dá tã âtî-âtî gólîyíkâ 'dî tāsî rî, òjílâ dúú drî tã lèzó Yésù 'á. Póólõ yî drî rîzó tã Yésù kâ ìmbálé tã lè 'bá 'dî 'bá yî drî. Gõ'dá nĩngá sî rî, gólîyî drî ngāzó nî'á gólé Lísitrã 'álâ, Ìkōnyā 'álâ gõ'dá Ānītîyókā gólâ Pīsīdîyā 'álâ rî 'álâ. ²² Võ rî 'dî 'bá yî 'ásî ãlô-ãlô, gólîyî pē úlî trá tã lè 'bá Yésù 'á rî 'bá yî drî, tãlâ gólîyî ìcílî gõ'dá kpá mbârākâ lôfilî gólîyî 'á, rîzó tã lèlé pîpîsílî ãlô rî sî Yésù 'á. Ítî rî, Póólõ yî Bārānábā bê kî, “Āmâ ndrî, mã â'dô lânõ úsú'á rōõ ǎngó nõ 'á òjílâ gólîyî tã lè 'bá kô Yésù 'á rî drîgá sî sîsî drē mã cá kô 'būú 'álâ, võ gólâ Ôvârí drî êdélé ǎmâ drî gōzó rílî 'á lâ gólâ bê kūmū ǎngî gólâkâ zèlé rî 'á.” ²³ Võ ãlô-ãlô 'ásî, Póólõ yî Bārānábā bê êpē ÿî òjílâ ǎzâ 'bá yî 'balé â'dólé drî-'bá ró òjílâ kǎnîsǎ kâ rî 'bá yî drîlî. Gólîyî 'ê rātáã trá òjílâ 'dî 'bá yî bê, gõ'dá gólîyî drî ndrî rîzó kpá 'álé 'ǎ'í ró. Drî-'bá 'dî 'bá yî fē ÿî nyānyā trá lîfî 'bã'bã sî Ôvârí drî. Ítî rî, Póólõ yî Bārānábā bê 'bã gólîyî trá Ôvârí drîgá, tãlâ gólâ òndrê ró bê gólîyî vó dódó.

²⁴ Gõ'dá nĩngá sî, Póólõ yî Bārānábā bê drî ngāzó ǎcî tōlé ÿî kôro 'bãdrî Pīsīdîyā kâ rî 'ásî, gõ'dá calé 'bãdrî Pāmbílîyā kâ rî 'álâ. ²⁵ Gõ'dá 'bãdrî 'dî 'á tólâ rî, drîlîyî úlî Ôvârí kâ âtázó òjílâ drî jǎrîbã Pērógã kâ 'álâ. Gõ'dá drîlîyî lâvüzó nílî jǎrîbã Ātālîyā rî 'álâ. ²⁶ Gõ'dá nĩngá sî rî, gólîyî drî ngāzó mbálé kōlóngbō 'á nîzó gólé volé Ānītîyókā 'álâ 'bãdrî Sírîyā kâ rî 'álâ, kǎnîsǎ gólâ gólîyî ǎjózó rî lésî, tãlâ lôsî Ôvârí drî fèlé gólîyî drî 'èlé mbârākâ ÿîykâ sî rî ndē rû trá.

²⁷ Ití, gólíyî âcâ bê rî, gólíyî drí ngázó òjílã kǎnǐsǎ kâ ê'béle ndrī kpākā ālō tā âtázó gólíyî drí tā ndrī gólíyî Ôvârí drí 'élé trá gólíyî sī rî tāsī. Vō 'ásī ndrī rî, Ôvârí 'ê òjílã dūū trá tā lělé Yésū 'á, òjílã Yúdǎ yí kâ gō'dá kpá gólíyî â'dó 'bá kô òjílã Yúdǎ yí kâ ró rî yí bê. ²⁸ 'Dī vósí, Póólō yí Bārānábā bê drí rīzó īyī òjílã kǎnǐsǎ kâ gólíyî Ānītīyókā 'álā 'dī 'bá yí bê párá dūū sī.

15

Tã ĩ'bĭ-ĭ'bĭ Yĕrōsālémā 'álā òjílã lídí gólíyî tā lělé bê Yésū 'á

rĭ 'bá yĭ tāsĭ

¹ Gō'dá nīngá sī, òjílã ūrūkâ Yúdǎ yí kâ gólíyî tā lě 'bá trá Yésū 'á rĭ drí âcázó Ānītīyókā 'álā 'bǎdrĭ Yūdáyǎ kâ rĭ lésī. Gō'dá gólíyî drí ngázó rĭ'á òjílã kǎnǐsǎ kâ ĩmbálé kĭ, “Ānĭ òjílã gólíyî â'dó 'bá kô Yúdǎ ró rĭ, òzō nĭ ō'dē bāsā 'á kô'dáwá tā 'bā'bā gólã Músǎ drí ĩgĭlí trá ǎkū ró nā vó ró rĭ, Ôvârí ícá kô ānĭ pǎlé tā ònjĭ ānĭkâ rĭ 'bá yĭ 'ásī.” ² Gō'dá Póólō yí Bārānábā bê drí ngázó īyī rĭ'á tĭ ânyálé rōô mbârākā sĭ tā ĩmbâ-ĩmbâ òjílã 'dĭ 'bá yĭ kâ rú. Gólíyĭ kĭ nĭ rĭ, “Ā'dó kô mbĭ tā Músǎ kâ lĕnjĭ lâ 'bǎlé òjílã lídí nō 'bá yĭ drĭ.” Gō'dá òjílã kǎnǐsǎ kâ drĭ tā lězó lǎjó'bá Yésū kâ drĭ tā 'dĭ kĭlí Yĕrōsālémā 'álā. Drĭlĭyĭ Póólō yĭ Bārānábā bê gō'dá òjílã ūrūkâ gólíyĭ lǎfálé 'ásĭ rĭ êpĕzó nĭlí Yĕrōsālémā 'álā, nĭ'á tā 'dĭ ôjálé lǎjó'bá Yésū kâ rĭ 'bá yĭ bê, gō'dá kpá òjílã āmbâ-āmbâ kǎnǐsǎ kâ tólā nā 'bá yĭ bê. ³ Nīngá sĭ, òjílã kǎnǐsǎ kâ Ānītīyókā kâ rĭ 'bá yĭ jólé bê gólíyĭ nĭlí Yĕrōsālémā 'álā rĭ, gólíyĭ drĭ ngázó nĭlí kōrô 'bǎdrĭ Fōnĭsĭyā kâ rĭ 'bá yĭ 'ásĭ Sāmárĭyā bê. Gō'dá 'bǎdrĭ rĭ 'dĭ 'bá yĭ 'ásĭ rĭ, gólíyĭ rĭ trá tā Ôvârí kâ â'dálé tā lě 'bá Yésū 'á rĭ 'bá yĭ drĭ kĭ, òjílã gólíyĭ òjílã lídí ró rĭ 'bá yĭ jâ īyĭ

rũ trá tã lělé Yésũ 'á rĩ, gõ'dá tã lě 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ â'dózó ndrĩ äyĩkô ró ãmbá tãlã tã 'dĩ tãsi.

⁴ Gõ'dá nĩngá sĩ, gólĩyĩ cálé bê Yěrõsálémã 'álã rĩ, õjĩlã kãñĩsã kã drĩ-'bá ãyĩkã rĩ 'bá yĩ bê gõ'dá kpá lãjó'bá Yésũ kã rĩ 'bá yĩ bê drĩ gólĩyĩ trõzó pĩpĩsĩlĩ ă'dĩ sĩ ãmũ ró. Gõ'dá nĩngá rĩ, Póolõ yĩ drĩ ngãzó tã lãrãkõ gólĩyĩ Ôvãrĩ drĩ 'elé ãyĩ nyãnyã sĩ 'dĩ 'bá yĩ ngĩlĩ õjĩlã rĩ 'dĩ 'bá yĩ drĩ, tãlã õ'ê ró bê õjĩlã lĩdí 'dĩ 'bá yĩ tã lělě ãyĩkã 'bãlé tã âti-âti Yésũ rĩ tãsi rĩ 'á. ⁵ Gõ'dá Pãrúsĩ ãrũkã tã lě 'bá trá ãyĩ Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ drĩ ngãzó tã âtalé kĩ, “Õjĩlã lĩdí gólĩyĩ tã lě 'bá Yésũ 'á rĩ, nĩ 'bã tã gólĩyĩ drĩ 'dělé bãsã 'á, gõ'dá gólĩyĩ drĩ tã 'bã'bã gólĩyĩ Músã drĩ ãgĩlĩ trá rĩ 'bá yĩ 'elé ndrĩ.”

⁶ Tã rĩ 'dĩ tãsi, lãjó'bá Yésũ kã gõ'dá drĩ-'bá õjĩlã kãñĩsã kã ãrũkã 'bá yĩ bê drĩ ngãzó ãyĩ rĩ ê'bélé võ ãlõ 'á tã 'dĩ drĩ lã õjalé. ⁷ Gõ'dá úlĩ gólĩyĩ drĩ âtalé trá mãni ãyĩ võ 'ásĩ 'dĩ vósi rĩ, Pétẽrõ drĩ ngãzó âdrélé ãrũ gõ'dá tã âtalé gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Ámã âdrúpĩ yĩ, nĩ nĩ trá kĩ, sĩsĩ rĩ, Ôvãrĩ njĩ mã trá ãni lãfálé 'ásĩ, tãlã õjĩlã gólĩyĩ õjĩlã lĩdí ró ãrũkã 'bá yĩ ããrĩ ró bê tã âti-âti tãndĩ gólã nõ mã sĩlĩ sĩ. Gõ'dá nĩngá sĩ, gólĩyĩ õlě ró tã bê Yésũ 'á. ⁸ Ôvãrĩ gólã tã ãsũ õjĩlã kã rĩ nĩ 'bã ndrĩ rĩ, â'dã tã trá kĩ, yĩ lě gólĩyĩ õjĩlã lĩdí ró 'dĩ trá õjĩlã ãyĩkã ró Líndrĩ Tãndĩ ãyĩkã âfẽ-âfẽ lã sĩ gólĩyĩ drĩ, té õzõ gólã drĩ âfělé trá ãmã drĩ sĩsĩ rĩ kãtĩ. Gólã 'ê tã rĩ 'dĩ trá ãtĩ, tãlã â'dalé ãmã õjĩlã Yúdã yĩ kã drĩ kĩ, gólã lě gólĩyĩ trá kpá õjĩlã ãyĩkã ró. ⁹ Gólã 'é gólĩyĩ kô ngĩ ãmã rũ sĩ. Gólã nĩ trá kĩ, gólĩyĩ lě tã trá Yésũ 'á. Ĩ'dĩ gólã drĩ tã õnjĩ gólĩyĩkã rĩ 'bá yĩ âyézó. ¹⁰ Gõ'dá bê trá ãtĩ rĩ, nĩ lě Ôvãrĩ rĩ ãjũlĩ ă'dõ tãsi yã? Nĩ lě tã lãnjĩ-lãnjĩ gólã 'bãlé ãmã ă'bĩyã yĩ drĩ 'elé tĩbê ãmã nyãnyã drĩ ãcálé 'elã kô rĩ 'bãlé tã lě 'bá yĩ drĩ ă'dõ tãsi yã? ¹¹ Kúmũ ãmãkã Yésũ rĩ'á 'ã ă'dĩ tã âyê-âyê kã bê ãmã õjĩlã Yúdã yĩ kã drĩ ãmã 'bãlé tã lělé úlĩ gólãkã 'á cú ãtĩ, gõ'dá kpá ãmã pãlé. Gõ'dá

ngbãângbânõ rî, gólâ 'ê trá kpá tã ãlôlâ 'dĩ r'đĩ òjílã gólíyí à'dó 'bá kô Yúdâ yî ró rî 'bá yî drí.”

¹² Gõ'dá úlí Pétĕrõ kâ 'dĩ 'bá yî 'ásí rî, òjílã cé títì drí rĩzó njũrũ. 'Dĩ vósí rî, Bãrãnábã yî Póólõ bê drí ngãzó ÿyî rí'á tã gólíyí Ôvârí drí 'élé òjílã lídí lãfálé 'á rî 'bá yî ngílí. Ôvârí 'bã gólíyí trá tã tì drí â'dízó drí lâ sî rî 'élé, à'dô ró bê gólíyí òjílã lídí ró rî 'bá yî drí rû jãzó tã lĕlé Yésũ 'á.

¹³ Nĩngá sî, Bãrãnábã yî Póólõ bê ndĕ bê úlí ngĩngĩ rî, drĩ-'bá kãníşã kâ Yãkóbã drí ngãzó tã átálé kî, “Ámã ázĩ-ázĩ yî, nĩ ârĩ drĕ úlí má tĩ nõ. ¹⁴ Sĩmónã Pétĕrõ ngĩ tã gólâ lãtì sísí nã sî Ôvârí drí òjílã lídí lôvó 'bãzó, òjílã njĩzó gólíyí lãfálé 'ásí à'dólé òjílã íyíkã ró rî trá. ¹⁵ Gõ'dá úlí Ôvârí kâ gólâ tã ãngũ 'bá gólâkã rî 'bá yî drí ãgílí trá ãkũ ró nã sî rî àtã kpá tã ãlôlâ 'dĩ r'đĩ kî nĩ rî,

¹⁶⁻¹⁷ 'Sísí 'álá, má à'dô ãgõ'á 'bãşúrú Dãwúdí kâ gólâ rû ãzã 'bá trá rî êdĕlé ó'dí.

À'dô à'dó'á mbârãkã bê ó'dí sísí rî kâtí.

Má à'dô pávó ó'dí njĩ'á òjílã ndrĩ drí ámã ãnjĩzó,
òzõ jó ùfúlí gõzó bêlã ó'dí ró rî kâtí.

Má à'dô 'e'á lâ ãtí, tãlã 'bãşúrú ndrĩ ùnĩ ró bê kî,
mã rĩ'á kúmú ãngí 'ĩ gólíyí drĩlĩ.

Tã 'dĩ tãsí rî, òjílã lídí gólíyí má drí 'bãlé trá à'dólé òjílã
ámã nyãányã kã ró rî 'bá yî ããnĩ ró ÿyî bê má ngálã.’

Ámósĕ 9.11-12

¹⁸ 'Dĩ rí'á Ôvârí rî tĩ-võ 'ĩ, gõ'dá gólâ 'bã ãmã trá nĩlã kãyĩ ãkũ nã 'bá yî sî.

¹⁹ “À'dô tã ãşũ ámãkã rî vó ró rî, má àtã kî, òjílã lídí gólíyí tã lĕ 'bá trá Yésũ 'á 'dĩ 'bá yî, mã âyê gólíyí ãkpókpolõ-ãkpókpolõ 'dĕ'dĕ bãsã 'á rî sî tã 'bã'bã Músã kã rî 'bá yí bê. ²⁰ 'Dĩ vò lâ 'á rî, mã ãgĩ wãrãgã gólíyí drí úlí nõ 'bá yî sî kî, 'dõvó gólíyí ònyã ã'wá gólâ fĕlé òvârí ãbãrãdãgõ drí rî kò'dáwá, tãlã ã'wá rî 'dĩ rí'á ònjĩ ró òjílã Ôvârí kã rî 'bã

yî lîfî drĭ lâ yî 'á. Gõ'dá gólĭyî õnyâ kôrõnyâ gólĭyî òmbê lâ yî lĭlĭ lĭlĭ kò'dáwá rĭ kò, gõ'dá kpá rĭ, gólĭyî õnyâ ngá gólĭyî ári bē rĭ kò'dáwá. Gõ'dá gólĭyî õ'bā òjĭlā gólā â'dó 'bá kò gólĭyî òkó ró ngátá ágó ró rĭ kò â'dú kózó ĩ'dí bē lâ. ²¹ Mĭ ndrē drĕ, tã 'bā'bā gólĭyî Músĕ drĭ ĩgĭlĭ trá ĩkū ró ĩkū ró nā sĭ gólā lätĭ rĭrĭ tãndí rĭ kâ â'dá 'bá rĭ, mā rĭ trá tã 'dĭ 'bá yĭ zĭlĭ kâyĭ rātáā kâ vósĭ cé jó āmákā rĭzó tã Ôvârĭ kâ ârĭlĭ rĭ 'á, vò 'ásĭ ndrĭ tã 'bā'bā 'dĭ 'bá yĭ nĭlĭ dódó. Mā â'dô tã 'dĭ ĩgĭ'á gólĭyĭ drĭ, tãlā gólĭyĭ ũnĭ ró rĭrĭ āmákā rĭ bē.”

Tã wárāgā lājó'bá drĭ ĩgĭlĭ òjĭlā lídĭ gólĭyĭ tã lĕ 'bá trá Yésū 'á

rĭ 'bá yĭ drĭ rĭ tāsĭ

²² Gõ'dá lājó'bá Yésū kâ gõ'dá òjĭlā ndrĭ kãñĭsĕ kâ drĭ-'bá sĭsĭ-lésĭ ĩyĭkâ rĭ 'bá yĭ bē drĭ tã ĩsū 'bázó òjĭlā āzâ 'bá yĭ êpĕzó ĩyĭ lāfálē 'ásĭ â'dólē jólē Ānĭtĭyókā 'álā Póólō yĭ bē gõ'dá kpá Bārānábā bē tã pätĭĭ â'dalē òjĭlā Ānĭtĭyókā kâ drĭ. Gólĭyĭ êpĕ drĭ-'bá ĩyĭkâ rĭ 'bá yĭ rĭ, Sĭlā yĭ ĩ'dĭ Yúdĕ gólā rĭ'á zĭlā Bārāsábā rĭ bē. ²³ Nĭngá sĭ, gólĭyĭ drĭ wárāgā ĩgĭzó òjĭlā 'dĭ 'bá yĭ drĭ trólē kpāā. Gõ'dá nõô rĭ'á úlĭ wárāgā rĭ 'dĭ 'á rĭ ĩ'dĭ.

Āmā lājó'bá Yésū kâ rĭ 'bá yĭ gõ'dá drĭ-'bá kãñĭsĕ kâ rĭ 'bá yĭ bē rĭ'á ĩyĭ ānĭ âdrúpĭ yĭ ĩ'dĭ. ĩ'dĭ mā ĩgĭ wárāgā nõ ānĭ òjĭlā kãñĭsĕ Ānĭtĭyókā kâ gõ'dá jārĭbĕ āzâ 'bá yĭ Sĭrĭyā kâ gõ'dá kpá Sĭlĭsĭyā kâ gólĭyĭ â'dó 'bá Yúdĕ ró kò rĭ 'bá yĭ drĭ. Mā 'ê nĭ-bē-yā ānĭ drĭ.

²⁴ Mā ârĭ trá kĭ, òjĭlā āzâ 'bá yĭ nĭ ĩyĭ trá ānĭ ngálā nõngá sĭ, gõ'dá ĩkpókpólō ĩyĭ ānĭ trá úlĭ ĩyĭkâ rĭ 'bá yĭ sĭ. Gõ'dá gólĭyĭ pĕĕ ĩyĭ úlĭ rĭ 'dĭ 'bá yĭ kò drĭ-âcē āmákā sĭ. ²⁵ Tãlā tã ānĭ ĩkpókpólózó 'dĭ tāsĭ rĭ, āmā drĭ rŭ ê'bézó āmā vò 'ásĭ gõ'dá tã ĩ'bĭlĭ òjĭlā āzâ 'bá yĭ êpĕzó jólē ānĭ ngálā, Bārānábā yĭ gõ'dá Póólō bē gólĭyĭ āmā drĭ lôvó lâ yĭ 'bālē tákányĭ rĭ 'bá yĭ, ²⁶ gõ'dá kpá ĩyĭ nyāányā fĕ

'bá trá lôsĩ kúmú ãmákâ Yésũ Krístõ kâ 'elé pĩpĩsĩlĩ ãlõ sĩ rĩ. ²⁷ Ítĩ rĩ, ãmâ bí Yúdã yĩ jõ'á Sílã bê ãnĩ ngálã Póólõ yĩ bê. Góliyi â'dô tâ ãlõlã ãmâ drĩ ígĩlĩ wárãgã nõ 'á nõ ngĩ'á trá ãnĩ drĩ iyĩ tĩ nyãányã sĩ. ²⁸ Líndrĩ Tãndĩ Ôvãrí kâ 'bã ãmâ trá tâ-drĩ lělé kĩ, â'dó kô ãmâ drĩ ngá lãnjĩ 'bãlé ãnĩ drĩ. Gõ'dá tâ góliyi ícá 'bá ãnĩ drĩ 'elé rĩ rĩ'á iyĩ í'dĩ nõ: ²⁹ Nĩ nyã kōrōnyã góliyi fělé ngá fěfě ró ôvãrí ãbãrãdãgõ drĩ rĩ kô, nĩ nyã kōrōnyã góliyi ômbê lâ yĩ lĩlĩ lĩlĩ kô'dáwã rĩ 'bá yĩ kô, nĩ nyã ngá góliyi ãrĩ bê rĩ kô, gõ'dá nĩ 'bã õjĩlã góliyi â'dó 'bá kô ãnĩ ôkó ró ngátã ágó ró rĩ kô â'dú kōzõ í'dĩ bê lâ. Ōzõ nĩ òrĩ trá cú ítĩ tâ rĩ 'dĩ 'bá yĩ 'ě ãkó rĩ, 'dĩ nĩ 'ě trá dódó.* 'Dĩ rĩ'á ngá góliyi ãmâ drĩ lělé âtalé ãnĩ drĩ rĩ 'bá yĩ í'dĩ. Í'dĩ 'dĩ.

³⁰ Tólã sĩ, õjĩlã kãnisã kâ Yěrosalémã 'álã rĩ 'bá yĩ drĩ ngãzõ õjĩlã 'dĩ 'bá yĩ jólé wárãgã 'dĩ trólé fělé õjĩlã góliyi kãnisã Ænitĩyókã kâ 'álã rĩ 'bá yĩ drĩ. Ōjĩlã 'dĩ 'bá yĩ câ bê Ænitĩyókã 'álã rĩ, góliyi è'bê õjĩlã kãnisã kâ 'dĩ 'bá yĩ kpãkã ãlõ gõ'dá wárãgã 'dĩ fězõ drĩliyi. ³¹ Gõ'dá nĩngã sĩ, õjĩlã kãnisã kâ 'dĩ 'bá yĩ zĩlĩ bê iyĩ wárãgã rĩ 'dĩ rĩ, drĩlã góliyi 'bãzõ â'dólé ãyĩkõ ró rōõ, tãlã tâ ígĩlĩ 'á lâ rĩ 'bá yĩ sõ mbãrãkã trá góliyi 'á. ³² Gõ'dá 'dĩ vósĩ rĩ, Yúdã yĩ Sílã bê drĩ rĩzõ õjĩlã 'dĩ 'bá yĩ bê kãyi düũ sĩ. Góliyi rĩ'á õjĩlã góliyi tâ Ôvãrí kâ ngĩ 'bá ngbálĩ-ngbálĩ rĩ 'bá yĩ í'dĩ. Nĩngã sĩ, úlĩ góliyikã 'dĩ 'bá yĩ drĩ õjĩlã tólã nã 'bá yĩ pãzõ tâ lělé góliyikã Yésũ 'á rĩ 'bãlé âdrélé gãgã rákã fě kãtĩ.

³³⁻³⁴ Gõ'dá ãdũkũ lâ ró rĩ, tâ lě 'bá Yésũ 'á 'dĩ 'bá yĩ drĩ góliyi jõzõ gólé volé rúbã ã'dĩ sĩ õjĩlã kãnisã kâ Yěrosalémã 'álã góliyi ãjó 'bá rĩ 'bá yĩ ngálã.*

³⁵ Gõ'dá Póólõ yĩ Bãrãnãbã bê drĩ rĩzõ iyĩ kãyi düũ sĩ

* 15:29 15.29 Ó'baã õjĩlã lídí 'dĩ 'bá yĩ 'dělé kô bãsã 'á. * 15:33-34 15.33-34 Gõ'dá Sílã 'bã tâ řsũ íyĩkã trá rĩzõ ãkpã Ænitĩyókã 'á.

Ānītīyókā 'á. Gólīyī gō'dá ōjílā āzā 'bá yí bê rī īyī trá rī'á ōjílā ĩmbá bê gō'dá kpá tā âtî-âtî tândí Kúmú Yésū rī tāsī rī pē bê.

Tã Póólō yī drí lāfálé cāzó Bārānábā bê rī

³⁶ 'Dī vósī, Póólō drí tā âtázó Bārānábā drí kī, “'Dōvó mā nī gōlě tā lě 'bá kúmú āmákā Yésū 'á rī 'bá yī lômílí vō kākārê gólīyī āmā drí tā âtî-âtî tândí Yésū rī tāsī rī pēzó sīsī 'álá sī rī 'ásī, tálā mā ndrē ró tā lēlē gólīyíkā bê.”

³⁷ Gō'dá Bārānábā lě trá Yōwánī Mārākō rī drīlī kpā īyī bê. ³⁸ Gō'dá Póólō kī nī rī, â'dó kō tândí ró gólá drí nízó kpā īyī bê, tálā sīsī nā sī gólá âyē īyī trá Pāmbīlīyā 'álá cú tī īyī drí drē lōsī 'dī 'ē ākó ndēlé. ³⁹ Nīngá sī, tī ānyā-ānyā āndrē drí 'dēzó gólīyī lāfálé 'á tā rī 'dī tāsī, té gólīyī drí lāfálé cāzó. Bārānábā yī Yōwánī bê drí ngāzó gōlě īyī kōlóngbō sī 'bādrī Sāyīpārāsī ká rī 'álá. ⁴⁰ Gō'dá Póólō drí Sílā rī njízó nīlī yī bê. Gō'dá nīngá sī, ōjílā kānīsā ká tólā Ānītīyókā 'álá rī drí rātāā 'ēzó Ōvārī drí gólīyī vó ndrēzó. ⁴¹ Gō'dá Póólō yī Sílā bê drí ngāzó nīlī kōrō 'bādrī gólīyī Sírīyā ká Sílīsīyā bê rī 'ásī. Vō 'ásī cé tītī, gólīyī nī īyī trá zā tā lě 'bá Yésū 'á rī 'bá yī līfī lā yī ícī bê, tálā gólīyī ōrī ró bê pīpīsīlī ídû-ídû sī tā lēlē Yésū 'á rī 'á.

16

Tã Póólō yī gō'dá Sílā bê drí Tīmátīyā rī drīzó âcí tōlě īyī bê rī

¹ Gō'dá nīngá sī, Póólō yī Sílā bê drí ngāzó īyī rī'á nīlī âcí īyíkā 'á, gō'dá gólīyī drí cāzó jārībā gólá zīlī Dérēbē rī 'álá, gō'dá drīlīyī nízó cālě jārībā zīlī Lísitrā rī 'álá. Gō'dá tā lē 'bá āzā bê rī'á Lísitrā 'á tólá, rú lā Tīmátīyā, gólá rī āndrē rī'á ōjílā Yúdā yī ká gólá tā lē 'bá trá Yésū 'á rī 'dī. Gō'dá gólá rī átá íyíkā Gīrīkī lé 'bá 'ī. ² Tīmátīyā rī gógó 'dī, ōjílā kānīsā Lísitrā ká gō'dá Īkōnīyā ká bê 'bā īyī gólá

rî lãnjĩ rōô, gō'dá gólĩyî âtâ tâ trá kĩ nĩ rî, gólâ ââ'dô rĩ'á òjĩlã tândĩ 'í. ³ Tã 'dĩ tãsí rî, Póólô lě Tĩmátĩyã rî 'dĩ trá nĩlĩ ãyĩ bê lôsĩ 'ě 'bá ázĩ ró. Gō'dá òjĩlã Yúdã yĩ kã gólĩyî rĩ 'bá 'bãdrĩ rĩ 'dĩ 'á rĩ 'bá yĩ nĩ ãyĩ trá kĩ, Tĩmátĩyã rĩ'á Ġĩrĩkĩ mvá 'ĩ, gō'dá gólâ 'dé drě bāsã 'á kô. Gō'dá ĩtĩ rĩ, Póólô drĩ gólâ rĩ 'bězó bāsã 'á, òjĩlã Yúdã yĩ kã òzó gólâ rĩ gãã kô dó.

⁴ Nĩngá sĩ, Póólô yĩ drĩ nĩzó kôô jãrĩbã 'bãdrĩ 'dĩ kã rĩ 'bá yĩ 'ásĩ. Gō'dá vō 'dĩ 'bá yĩ 'ásĩ cé tĩtĩ rĩ, gólĩyî fě wárãgã bí lãjó'bá Yésũ kã rĩ 'bá yĩ kã, gō'dá kpá òjĩlã âmbâ-âmbâ kãnĩsã Yěrôsãlémã 'álâ rĩ 'bá yĩ kã bê trá òjĩlã kãnĩsã kã rĩ 'bá yĩ drĩ. Gō'dá gólĩyî kĩ gólĩyî drĩ rĩ, gólĩyî ò'ê tâ wárãgã bí rĩ 'dĩ 'á rĩ 'bá yĩ. ⁵ Gō'dá bê trá ĩtĩ rĩ, òjĩlã kãnĩsã rĩ 'dĩ 'bá yĩ kã 'dĩ 'bá yĩ drĩ rĩzó tâ lělě sĩ Yésũ 'á pĩpĩsĩlĩ ãdũ-ãdũ sĩ. Kãyĩ vósĩ cé rĩ, òjĩlã âzã 'bá yĩ drĩ rĩzó tâ lělě ãyĩkã 'balé Yésũ 'á. ĩtĩ rĩ, tâ lě 'bá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ drĩ rĩzó lĩzólé dũũ. Nĩngá sĩ, gólĩyî drĩ ãyĩ lôfĩzó òjĩlã kãnĩsã kã 'dĩ 'bá yĩ lãfálé.

Tã gólâ Ôvãrĩ drĩ â'dálé Póólô drĩ âbĩ-âbĩ 'á nĩzó Měkědónĩyã 'álâ rĩ

⁶ Gō'dá nĩngá sĩ rĩ, Líndrĩ Tãndĩ Ôvãrĩ kã drĩ Póólô yĩ lôgázó dó nĩlĩ Ásíyã 'álâ nĩlĩ tâ âtĩ-âtĩ Ôvãrĩ kã pělé òjĩlã tólâ nã 'bá yĩ drĩ. Gō'dá bê trá ĩtĩ rĩ, gólĩyî drĩ nĩzó kôô 'bãdrĩ Fãrĩgĩyã kã gólâ â'dó 'bá Gãlãtĩyã 'álâ rĩ 'ásĩ. ⁷ Gō'dá 'dĩ vósĩ, gólĩyî ácalé bê ěsê-drĩ Mĩsíyã kã 'á rĩ, gólĩyî 'é trá nĩlĩ kôô 'bãdrĩ Bĩtĩnĩyã kã rĩ 'ásĩ rĩ, gō'dá Líndrĩ Tãndĩ Ôvãrĩ kã drĩ gólĩyî lôgázó dó nĩlĩ kôô tólâ sĩ ró. ⁸ Nĩngá sĩ, gólĩyî drĩ ngãzó nĩlĩ kôô 'bãdrĩ zĩlĩ Mĩsíyã rĩ 'ásĩ, bũũũ calé jãrĩbã zĩlĩ Trówã rĩ 'álâ. ⁹ Gō'dá ngãcĩlã 'dĩ sĩ rĩ, Póólô drĩ ngãzó âbĩlĩ. Âbĩ-âbĩ rĩ 'dĩ 'á rĩ, gólâ drĩ ãgô ãzã 'bãdrĩ Měkědónĩyã kã lésĩ rĩ ndrězó rĩ'á âdré'á, gō'dá kpá rĩ'á gólâ rĩ zĩ'á kĩ, “Nĩ ânĩ âmã pãlé Měkědónĩyã 'á nólé.”

10 Âbî-âbî Póólô kâ 'dĩ vósĩ rî, ãmâ* drí ãmâ êdézó njãã, tãlã nĩzó 'wãã Mĕkĕdóniyã 'álã, tãlã âbî-âbî 'dĩ â'dã tá trá ãmâ drí kî, Ôvãrí jô ãmâ trá nilí tã âtî-âtî tãndí íyíkã pĕlĕ ôjílã 'bãdrĩ 'dĩ kã drí.

Tã gólã Lúdĩyã drí tã lĕzó Yésũ 'á Fīlípī 'álã rī

11 Gõ'dá nĩngá sī, ãmâ drí ngãzó mbãlé kólóngbõ 'á Trówã 'á tólã, gõ'dá nilí kólóngbõ rī 'dĩ sī cãlé ikĩmã ándrĕ zīlĩ Sãmõtrákĕ rī 'álã. Gõ'dá kãyĩ 'dĩ vósĩ, ãmâ drí âcĩ ãngázó zãã kólóngbõ sī nilí cãlé jãrĩbã zīlĩ Nĕyãpólĩ rī 'álã. 12 Gõ'dá tólã sī, ãmâ drí nĩzó pá sī Fīlípī 'álã. Gõ'dá ãmbã Fīlípī rī 'dĩ kã lĕvũ gãrã jãrĩbã ãzã 'bã yĩ 'bãdrĩ Mĕkĕdóniyã kã rī 'bã yĩ kã drĩ sī. Ôjílã Fīlípī kã ãmbã võ lâ yĩ rĩ'á íyĩ Rómã lé 'bã 'ĩ. Gõ'dá ãmâ drí rĩzó tólã kãyĩ fĩnyáwã sī.

13 Gõ'dá kãyĩ rãtãã kã sī, ãmâ drí fõzó jãrĩbã 'álé 'ásĩ áyágã tí 'álã, tãlã mã ârĩ tá trá kî, võ rãtãã kã Yúdã yĩ drí rĩ bĕ tólã. Gõ'dá tólã rĩ, mã ùsũ òkó ãzã 'bã yĩ è'bĕ íyĩ rũ trá rãtãã 'ĕlĕ. Ítĩ rĩ, ãmâ drí rĩzó vũdrĩ tá pĕlĕ òkó 'dĩ 'bã yĩ drí.

14 Nĩngá rĩ, òkó ãzã bĕ rĩ'á gólĩyĩ lãfálé rú lâ Lúdĩyã. Gólã rĩ'á Tiyãtĩrã lé 'bã 'ĩ, gõ'dá gólã ítã lãmúrĩ-lãmúrĩ tãndĩ rĩ lãzĩ 'bã lâ 'ĩ. Gõ'dá gólã kpã rĩ'á ôjílã lídí gólã Ôvãrí rĩ ãnjĩ 'bã ró rĩ 'dĩ. Ítĩ rĩ, Póólô pĕlĕ bĕ tá âtî-âtî Yésũ rĩ tãsĩ rĩ òkó dĩ 'bã yĩ drí rĩ, Ôvãrí drí Lúdĩyã rĩ 'bãzó tá Póólô kã 'dĩ ârĩlí dódó, gõ'dá gólã drí tã lĕzó Yésũ 'á.

15 Gõ'dá 'dĩ vósĩ rĩ, ãmâ drí gólĩyĩ íbãbãtízãzó ôjílã gólãkã 'bã kã rĩ 'bã yĩ bĕ. Ítĩ rĩ, gólã drí ngãzó tá âtãlé ãmâ drí kî, “Ôzõ nĩ òndrĕ trá kî, mã òlĕ tá trá Yésũ 'á rĩ, 'dõvó nĩ ânĩ mã drí 'bã 'álã, gõ'dá rĩlí ùmú ámákã ró.” Nĩngá sī, gólã drí ãmâ vó ndrĕzó dódó ùmú íyíkã rĩ 'bã yĩ ró.

* 16:10 16.10 ãmã Úlĩ nũ rĩ, Lúkã gólã tĩbĕ búkũ nô ãgĩ 'bã nũ rĩ â'dãlé Póólô yĩ bĕ.

Tã gólâ Póólô yî 'bāzó gǎnīmã 'á Sílã bê rî

¹⁶ Kâyî āzâ sî, āmâ kpá trá rî'á nî'á vō rātāā kâ 'álâ ó'dí, gō'dá āmâ drí ízámvá āzâ gólâ línđrî ōnjí bê rî ūsúzó. Línđrî ōnjí 'dî rî gólâ rî 'bālê tā gólîyî 'ě 'bá â'dólé ătî 'álâ rî 'bá yî ngîlí ōjílâ drí. Gólâ rî'á rǎgǐî 'î, ítí rî, gólâ rî lîpî yî rî îyî trá rî'á âđđî ūsúlî gólâ drîî tā ângũ-ângũ gólâkâ 'dî sî. ¹⁷ Ízámvá rî 'dî rî trá āmâ vó lôbĕlé, gō'dá nî'á ôtré bê ōjílâ drí kî, “Āgô nō 'bá yî rî'á îyî rû î'bũ 'bá Ôvârî gólâ 'bālê bê āmbá 'bũ ū 'álâ rî kâ î'dî. Gólîyî â'dô lătî 'díyî pā kâ â'dá'á nî ānî drî.” ¹⁸ Gólâ 'ê tā rî 'dî trá kâyî dũ ū sî, gō'dá tā línđrî ōnjí 'dî kâ drí ngāzó Póólô rî íkpókpolólê rōô. Gō'dá nîngá sî, gólâ drî rû jázó tā âtálê línđrî ōnjí 'dî drí kî, “Má 'bā tā ní drí drî-ăcê Yésũ Krístô kâ rî sî, ní âfō volé ízámvá nō 'ásî.” Nîngá sî 'wāâ, línđrî ōnjí 'dî drí âfōzó ízámvá rî 'dî 'ásî.

¹⁹ Gō'dá ízámvá rî 'dî lîpî lâ yî ndrĕlé bê îyî kî, yî ūsú gō'dá âđđî ízámvá 'dî drîî kô rî, gólîyî drí â'dózó ōmbā ró, tálâ Póólô drô línđrî gólâ mbârâkâ fĕ 'bá ízámvá 'dî drí rî trá volé. Gō'dá ízámvá 'dî lîpî lâ yî drí ngāzó Póólô yî rŭlí Sílã bê gólîyî trólê fĕlé ōjílâ jǎrĭbǎ kâ vō tā kî 'bá kâ 'á rî 'bá yî drí. ²⁰ Gō'dá tólâ rî, gólîyî drí tā âtázó tā kî 'bá 'dî 'bá yî drí kî, “Āgô nō 'bá yî rî'á îyî ōjílâ Yúdă yî kâ î'dî, gō'dá gólîyî rî'á ōjílâ íkpókpolô'á îyî jǎrĭbǎ 'á nōngá. ²¹ Gólîyî rî'á ōjílâ lĭfĭ îcĭ'á lâ'bí gólâ āmâ drí gālê dó rî yî sî. Āmâ ōjílâ Rómă lé 'bá îcá kô lâ'bí gólîyĭkâ 'dî 'ĕlé.”

²² Gō'dá bê trá ítí rî, ōjílâ tĭlĭlĭ rû ê'bé 'bá 'dî 'bá yî drí ngāzó tā âtálê Póólô yî rû Sílã bê. Gō'dá tā kî 'bá 'dî 'bá yî drí lómígówá 'bāzó ítá gólîyĭkâ ôsĭlĭ trāā trāā volé gō'dá kpá gólîyî cālê pĭdrĭgú sî. ²³ Ítĭ, lómígówá 'dî 'bá yî drí gólîyî cázó ōnjí lâ drîî gō'dá trólê 'bālê gǎnīmã 'á. Gō'dá tā kî 'bá 'dî 'bá yî drí tā 'bāzó ōjílâ gǎnīmã kâ drí ōjílâ āzâ ndrĕlé 'bālê gólîyî vó lôkĭlí dódó, tálâ gólîyî ōzó îcá kô rălê

vólé gǎnǐmǎ 'ásĩ. ²⁴ Drĩ-'bá gǎnǐmǎ kâ 'dĩ ârĩ úlĩ tã kĩ 'bá kâ 'dĩ bē rĩ, gólâ drĩ gólĩyĩ trözó sölē jó 'á gǎnǐmǎ ító 'â 'á, gō'dá pá lâ yĩ îcízó gǎgǎ fē lālā rĩ lǎfálé nyārĩ sĩ.

Tã gólâ drĩ-'bá gǎnǐmǎ kâ drĩ rû jǎzó tã lēlé Yésũ 'á rĩ
²⁵ Ngáčĩ ító 'â 'á, Póölō yĩ Sílâ bē rĩ'á rātáã 'ē'á gō'dá kpá lóngó ngō'á ãyĩ Ôvârĩ rĩ ãnjĩzó. Gō'dá òjílâ gǎnǐmǎ kâ ãzâ 'bá yĩ rĩ'á tã gólĩyĩkâ 'dĩ ârĩ'á. ²⁶ Gō'dá ǎtrũkũ'dũ ró, ǎgbĩgbĩ drĩ ngázó rĩ'á vō ãyálé gbĩ gbĩ gbĩ, mbârâkâ lâ lâvũ trá kôrô. Gō'dá vō gólâ gǎnǐmǎ 'á rĩ ngâ trá ndrĩ 'dó rĩ'á rû ãyálé ònjĩ lâ ró. Gō'dá ǎtĩ drĩ rû njĩzó ndrĩ hũwâ-hũwâ, gō'dá kpá nyārĩ òjílâ gólĩyĩ gǎnǐmǎ 'á rĩ 'bá yĩ pá rĩ drĩ âtĩzó ngbá vólé. ²⁷ ǎgbĩgbĩ ãyâ vō bē rĩ, drĩ-'bá gǎnǐmǎ kâ drĩ ngázó nĩlí vō lômĩlí gǎnǐmǎ 'ásĩ. Gólâ òtĩrĩ vō ndrēē rĩ, ǎtĩ njĩ rû trá ndrĩ hũwâ. Gólâ ãsũ tã trá kĩ, òjílâ gólĩyĩ gǎnǐmǎ 'á rĩ 'bá yĩ òrâ ãyĩ trá ndrĩ vólé. Ítĩ rĩ, gólâ drĩ lígú ândrē mbēlēsō ãyĩkâ âtrözó 'ēzó ãyĩ fũlĩ'ĩ'đĩ sí lâ. * ²⁸ Gō'dá Póölō drĩ trēzó ùrũ gólâ drĩ kĩ, “Nĩ lôfō ânĩ árí 'á ǎkpā nĩ kô. ǎmâ drē bē ndrĩ rĩ'á nō.”

²⁹ Nĩngá sĩ, drĩ-'bá 'dĩ drĩ tã 'bázó lǎsĩ ãlĩlĩ âfēlé, gō'dá drĩlâ ngázó rálé nĩ'á jó gólâ Póölō yĩ drĩ 'bázó 'á lâ Sílâ bē rĩ 'álâ. Tólâ rĩ, gólâ drĩ ngázó 'ã'ĩ tĩlí gólĩyĩ ândrá, 'dĩ rû'bá lâ rĩ'á lē'á kpā kpā kpā ùrĩ drĩ sĩ, tálâ gólâ ndrē mbârâkâ Ôvârĩ kâ trá. ³⁰ Nĩngá sĩ, gólâ drĩ gólĩyĩ trözó lôfólé ãvĩ 'álâ gō'dá tã âtázó gólĩyĩ drĩ kĩ, “ǎmbá yĩ, má â'đô â'đô 'ē'á ã'đĩ Ôvârĩ drĩ âmâ pázó yã?”

³¹ Gō'dá ítĩ rĩ, Póölō yĩ drĩ tã 'đĩ drĩ lâ lôgözó gólâ drĩ kĩ, “Nĩ lē tã Kúmú Yésũ 'á, gō'dá gólâ â'đô ânĩ pá'á kpá òjílâ ánikâ 'bã kâ rĩ 'bá yĩ bē ndrĩ.”

* 16:27 16.27 Rĩ'á ònjĩ ró drĩ-'bá gǎnǐmǎ kâ drĩ òjílâ gǎnǐmǎ 'á rĩ 'bá yĩ âyézó rálé.

³² Nĩngá sī, gólĩyĩ drĩ ngāzó tã âtĩ-âtĩ tãndĩ Kúmú Yésũ rĩ tãsí rĩ ngílĩ āgò rĩ 'dĩ drĩ ọjílǎ gólákà 'bã kã bê ndrĩ. ³³ Gõ'dá ngácì ǎlólá 'dĩ sī rĩ, āgò rĩ 'dĩ drĩ lázé gólĩyĩ drĩ úsúlí gólĩyĩ cǎrě 'á rĩ 'bá yĩ jĩzó ngbàngbá. Nĩngá sī, Póólò yĩ drĩ drĩ-'bá rĩ 'dĩ íbábátízāzó ọjílǎ gólákà 'bã kã bê ndrĩ. ³⁴ Gõ'dá vó lâ sī, gólá drĩ gólĩyĩ trözó yĩ rĩ gógó drĩ 'bã 'álá gõ'dá ngá nyanya fězó gólĩyĩ drĩ. Nĩngá sī rĩ, ọjílǎ gólákà 'bã kã rĩ 'bá yĩ drĩ á'dózó ndrĩ 'dó āyĩkò ró, tǎlǎ gólĩyĩ lě tã trá Yésũ 'á.

³⁵ Cijínó lâ 'dĩ sī rĩ, tã kĩ 'bá jǎrĩbǎ 'dĩ kã rĩ 'bá yĩ drĩ ngāzó drĩ-'bá ǎjú 'bũ 'bá iyíkà rĩ 'bá yĩ kã rĩ jözó tã âtĩ-âtĩ bê drĩ-'bá gǎnĩmǎ 'dĩ kã 'dĩ drĩ kĩ, 'dövó āgò rĩ 'dĩ 'bá yĩ ǎǎfö vólé. ³⁶ Gõ'dá drĩ-'bá gǎnĩmǎ kã 'dĩ drĩ nĩzó úlí 'dĩ 'bá yĩ ngílĩ Póólò yĩ drĩ kĩ, “Tã kĩ 'bá âjò iyĩ tã trá kĩ, nĩ ǎǎ'dò nĩ'á cú itĩ drĩ-bǎlǎyĩ ró. Bê trá itĩ rĩ, nĩ ǎfö gõ'dá mĩ nĩ ró rú'bá ǎ'dí sī.”

³⁷ Gõ'dá nĩngá sī, Póólò drĩ tã âtázó trê drĩ-'bá gǎnĩmǎ kã 'dĩ drĩ drĩ-'bá ǎjú 'bũ 'bá kã âjólé 'dĩ 'bá yĩ bê kĩ, “Āmá gólĩyĩ nyáanyá lâ Rómá kã ró rĩ 'bá yĩ 'ĩdĩ.* Rĩ'á ọnjí ró lǎnǎ fělé ọjílǎ Rómá kã drĩ drě tã kíkĩ ǎkó. Gõ'dá á'dò bê kpálé itĩ rĩ, tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ 'bá iyĩ tã trá lǎnǎ fělé ǎmá drĩ ọ'bí lífí drĩ 'á ǎmá lâràkò 'ě'ě sī lâcáca sī cú itĩ tã ǎmáká kĩ ǎkó tãndĩ ró. Gólĩyĩ 'bã ǎmá gǎnĩmǎ 'á nōngá tǎkó. Gõ'dá ngbāngbānǎ rĩ, gólĩyĩ lě trá ǎmá lôfólé jólé vólé ọ'bí lífí drĩ ǎkó. Tã 'dĩ sù kò. Gólĩyĩ nyáanyá á'dò ǎnĩ'á nĩ ǎmá lôfólé vólé nōngá sī.”

³⁸ Nĩngá sī, drĩ-'bá ǎjú 'bũ 'bá kã 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngāzó gólé úlí Póólò kã 'dĩ 'bá yĩ trólé nĩ'á âtálá tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ. Gõ'dá tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ ǎrĩlí bê kĩ'á nĩ rĩ, Póólò yĩ Sílǎ bê rĩ'á iyĩ ọjílǎ Rómá kã 'dĩ rĩ, ũrĩ drĩ fĩzó gólĩyĩ 'á. ³⁹ Tã rĩ 'dĩ tãsí rĩ, gólĩyĩ nyáanyá drĩ ngāzó nĩlí gǎnĩmǎ 'álá Póólò yĩ íjílí

* 16:37 16:37 Á'dólé ọjílǎ Rómá kã ró rĩ, 'dĩ rĩ'á á'dò tã lǎnǎ ọjílǎ drĩ rĩ'á 'elá rĩ vó ró. Gõ'dá rĩ'á ọnjí ró tã ọnjí 'ězó gólĩyĩ rú.

â'dólé tã âyéélé iyî drí. Gõ'dá gólíyî drí Póólô yî lôfôzô Sílã bê volé gǎnīmã 'ásí, gõ'dá gólíyî drí Póólô yî íjízó fólé volé jǎrĩbã iyíkã 'ásí. ⁴⁰ Ítí lâ 'dí ró, Póólô yî drí ngázó gǎnīmã âyéélé. Sísí gólíyî ngâ nílí Lúdĩyã drí 'bã 'álã gólíyî tã lě 'bá trá Yésũ 'á rî lômílí. Gõ'dá gólíyî â'dólé bê rĩ'á rãtãã 'ě'á iyî kpākã ãlô rî, Póólô yî Sílã bê drí tã lě 'bá Yésũ 'á 'dí 'bá yî lífí lâ yî ícízó âdrélé gǎgǎ rákã fê kátí kâyî lânõ ká 'á. Gõ'dá 'dĩ vósí, Póólô yî Sílã bê drí ngázó iyî jǎrĩbã 'dí âyéélé nĩzó Těsãlõnĩkã 'álã.

17

Tã gólã òjílã Yúdã yí kã Těsãlõnĩkã 'á rî ũrũkã 'bá yí drí òmbã 'ězô Póólô yî rú rî

¹ Gõ'dá nĩngá sĩ rî, Póólô yî drí ngázó nílí Sílã bê kôró jǎrĩbã zĩlí iyî Àmbĩpólã gõ'dá Àpõlõnĩyã bê rî 'bá yí 'ásí, gõ'dá gólíyî drí cãzó jǎrĩbã zĩlí Těsãlõnĩkã rî 'álã. Gõ'dá jó òjílã Yúdã yí kã drí rĩzó tã Ôvãrí kã àrĩlí 'á lâ rî bê rĩ'á tólã. ² Ítí rî, Póólô yî drí nĩzó tólã nĩ'á filí òjílã Yúdã yí kã rî 'bá yí lãfálé, òzõ gólíyî drí rĩ'á 'ělã rî kátí. Kâyî rãtãã kã gólíyî drí 'ělé tólã àndãlã nã nã sĩ rî, gólíyî drí nĩzó tólã úlí Ôvãrí kã îgĩlí trá 'díyî pã 'bá tãsí rî 'bá yí ngĩlí òjílã tólã nã 'bá yí bê. ³ Úlí rî 'dí 'bá yí sĩ rî, Póólô â'dã tã trá kĩ, îcã trá 'díyî pã 'bá gólã Ôvãrí drí àjólé àngó nõ 'á rî drí lânõ úsúlí, tãlã gólã òdrã ró, gõ'dá òlĩdrĩ ró kpá òdrã 'ásí. Nĩngá sĩ, gólã drí tã àtázó kpá kĩ, “Yésũ rî gólã má drí tã lâ àtálé ànĩ drí 'dí gólã rĩ'á 'díyî pã 'bá gólã Ôvãrí drí tã lâ 'bãlã àjólé rî ì'dĩ.” ⁴ Gõ'dá òjílã Yúdã yí kã 'dí 'bá yí ũrũkã lâ yí drí úlí Póólô kã 'dí 'bá yí tã-drĩ lâ lězó. Gõ'dá gólíyî drí rû ê'bézó Póólô yí bê kpākã ãlô â'dólé òjílã Yésũ kã ró. Òjílã Gĩrĩkĩ kã ũrũkã 'bá yí rĩ 'bá Ôvãrí rî ñnjĩlí rî drí kpá iyî lôfízó gólíyî lãfálé, 'dó òkó gólíyî dũũ àmbã-àmbã ró rî 'bá yí bê.

⁵ Gõ'dá nĩngá sĩ, tã rĩ 'dĩ drĩ âgízó òjílã Yúdã yĩ kã ùrúkã 'bá yĩ lĩfĩ, tãlã òjílã dùú trá rĩ'á rú ê'bé'á Póólõ yĩ bê. Ítĩ rĩ, òjílã Yúdã yĩ kã 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngázó rĩ'á tã âsé 'bá ùrúkã 'bá yĩ rĩ 'bá ãyĩkã kó kárã vò ngá lãzĩ kã 'ásĩ tãkó ngá 'ẽ ákó rĩ yĩ âzĩlĩ gólĩyĩ 'bãlé â'dólé ăwă ró Póólõ yĩ bê. Nĩngá sĩ, tã âsé 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ rú ê'bézó òjílã Yúdã yĩ kã 'dĩ 'bá yĩ bê â'dólé ò'bĩ ăwă kã rĩ ró, nĩ'á ôtré bê kôrô jãrĩbã 'ásĩ. Gõ'dá gólĩyĩ drĩ nĩzó 'dêlé Yásõnã drĩ 'bã 'álã ăwă bê. Gólĩyĩ fĩ nĩ'á Póólõ yĩ lônďálé rũlĩ, ă'dô ró bê ódrĩ tã gólĩyĩkã kĩzó. ⁶ Gõ'dá nĩngá rĩ, gólĩyĩ úsú Póólõ yĩ kô. Gbõ gólĩyĩ drĩ Yásõnã rĩ rüzó 'dĩ òjílã ùrúkã 'bá yĩ tã lě 'bá trá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ bê gõ'dá gólĩyĩ trólé âjĩlĩ tã kĩ 'bá gólĩyĩkã rĩ 'bá yĩ ândrá. Gõ'dá gólĩyĩ drĩ ngázó ôtrélé tĩ-vò âñõ-âñõ bê tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ ândrá kĩ nĩ rĩ, "Òjílã gólĩyĩ rĩ 'bá òjílã ãkópólólé vò 'ásĩ ndrĩ rĩ 'bá yĩ ânĩ ãyĩ kpá trá nõngá. ⁷ Gólĩyĩ rĩ tã gólĩyĩ tã 'bã'bã kúmú ămbâ-ămbâ Rómã kã rĩ 'bá yĩ drĩ 'bãlé trá 'elé kô rĩ 'bá yĩ 'elé. Mĩ ndrê drê, gólĩyĩ kĩ nĩ rĩ, òjílã ăzã ăă'dô bê rĩ'á kúmú ăngĩ 'ĩ kúmú Rómã kã rĩ vò lâ 'á, òjílã 'dĩ ăă'dô ãyĩkã rĩ'á zĩlã Yésũ rĩ 'dĩ. Gõ'dá Yásõnã rĩ gógó nõ ndrê gólĩyĩ vó trá ùmú ró yĩ drĩ 'bã 'álã."

⁸ Nĩngá sĩ rĩ, tã kĩ 'bá 'dĩ 'bá yĩ gõ'dá ò'bĩ 'dĩ 'bá yĩ bê drĩ ngázó ãyĩ 'dó ăwă ró tãlã úlĩ 'dĩ 'bá yĩ tãsí. ⁹ Ítĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ Yásõnã rĩ 'bãzó ăđĩ fêlé, ă'dô ró bê gólĩyĩ âyézó. Gõ'dá gólĩyĩ kĩ, Póólõ yĩ ò'ê gõ'dá lãñõ ăzã ó'dĩ kô. 'Dĩĩ vósĩ, gólĩyĩ drĩ drĩ yĩzó Yásõnã yĩ rú sĩ.

¹⁰ Gõ'dá câ trá vò drĩ ănĩrĩ sĩ 'dĩ, tã lě 'bá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ drĩ ngázó Póólõ yĩ jólé Sílã bê nĩlĩ jãrĩbã gólã Bêrĩyã rĩ 'álã. Gõ'dá Bêrĩyã 'á tólã rĩ, Póólõ yĩ drĩ ngázó nĩlĩ jó òjílã Yúdã yĩ kã drĩ rĩzó tã Ôvãrĩ kã ârĩlĩ 'á lâ rĩ 'álã tã Yésũ kã âtálé gólĩyĩ drĩ. ¹¹ Gõ'dá òjílã Yúdã yĩ kã rĩ 'dĩ 'bá yĩ drĩ úlĩ Póólõ kã ârízó dódó. Gãã ãyĩ tã âtĩ-âtĩ Póólõ yĩ kã 'dĩ òzõ òjílã Yúdã yĩ kã ùrúkã 'bá yĩ gólĩyĩ Têšãlõnĩkã 'álã rĩ

'bá yî drí gārē lâ tí kô'dáwá. 'Dĩ vō lâ 'á rî, gólīyî lē trá rōō tā rî 'dī ārílí Póólō yî tí sī. Kâyî vósí cé, gólīyî rî trá tā îgī-îgī Ôvârí kâ zīlī. Ítí rî, drílīyî ndrēzō lâ kī, úlí tā îgī-îgī Ôvârí kâ 'á 'dī 'bá yî 'bê drī trá úlí gólīyî Póólō yî kâ Sílā bê rī'á átálā rî bê. ¹² Gõ'dá ndrē ÿyî bê tā ìmbâ 'dī mbî rî, òjílā Yúdã yî kâ dūū tólā rî 'bá yî drí tā lēzō Yésū 'á, gõ'dá kpá ägō Gĩrĩkĩ kâ ũrũkâ 'bá yî gõ'dá òkó ämbâ-ämbâ Gĩrĩkĩ kâ rî 'bá yî bê drí kpá tā lēzō Yésū 'á.

¹³ Gõ'dá nĩngá sī, òjílā Yúdã yî kâ Tēsälōnikā 'álā gólīyî tā 'bā 'bá Póólō yî rú rî árî ÿyî bê kī Póólō kpá trá rī'á úlí Ôvârí kâ pē'á Bērīyā 'álā rî, gólīyî drí ngāzō nī'á cālē tólā òjílā è'béle tīlílí ró, tālā gólīyî òngā ró bê äwã ró Póólō yî bê. ¹⁴⁻¹⁵ Bê trá ítí rî, 'wāā tā lē 'bá Yésū 'á rî 'bá yî drí Póólō rî jāzō volé jārībã 'ásí tā lē 'bá ũrũkâ 'bá yî bê. Gõ'dá Sílā yî Tīmátīyā bê rî ÿyíkā äkpākā'dā Bērīyā 'á tólā. Gõ'dá nĩngá sī, tā lē 'bá Bērīyā kâ gólīyî Póólō rî äjī 'bá rî 'bá yî drí ngāzō nīlī lĩmvū ändrē tí 'álā. Gõ'dá drílīyî gólā rî äjízō kōlóngbō sī äcī ängí gólākā 'dī 'á būūū jārībã zīlī Átēnā rî 'álā. 'Dĩ vósí, Póólō drí òjílā 'dī 'bá yî jōzō gólē volé tā 'bālē Sílā yî drí Tīmátīyā bê änlīlī 'wāā yî ngálā Átēnā 'álā.

Lätì gólā Póólō drí òjílā ìmbázō Átēnā 'álā rî

¹⁶ Gõ'dá Póólō drē bê rī'á Átēnā 'álā Sílā yî tē'á Tīmátīyā bê rî, gólā drí òvârí äbārädägō líndrī ndrēzō dūū jārībã 'dī 'á. Tã 'dī drí gólā rî 'bāzō ä'dólē tā ïsū ró rōō. ¹⁷ Tã rî 'dī tāsī rî, gólā rî trá kárā nīlī jó òjílā Yúdã yî kâ drí rīzō tā Ôvârí kâ árílí 'á lâ rî 'álā, rī'á tā átálē Yésū rî tāsī gólīyî bê gõ'dá kpá òjílā lídí gólīyî Ôvârí rî írátā 'bá ró tólā nã 'bá yî bê. Kâyî vósí cé, gólā rî kpá nīlī vō ngá lâzî kâ 'álā tā Yésū kâ ngílí gólīyî äñī 'bá tólā nã 'bá yî bê, ¹⁸ gõ'dá

kpá lífí ící 'bá gólíyî zīlí Ēpīkórīyā* gō'dá kpá ūrūkâ 'bá yî zīlí Sítowā* rî yî bê. Tālâ tâ ngīngī rî 'dī 'bá yî tāsī rî, ōjílâ ūrūkâ 'bá yî kī, “Tí āgō rî nō cê rû nō 'ě'á â'dô tâ pĕlĕ ĩ'dī úlí f̄ar̄anḡanḡá íyíkâ nō 'bá yî bê nō yā?” Gō'dá ūrūkâ 'bá yî kī íyíkâ, “Ngālĕ ngātá gólâ rî tâ pĕlĕ ôvârí ābārādāgō āzâ 'bá yî tāsī yā?” Gólíyî âtâ tâ trá ítí lâ 'dī kâtí, tálâ Póólō rî trá tâ pĕlĕ Yésū rî tāsī gō'dá kpá gólâ rî lîdrî-lîdrî ôdrâ 'ásī rî tāsī.

¹⁹ Ítí rî, gólíyî drí gólâ rî âzízó ânílî tâ pĕlĕ tâ ĩmbá 'bá gólíyíkâ zīlí Ārīyópāgō rî 'bá yî drí,* gō'dá gólíyî kī mánísī rî, “Mā lĕ tâ ĩmbâ-ĩmbâ ó'dí áníkâ 'dī ârílí. ²⁰ Tã ūrūkâ ní drí âtálé rî 'bá yî, mā ârí kó kô sísí lâ sī. Āmâ rī'á lâ-rō-lârō ró drí lâ sī. Nīngá sī rî, mā lĕ ĩtō lâ yî nīlí.” ²¹ Gólíyî âtâ tâ 'dī ítí, tálâ ōjílâ Átĕnâ kâ gō'dá ōjílâ ndrī 'bădrī āzâ 'bá yî 'ásī rî 'bá yî bê tólâ rî 'bá yî lĕ ĩyî āmbá lâ tâ gólâ rīzō rī'á tâ âtálé gō'dá kpá tâ ârílí tâ ó'dí tāsī rî ĩ'dī tákányí.

²²⁻²³ Nīngá sī, Póólō drí ngāzō âdrĕlé ōjílâ rû ĕ'bé 'bá 'dī 'bá yî ândrá gō'dá tâ âtálé gólíyî drí ndrī kī, “Ānĭ ōjílâ Átĕnâ kâ, má kpá j̄ar̄ib̄ă 'álé âníkâ rî trá ndrī, gō'dá má ndrĕ ôvârí líndrī dūū âníkâ rî 'bá yî trá. Tālâ tâ 'dī tāsī rî, má nī trá kī, ânĭ rī'á ōjílâ gólíyî ôvârí âníkâ 'dī 'bá yî ĩnjĭ 'bá rōō rî yî ĩ'dī. Gō'dá kpá má ndrĕ vō gólâ kōrōnyā lí kâ ôvârí āzâ drí rî trá tâ ĩgĭ-ĭgĭ nō 'bá yî bê drī lâ 'á,

VŌ ÔVÂRÍ GÓLÂ NĪLĪ KŌ RĪ ĪNJĪZŌ RĪ

* 17:18 17.18 Ēpīkórīyā yî Ōjílâ 'dī 'bá yî lífí ící 'bá gólíyî rī 'bá ngá ĩyī 'bā 'bá â'dólé āyīkō ró rī lōndalé rī yī ĩ'dī. Gólíyî lĕĕ tâ-drī kī'á nī rī, Ôvârí āâ'dô bê rī'á rī kô. * 17:18 17.18 Sítowā yī Gólíyī íyíkâ ĩ'dī lífí ící 'bá gólíyī tā ĩsū bê kī, látĭ tâ p̄atĭyĭ ũsū kâ āâ'dô tâ ĩsū ōjílâ kâ ĩ'dī. Tã ĩsū gólíyíkâ 'á rī, ngá ndrī āngó nō 'á rī āâ'dô rī'á ĩyī ôvârí 'í. Gólíyī gā ngá āyīkō kâ trá dó tálâ mbârākâ solé ĩyī nyāányā 'á. * 17:19 17.19 Ārīyópāgō Únĭ gólâ rīzō tâ ĩmbá 'bá 'dī 'bá yī ĩmbálâ drī lâ 'dī, úzĭ rú lâ kpá Ārīyópāgō.

Gõ'dá Ôvârí gólâ ânî drí ìnjîlí cú ĩtí nĭ âkó lâ kĭ gólâ ã'dî ĩ'dî yã rĭ, gólâ ĩ'dî Ôvârí gólâ má drí ânĭzó nŏngá tã pĕlé ânĭ drí tã lâ sĭ rĭ ĩ'dî.

²⁴ “Ôvârí rĭ ĩ'dî rĭ'á Ôvârí pãtĭĭ ĩ'. Gólâ 'bã 'bũũ nĭ ĩnyákú drĭ bê gŏ'dá ngá ndrĭ 'á lâ rĭ 'bá yĭ bê, gŏ'dá gólâ ĩ'dî rĭ'á kúmú ĩ', drĭ-ãcê bê ngá lédrĕ-lédrĕ 'á lâ rĭ 'bá yĭ drĭ ndrĭ. Bê trá ĩtí rĭ, gólâ rĭ jó gólĭyĭ ôjĭlã drĭ 'dĭlĭ nĭ Ôvârí drĭ rĭ 'á kô. ²⁵ Gólâ 'bã ôjĭlã nĭ kŏrŏnyã bê ndrĭ rĭlĭ lédrĕ-lédrĕ ró gŏ'dá gólâ âfĕ ngá-tĭ cé tĭtĭ gólĭyĭ drĭ â'dózo ĩzã lâ bê rĭ kpá nĭ gólĭyĭ drĭ. Nĭngá sĭ, gólâ rĭ'á ĩzã âkó ôjĭlã mvá drĭ ngá âzãkã fĕzŏ ngátá 'ĕzó yĭ drĭ íyĭ pãlé. ²⁶ Ākũ ró rĭ, gólâ 'bã ägŏ äzã Ādãmã trá â'dólé ä'bŏyã ôjĭlã mvá kã ró ndrĭ. Gŏ'dá tólã sĭ rĭ, gólâ drĭ ôjĭlã 'bãzó nĭlĭ nĭ'á rĭlĭ vŏ 'ásĭ ndrĭ ängŏ drĭ sĭ. Gŏ'dá drĕ sĭsĭ gólâ 'bãã ôjĭlã drĕ kpá kô'dáwá rĭ, gólâ nĭ vŏ gólĭyĭ ôjĭlã rĭ 'dĭ 'bá yĭ drĭ 'ĕzó rĭlĭ rĭ 'bá yĭ trá äĭlŏ-äĭlŏ, gŏ'dá gólâ nĭ kãyĭ gólĭyĭ drĭ 'ĕ'á 'ĕlã ĩnyákú drĭ rĭ 'bá yĭ kpá trá ndrĭ. ²⁷ Gólâ 'ĕ tã 'dĭ ĩtĭ, tãlã 'dĭlĭ ōzŏ ngátá ôjĭlã äzã 'bá yĭ ōlŏndã ĩyĭ yĭ rĭ, gólĭyĭ äĭnĭjú ró vŏ bê dĭrĭ gŏ'dá ädũkũ lâ ró rĭ, gólĭyĭ äãcã ró ngũ yĭ rú. Nĭ ndrĕ drĕ, gólâ bê rĭ'á änyĭ ämã lægãtĭ äĭlŏ-äĭlŏ. ²⁸ Rĭ'á ōzŏ ôjĭlã änikã äzã drĭ ätãlé trá rĭ kãtĭ kĭ, 'Gólâ ĩ'dĭ ämã 'bã 'bá ä'dólé lédrĕ-lédrĕ ró gŏ'dá rĭlĭ zãã ätĭlĭ ätĭlĭ ró læmúlĭ ängŏ nŏ drĭ sĭ.' Gŏ'dá kpá rĭ'á ōzŏ úlĭ lŏngŏ ngŏ 'bá änikã äzã 'bá yĭ kã rĭ 'bá yĭ kãtĭ kĭ, 'Ämã ndrĭ rĭ'á 'dĭyĭmvá gólãkã ĩ'dĭ.'

²⁹ “Ītĭ rĭ, ōzŏ ämã ä'dô fĭ 'dĭyĭmvá Ôvârí kã ĩ'dĭ rĭ, ä'dó kô rĭ'á ämã drĭ tãndĭ ró ämã drĭ tã ĩsũzó kĭ nĭ rĭ, gólâ rĭ'á ngá äzãkŏlã gólâ ôjĭlã tã nĭ 'bá ró rĭ drĭ dĭlĭ nĭ ädĭ 'ásĭ ngátá pãlé fĕ 'ásĭ rĭ ĩ'dĭ kô. 'Dĭlĭ cé rĭ'á tã nĭ äkŏ ĩ'. ³⁰ Gŏ'dá Ôvârí ndrĕ vŏ trá tãyĭ kãyĭ gólĭyĭ sĭsĭ drĕ ôjĭlã drĭ íyĭ nĭzó kô'dáwá rĭ 'bá yĭ drĭ sĭ. Gŏ'dá ngbãängbãnŏ rĭ, gólâ 'bã tã trá ôjĭlã drĭ ndrĭ vŏ 'ásĭ äkĭ äkŏ drĭ ädĭlĭ tã ōnjĭ ĩyĭkã rĭ 'bá yĭ 'ásĭ ä'dólé

cé íyî ñnjílí r'đí, tãlã yí òzó lãñõ fěê kô gólíyî drí. ³¹ Nĩ àrì drě, gólã 'bã kâyî íyíkã trá tã òjílã ndrĩ àngó nō kã nō 'bá yí kã kízó mbĩmbĩ. Kâyî rĩ 'dĩ sĩ, gólã à'dô òjílã gólã drí ñjílí trá à'dólé tã kĩ 'bá ró 'dĩ 'bã'á tã òjílã kã kílí. Gõ'dá gólã à'dã òjílã rĩ 'dĩ trá òjílã drí àkí àkó tã kĩ 'bá gólíyíkã ró, òjílã rĩ 'dĩ 'ē'ē lâ sĩ lĩdrílí òdrã 'ásĩ.”

³² Ítí, òjílã rũ ê'bé 'bá 'dĩ àrílí ÿyî bê úlí Póólõ kã òjílã lĩdrĩ-lĩdrĩ kã òdrã 'ásĩ 'dĩ rĩ, gólíyî ùrũkã 'bá yí drí gólã rĩ gũzó. Gõ'dá àzã 'bá yí kĩ, “Mã lě nĩ tã à'dálé rõô àmã drí tã 'dĩ tãsí kâyî àzã sĩ.” ³³ Gõ'dá tólã sĩ, Póólõ drí ngãzó nĩlĩ vólé rũ ê'bé vō 'dĩ 'ásĩ. ³⁴ Gõ'dá òjílã ùrũkã 'bá yí drí ÿyî lôfízó gólã bê, gõ'dá tã lězó Yésũ 'á. Àlõ òjílã rĩ 'dĩ 'bá yí 'ásĩ rĩ àzã rú lâ úzĩ Dīyōnósīyã, gólã tã ìmbã 'bá Àrīyōpāgō kã r'đí. Gólíyî òkó zĩlĩ Dāmāri rĩ 'bá yí bê gõ'dá kpá òjílã àzã 'bá yí bê.

18

Tã gólã Póólõ drí r'á 'ēlã Kōrínītõ 'álã párá dũũ sĩ rĩ

¹ Gõ'dá kâyî àzã sĩ, Póólõ drí ngãzó Átēnã 'ásĩ nĩlĩ jãrĩbã zĩlĩ Kōrínītõ rĩ 'álã. ² Tólã rĩ, gólã drí 'bãdrĩ àzĩ òjílã Yúdã kã ró àzã rú bê Ākōwílã rĩ ùsúzó. Útĩ Ākōwílã rĩ 'dĩ trá 'bãdrĩ zĩlĩ Pónītõ rĩ 'álã. Sísĩ rĩ, gólã rĩ trá Rómã 'álã. Gõ'dá kúmú àngĩ Rómã kã zĩlĩ Kālōdíyã rĩ 'bã tã trá kĩ, òjílã Yúdã yí kã ndrĩ òfō vólé Rómã 'ásĩ. Nĩngá sĩ, tãlã tã 'dĩ tãsí rĩ, Ākōwílã rĩ 'dĩ drí ngãzó fólé vólé 'bãdrĩ Ítālīyã kã 'ásĩ òkó lâ Pīrīsílã bê. Gólíyî àcã drě ngbãã 'dĩ Kōrínītõ 'á nĩngá. ³ Ítí, Póólõ drí ngãzó nĩlĩ gólíyî lômílí tólã Kōrínītõ 'álã. Gõ'dá tãlã lôsĩ gólíyíkã gũgũ ítã 'ásĩ rĩ lôsê kã 'déle bê trá dã gólãkã bê rĩ, gólã drí rízó gólíyí bê tólã lôsĩ gũgũ lôsê kã 'dĩ 'élé gólíyí bê. ⁴ Kâyî rãtãã kã vósĩ cé, gólã rĩ trá nĩlĩ jó tã Ôvãri kã àrĩ kã rĩ 'álã tã ngílí òjílã bê tólã, 'dĩ r'á òjílã

Yúdǎ yí kâ gō'dá kpá 'bǎsúru āzâ 'bá yí bê, â'dô ró yí drí gólíyî jázó tâ lělé Yésū 'á.

⁵ Gō'dá nīngá sī, Sílā yî Tīmátíyā bê drí âcázó ÿî Mĕkĕdóniyā lésī. 'Dī vósī, Póólō îcâ trá rílí cú ítí lósī ítá lôsê kâ gūgū ró rî 'ē ākó, gō'dá rílí tâ âtî-âtî Ôvârí kâ pĕlé ï'dî ôjílā Yúdǎ yí kâ drí kī, Yésū ï'dî 'díyî pǎ 'bá gólā Ôvârí drí âjólé trá āngó nō 'á rî. ⁶ Gō'dá ôjílā Yúdǎ yí kâ āzâ 'bá yî ânyâ ÿî tî trá ǎwǎ sī gólā bê. Tālā tâ 'dī tāsī rî, drílā ngāzó tǎpílíndrî ÿyálé ngbōô ítá íyíkâ 'ásī lâmbé ró gólíyî rú kī nī rî, Ôvârí gǎ gólíyî trá dó. Gō'dá gólā sō drî-mbílí trá gólíyî lífî kī nī rî, “Ôzō nī ǎǎvī látî Ôvârí drí 'ézó ânî pǎlé lâŋō tâ ônjí kâ 'ásī rî trá rî, 'dī cé tâ ânî nyānyâ kâ ï'dî. Má ûjū trá kpîî ânî pǎlé. Ngbāāngbānō zāā nī'á ǎtî 'álâ, má â'dô nī'á tâ Ôvârí kâ pĕ bê ôjílā 'bǎsúru āzâ 'bá yí kâ rî 'bá yí drí.”

⁷ Nīngá sī, gólā drí ngāzó gólíyî âyéélé jó gólíyíkâ tâ Ôvârí kâ ârî kâ 'dī 'á, gō'dá nīzó ôjílā 'bǎsúru āzâ kâ rú bê Títíyō Yōsétō gólā Ôvârí ïnjî 'bá ró rî drí 'bā 'álâ tâ pĕlé ôjílā drí tólā. Jó gólâkâ rî'á ânyî jó rīzó tâ Ôvârí kâ ârílí 'dī rú. ⁸ Gō'dá drî-'bá gólâ jó tâ ârî kâ 'dī kâ zīlí Kírísípō gō'dá ôjílā íyíkâ 'bā kâ bê ndrî drí tâ lězó ÿî Kúmú Yésū 'á. Kōrínītō lé 'bá dūū āzâ 'bá yí drí úlí Póólō kâ Yésū rî tāsī rî ârízó. Gō'dá gólíyî drí tâ lězó Yésū 'á, gō'dá gólíyî îbábátízázó.

⁹ Gō'dá ngǎcî āzâ sī, Kúmú Yésū drí íyî â'dázó Póólō drí âbī-âbī 'á. Gólâ kī Póólō drí rî, “Ní â'dô kô ũrî ró âmâ ǎjú-'bá-āzî yí drí, mí nī zāā ǎtî 'álâ tâ âtî-âtî âmákâ pĕ bê ôjílā drí, ní cî ânî lândrâ kô tâ âmâ tāsī rî drî. ¹⁰ Mâ bê rī'á njāā âdrélé ndūū ní ngá lésī, ôzō ôjílā āzākā ô'ê trá ânî dôlé rî. Mí rî nōngá, tâlā ôjílā má drí zílí â'dólé ôjílā âmákâ ró rî bê dūū jǎrîbǎ nō 'á nōngá.” ¹¹ Ítî rî, Póólō drí rīzó Kōrínītō 'á tólā ndrô ǎlô pará njî-kázíyá rī'á ôjílā lífî îmbálé tâ âtî-âtî

Ôvârí ngá lésĩ Yésũ rĩ tāsĩ rĩ sĩ. Ītĩ rĩ, p̄t̄t̄ĩ ǝjĩlã dũũ drĩ à'dózó ǝjĩlã Yésũ kã ró.

¹² Gõ'dá ǝjĩlã Yúdã yĩ kã gólĩyĩ Póólõ rĩ gã 'bá dó rĩ 'bá yĩ drĩ ngãzó rũ ê'béle ãlõ Póólõ rĩ êdrēlé tã p̄p̄p̄ 'ásĩ tã ǝnjĩ 'ě'ě sĩ gólã drĩ. Drĩlĩyĩ gólã rĩ rũzó trólé àjĩlĩ võ tã kĩ kã rĩ 'álã tã lâ kĩlĩ. Kúmú ãzã zĩlĩ Gálĩyõ rĩ trá drĩ-ãcê bê kúmú ró 'bãdrĩ Gĩrĩkĩ* kã 'dĩ drĩ ndrĩ. ¹³ Nĩngá rĩ, gólĩyĩ drĩ tã 'bãzó Póólõ rũ kúmú Gálĩyõ àndrá kĩ, “Àgõ nõ rĩ rĩ'á tã p̄ bê ǝjĩlã drĩ Ôvârí ĩnjĩzó tã gólĩyĩ tã 'bã'bã drĩ lôgálé dó ǝjĩlã drĩ 'élé rĩ 'bá yĩ sĩ.”

¹⁴ Gõ'dá Póólõ 'élé bê tã àtálé rĩ, Gálĩyõ, ní gõ ní ngã nĩ kôro tã àtálé sĩsĩ. Nĩ kĩ nĩ rĩ, “Ànĩ ǝjĩlã Yúdã yĩ kã rĩ 'bá yĩ, nĩ àrĩ drē úlĩ má tĩ sĩ nõ. Tĩ ǝzõ nĩ àãtrõ àgõ nõ àjĩlĩ má àndrá nõngã nõ ngátã tã 'ě'ě gólãkã ǝnjĩ ró ũrũkã 'bá yĩ mĩrĩ rũ rĩ tāsĩ yã ngã tãlã tã àdõ-àdõ gólãkã ũrũkã 'bá yĩ mĩrĩ rũ rĩ tāsĩ yã rĩ, tí à'dõ à'dó'á tãndĩ ró má drĩ úlĩ ànkã rĩ 'bá yĩ àrĩzó. ¹⁵ Gõ'dá tã rĩ gógó nõ íyĩngã trá cé úlĩ yĩ tāsĩ, rũ yĩ tāsĩ gõ'dá tã 'bã'bã ànĩ ǝjĩlã nyãányã Yúdã yĩ kã rĩ 'bá yĩ kã rĩ tāsĩ rĩ. Bê trá ĩtĩ rĩ, nĩ à'dõ ànĩngã vó lâ àtĩ'á ànĩ. À'dõ mã rĩ, má gã trá dó tã 'dĩ 'bá yĩ kĩlĩ.” ¹⁶ Gõ'dá nĩngã sĩ, gólã drĩ gólĩyĩ drõzó volé võ tã kĩ kã 'dĩ 'ásĩ.

¹⁷ Nĩngã sĩ, ǝjĩlã dũũ rĩ 'bá tólã rĩ 'bá yĩ drĩ ngãzó 'dělē Sõsõtēnĩ gólã à'dó 'bá ǝjĩlã àmbã ró jó Yúdã yĩ kã rĩzó tã Ôvârí kã àrĩlĩ rĩ kã rĩ drĩ. Gólĩyĩ drĩ Sõsõtēnĩ rĩ cãzó võ tã kĩ kã 'dĩ 'á tólã. Gõ'dá Gálĩyõ ndrē tã rĩ 'dĩ bê rĩ, gólã jã íyĩngã ũgúlĩ 'dĩ tã rĩ 'dĩ drĩ.

Àcĩ Póólõ kã Kõrĩnĩtõ 'ásĩ gõzó Ànĩtĩyókã gólã à'dó 'bá 'bãdrĩ zĩlĩ Sírĩyã rĩ 'á rĩ 'álã rĩ

* ^{18:12} 18:12 Bãdrĩ Gĩrĩkĩ kã 'dĩ úzĩ rũ lâ Ākáyã. Jãrĩbã Kõrĩnĩtõ 'dĩ rĩ'á Ākáyã rĩ 'dĩ 'á.

18-19 Gõ'dá nĩngá sī, Póólō drí rĩzó Kōrínītō 'á tólá tã lě 'bá Yésū 'á 'dĩ 'bá yí bē kâyî dũũ sī. Gõ'dá drílâ ngázó mí-rĩ-gbō 'ĕlé tã lě 'bá 'dĩ 'bá yí drí gõ'dá ngázó nĩlí Sĕnĕkōréyã 'álá pá sī ázĩ-ázĩ lâ yí bē, nĩ'á kōlóngbō úsúlí íyí nǵílí àjílí 'bãdrĩ Sírĩyã 'dĩ 'álá. Ázĩ-ázĩ 'dĩ 'bá yí rĩ'á Ākōwílã yí rĩ'dĩ òkó lâ Pírísílã bē. Gólĩyí lě nĩlí bũúũ Ēfésō 'álá, gõ'dá Póólō lě íyíkã nĩlí lãvũlĩ bũúũ Yĕrōsálēmã 'álá, gõ'dá gólé tólá sī jãrĩbã íyíkã Ānītĩyókã 'álá. Sĕnĕkōréyã 'á tólá rĩ, gólã fã íyí drĩ-'bí trá volé, tãlá làtrĩtrĩ gólã drĩ 'bãlé Ôvãrí drĩ rĩ kâyî lâ ndĕ rũ trá.* Gõ'dá ítĩ rĩ, Póólō yí drĩ ngázó nĩlí volé kōlóngbō sī. Póólō yí âcã bē jãrĩbã Ēfésō 'á rĩ, gólã drĩ ngázó Ākōwílã yí áyélé nĩzó jó tã Ôvãrí kã ârĩ kã Ēfésō 'á tólã rĩ 'á tã Yésũ rĩ tãsĩ rĩ ngílĩ òjílã Yúdã yí kã tólã nã 'bá yí bē. ²⁰ Òjílã rĩ 'dĩ 'bá yí òjĩ íyí gólã trá rĩlí íyí bē kâyî dũũ sī, gõ'dá Póólō lĕé tã-drĩ lâ kō. ²¹ Gólã 'ĕ mí-rĩ-gbō rĩ'dĩ òjílã rĩ 'dĩ 'bá yí drĩ gõ'dá tã âtázó gólĩyí drĩ kí nĩ rĩ, “Ôzō Ôvãrí òlòpĕ mã trá rĩ, mã â'dô âgõ'á trá ãnĩ ngálã ìzãtú.” Gõ'dá Póólō drĩ kōlóngbō úsúzó tólã íyí nǵílí, tãlá yí lòpĕ ró âcĩ íyíkã ãtĩ 'álã nĩzó Yĕrōsálēmã 'álá. Ítĩ, drílã ngázó Ēfésō lésĩ kōlóngbō sī nĩlí Yũdáyã 'álá.

²² Gõ'dá gólã câ bē trá jãrĩbã gólã Sĕsãréyã rĩ 'á rĩ, gólã drĩ ngázó âfólé kōlóngbō 'ásĩ gõ'dá nĩlí Yĕrōsálēmã 'álã pá sī nĩ-bē-yã fĕlé òjílã kãnĩsã kã rĩ 'bá yí drĩ tólã. Nĩngá sī, gólã drĩ lãvũzó nĩlí Ānītĩyókã 'álã, ²³ gõ'dá rĩlí tólã kâyî fĩnyáwá sī. Gõ'dá nĩngá sī rĩ, gólã drĩ ngázó âcĩ ìtòlĕ kpá ó'dĩ kôrō 'bãdrĩ Gãlãtĩyã kã gõ'dá Fãrĩgĩyã bē rĩ 'bá yí 'ásĩ òjílã kãnĩsã kã lĩfĩ lâ yí ìcí bē, tãlá gólĩyí pĩpĩsílĩ ã'dô ró bē ìdũ-ìdũ ró.

Tã Āpólō gólã rĩ 'bá òjílã ìmbálé Yésũ rĩ tãsĩ Ēfésō 'álã rĩ

* 18:18-19 18:18-19 Nĩ zĩ búkũ 'Dĩyí Lãlá kã kápĩtã 6 tã làtrĩtrĩ kã tãsĩ.

tāsī

²⁴ Kâyî 'dī 'bá yī sī, ōjílā Yúdǎ yí kâ āzâ rú bê Āpólō rí drí âcázó Ēfésō 'á. Útī Āpólō rí 'dī Ālĕkĕzāndíríyā* 'álâ. Gólâ îcâ trá úlĭ pĕlé dódó, gō'dá gólâ nĭ tã îgĭ-îgĭ Ôvârí kâ kpá trá tãndí ró. ²⁵ Ícĭ gólâ trá lâtĭ mbĭ sī kĭ, Kúmú Yésū āâ'dô ĩ'dí 'díyĭ pã 'bá 'ĭ tã ōnjĭ 'ásĭ. Gō'dá gólâ rí gógó îcĭ ōjílâ lífĭ trá pĭpĭsĭlĭ ālô sī tã ndrĭ gólĭyĭ gólâ drí nĭlĭ trá Yésū rí tāsĭ rí 'bá yī sī. Gō'dá bābātízĭ ālô gólâ drí nĭlĭ trá rí rĭ'á gólâ Yōwānĭ drí rĭ'á 'elâ trá ōjílâ drí rĭ'ĭ'dĭ. Gólâ nĭlĭ bābātízĭ gólâ LÍndrĭ Tãndĭ Ôvârí kâ drí fĭzó tã lĕ 'bá 'á rĭ drĕ kô. ²⁶ Kâyĭ āzâ sī, Āpólō rĭ'á tã Ôvârí kâ âtá'á drĭ-băláyĭ ró jó tã Ôvârí kâ ârĭ kâ 'á rĭ, Ākōwĭlā yĭ Pĭrĭsĭlā bê drí gólâ rĭ gbórókô ârízó. Nĭngá sĭ, gólĭyĭ drí gólâ rĭ trözó ĩyĭ drĭ 'bã 'álâ, nĭ'á tã âtĭ-âtĭ tãndĭ Ôvârí kâ Yésū rĭ tāsĭ rĭ ngĭlĭ mbĭmbĭ ró rōô Āpólō rĭ gógó drí.

²⁷ 'Dĭi vósĭ, Āpólō lĕ trá nĭlĭ 'bãdrĭ gólâ Gĭrĭkĭ kâ rĭ 'álâ tã âtĭ-âtĭ tãndĭ Yésū rĭ tāsĭ rĭ pĕlé tólâ. Gō'dá nĭngá sĭ, ōjílâ kãnĭsã kâ Ēfésō kâ tólâ rĭ 'bá yĭ drí gólâ rĭ pázó wárāgā îgĭ-îgĭ sĭ ōjílâ kãnĭsã kâ 'bãdrĭ Gĭrĭkĭ kâ 'álâ rĭ 'bá yĭ drĭ, tãlâ gólĭyĭ otrō ró bê gólâ drĭ rĭ sĭ tã ĩmbá 'bá Ôvârí kâ ró. Gō'dá Āpólō câ bê tólâ rĭ, gólâ drí rĭzó ngá pãpã 'elĕ rōô ōjílâ gólĭyĭ tã lĕ 'bá trá Yésū 'á pĭpĭsĭlĭ tãndĭ Ôvârí kâ rĭ sĭ rĭ 'bá yĭ drĭ. ²⁸ Gólâ rĭ kpá trá tã ngĭlĭ ōjílâ Yúdǎ yí kâ āzâ 'bá yĭ bê ō'bĭ lãfálĕ 'á lífĭ lōmbâ sĭ gōzó tã trólĕ gólĭyĭ tĭ sĭ, tã gólĭyĭ úlĭ Ôvârí kâ â'dá 'bá mbĭ trĕ kĭ, Yésū āâ'dô ĩ'dĭ 'díyĭ pã 'bá gólâ Ôvârí drĭ âjólĕ trá āngó drĭ 'á rĭ 'bá yĭ sĭ.

19

Tã LÍndrĭ Tãndĭ Ôvârí kâ drĭ fĭzó tã lĕ 'bá Ēfésō 'álâ rĭ 'bá

* 18:24 18:24 Ālĕkĕzāndíríyā Nōô rĭ'á jãrĭbã ángĭ Măsĭrĭ kâ gólâ â'dó 'bá lífĭ îcĭ tãndĭ bê rĭ ĩ'dĭ.

yî 'á rî

¹ Ōzō Āpólō drí â'dózo drě Kōrínītō 'álá òjílá lífí îcí'á rî tí rî, Póólō rî gógó rî trá âcî tólé lătî kôrô Fārīgíyā 'ásí rî 'ásí, nī'á 'bãdrî mvá āzā 'bá yî 'ásí cālé jārībã gólá Ēfésō rî 'álá. Gõ'dá gólá câ bê Ēfésō 'á tólá rî, gólá drí tã lě 'bá ũrúkâ 'bá yî ũsúzo tólá. ² Gõ'dá gólá drí tã ïjízó gólíyî tî kî nî rî, "Ítí rî, ānî drí tã lězo Yésū 'á rî sî rî, Líndrí Tándí Ôvârí kâ fí fí té trá mbârākâ bê ānî 'ásí yā?"

Gõ'dá nīngá sî, gólíyî lôgō tã 'dî drî lâ kî, "Ē'ě, mã ârî tã kî'á nî rî Líndrí Tándí Ôvârí kâ āâ'dô bê filí rilí òjílá mvá 'ásí rî kô'dáwá."

³ Nīngá sî, Póólō ârílí bê tã kî'á nî, gólíyî nîj tã drě kô Líndrí Tándí Ôvârí kâ tāsî rî, gólá drí gólíyî ïjízó kî, "Gõ'dá ïbábátízā ānî ángô tí ró yā?" Gõ'dá gólíyî lôgō tã-drî kî, "Íbábátízā āmâ gbō cé òzō Yōwánî drí rîrî òjílá ïbábátízálé rî kâtí."

⁴ Nīngá sî, gólá drí tã âtázó kî, "Yōwánî 'dî ïbábátízā òjílá â'dálá kî, gólíyî āādî ïyî drî trá tã ònjí ïyíkâ rî 'bá yî 'ásí, gõ'dá Yōwánî rî gógó âtâ tã kpá òjílá Īsírā'élě kâ drí tã lězo gólá âlô kî'á nî rî, āâ'dô âcá'á lôsî 'elé yí vó rî 'á kî, 'dî rî'á Yésū rî'dî."

⁵ Gõ'dá òjílá 'dî 'bá yî ârílí bê ïyî úlí Póólō kâ âtálé Yésū rî tāsî rî, drílíyî tã lězo tã âtî-âtî tândí 'dî 'á, gõ'dá Póólō drí gólíyî ïbábátízāzō Kúmú Yésū rî rú sî. ⁶ Nīngá sî, Póólō drí drí 'bázó gólíyî drîj, gõ'dá Líndrí Tándí Ôvârí kâ drí fízó gólíyî 'ásí mbârākâ bê gólíyî 'bálé úlí âtálé tî lídí āzā 'bá yî sî gõ'dá tã âtî-âtî tândí Ôvârí kâ pě bê. ⁷ Ōjílá rî 'dî 'bá yî ndrî 'dó rî'á òzō mùdrî-drî-lâ-ngâ-rî kâtí.

⁸ Nīngá sî, Póólō rî trá kárá rî'á nílí kâyî òjílá Yúdâ yí kâ drí rízó rātáã 'elé Ôvârí drí rî vósî cé jó tã Ôvârí kâ ârî kâ rî 'álá cú ítî ũrî ākó, tã âtálé òjílá tólá nã 'bá yî drí gõ'dá kpá tã ngílí gólíyî bê, tálá gólíyî ñcâ ró bê â'dólé rilí kúmú

Ôvâri kâ rî zělé. Gólâ rî trá tã 'dî 'elé ĩtí tólâ párá nâ sī. ⁹ Gõ'dá õjílâ ázâ 'bá yî bê tólâ rí'á ĩyî drĭ âmbâ-âmbâ bê, gõ'dá gólĭyî gā tã âtĭ-âĭtĭ gólâkâ 'dĭ trá dó. Gólĭyî âĭtã tã, õnjĭ ró õjĭlã dũũ drĭ lãtĭ gólâ Yésũ drĭ â'dálé 'dĕzó 'á lâ sĭ rĭ tãsĭ. Tãlã tã rĭ 'dĭ tãsĭ rĭ, Póõlõ drĭ drĭ yĭzó gólĭyî rú sĭ gõ'dá cé gólĭyî tã ârĭ 'bá 'dũwã yĭ bê rĭ 'bá yĭ trõzó ĩ'dĭ. Nĭngá sĭ, gólĭyĭ drĭ ngãzó nĭlĭ jó lĭfĭ ĩcĭ kâ ägõ zĭlĭ Tĭránã rĭ kâ rĭ 'álã. Gõ'dá jó 'dĭ 'á rĭ, Póõlõ drĭ rĭzó tã Yésũ kâ ĩmbálé õjĭlã tólâ nã 'bá yĭ drĭ kãÿyĭ vósĭ cé. ¹⁰ Gólâ rĭ trá tã 'dĭ ĩmbálé ĩtĭ ndrõ rĭ sĭ. Tãlã tã 'dĭ tãsĭ rĭ, õjĭlã dũũ gólĭyĭ rĭ 'bá ĩyĭ 'bãdrĭ ndrĭ Ásĭyã kâ rĭ 'ásĭ, gõ'dá õjĭlã Yúdã yĭ kâ gõ'dá kpá Gĭrĭkĭ kâ rĭ 'bá yĭ bê ârĭ ĩyĭ tã âĭtĭ-âĭtĭ tãndĭ trá Kúmú Yésũ rĭ tãsĭ.

Tã gólâ Sĕkévã rĭ mvá yĭ drĭ rũ cĕzó kpĭĭ lĭndrĭ õnjĭ lõfõlé ägõ ázâ 'ásĭ rĭ

¹¹ Kãÿyĭ 'dĭ 'bá yĭ sĭ rĭ, Ôvâri 'bã Póõlõ trá â'dólé rĭ'á tã tĭbê õjĭlã tĭ drĭ â'dízõ drĭlã sĭ rõõ rĭ 'bá yĭ 'elé. ¹² Ôzõ gõ'dá õjĭlã õtrõ gbõ cé ítã Póõlõ drĭ sõlé trá yĭ rú rĭ ĩ'dĭ, ngãtã ítã úrĭ lĭ kâ gólâkâ rĭ ĩ'dĭ fĕlé ngá lâzé 'bá drĭ dõlé rĭ, ngá lâzé gólĭyĭkâ 'dĭ drĭ kĭzó. Gõ'dá kpá ĩtĭ, gólĭyĭ lĭndrĭ õnjĭ drĭ õmbélé trá rĭ 'bá yĭ drĭ â'dózó kpá tãndĭ ró cé ítã 'dĭ 'bá yĭ dõdõ lâ sĭ.

¹³ Nĭngá sĭ, õjĭlã Yúdã yĭ kâ ũrũkã 'bá yĭ bê rĭ'á ĩyĭ tólã kárã nĭ'á ĩyĭ äcĭ tõ bê dĭrĭ, gõ'dá nĭ'á ĩyĭ úlĭ átã bê kĭ nĭ rĭ, yĭ ĩcã trá lĭndrĭ õnjĭ lõfõlé vólé õjĭlã 'ásĭ. Gólĭyĭ ũjũ trá lĭndrĭ õnjĭ lõfõlé õjĭlã 'ásĭ Kúmú Yésũ rĭ rú sĭ kĭ nĭ rĭ, “Má 'bã tã ní drĭ mbârãkã Yésũ gólâ Póõlõ drĭ rĭ'á tã âĭtãlé tã lâ sĭ rĭ kâ sĭ.” ¹⁴ Ôjĭlã gólĭyĭ tã 'ĕ 'bá ĩtĭ rĭ rĭ'á ĩyĭ 'dĭyĭmvã njĭ-drĭ-lã-rĭ drĭ-'bá ängĭ lâ'bĭ 'ĕ kâ zĭlĭ Sĕkévã rĭ kâ ĩ'dĭ. ¹⁵ Nĭngá sĭ, kãÿyĭ ázã sĭ, gólĭyĭ drĭ tã 'bãzó 'ĕzó lĭndrĭ õnjĭ ázã drõlé vólé ägõ ázã 'ásĭ. Gõ'dá lĭndrĭ õnjĭ rĭ 'dĭ drĭ tã-drĭ lõgõzó gólĭyĭ drĭ kĭ nĭ rĭ, “Mã nĭ mbârãkã Yésũ kâ trá, gõ'dá mã nĭ

tã kpá trá Póólò lājó'ba Yésū kâ ró rî tāsī. Gõ'dá ãnî rî gógó nyáányà lâ ìyíkà ã'dî yî ì'dî yā?" ¹⁶ Nīngá sī, líndrî ònjí 'dī drí mbârâkâ fězó ãgô 'dī drí 'děžó gólīyî drī, gō'dá ãgô 'dī drí ngázó gólīyî lûvūlî ngbá vūdrí sī gō'dá gólīyî cāzó ònjí lâ drī ítá gólīyîkâ ôsīzó ngbá volé. Nīngá sī rî, gólīyî drí ìyî pāzó rālé volé 'bā 'dî 'ásī ũndú ró. ¹⁷ Gō'dá nīngá sī, òjílā Yúdā yí kâ ndrī gō'dá òjílā Gīrīkī kâ bê gólīyî rī 'bā Ēfésò 'álā rî 'bā yî drí tã 'dī árízó. Gō'dá gólīyî drí á'dózó ũrī ró, gō'dá drīlīyî mbârâkâ Kúmú Yésū kâ rī rōzó rōô.

¹⁸ Gō'dá nīngá sī, gólīyî tã lě 'bá trá Yésū 'á rî 'bā yî drí vō lâ ũsúzó kí, rī'á ònjí ró gólīyî drí rīzó cú ngá òjō kâ bê gō'dá kpá ngá ãlókō kâ ngátá lãndrī kâ bê. ¹⁹ Gō'dá òjílā dūú gólīyî lāfálé 'ásī rī 'bā ìyî tã òjō kâ 'élé kpá tã ãlókō kâ 'élé sísí rî 'bā yî drí búkū ìyíkà òjō kâ kpá ngá ãlókō kâ rī àtrōzó lōzālé ngbá volé òjílā līfī drī 'á ãlô-ãlô. Búkū gólīyîkâ 'dī 'bā yî rī'á cú úlí gb̃wū kâ rī 'bā yí bê gō'dá kpá cú rī'á tã ìmbà lārâkô gólīyî tã òjō kâ rī 'bā yî tāsī rī 'bā yí bê. Lāgī búkū lōzālé trá 'dī 'bā yí kâ ólā bê rī, àcā rī'á rōô.*

²⁰ Ítí rî, mbârâkâ tã 'ě'ě 'dī 'bā yí kâ g̃r̃ 'dī drí òjílā dūú 'bāzó tã lělé úlí Kúmú Yésū kâ 'á, gō'dá kpá tã àtí-àtí tãndí Yésū kâ drí lậ'búzó mbârâkâ bê àmbá.

Tã Póólò drí 'ězó nīlī Yĕrōsālémā 'álā gō'dá kpá Rómā 'álā rī

²¹ Tã 'dī vósí rī, Póólò drí tã ìsúzó íyî nyáányà sī 'ězó nīlī àcī tólé kôrô Mĕkĕdóniyā 'ásī, 'bãdrī Gīrīkī kâ bê gō'dá kpá ãdūkū lâ ró rī nīlī Yĕrōsālémā 'álā. Tã 'dī tāsī rī, Póólò drí úlí àtázó kí nī rī, “Nīnī ámakā Yĕrōsālémā 'álā rī vósí rī, má lě àgólé cālé būúú j̃r̃b̃ ąngí Rómā kâ rī lômílí.”

²² Nīngá sī, Póólò rī drí ngázó Tīmátīyā yí Ērésītō bê íyí pā 'bá ró rī yí jólé nīlī sísí 'álā Mĕkĕdóniyā 'álā, gō gólá rī

* ^{19:19} 19.19 Òjílā drí lāgī lâ 'dī ũsúzó rī, á'dô ngá 'é'á k̃ỹ kútū nyā'dī-rī-drī-lā-mūdrī.

gógó drí íyíkâ rízó drě ãkpã nĩngá kâyî fínyáwá sī jãrĩbã Ēfésō rī 'á.

Tã gólâ Dĕmétriyō drí Ēfésō lé 'bá 'èzó ngälé ãwã ró rī

²³ Kâyî Póólō drí rízó Ēfésō 'álâ rī 'bá yī sī rī, òjílâ Ēfésō kâ drí rú ê'bézó ãwãlãkã bê tákányī gō'dá ôtrê-ôtrê bê tã âtī-âtī tãndí Yésū rī tāsī rī rú. ²⁴ Tã 'dī 'è rú trá nōtī. Óká 'bá azâ bê rú lâ Dĕmétriyō. Gólâ rī trá líndrī ònyíkō jó ôvârí âbārādāgō zīlī Ārītīmísā rī kâ êdélé dáábō mvĕĕmvĕ 'ásī rī, gō'dá gólīyī rī 'bá lōsī 'élé gólâ bê rī úsū īyī lãfâ rōô lōsī rī 'dī 'ásī. ²⁵ Gō'dá Dĕmétriyō rī 'dī ndrélé bê òjílâ dūū 'dó rī'á tã lĕ'á Yésū 'á rī, drílâ â'dózó òmbā ró. Drílâ ngázó lōsī 'è 'bá íyíkâ 'dī 'bá yī ãzīlī rú ê'bélé vō álō 'á kpá gólīyī azâ 'bá yī rī 'bá lōsī álō 'dī 'élé rī 'bá yī bê.

Gō'dá gólâ drí tã âtázó gólīyī drí kī nī rī, “Ānī òjílâ, mī nī trá kī, mã rī lãfâ âmákâ úsúlī lōsī nô 'ásī. ²⁶ Gō'dá mī ndrê kpá trá, gō'dá nī ârī kpá trá tã ãgō gólâ Póólō 'dī kâ rī'á 'ělâ rī, gólâ âtâ kī nī rī, ngá gólīyī âmâ òjílâ mvá drí rī'á êdélâ rī 'bá yī ââ'dó īyī kó kō ngá gólīyī òjílâ drí ñnjīlī ôvârí ró rī 'bá yī ī'dī. Ítí lâ 'dī ró rī, gólâ 'è òjílâ dūū trá úlī íyíkâ 'dī 'bá yī lĕlé, Ēfésō 'á nōngá gō'dá kpá 'bãdrī ngōlō Ásīyā kâ nō 'ásī ndrī! ²⁷ Má nījī kō ngátá tã rī 'dī tāsī rī, òjílâ â'dô ngá gólīyī âmâ drí rī'á 'ělâ rī 'bá yī ndrĕ'á â'dólé cú ítí tã ífí ãkó lâ ró, gō'dá ngátá gólīyī âyé gīgī lâ yī kō yã rī! Gō'dá â'dô trá ítí rī, gólīyī â'dô ícá'á âtálâ kī, jó ândrĕ Ārītīmísā kâ ââ'dô kpá trá rī'á tã ífí ãkó, gō'dá gólīyī â'dô kpá úlī ányâ âtá'á ôvârí âmákâ ôkó ró gólâ ngbãāngbānō òjílâ ndrī Ásīyā kâ gō'dá kpá 'bãdrī azâ 'bá yī kâ bê drí rī'á ñnjīlâ rī rú, â'dô ró bê âmbã gólâkâ îzálé!”

²⁸ Gō'dá òjílâ ârīlī bê tã 'dī rī, gólīyī drí ngázó òmbā ró rōô, gō'dá rī'á ôtrélé kī, “Ārītīmísā ī'dī ôvârí âmâ gólīyī Ēfésō lé 'bá ró rī 'bá yī kâ! Gólâ rī'á gãrĕ lãvūlī kôrô!”

²⁹ Nĩngá sī, ǒjílã ndrĩ jãrĩbã kã drĩ ngãzó rũ ê'béle ÿĩ ãwã bê, gǒ'dá gólĩyĩ drĩ Gáyō yĩ Ārĩsītārókō bê â'dó 'bá lãmũ-ãzĩ Póólō kã ró rĩ 'bá yĩ rũzó.* Gólĩyĩ ngã nĩlí 'wãã ǒjílã rĩ 'dĩ 'bá yĩ bê vǒ gólĩyĩkã rũ ê'bê kã rĩ 'álã.

³⁰ Gǒ'dá nĩngá sī, Póólō ârĩ tã bê tã 'dĩ tãsĩ rĩ, gólã lě trá nĩlí lãmũ-ãzĩ gólãkã 'dĩ 'bá yĩ pãlé ǒjílã rũ ê'bé 'bá ngbã'ũ 'dĩ 'bá yĩ drĩgã sī, gǒ'dá tã lě 'bá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ lôgã gólã dó nĩlí. ³¹ Gǒ'dá kpá ǒjílã ãmbã-ãmbã ũrũkã 'bá yĩ Ēfésō kã, gólĩyĩ â'dó 'bá gólã rĩ rũ-lě-ãzĩ ró rĩ 'bá yĩ drĩ tã âtízó gólã drĩ kĩ, gólã ònĩ tólã kô. Tã 'dĩ tãsĩ rĩ, Póólō nĩ gǒ'dá tólã kô.

³² Gǒ'dá vǒ rũ ê'bê kã 'dĩ 'á tólã rĩ, ǒjílã dũũ 'dĩ 'bá yĩ drě zãã ôtré'á ãzĩ-vó ãzĩ-vó. Ũrũkã lâ yĩ ôtré tã ãzã 'bá yĩ sī, gǒ'dá ũrũkã lâ yĩ ôtré ÿĩkã tã ãzã 'bá yĩ sī, tãlã ãmbã lâ gólĩyĩ 'ásĩ rĩ 'bá yĩ nĩ ÿĩ tã ífĩ ÿĩ drĩ rũ ê'bézó rĩ kô'dáwã.

³³ Gǒ'dá nĩngá sī, ǒjílã Yúdã yĩ kã drĩ ãgô ãzã gólĩyĩ lãfálé 'ásĩ zĩlí Ālěkězãndã rĩ 'bãzó nĩ'á âdrélé ǒ'bĩ àndrà â'dólé tã âtã 'bá ró ÿĩ ngã lésĩ. ǒjílã ũrũkã 'bá yĩ drĩ tã gólã 'é'á nĩ'á âtálã rĩ âtázó gólã drĩ. Nĩngá sī, Ālěkězãndã rĩ drĩ drĩ ãngázó ũrũ ǒjílã drĩ rĩzó bê njũrũ, tãlã yĩ ngĩ ró bê tã ÿĩ ngã lésĩ gólĩyĩ drĩ. ³⁴ Gǒ'dá ǒjílã nĩ ÿĩ bê kĩ, gólã rĩ'á ǒjílã Yúdã yĩ kã 'ĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ ngãzó kpãkã ãlô rĩ'á ôtrélé kĩ nĩ rĩ, “Cé Ārĩtĩmísã ĩ'dĩ gólã ôvãrĩ ãmákã òkó ró rĩ! Gólã rĩ'á ôvãrĩ ãmbã 'ĩ gãrã lãvũlí kôrô!” Ītĩ rĩ, gólĩyĩ rĩ trá ôtrélé ĩtũ-pá rĩ sī.

³⁵ Nĩngá sī, ãdũkũ lâ ró rĩ, gólã tã ãgĩ 'bá ãmbã jãrĩbã kã ró rĩ drĩ ngãzó ãnĩlí gólĩyĩ 'bãlé rĩlí njũrũ. Gǒ'dá drĩlã tã âtázó kĩ, “Ānĩ ǒjílã ãmákã Ēfésō kã ró rĩ 'bá yĩ, ǒjílã cé tĩtĩ nĩ trá kĩ nĩ rĩ, ãmã Ēfésō lé 'bá ĩ'dĩ rĩ 'bá jó àndrê gólã rĩzó Ārĩtĩmísã rĩ ãnjĩlí rĩ vó lâ ndrêlé rĩ. Mã ndrê ãmákã kúnĩ

* 19:29 19.29 Gólĩyĩ kpãrãtĩ â'dô trá Měkědónĩyã lé 'bá 'ĩ.

mvá lãnjä â'dé 'bá trá úrú lésĩ gólâ âmâ drí ñnjĩlĩ Ārītīmísā ró rĩ vó lâ ĩ'dĩ. ³⁶ Ógāá tĩ tā 'dĩ 'bá yĩ drĩ kô. Ítĩ rĩ, ìcâ trá ãnĩ drĩ âgízó títĩ ró gō'dá â'dó kô tā ònjĩ 'ězó ĩ'dĩ tā 'dĩ 'bá yĩ tāsĩ. ³⁷ Gō'dá āgō rĩ nô 'bá yĩ tāsĩ rĩ, kpálé gólĩyĩ ùgũú ngá kô jó ôvârĩ âmákâ rĩ kâ 'ásĩ gō'dá gólĩyĩ 'dá ôvârĩ âmákâ òkó ró Ārītīmísā kpálé kô'dáwá rĩ, nĩ rũ gólĩyĩ trá âtrólé âjĩlĩ nōngá.

³⁸ “Nĩngá sĩ, òzō DĒmétrĩyō òjĩlā íyíkâ rĩ 'bá yĩ bê ã'dô ÿyĩ cú tā bê 'bālé òjĩlā āzâ rú rĩ, gólĩyĩ â'dô òjĩlā rĩ 'dĩ âtrō'á 'bālé kúmú ândrá kâyĩ gólâ tā kĩ kâ rĩ sĩ gō'dá tā rĩ 'dĩ ngízó dódó kúmú drĩ. ³⁹ Gō'dá òzō ãnĩ ndrĩ òlĕ kpá tā āzâ 'élé tā 'dĩ tāsĩ rĩ, ĩtĩ rĩ, trá rĩ'á tândĩ ró âmâ drĩ òjĩlā ndrĩ jãrĩbã nô kâ ê'bézó kĩlā mbĩmbĩ ró. ⁴⁰ Āwã gólâ ãnĩ ndrĩ drĩ 'élé trá ândrō rĩ tāsĩ rĩ, mâ ũrĩ ró, tãlâ òjĩlā āzâ â'dô nĩ'á tā 'bālé âmâ rú kúmú ąngĩ Rómã kâ ândrá tā lâ sĩ. Āwã 'dĩ tā ífĩ lâ yù'déwá, gō'dá mā ìcá kô ngilā kúmú Rómã kâ drĩ mbĩmbĩ ró.” ⁴¹ Gō'dá tā ĩgĩ 'bá âmábá 'dĩ ndĕ tā âtâ-âtâ bê trá rĩ, gólâ drĩ ngãzó òjĩlā 'bālé lậ'búlĩ gólĕ ÿyĩ drĩ 'bã 'ásĩ.

20

Tã gólâ Póólō drĩ ngãzó nĩlĩ tā lĕ 'bá yĩ lômĩlĩ 'bãdrĩ Mĕkĕdónĩyã kâ rĩ 'álâ, gō'dá kpá jãrĩbã Kōrĩnĩtō kâ rĩ bê rĩ

¹ Gō'dá òjĩlā Ēfēsō kâ ndĕlé bê ăwã ũjã Ŀyíkâ 'dĩ rĩ, Póólō drĩ ngãzó tā lĕ 'bá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ ê'bélé tũ vō ãlō 'á. Gō'dá drĩlâ tā âtázó gólĩyĩ drĩ, tãlâ gólĩyĩ òrĩ ró bê pĩpĩsĩlĩ âtũ-âtũ sĩ. 'Dĩ vósĩ, gólâ drĩ mí-rĩ-gbō 'ězó gólĩyĩ drĩ gō'dá ngãzó nĩlĩ Mĕkĕdónĩyã 'álâ. ² Mĕkĕdónĩyã 'álâ rĩ, gólâ tō ậcĩ trá nĩ'á mbârâkã sō bê gólĩyĩ tā lĕ 'bá trá Yésũ 'á rĩ 'bá yĩ 'á úlĩ tândĩ rĩ 'bá yĩ sĩ. 'Dĩ vósĩ rĩ, gólâ drĩ ngãzó lậvũlĩ jãrĩbã Kōrĩnĩtō 'bãdrĩ Gĩrĩkĩ kâ 'á rĩ 'álâ. ³ Gō'dá gólâ drĩ rĩzó jãrĩbã Kōrĩnĩtō 'dĩ 'á tólâ pará nã sĩ. Gō'dá tólâ sĩ rĩ,

gólâ lě trá ângálé âgôlé 'bãdrĩ Sírĩyã kã 'álâ kôlóngbô sĩ gôzó Yĕrôsãlémã 'álâ. Gô'dá gólâ ârĩ tã kĩ, ôjílã Yúdã yĩ kã úrúkã 'bá yĩ Ġĩrĩkĩ 'álâ rĩ 'bá yĩ âyĩ ÿyĩ tã trá 'ézó gólâ rĩ fúlĩ. Tã rĩ 'dĩ tãsí rĩ, gólâ drĩ ngãzó gólé volé pá sĩ kôrô 'bãdrĩ Mĕkĕdónĩyã kã rĩ 'ásĩ.

⁴ Gô'dá gólĩyĩ nĩ 'bá kpãã gólâ bê rĩ 'bá yĩ rĩ'á Sôpãtérã Pírã rĩ mvá ró gólâ Bĕrĩyã lé 'bá ró rĩ, Ārĩsītārókô gô'dá Sĕkóndô bê gólĩyĩ Tĕsãlôníkã lé 'bá 'ĩ, gô'dá nĩngá sĩ, Gáyô ãzã Dérĕbĕ lé 'bá ró rĩ, gô'dá Tĩmátĩyã, gô'dá Tikíkô yĩ Trôfĩmô bê, gólĩyĩ ÿyĩkã kpãrãtĩ Ásĩyã lé 'bá 'ĩ. ⁵ Ôjílã rĩ 'dĩ 'bá yĩ lâvũ ÿyĩkã sĩsĩ ãtĩ 'álâ kôlóngbô sĩ ãmã* tĕlĕ Póólô bê Trówã 'álâ. ⁶ Mã rĩ trá jãrĩbã Fĩlĩpĩ rĩ 'á kãrãmã gólâ rĩzó ãmbãtã gólâ rĩ'á 'bĕlã cú ĩtĩ ãkú ãkó rĩ nyãlĕ rĩ 'ĕlĕ tólã. 'Dĩ vósĩ rĩ, ãmã drĩ Fĩlĩpĩ rĩ âyézó. Trô ãmã rĩ'á kãyĩ njĩ kôlóngbô sĩ cãzó ôjílã gólĩyĩ lâvũ 'bá sĩsĩ 'álâ rĩ 'bá yĩ úsúlĩ Trówã 'álâ ãmã tĕrĕ 'á. Gô'dá nĩngá rĩ, ãmã drĩ 'ézó lâ kãyĩ njĩ-drĩ-lã-rĩ.

Tã gólã Póólô drĩ Yütúkũ rĩ lĩdrízó Trówã 'álã rĩ

⁷ Kãyĩ ôjílã Yúdã yĩ kã rãtãã 'ĕ kã rĩ vósĩ lãnjãtúlĩ sĩ rĩ, ãmã drĩ ngãzó rũ ĕ'belé rãtãã 'ã ãmũ kã tãsí. Gô'dá Póólô drĩ úlĩ Ôvãrĩ kã pĕzó ôjílã drĩ. Gólâ lě trá ngãlé lâvũlĩ tólã sĩ ĩdrũ rĩ kãtĩ. ĩtĩ rĩ, gólâ drĩ rĩzó tã Ôvãrĩ kã pĕlé ôjílã drĩ bũũũ ã'bĩ ító 'á. ⁸ Mã ĕ'bĕ rũ trá jó 'álé lãkũ gólâ úrũ lĕsĩ ãzĩ drĩĩ lãmbã dũũ drĩ rĩzó kôlé rĩ 'á. ⁹ Nĩngá sĩ, ágã ãzã rũ lâ Yütúkũ gólâ rĩ 'bã ùpĩ ãbĕ kã 'á rĩ, ã'dũ drĩ ãsĩzó lĩfĩ lâ 'á lãnô rĩrĩ kã 'dĩ drĩ sĩ. 'Dĩ Póólô drĕ zãã rĩ'ã tã pĕ'ã ãtĩlĩ ãtĩlĩ ró rôô. Gô'dá ãdũkũ lâ ró rĩ, Yütúkũ drĩ gbô lĩtĩzó ã'déle 'yãrá ùpĩ 'ásĩ ÿnyãkũ drĩĩ.

Gô'dá ôjílã ngã bê nĩlĩ gólâ rĩ ñngálé úrũ rĩ, gólĩyĩ gô úsũ gólâ trá kĩnĩ-kĩnĩ ãvô ró. ¹⁰ Nĩngá sĩ, Póólô drĩ ngãzó nĩlĩ

* 20:5 20.5 ãmã Úlĩ nô tã ĩfĩ lâ Lúkã yĩ Póólô bê.

rũ ûtúlí gólâ drĩ gõ'dá rĩ'á rú'ba lâ ânjúlí. Gõ'dá Póólõ rĩ drí tã âtázó òjílâ drí, tãlâ gólíyî ââyê ró áwó ngõngõ. Gólâ kí, “Nĩ âyê áwó, gólâ lídrí trá.”

¹¹ Gõ'dá nĩngá sî, Póólõ drí ngázó mbálé gólé úrú 'álâ jó 'dĩ 'á tólâ kpá ó'dí âmbātã 'â âmũ kê rĩ nyálé ngá mvũmvũ bê tã lě 'bá Yésũ 'á rĩ 'bá yí bê, gõ'dá kpá rĩlí tã ngĩlí gbíyá âcê ró búũũ vò drí âwúzó. Gõ'dá volé drĩ lâ 'ásí rĩ, gólâ drí ngázó nĩlí.

¹² Nĩngá sî, òjílâ 'dĩ 'bá yí drí ágá Yütúkũ Póólõ drí lídrílí trá 'dĩ drízó âjílí gólé yí drí 'bã 'álâ, 'dĩ gólíyî gõ'dá trá 'dó âyíkõ ró tãlâ tã 'dĩ tãsí.

Tã Póólõ drí nĩzó Mělétõ 'álâ gõ'dá úlí ãdükũ íyíkã âtálé drĩ-'bá kãñísã kê Ēfésõ 'álâ rĩ 'bá yí drí rĩ

¹³ Nĩngá sî, Póólõ drí tã âtázó âmã drí nĩzó mbálé kólóngbõ ândrê 'á gõ'dá nĩlí ãtílí ró, tãlâ gólâ lě íyíkã vò kílí pá sî mbĩ nĩlí Ásósõ 'álâ. Ítí rĩ, âmã drí âmákã nĩzó lìgõ bê kólóngbõ sî cãlé Ásósõ 'álâ gólâ rĩ úsúlí tólâ. ¹⁴ Gõ'dá mã úsũ gólâ bê tólâ rĩ, gólâ drí mbãzó filí âmã bê kólóngbõ 'á. Gõ'dá âmã drí nĩzó zã Mĩtõléně 'álâ â'dú kólé tólâ. ¹⁵ Gõ'dá cĩjínó ãzã rĩ sî rĩ, âmã drí ngázó nĩlí kólóngbõ sî tólâ sî cãlé ânyĩ 'bãdrĩ zĩlí Kíyõ rĩ rú. Kãyî ãzã rĩ sî rĩ, âmã drí nĩzó zã kólóngbõ sî Sámõ 'álâ. Gõ'dá drízõ lâ sî rĩ, âmã drí nĩzó nĩ'á cãlé jãrĩbã zĩlí Mělétõ rĩ 'álâ. ¹⁶ Póólõ lě trá nĩlí kôrõ mbĩ Mělétõ 'álâ cú ítí cã ákó Ēfésõ 'álâ,* tãlâ yí òzó kô nĩ lípí bê 'bãdrĩ Ásíyã kê 'dĩ 'ásí. Gólâ lě nĩlí 'wãã'wã Yěrõsálémã 'álâ, tãlâ òzõ ñcã trá rĩ yí drí â'dózó bê Yěrõsálémã 'álâ kãyî Pěñitákósĩtĩ kê sî.

¹⁷ Gõ'dá nĩngá sî, Póólõ drí ngázó tã âtílí drĩ-'bá kãñísã kê Ēfésõ 'álâ rĩ 'bá yí drí ânĩzó íyí úsúlí Mělétõ 'á tólâ.

* 20:16 20.16 Tã 'dĩ tãsí, sĩsĩ rĩ, gólâ zĩ kólóngbõ gólâ nĩ 'bã kôrõ mbĩ Mělétõ 'álâ âdré ákó Ēfésõ 'á rĩ 'dĩ.

¹⁸ Gõ'dá drĩ-'bá 'dĩ 'bá yĩ câ bê tólâ rĩ, Póólõ drĩ nĩ-bê-yã fězõ gólĩyĩ drĩ, gõ'dá gólâ drĩ tã âtázõ gólĩyĩ drĩ kĩ, “Ānĩ nyāányā nĩ rĩrĩ ámákâ má drĩ rĩzõ rĩlĩ kâyĩ vósĩ ndrĩ, má drĩ â'dózõ ānĩ bê kâyĩ drĩ-káká má drĩ âcázõ 'bḗdrĩ ānĩkâ Ásĩyā kâ rĩ 'á, búúú cālê kâyĩ gólâ má drĩ lậvũzõ rĩ sĩ rĩ trá. ¹⁹ Má 'ê lôsĩ Kúmú Yésũ kâ trá rũ lөгõ dā rĩ sĩ. Má ngõ āwõ trá rõõ Ôvārĩ drĩ ānĩ tāsĩ, tālâ nĩ āādrê rõ bê pĩpĩsĩlĩ âtũ-âtũ sĩ kâyĩ lậõ kâ rĩ sĩ. Gõ'dá mâ rĩ gógõ úsũ lậõ kpá trá rõõ õjĩlā Yúdḗ yĩ kâ gólĩyĩ tã âyĩ 'bá trá má rũ rĩ yĩ drĩgá sĩ, ndrõ gólĩyĩ má drĩ rĩzõ lôsĩ Ôvārĩ kâ 'elê ānĩ lāfálê rĩ 'bá yĩ sĩ. ²⁰ Lậõ rĩ 'dĩ â'dõ bê kpálê ítĩ rĩ, má rĩ trá zāâ rĩ'á tã âtĩ-âtĩ tāndĩ Ôvārĩ kâ pělê ānĩ drĩ, gõ'dá kpá ānĩ ìmbálê õ'bí lāfálê gõ'dá kpá ānĩ drĩ 'bā 'ásĩ, cú ítĩ tã Ôvārĩ drĩ 'elê trá ānĩ pázõ rĩ āzākā lâ lőkĩ ákõ ālõwálā ānĩ drĩ. ²¹ Má âtâ úlĩ trá ngbálĩ-ngbálĩ õjĩlā drĩ ndrĩ, â'dó kô cé õjĩlā Yúdḗ yĩ kâ drĩ. Má âtâ tã trá gólĩyĩ drĩ drĩ âdĩzõ volé tã õnjĩ gólĩyĩkâ rĩ 'bá yĩ 'ásĩ, tālâ gólĩyĩ ìnjĩ rõ Ôvārĩ gõ'dá kpá tã lėlê Kúmú āmákâ Yésũ 'á.

²² “Ngbāāngbānõ rĩ, má âtâ ānĩ drĩ kĩ, Líndrĩ Tāndĩ Ôvārĩ kâ trá âmā jõ'á 'ĩ'dĩ nõ nĩlĩ Yěrosālēmā 'alā, gõ'dá má nĩ tã õjĩlā drĩ 'ē'á 'elā má drĩ tólâ rĩ kô. ²³ Gõ'dá má nĩ cé tã nõ 'bá yĩ 'ĩ'dĩ, jḗrĩbḗ gólĩyĩ cé tĩtĩ má drĩ rĩzõ trá 'á lâ 'ásĩ rĩ 'bá yĩ 'ásĩ rĩ, Líndrĩ Tāndĩ Ôvārĩ kâ rĩ â'dā tã trá má drĩ kĩ nĩ rĩ, kâyĩ āzâ sĩ, õjĩlā â'dõ iyĩ âmā vũ'á gḗnĩmḗ 'á gõ'dá âmā 'balê lậõ úsũlĩ. ²⁴ Gõ'dá tã ìsũ âmákâ rĩ'á ìsũlā rĩ 'á rĩ, â'dó kô rĩ'á tã ạngĩ 'ĩ õzõ má õdrā ngátá má õdrā kô'dáwá rĩ. Tã ạngĩ má drĩ rĩ rĩ'á lôsĩ gólâ Kúmú Yésũ drĩ tã lâ 'balê trá má drĩ 'elê rĩ ndělê búúú kâyĩ má drĩ drázõ rĩ sĩ. 'Dĩ rĩ'á tã âtĩ-âtĩ tã tāndĩ Ôvārĩ drĩ 'elê trá õjĩlā pázõ rĩ tāsĩ rĩ 'ĩ'dĩ. ²⁵ Sĩsĩ lâ sĩ rĩ, má rĩ trá gbíyá rõõ ānĩ lāfálê tã âtálê ānĩ drĩ kũmũ ạngĩ Ôvārĩ kâ tāsĩ.

“Gõ'dá ngbāāngbānõ rĩ, nĩ ndrê âmā lĩfĩ gõ'dá kó kô ó'dĩ.

26-27 Ītí rí, má âtâ tâ gólîyî ndrī Ôvârí drí lělé 'ělâ rí trá ânî drí. Má cí tî tâ âzākâ drîĵî ânî drí kô. Bê trá ĩtí rí, má âtâ ânî drí ândrô, ôzô nî ââyê rîrî lâtî mbî ró rí kâ trá gō'dá lâṅō ûsúzó rî, 'dî â'dó gō'dá kô tâ 'ě'ě ânyâ ámakâ rî tāsî. Gō'dá 'dî rî'á tâ ânî nyáányâ kâ rî ĩ'dî.

28 “Gō'dá ĩtí rí, nî ndrê ânî vó dódó ndrī 'dó ôjílâ kâñsâ kâ gólîyî Líndrí Tândí Ôvârí kâ drí ânî 'bálé trá vó lâ yî ndrĕlé rí 'bá yí bê. Nî ãmbâ tâ mbî Yésû kâ gólîyî drí ngbálí-ngbálí, gō'dá kpá gólîyî âtîžó ôzô lôkí 'bá drí kâbîlîkî íyíkâ âtîrî kâtí, tâlá gólîyî rî'á ôjílâ Ôvârí kâ ĩ'dî gō'dá gólá gî gólîyî trá â'dólé íyíkâ ró ôdrâ mvá lâ Yésû kâ rí sî. 29 Má nî trá kî, má ââyê ânî trá rî, vólé drĭ lâ 'ásî, ôjílâ âzâ 'bá yí â'dô ânî'á ânî ngálâ tâ ânyâ ãmbálé ôjílâ kâñsâ kâ âdólé tâ lělé gólîyíkâ îzâlé, ôzô kôrönyâ ônjí drí kâbîlîkî rürî fülî nyálé rî kâtí. 30 Gō'dá ôjílâ âzâ 'bá yí ânî lâfálé sî â'dô kpá ngâ'a rî'á ônjô âdólé, tâlá ôjílâ kâñsâ kâ 'bálé 'dělé ĩyî vósî Yésû rî vó 'á. 31 Tâlâ tâ rí 'dî tāsî rí, nî 'ê lôsî Ôvârí kâ 'dî lîfî lômbâ sî, tâ 'dî ôjá kô ânî drĭ sî. Nî 'ê tâ ôzô má drí 'ělé trá rî kâtí. Má rí trá ânî ãmbálé ndrī âlô-âlô ôjílâ âlô rí âyé âkó ndrô nâ sî. 'Dî rî'á ngâçî ĩtú bê ndrī. Gō'dá má ngô âwó kpá trá rôô ânî tāsî, â'dô ró bê ânî drí 'dĕžó tâ Ôvârí kâ vósî pîpîsîlî âlô rí sî.

32 “Ītí ngbâangbânô rî, má fĕ ânî Ôvârí drîgá, gólá ôndrê ró bê ânî vó. Gō'dá má âtî ânî úlî gólâkâ ârílî 'élé, tâlá úlî rí 'dî 'bá yí ô'bâ ró ânî bê tâ lânjâ gólâkâ gólá rí gógó drí âfĕlé cú ĩtí tâkó ânî drí rí nîlî. Tã âtî-âtî rí 'dî â'dô ânî 'bá'á âdrélé pîpîsîlî ĩdû-ĭdû sî, tâlá Ôvârí ĩcâ ró bê ândrâ-tândí gólîyî gólá drí lělé 'ě'á fĕlá ôjílâ íyíkâ drí ndrī rí fĕlé ânî drí âtî 'álâ.

33 “Mî nî tâ gólîyî má drí 'élé sîsî rí 'bá yí trá ndrī, má â'dó kô lâfâ ngátá ítá lôvó bê trölé ânî âzākâ drîgá sî. 34 Ânî rí gógó nyáányâ lâ nî trá kî, kâyî ndrī má drí rizó trá ânî

lãfálé rî sî rî, má rî trá ngá 'èlé âmâ drî sî ngá gólîyî ndrî âmâ drî lělé âmâ ázî-ázî yí bê rî úsúzó. ³⁵ Ítí lâ 'dî ró rî, má â'dâ trá ânî drî kî, kâyî vósî cé nî ō'ê lôsî mbârâkâ sî, â'dô ró bê gólîyî îcá 'bá ngá 'èlé kô'dáwá rî 'bá yî pázó. Gõ'dá kpá úlî Kúmú âmákâ Yésû kâ nõ 'bá yî ōrî ânî drî. Gólâ kî nî rî, 'Ōjílâ gólâ ngá fě 'bá rî â'dô ândrâ-tândî Ôvârî kâ úsú'á rōô lậvủlị ọjịlả gólâ rî 'bá ngá trōlẹ rị drị sị.' ”

³⁶ Nĩngá sị, Póólō ndě tã drílâ rí'á âtálâ 'dî 'bá yî bê rî, gólîyî ndrî drî-'bá kặnịsặ kâ rî 'bá yí bê drí ngázó ìyì 'á'ì tịlị vủdrị gõ'dá rấtấầ 'ếzó Ôvârî drí. ³⁷ Nĩngá sị, gólîyî ndrî 'dó drí Póólō rî âmuvózó gõ'dá mí-rî-gbō 'ếzó gólâ drí áwó ngōngō rōô rị sị. ³⁸ Gólîyî trá tã ìsũ ró âmá, tầlầ gólâ âtầ tầ trá kị nị rị, gólîyî ìncá gõ'dá kô ìyì ndrềlẹ ó'dí. 'Dị vớ sị, gólîyî drí gólâ rî vó 'bázó nịlị mbắlẹ filị kōlóngbō 'álâ.

21

Tã ậcị Póólō yí kâ Yěrōsălémá 'álâ rî tāsị

¹ Gõ'dá tólâ sị, âmâ drí mí-rî-gbō 'ếzó drî-'bá Ēfēsō lésî rî 'bá yî drí tầ ìsũ âmá sị. Gõ'dá âmâ drí ngázó nịlị Mềlétō 'ásị kōlóngbō sị lậvủlị ậcị âmákâ bê Yěrōsălémá 'álâ. Mã ngá nịlị kôrô mbị lậmvủ ândrề drị sị, gõ'dá âmâ drí cázó ắkịrị zịlị Kósả rị 'álâ. Ítí drịzồ lâ sị rị, âmâ drí ngázó nịlị nĩngá sị ắkịrị zịlị Róđả rị 'álâ. Gõ'dá cịjịnố lâ sị, âmâ drí nịzó jặrịbặ zịlị Pátầrầ rị 'álâ. ² Tólâ rị, âmâ drí kōlóngbō âmâ drí ânịzó ì'di sị lâ 'dị áyézó, gõ'dá kōlóngbō ândrề ắzầ úsúzó. Kōlóngbō 'dị rị nị'á vồ mvá zịlị Fōnịsịyầ 'bặdrị Sịrịyầ kâ 'á rị 'álâ. Gõ'dá bê ìtị rị, âmâ drí mbázó filị kōlóngbō 'dị 'á, gõ'dá nịzó lậmvủ ândrề drị sị kậyị dủú sị. ³ Ítí ró rị, âmâ drí nịzó zầầ zầầ, gõ'dá nĩngá sị, âmâ drí 'bặdrị zịlị Sặyịpầrầsị rị ndrềzó jềjề ró. Gõ'dá âmâ drí lậvủzó 'bặdrị rị 'dị rú sị gólẹ âmâ drị-lịjị drị ró nị'á cầlẹ 'bặdrị Sịrịyầ rị 'álâ. Gõ'dá âmâ drí cázó ádrềlẹ jặrịbặ

zīlī Tírā rī 'á 'bãdrī Sírīyā 'dī 'á nīngá, tãlā òjílā gólīyī kólóngbō kã 'dī 'bá yī lě ìyī ngá lãnjī ìyíkã kólóngbō rī 'dī 'á rī 'bá yī ìrílí ndrī volé kólóngbō 'ásī gō'dá rízó nīngá kâyî dūū sī.

⁴ Tírā 'á nīngá rī, âmâ drī ngãzó nílí tã lě 'bá Yésū 'á nīngá rī 'bá yī úsúlí. Gō'dá âmâ drī rízó gólīyī bê nīngá kâyî nĵ-drī-lã-rī sī. Gō'dá nīngá rī, gólīyī drī tã â'dázó Póölō drī ngbálí-ngbálí kī, gólâ ònī Yĕrōsālémã 'álâ kô, tãlā Línđrī Tãndí Ôvârí kã â'dã tã trá gólīyī drī kī, Póölō â'dô lãñō úsú'á tólâ. ⁵ Gō'dá kâyî kólóngbō 'dī kã 'é'á 'elã Tírā 'á nīngá rī ndĕlé bê rû trá rī, âmâ drī âmâ êdézó nĵã ngãlé nílí. Ítí rī, òjílā ndrī òkó lâ yí bê gō'dá kpá mvá lâ yī âmâ drī rízó trá gólīyī bê 'dī 'bá yī drī âmâ vó 'bázó jãrĵbã 'ásī lãtĵ 'á. Nīngá sī, mã âcã bê lĵmvû ândrê tĵ rī, âmâ gólīyī bê ndrī drī ngãzó 'ã'ĵ tĵlĵ lĵmvû ândrê sínýtã bê 'dī tĵ rãtãã 'ézó Ôvârí drī. 'Dĩ vósī rī, âmâ drī ngãzó mí-nĵ-gbō 'elé âmâ vó 'ásī. ⁶ Nīngá sī rī, âmâ drī âmákã mbázó filí kólóngbō 'á, gō'dá gólīyī drī ìyíkã gbō ngãzó gólé lâ'búlĵ ìyī drī 'bã 'ásī.

⁷ Gō'dá tólâ sī rī, âmâ drī nĵzó Tírā 'ásī Póölō yí bê zãã gō'dá nĵ'á cãlé Pĕtōlĕmãyã 'álâ. Nīngá rī, âmâ drī nĵzó nĵ-bê-yã 'elé tã lě 'bá Yésū kã nīngá 'dī 'bá yī drī gō'dá â'dú kōzó gólīyī bê kâyî ãlô. ⁸ Gō'dá drĵzó lâ sī rī, âmâ drī nĵzó zãã kólóngbō sī gō'dá cãlé Sĕsãréyã 'álâ. Nīngá rī, âmâ drī ngãzó nílí rĵlĵ Fílĵpō ãgô gólâ tã âtĵ-âť tãndí Yésū kã pĕ 'bá ró rī drī 'bã 'álâ. Gólâ kpá 'dĩ ãlô òjílã nĵ-drī-lã-rī gólīyī tã lě 'bá Yésū 'á rī 'bá yī drī nĵlĵ trá Yĕrōsālémã 'álâ ngá nyãnyã fĕlé òkó gólīyī ãyĵzĵ ró rī 'bá yī drī rī 'dĩ. ⁹ Gólâ rĵ'á cú mvá ãnjó ágô ãkó rī 'bá yí bê sū ndrī 'dó ìyī tã Ôvârí kã ngĵ 'bã 'ĵ tã ãngū 'bá ró. ¹⁰ Mã rī gólīyī bê tólâ kâyî fĵnyáwá sī. Gō'dá tã ãngū 'bá ãzã rú lâ Ágãbã, gólâ drī âcázó Yĕrōsālémã lésī. ¹¹ Gólâ ânĵ trá âmâ válã Fílĵpō drī

'bã 'álâ. Gõ'dá gólâ drí gásí Póólō kâ âtizō Póólō pí sī, íyí pá gõ'dá íyí drí bê ômbézō ĩ'dí sī lâ, gõ'dá ngázō tã âtalé kī, “Nōô rī'á tã gólâ Líndrí Tándí drí â'dalé trá kī'á nī rī, ôjílâ gólâ gásí ípî kâ nō drí â'dólé gólâkâ rī, ôjílâ Yúdâ yí kâ â'dô gólâ rī ômbé'á ôzō nōô kâtí Yĕrōsālémã 'álâ gõ'dá trólé fĕlé Rómã lé 'bá yī drí ômbélé 'bālé gānīmã 'á.”

¹² Gõ'dá mã ârī bê úlí 'dī 'bá yī rī, âmã gõ'dá tã lĕ 'bá Yésū kâ âzã 'bá yī tólâ rī 'bá yí bê drí ngázō rû lô'bálé Póólō rú ândalé ândã, tãlâ gólâ ôzō nī kô Yĕrōsālémã 'álâ.

¹³ Gõ'dá gólâ lôgō íyîngá tã-drī âmã drí kī nī rī, “Mī rī rī'á âwó ngólé ĩtí 'dī â'dô tāsī yã? Mī rī rī'á âmã fŭlí ĩzã sī nōtí â'dô tāsī yã? Â'dô bê trá ĩtí rī, mã trá ngã'á nīlí. Mã â'dó kô ũrī ró gānīmã Yĕrōsālémã kâ tāsī, gõ'dá mã â'dó kpá kô ôdrã ũrī bê drálé tólâ Kúmú Yésū rī tāsī.”

¹⁴ Nīngá sī rī, mã ĩcã gõ'dá kô tã lôgólé gólâ drí. ĩtí rī, âmã drí gbō úlí âtã-âtã gólâ drí rī âyézō volé tã rī 'dī tāsī. Gólâ âmã drí âtalé rī cé “Ôvãrí drí lĕlé rī vó ró.”

¹⁵ Rīrī gólâkâ tólâ rī vósí, âmã drí ngã âmákã rī 'bá yī êdézō njãã ngázō nīlí Yĕrōsālémã 'álâ. ¹⁶ Nīngá sī, tã lĕ 'bá Yésū 'á Sĕsãréyã kâ rī 'bá yī drí ngázō âmã âjílí lãtí nīzō Yĕrōsālémã 'álâ rī drī. Gólíyī trô âmã âjílí búúú cãlé tã lĕ 'bá âzã rú bê Mīnãsonã rī drí 'bã 'álâ rīlí tólâ tãkō. Mīnãsonã rī'á Sãyīpãrásí lé 'bá ró gólâ â'dó 'bá tã lĕ 'bá Yésū kâ ãkũ ró nã rī ĩ'dí.

Tã gólâ drī-'bã kãñisã kâ Yĕrōsālémã 'álâ rī 'bá yī drí lĕlé Póólō drí 'ĕlé íyí nyãányã â'dalé tã mbî 'bá ró rī

¹⁷ Gõ'dá âmã Póólō yí bê, mã câ bê Yĕrōsālémã 'á rī, ôjílâ kãñisã kâ tólâ nã 'bá yī drí ânizō nī-bê-yã fĕlé âmã drí âyíkō sī. ¹⁸ Nīngá sī, drīzō lâ sī rī, âmã Póólō yí bê drí ngázō nīlí drī-'bã Yãkóbã yī ndrĕlé, gõ'dá ôjílâ kãñisã kâ rī 'bá yī drí kpá rû ê'bézō ndrī âmã bê tólâ. ¹⁹ ĩtí rī, Póólō drí ngázō nī-bê-yã fĕlé gólíyī drí, gõ'dá kpá tã tãndí ndrī

gólîyî Ôvârí drí 'elé trá ôjîlã lídí gólîyî â'dó 'bá Yúdã ró kô rî 'bá yî lâfálé 'á rî 'bá yî ngílí sîrú-sîrú, tâlã lôsî gólã drí 'elé trá gólîyî lâfálé 'á rî sî. ²⁰ Gõ'dá Yâkóbã yî ârî tâ Póólô drí ngílí 'dî 'bá yî bê rî, gólîyî drí Ôvârí rî lûyîzó âmbá, tâlã ôjîlã lídí dûu lě ÿyî tâ trá Yésû 'á vô 'ásî ndrî.

Gõ'dá nîngá sî, gólîyî drí ngãzó tâ âtalé Póólô drí kî nî rî, “Âmâ âdrúpî, âmâ rî'á âyîkô ró rôô tâ Ôvârí drí 'elé lôsî ánikâ sî rî tãsî. Gõ'dá kpá jârîbã âmákâ 'á nongá ôjîlã dûu Yúdã yî kã lě ÿyî tâ trá Yésû 'á, gõ'dá gólîyî ndrî rî'á ngíyá ró tâ 'bã'bã Músã kã ñnjîlí kôô. ²¹ Ôjîlã rî 'dî 'bá yî ârî úlí fã-fã trá ní rú kî nî rî, ní ôrî tâ ñmbálé kî, ôjîlã Yúdã yî kã gólîyî rî 'bá ôjîlã lídí lâfálé rî 'bá yî ô'ê ÿyî tâ 'bã'bã 'dî 'bá yî kô, gõ'dá kpá 'dîyîmvá lâ yî drí 'dêlê bäsã 'á gõ'dá kô, kpá kô lâ'bí âmákâ rî 'bá yî 'dálé âlôwálã. ²² Nôô rî gólîyî â'dô tâ ârî'á kî, ní âcâ trá nongá. Gõ'dá bê trá ïtí rî, mã â'dô tâ ní drí ñcá'á 'ê'á 'elã tâ lâ sî rî â'dá'á ní drí. ²³⁻²⁴ Rî'á dó kî, ní 'ê ngá gólã âmâ drí âtalé ní drí nô tâ â'dalé kî, nî zãã rî'á tâ 'bã'bã Músã kã rî 'bá yî 'ê'á. Ægô äzã 'bá yî âmákâ bê sù rî'á ÿyî nongá. Gólîyî 'bã lâtrîtrî trá Ôvârí drí. Ngbãângbãno, gólîyî lě trá lâtrîtrî 'dî ndêlê dódó. Mî nî gólîyî bê jó ñngí Ôvârí kã rî 'álã. Tólã nî 'dã lâ'bí 'díyî â'dã kã ngbãngbã Ôvârí rî lífí drî 'á rî gólîyî bê. Nîngá sî, ní fê ró lâfã lâ'bí rî 'dî 'dã kã drî-'bã lâ'bí 'ê kã drí gólîyî tãsî ndrî, tâlã gólîyî ôfã ró ÿyî drî-'bí lâmbé ró kî nî rî, yî âtî lâtrîtrî ÿyíkã Ôvârí drí rî trá. 'Dîî rî â'dô â'dá'á lâ ôjîlã âlô-âlô drí kî, tâ â'bã-â'bã ní rú rî rî'á ñnjô 'î. Mî rî lâ'bí Músã yî kã rî 'elé ï'dî.

²⁵ “Gõ'dá ôjîlã lídí gólîyî tâ lě 'bá trá Yésû 'á rî 'bá yî tãsî rî, mí nî trá ngbãângbãno kî, mã jô wãrãgã trá ãkú ró ãkú ró nã sî tâ 'bã'bã bê kî, gólîyî ñnyã ã'wã gólã ômbê lâ lílî lílî kô rî kô'dáwá, gõ'dá gólîyî ñnyã ngá ãrî drí 'bãzó drê bê 'á lâ rî kô, gõ'dá kpá gólîyî ô'bã ôjîlã gólîyî â'dó 'bá kô

iyi òkò ró ngātá iyí ágó ró rí kò iyí ũgúlí à'dú kòzò rí'dí bē là. Ícá kò gólíyí drí là'bí Yúdǎ yí ká 'élé ndrī.”

²⁶ Gõ'dá Póólò drí tã 'dī 'ězò té ítí. Cijínó àzà rí sī, Póólò yí drí ngāzò nílí jó ǎngí Ôvârí kâ 'álâ ãgô gólíyí sù 'dī 'bá yí bē là'bí 'díyí à'dâ kâ ngbángbá ró Ôvârí rí lífí drí 'á 'dī 'dálé gólíyí bē. Níngá sī, Póólò drí ngāzò nílí jó 'álâ tã àtálé drí-'bá là'bí 'ě ká drí kâ'yí 'bázò kōrōnyā zázò là'bí gólíyíkâ 'dī vó là àtízò.

Tã gólá òjílǎ Yúdǎ yí ká drí à'dózó òmbā ró Póólò rú

gõ'dá 'ězò gólá rí fūlí rí

²⁷ Níngá sī, Póólò yí drē rí'á jó ǎngí Ôvârí kâ rí 'á kâ'yí nḡ-drī-lâ-rī là'bí à'dózó ngbángbá Ôvârí ágálé rí ká drí rú ndrē rí sī, Yúdǎ yí ũrúkâ gólíyí ànī 'bá trá Ásīyā lésí jó ǎngí Ôvârí kâ 'dī 'á rí drí iyí Póólò rí ndrēzò. Gõ'dá gólíyí drí ngāzò tã 'b'élé òjílǎ ò'bí ró 'dī 'bá yí drí, tǎlá gólíyí à'dò ró bē ǎwǎ ró Póólò bē. Ítí rí, gólíyí drí ngāzò 'd'èlè Póólò rí rúlí ǎwǎ sī. ²⁸ Gõ'dá níngá sī, gólíyí drí ngāzò tã rí 'dī iyálé kí nī rí, “Òjílǎ àmákâ Yúdǎ yí ká, nī pà àmâ lâḡò f'èlè ãgô nò drí. Nòò rí'á ãgô rí gógó gólá rí 'bá òjílǎ ìmbálé vò 'ásí cé tìtì kí nī rí, òjílǎ àmákâ, gõ'dá tã 'bā'bā Músǎ kâ rí 'bá yí, gõ'dá jó ǎngí Ôvârí kâ àmákâ nò àà'dò iyí ndrī rí'á tã ífí àkó rí rí'dí.* Gõ'dá ngbāāngbānò rí, gólá ànī kpá trá òjílǎ lídí lófílí jó ǎngí àmâ drí rízò Ôvârí ìnjílí nò 'á ìzálâ.” ²⁹ Gólíyí àtá tã ítí, tǎlá sísí gólíyí ndrē Trōfímò gólá òjílǎ lídí Ēfésò kâ ró rí trá lẹmú'á iyí Póólò bē jǎrḡbǎ 'ásí. Gõ'dá ítí rí, gólíyí ìsù tã trá ànyâ ró kí nī rí, Póólò àatrò gólá nī àjílí jó ǎngí Ôvârí kâ rí 'á.

* 21:28 21.28 Tǎlá gólíyí Ásīyā lésí rí 'bá yí nḡ tã Póólò drí rí'á 'èlè òjílǎ lídí lǎfálé rí trá. Póólò rí trá tã àtálé, ícá trá òjílǎ lídí 'dī 'bá yí drí cé tã tǎ'èlè Yésù 'á là'bí Yúdǎ yí ká 'ě àkó.

³⁰ Gõ'dá nĩngá sī, ǒjílã wõ rī 'dī 'á nĩngá rī 'bá yī ndrī kākārā drī ngāzó rū âmōlé ǎwǎ sī. Ítí gólīyī drī ngāzó 'dūwǎ kpākā ǎlō 'dēlé Póólō rī rūlī. Gõ'dá drīlīyī gólá rī sēzó volé jó ǎngí Ôvārī kâ 'dī 'ásī, gõ'dá ǎtī jó ǎngí 'dī kâ rī 'bá yī â'bāzó kpǎǎkū kpǎǎkū. ³¹ Nĩngá sī, gólīyī trá 'ē'á Póólō rī fūlī lǎcáca sī, gõ'dá ǒjílã ǎzâ drī ngāzó nī'á tã 'dī ngōlé ǎmbá ǎjú 'bū 'bá kâ Rómā kâ drī kī, ǒjílã ndrī Yērōsālēmā kâ 'dī 'bá yī ê'bē rū īyī trá ǎwǎ bē. ³² Gõ'dá ǎmbá rī 'dī ǎrī tã rī 'dī bē ítí rī, 'wǎâ gólá drī ngāzó nīlī ǎjú 'bū 'bá íyíkâ rī 'dī 'bá yī bē ǒ'bí rī 'dī lǎpēlé volé. Gõ'dá ǒ'bí rī 'dī 'bá yī ndrē īyī ǎjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī bē rī, drīlīyī Póólō rī cǎcǎ ǎyézó.

³³ Nĩngá sī rī, ǎmbá 'dī drī ǎnīzó ǎnyī Póólō rú gõ'dá gólá rī rūlī. Nĩngá sī, gólá drī tã 'bāzó ǎjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drī Póólō rī ômbézo nyārī ǎngí ǎngí rī sī. Gõ'dá gólá drī ngāzó tã ījílī kī, Póólō ǎâ'dô íyíkâ ǎ'dī 'dī yā, gõ'dá tã ǒnjī gólákâ 'ēlé trá rī ǎ'dô 'ī yā. ³⁴ Gõ'dá ǒjílã ūrūkâ 'bá yī ôtrē īyíkâ úlī ǎzâ 'bá yī 'dī, gõ'dá ūrūkâ 'bá yī ôtrē īyíkâ úlī ngīngí ǎzâ 'bá yī 'dī. Gõ'dá úlī 'dī 'bá yī ndrī trá tã ífí ǎkó. Ítí rī, ǎmbá 'dī ícá gõ'dá kô tã lôgô tã ījī íyíkâ 'dī kâ ūsúlī mbī. Gõ'dá tã rī 'dī tāsī rī, gólá drī tã 'bāzó ǎjú 'bū 'bá íyíkâ 'dī 'bá yī drī Póólō rī trōzó ǎjílī ūrú 'álâ nīzó ǎ'dí-drī īyíkâ 'bárǎñǎ bē dīrī yī rú sī rī 'á. ³⁵ Gõ'dá nĩngá sī, ǎjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drī cāzó Póólō bē būúú pá tō wõ rīzó mbǎlé ūrú 'álâ rōvō ró rī drī sī. Gõ'dá ítí rī, ǒjílã trá rī'á īyī 'ē'á Póólō rī sēlé ǒmbā sī gólīyī drīgá sī volé. Bē trá ítí rī, ǎjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī drī gólá rī nījó lōpélé ūrú 'álâ ró pá tō wõ drī 'álâ. ³⁶ Nĩngá sī, ǒjílã 'dī 'bá yī drī 'dēzó zāâ gólīyī vó ôtrē-ôtrē bē kī nī rī, “Úfū gólá fūfū volé!”

Tã gólá Póólō drī íyī nyǎányâ â'dázó ǒjílã Yúdǎ yí kâ drī kī,

yí ã'dô gólíyî ãzí-ãzí 'î rî

³⁷ Ājú 'bũ 'bá 'dī 'bá yî 'è ÿyî bê 'ē'á Póōlō rî lōfílí ÿyî drí ã'dí-drī 'álâ rî, Póōlō drí ngázó tã âtalé āmbá gólíyíkâ rî drí Ġīrīkī tī sī kī, “Āmbá, ní âyê drē mâ tã âtalé ní drí.”

Ítí rî, āmbá 'dī drí tã âtázó kī nī rî, “Mí nī Ġīrīkī tī trá! ³⁸ Ítí rî, ní â'dó kô Māsīrī lé 'bá gólâ ãkû ró Ājú 'bũ 'bá trá mīrī āmákâ Rómâ kâ bê gólâ rã 'bá trá ōmã 'álâ ōjílã 'díyî úfú 'bá ró rî bê kútũ-sũ rî 'í'dí yã?”

³⁹ Gõ'dá Póōlō kī, “Ítí kô! Mâ rī'á ōjílã Yúdã yí kâ 'í'dí. Útî mâ Tārásō 'álâ, Tārásō 'dī rī'á jãrībã 'bãdrī Sílísiyã kâ tã lâ drí â'dólé lãnjī-lãnjī ró rî 'í'dí. Āyě, ní âyê mâ tã â'dalé ōjílã nô 'bá yî drí.”

⁴⁰ Gõ'dá ítí rî, āmbá 'dī drí gólâ rî âyézo tã pélé ōjílã 'dí 'bá yî drí. Nĩngá rî, gólâ drí ngázó âdrélé úrũ pá tō vō drī, gõ'dá íyî drí ñngázó úrũ ōjílã 'balé â'dólé njũrũ. Vó lâ sī, gólâ drí tã âtázó gólíyî drí tī Ībũrũ kâ sī.

22

¹ Gólâ kī gólíyî drí rî, “Āmã átá yî âmã âdrúpī yî, nī ñgã drē bí má ngálâ, má â'dã ró drē tã mbî âmákâ ãnî drí.”

² Ō'bí 'dī 'bá yî ârílí bê ÿyî gólâ rī'á tã ngí'á tī ÿyî nyáányã kâ Ībũrũ kâ rī sī ítí rî, gólíyî drí gōzô rílí títí ró rōô. ³ Gõ'dá nĩngá sī, gólâ drí tã âtázó kī nī rî, “Mâ rī gógó rī'á ōjílã Yúdã yí kâ 'í. Útî mâ jãrībã Tārásō gólâ â'dó 'bá 'bãdrī Sílísiyã kâ 'á rî 'álâ. Gõ'dá má mbã Yērōsálémã 'á nōngá. Gãmälélê* ícî âmã lĩfí nī tã 'bã'bã gólíyî Ôvârí drí fêlé trá âmã ã'bíyã yî drí rî 'bá yî ñnjílí 'élé kpádí-kpádí. Mâ rī'á kâyî vósí cé njãâ úlí Ôvârí kâ rî 'bá yî ârílí 'élé, nyé òzō ãnî drí â'dórē ãndrō njãâ 'elâ rî tí. ⁴ Nĩngá sī, má fě lãñō trá ōjílã gólíyî 'dē 'bá trá lãtí gólâ Yésũ kâ rî vó rî yî drí ònjí lâ ró rōô. Má 'è ùrũkã lâ yî trá ôdrälé, gõ'dá ùrũkã

* 22:3 22.3 Nĩ zî Tã 'Ē'ě 5.34 tã Gãmälélê kâ tãsī.

'bá yî òkò āgô bê má ûrû gólîyî trá ômbélé vûlî gǎnîmǎ 'á.
⁵ Drî-'bá Yúdǎ yí kâ rî 'bá yî gô'dá sîsî lé 'bá âmákâ rî 'bá
 yí bê ndrî îcâ îyî trá â'dálâ ânî drî kî, úlî âmákâ 'dî 'bá yî
 rî'á tã mbî 'î. Gô'dá gólîyî î'dî rî'á ôjílâ tîbê wárāgā îgî 'bá
 fělé má drîgǎ trólé nî'á fělá ôjílâ âmákâ Yúdǎ yí kâ rî 'bá
 yî drî Dāmāsékě 'álâ, â'dô ró bê ôjílâ Yésû kâ tólâ nã 'bá
 yî ûrúzó lâṅṅô fězó gólîyî drî rî.

⁶ “Gô'dá mâ bê rî'á nî'á látî drî sî Dāmāsékě 'álâ rî,
 gô'dá má âcâ bê ânyî jǎrîbǎ ândrê 'dî 'á, ìtú gbílî-gbílî sî
 rî, ǎtrûkû'dû ró, vò drî lâgúzó vò îwálé âmâ gārā 'ásî 'bûû
 lésî ngá î'ílî má rú sî dîrî. ⁷ Nîngá sî rî, má drî 'dêzó vûdrî,
 gô'dá má drî gbórókô úlî âtâ-âtâ bê ârízó tã âtá'á má drî kî
 nî rî, 'Sóólô, Sóólô, ní rî rî'á lâṅṅô ônjî fělé má drî rôô â'dô
 tāsî yǎ?’ ⁸ Gô'dá nîngá sî, má drî tã âtázó kî, 'Kúmú, nî â'dî
 î'dî yǎ?’ Gô'dá gbórókô 'dî drî tã lôgôzó má drî kî nî rî, 'Mâ
 Yésû î'dî. Mâ gólâ ní drî rîzó lâṅṅô fělé drílâ rî î'dî. ⁹ Ôjílâ
 gólîyî má bê rî 'bá yî ndrê îyî vò î'î kǎ'dâ-kǎ'dâ 'dî kpá
 trá. Lé îtî rî, gólîyî ârí úlî gólîyî âtálé má drî rî kô'dáwá.

¹⁰ “Nîngá sî, má drî tã îjízó kî nî rî, 'Kúmú, bê trá îtî rî,
 má â'dô îcá'á â'dô 'élé î'dî yǎ?’ Gô'dá îtî rî, Kúmú Yésû drî
 ngázó tã âtálé má drî kî nî rî, 'Ní ngá ûrû nîlî Dāmāsékě
 'álâ. Tólâ rî, ôjílâ āzâ bê â'dô tã ndrî gólîyî Ôvârî drî 'bálé
 ní drî 'élé rî 'bá yî âtá'á ní drî 'élé.’ ¹¹ Vò î'î-î'î tîbê kǎ'dâ-
 kǎ'dâ 'dî 'bã má trá â'dólé lîfî ûdúdû ró. Nîngá sî rî, ôjílâ
 gólîyî má bê rî 'bá yî drî âmâ drî rûzó rîzó âmâ sělé kûdû-
 kûdû nîzó filî má bê Dāmāsékě 'álâ.

¹² “Gô'dá āgô āzâ bê Dāmāsékě 'á tólâ, rú lâ Ānānîyã.
 Gólâ rî'á Ôvârî rî înjî 'bá 'î gô'dá kpá tã 'bã'bã Ôvârî kâ rî
 ârí 'bá lâ 'î. Ôjílâ âmákâ Yúdǎ yí kâ ndrî â'dó 'bá tólâ rî 'bá
 yî 'bã îyî lânjî trá gólâ rú ôjílâ tândî mbîmbî rî ró. ¹³ Nîngá
 sî, drílâ ânîzó âcálé jó má drî rîzó 'á lâ rî 'á, drílâ âdrézó
 âmâ gārā drî 'á gô'dá ngǎlé tã âtálé kî nî rî, 'Sóólô, âmâ

âdrúpĩ, 'dõvó ânî lífí ùnjĩ rù vò ndrělé ó'dí. Gõ'dá ítí rî, âmâ lífí drí rù njízó vò ndrělé kpá ó'dí, gõ'dá má drí ngá ndrězó gólâ ngálâ.

¹⁴ “Gõ'dá nĩngá rî, Ānānyā drí ngāzó tã âtálé kī nī rî, ‘Ôvārí gólâ âmâ á'bíyá yî drí rī'á ñnjílâ rî nī nī nī, tãlâ tã yí drí lělé ní drí 'é'á 'elâ rî nīlĩ. Gólâ nī nī pávó mbị 'díyí pã kâ rî â'dalé òjílâ drí. Tã 'dĩ tāsī, Yésū â'dâ rû trá ní drí úlí âtâ-âtâ sī íyí â'dalé ní drí 'díyí pã 'bá gólâ tã mbị 'bá ró rî ró. ¹⁵ Nõô rī'á tã gólâ Yésū drí ânî njízó 'elâ rî 'ĩ'dĩ, tãlâ ní â'dâ ró bê tã gólâ ní drí ndrělé trá gólâ rî tāsī gõ'dá ârílĩ kpá trá gólâ tĩ sī rî òjílâ drí ndrĩ. ¹⁶ Bê trá ítí rî, ní tē ngá āzâ gõ'dá kô ãlólâ. Ní ngá íbábátízâ ró nī. Ní 'è rātāā Ôvārí drí, tãlâ gólâ āyâyê ró nī tã ònjí áníkâ rî 'bá yî 'ásí.’

¹⁷⁻¹⁸ “Gõ'dá 'dĩ vósí rî, má drí ângázó âgólé Yērōsālēmā 'á nōngá. Gõ'dá kâyí āzâ sī, má nī bê jó ângí Ôvārí kâ rī 'álâ rātāā 'elé rî, Kúmú Yésū drí rû â'dázó má drí òzō âbī-âbī kâtí. Tã â'dâ 'dĩ 'á rî, gólâ kī, ‘Òjílâ jãrĩbã nô kâ ícá íyí kô tã ní drí âtálé âmâ tāsī rî ârílĩ. Ítí rî, mí ngá 'wāā'wā vò nô âyélé.’ ¹⁹ Gõ'dá má drí tã âtázó gólâ drí kī, ‘Gõ'dá kúmú, má ícá kô nīlĩ volé. Òjílâ vò 'ásí ndrĩ nī íyí trá kī, sísí nã sī rî, má tō âcị trá vò drĩ 'ásí gbāā, nī'á tã lě 'bá trá ní 'á rî 'bá yî úrú bê jó dũúdú rízó tã Ôvārí kâ ârílĩ rî 'bá yî 'ásí, gõ'dá kpá gólíyí cã bê. ²⁰ Gõ'dá gólíyí fúlí bê Sítífánō trá tã lě lě gólâkâ ní 'á rî tāsī rî, 'dĩ mâ bê rī'á tólâ tã-drĩ gólâ rî fũfũ kâ 'dĩ lě'á gõ'dá kpá rī'á ítá ângí gólíyí gólâ rí fũ 'bá 'dĩ 'bá yí kâ vó lâ ndrě'á.’ ²¹ Nĩngá sī, Yésū drí tã âtázó má drí kī, ‘Mí ngá úrú nīlĩ. Mâ rī'á ânî jō'á jējě ró tã âmákâ pélé gólíyí â'dó 'bá òjílâ lídí ró rî 'bá yî drí, tãlâ gólíyí ã' dō ró bê òjílâ âmákâ ró.’ ”

²² Ò'bí 'dĩ 'bá yî rî íyí trá rī'á úlí Póólō kâ 'dĩ 'bá yî ârílĩ, gõ'dá gólíyí ârĩ úlí 'dĩ 'bá yî òjílâ lídí tāsī bê rî, gólíyí drí ngázó rī'á ôtrélé kī nī rî, “Úfú gólâ! Â'dó kô rī'á mbị òjílâ

gólâ lâârâkô bê ĩtí 'dĩ drí rĩzô lédrě-lédrě ró ãngó nō 'ál”
²³ Ō'bí 'dĩ 'bá yí rí ĩyí trá ôtrélé úrú ăwă sī. Gólĭyĭ nĩ'á
 ítá ĩyíkâ ĩyá bê gō'dá kpá tăpĭlĭndrĭ lôdâ bê úrú sī ăwă sī.
²⁴ Tā rí 'dĩ tāsī rĭ, drĭ-'bá ăjũ 'bũ 'bá 'dĩ 'bá yí kâ drí tã 'bãzô
 ăjũ 'bũ 'bá ĩyíkâ rĭ 'bá yĭ drĭ Póólô rĭ âtrözô lôfĭlĭ ă'dĭ-drĭ
 ĩyíkâ rĭ 'álâ. Gólâ 'bã tã kpá trá gólĭyĭ drĭ, tãlâ Póólô rĭ cãzô
 ònjóró'bí sĭ, tãlâ gólâ ôlôfô ró tã ònjĭ gólâ drĭ 'ĕlé ō'bí 'dĩ
 'bá yĭ 'bã 'bá ôtrélé ăwă sĭ gólâ rú rĭ. ²⁵ Gō'dá ăjũ 'bũ 'bá
 'dĩ 'bá yĭ drĕ zã gólâ rĭ òmbé'á cãlé rĭ, gólâ drĭ ngãzô tã
 âtálé drĭ-'bá ăjũ 'bũ 'bá kâ ăzâ â'dó 'bá tólâ nã drĭ kĭ nĩ
 rĭ, “Ītĭ rĭ, tã 'bã'bã Rómã kâ lôgá ãnĭ kô ôjĭlã gólâ â'dó 'bá
 pătĭĭ ró Rómã kâ rĭ cãlé cú ĩtĭ tã gólâkâ kĭ ăkó yã?”

²⁶ Gō'dá drĭ-'bá ăjũ 'bũ 'bá kâ 'dĩ ârĭ úlĭ 'dĩ 'bá yĭ bê rĭ,
 gólâ drĭ gōzô ngãlé nĩlĭ drĭ-'bá ămbá ăjũ 'bũ 'bá kâ rĭ ngálâ,
 gō'dá gólâ rĭ ĩjĭlĭ kĭ, “Mĭ nĭ tã ònjĭ gólâ ămã drĭ 'é'á 'ĕlâ nō
 trá yã? Ăgô gólâ nã rĭ rĭ'á ôjĭlã pătĭĭ Rómã kâ 'ĭ. Nĩ ĩĕ fĭ
 ămã drĭ gólâ rĭ cãlé yã?”*

²⁷ Nĩngá sĭ, ămbá rĭ 'dĩ drĭ ngãzô nĩlĭ Póólô ngálâ gólâ rĭ
 ĩjĭlĭ, “Nĩ â'dâ drĕ tã má drĭ, nĩ fĭ rĭ'á ôjĭlã pătĭĭ Rómã kâ 'ĭ
 yã?” Gō'dá Póólô drĭ tã-drĭ lôgōzô kĭ nĩ rĭ, “Ăwô, mã ôjĭlã
 pătĭĭ Rómã kâ 'ĭ.”

²⁸ Gō'dá nĩngá sĭ rĭ, drĭ-'bá ămbá 'dĩ drĭ tã âtázô kĭ, “Mã
 rĭ gógó nō fĕ ădĭ ăngĭ ĩ'dĩ má drĭ â'dózô ôjĭlã Rómã kâ
 ró.” Gō'dá Póólô drĭ tã âtázô kĭ, “Ămã tāsĭ rĭ, útĭ mã trá
 ôjĭlã Rómã kâ ró.”

²⁹ Gō'dá nĩngá sĭ, ăjũ 'bũ 'bá gólĭyĭ 'ĕ 'bá Póólô rĭ cãlé rĭ
 'bá yĭ drĭ ngãzô lôwãlé gólé volé ũrĭ drĭ sĭ, gō'dá drĭ-'bá 'dĩ
 drĭ kpá â'dózô ũrĭ ró, tãlâ gólâ 'bã tã 'bã'bã trá Póólô gólâ
 ôjĭlã Rómã kâ ró rĭ òmbézô.

* 22:26 22.26 Tã 'bã'bã Rómã kâ ăyé ôjĭlã Rómã kâ kô cãlé drĕ cú ĩtĭ ókĭ
 drĕ tã ònjĭ gólâkâ rĭ kô.

Tã gólâ Póólô drí átálé tã kí 'bá Yúdã yí kâ rî 'bá yî ândrá rî

³⁰ Drīzō āzâ rî sī rî, drī-'bá ąngí 'dī lě drě zāâ tã ífí gólâ ọjílâ Yúdã yí kâ rî 'bá yî drí tã 'bāzō yí ândrá Póólō rú rî nīlī mbîmbî. Nīngá sī, gólâ drí Póólō rî lôfōzō volé gānīmā 'ásī, gō'dá drílâ tã 'bāzō drī-'bá ąngí ąngí Yúdã yí kâ rî 'bá yî drí rú ê'belé vō tã kí kâ Yúdã yí kâ rî 'á, tálâ tã Póólō kâ rí kilí. Gō'dá nīngá sī, gólâ drí Póólō rî âtrōzō 'bālé âdrélé gólīyî ândrá ndrī tã lâ kilí.

23

¹ Gō'dá nīngá sī, Póólō drí vō ndrězō mbî ọjílâ gólīyî rú ê'bé 'bá tã íyíkâ kilí 'dī 'bá yî ngálâ, gō'dá tã âtázó gólīyî drí kí nī rî, “Ámâ âdrúpī yî, tã ìsū ámakâ vó ró rî, má nī trá kí, má rî trá ìnyákú drī nô 'á ọjílâ tândí rî ró Ôvârí ândrá lôsī gólâkâ má drí 'élé trá gólâ drí rî tāsī búúú âcálé ìtú ândrō nô 'á.”

² Gō'dá nīngá sī, āgô āzâ rú bê Ānānīyā gólâ āmbá drī-'bá lā'bí 'ě kâ rî 'bá yí kâ drí tã 'bāzō ọjílâ âdré 'bá ìyî Póólō rî gārā 'á rî 'bá yî drí, gólīyî ọsâ ró gólâ tî 'á, tálâ tã ìsū gólīyíkâ 'á rî, Póólō ọlě trá íyî nyāányâ 'bālé ọjílâ āmbá ró. ³ Nīngá sī, Póólō drí tã âtázó kí, “Ní, tã pătī ró, Ôvârí â'dô kpá ání sã'á, nī rú ôjá 'bá ró nō, nī 'dī rí'á ọzō ābē ąkú âgā 'bá trá trãtrã gólâ gō'dá ndrūzō lâ ófó sī mvélé kpírí-kpírí, tálâ ūsū ró bê līfí drī 'á rî kâtí. Mí rî tólâ ámâ tã kilí tã 'bā'bā gólīyî Ôvârí drí fēlé Músã drí rî 'bá yî sī, gō'dá nī rî gógó, ní ró ánikâ tã 'bā'bā rî 'dī 'bá yî kô'dáwá, 'dī ní drí tã 'bāzō ọjílâ drí ámâ sázó tî 'á 'dī ąkpākã'dā ọlī ámakâ drí ndě ákó.”

⁴ Gō'dá ọjílâ â'dó 'bá tólâ ānyî Póólō bê rî 'bá yî drí gólâ rî ìjízó kí nī rî, “Ní 'dâ drī-'bá gólâ Ôvârí drí 'bālé trá āmbá drī-'bá lā'bí 'ě kâ rî 'bá yí kâ ró rî â'dô tāsī yã?”

⁵ Ítí, Póólô drí tã-drī lôgôzó gólīyī drí kī nī rī, “Má nījī kô kī, āgô 'dī rī'á drī-'bá ąngí 'ī drī-'bá lă'bí 'ě kâ rī 'bá yī drīlī. Rī'á tã īgī-īgī Ôvârí kâ 'á kī, 'Ní âtâ tã kô ônjí ró drī-'bá ôjílâ ánikâ rī 'bá yī drīlī rī rú.’ ”

⁶⁻⁸ Gõ'dá Póólô nī trá kī nī rī, tã kī 'bá 'dī 'bá yī, ūrûkâ 'bá yī rī'á īyī Sădúsī 'ī, gõ'dá ūrûkâ 'bá yī īyíkâ Părusī 'ī. Sădúsī yī âtâ īyíkâ kī nī rī, ôjílâ ôlīdrī kô ôdră 'ásī, gõ'dá mālăyíkâ āâ'dô kpá yû'dăwă, gõ'dá ôjílâ līndrī āâ'dô kpá yû'dăwă. Gõ'dá Părusī yī lě īyíkâ tã-drī tã 'dī 'bá yī kâ rī ndrī. Ítí rī, Póólô drí ngăzó tã âtalé gólīyī drí ngbălă-ngbălă kī, “Ămâ âdrúpī yī, mâ Părusī 'ī, gõ'dá âmâ átá kpá Părusī 'ī. Gõ'dá ngbâângbânô rī, āâ trá tã âmákâ kī'á nōngá, tălâ má nī trá kī, ôjílâ gólâ dră 'bá trá rī â'dô līdrī'á ôdră 'ásī.” Gõ'dá Póólô âtâ úlī 'dī 'bá yī bê rī, gólīyī â'dó 'bá Părusī ró rī 'bá yī drī ngăzó īyī rī'á lăwălé gólīyī Sădúsī ró rī 'bá yī bê, tălâ tã kī'á nī rī ôjílâ āâ'dô līdrī'á ôdră 'ásī rī tāsī. Ítí rī, tã kī 'bá 'dī 'bá yī drī lăfălé căzó. ⁹ Gõ'dá nīngá sī, gbălălă ăwă kâ gõ'dá trá rōô. Gõ'dá lă'bí ĩmbá 'bá ūrûkâ 'bá yī â'dó 'bá yī Părusī ró rī yī drī ngăzó īyī ūrû lăwălé ăwă sī Sădúsī yī bê. Gólīyī kī nī rī, “Mă ūsú tã ônjí āzākâ kô āgô nō rú. Ngătá mālăyíkâ âtâ úlī nī gólâ drī ngă lăjó'bá Ôvârí kâ yā rī.”

¹⁰ Nīngá sī, tã kī 'bá 'dī 'bá yī drī ngăzó ăwă bê. Gõ'dá Părusī yī drī rīzó Póólô rī lăsélé īyī lăfălé 'ásī Sădúsī yī bê. Gõ'dá tã rī 'dī tāsī rī, drī-'bá ăjú 'bū 'bá yī kâ 'dī drī â'dózó ūrī ró kī, āâ'dô Póólô rī fū'á gólâ rī lăsê-lăsê 'dī sī. Ítí rī, gólâ drī tã 'băzó ăjú 'bū 'bá yīkâ rī 'bá yī drī ôñī ró īyī filī gólīyī lăfălé 'á Póólô rī ânjólé ânīzó gólâ bê ă'dī-drī īyíkâ rī 'ălâ.

¹¹ Gõ'dá tã 'dī 'bá yī volé drī lâ 'ásī ngăcī lâ 'dī sī rī, Kúmú Yésú drī īyī â'dázó Póólô drī gõ'dá tã âtázó gólâ drī

kĩ nĩ rĩ, “Ní ìdù ànì fī! Tālā ní pě úlì ámakā trá òjílā drí YĒrōsālēmā 'á nōngá. Ítí rĩ, má â'dô kpá ànì 'bā'á nílì úlì ámakā pèlè òjílā drí jārībā àngí Rómā kà nā 'á tólā.”

Tã gólā Yúdǎ yí drí tã àyízó òmbélé ngóló 'ézó Póóló rí fūlì rí

¹² Cīnó drīzō là āzā rí sī rí, òjílā Yúdǎ yí kà ūrūkā 'bá yí drí rú è'bézó tã àyílì Póóló rú. Gólīyī 'bā tã trá làtrírí ró kí nĩ rí, yī ònyá ngá kò, gō'dá yī ūmvú ngá mvūmvū kpá kò, té òzō yī ìncā trá Póóló rí fūlì rí vósí. ¹³ Òjílā gólīyī làtrírí 'dī ìtrí 'bá rí 'bá yī rī'á kòrò nyā 'dī-rī drī sī. ¹⁴ Gō'dá nīngá sī, gólīyī drí ngāzó nílì drī-'bá lā'bí 'ē 'bá kà rí 'bá yī ngálá gólīyī à'dó 'bá sīsì-lésì rí 'bá yí bē tã à'dalé gólīyī drí kí nĩ rí, “Mā 'bā tã trá 'dó kpākā àlò làtrírí ró kí, mā ìcá kò ngá āzākā nyalé ngá mvūmvū bē té òzō mā ūfú Póóló rí 'dī trá rí vósí. ¹⁵ Nīngá sī 'dövó, ànì gō'dá tã kí 'bá āzā 'bá yí bē, nĩ jò tã àtī-àtī drī-'bá ãjú 'bū 'bá Rómā kà rí 'bá yí drīlì rí drí kí, nĩ lē tã Póóló kà 'dī ífí là ūsúlì dódó, gólā ìnjī drí Póóló rú sī ànìlì àdrélé ànì àndrá tì là ìjílì. Ítí rí, má â'dô ámakā rú lẹpì'á pávó gārā drī 'á njā Póóló rí fūlì drē àkpākā'dā gólā cá drē ànì rú kò.”

¹⁶ Gō'dá Póóló rí ádrā, ìzó là rí mvá ró rí drí tã àyílì trá Póóló rú 'dī àrízó. Nīngá sī, drílā ngāzó nílì filì ã'dí-drī ãjú 'bū 'bá Rómā kà 'dī 'bá yí kà rí 'álā, nī'á Póóló rí ūsúlì, tálā tã àyílì trá gólā rú 'dī àtálé gólā drí. ¹⁷ Gō'dá ìtí, Póóló àrì tã rí 'dī bē rí, gólā drí ngāzó drī-'bá ãjú 'bū 'bá kà āzā zīlì gō'dá tã àtázó drī-'bá rí 'dī drí kí, “Ágá nō rí'á cú tã lẹnjī-lẹnjī bē àtálé àmbá ànì drīlì rí drí. Ítí rí, ní trō gólā àjílì àmbá rí 'dī ngálā.”

¹⁸ Gō'dá nīngá sī, drī-'bá 'dī drí ágá rí 'dī drīzó àjílì àmbá rí 'dī ngálā gō'dá tã àtázó àmbá rí 'dī drí kí, “Póóló gólā 'balé gānīmā 'á rí zì má gō'dá tã àtázó má drí kí, ágá nō

â'dô rî'á cú tã lậnjĩ-lậnjĩ bê âtalé ní drí. Gõ'dá má ậđdrĩ gólâ ậjílí ní ngálâ.”

¹⁹ Gõ'dá ảmbá rĩ 'dĩ drí ágá rĩ 'dĩ drĩ lâ rũzó sếlé fĩnyáwá gầrã đrĩ ỉyĩ rĩ-wálâ gõ'dá gólâ rĩ ỉjízó ỉnịnị ró kĩ nĩ rĩ, “Ní lế ả'dô tã âtalé má drí yã?”

²⁰ Gõ'dá ágá rĩ 'dĩ drí tã lậgỗzó ảmbá rĩ 'dĩ drí kĩ, “Ỗjílả Yúđả yĩ kả ừrủkả 'bả yĩ ê'bê ỉyĩ rủ trá ảlỗ 'ế'ả ảnỉ ỉjílỉ Póolỗ rĩ ậjólé ảđrếlé ỉyĩ ảndrả rủ ê'bê ỉyĩkả ỉđrủ rĩ 'ả, tầlả yỉ nỉjỉ ró bê gólả tầ ỉjỉ-ỉjỉ ừrủkả 'bả yỉ sỉ, ả'dô ró bê tầ gólảkả kízó mbỉmbỉ. ²¹ Ỉtỉ rỉ, ní lế tầ-drỉ gólỉyĩkả 'dỉ kỗ. Ắgỗ gólỉyĩkả ảzả 'bả yỉ bê rỉ'ả ỉyĩ kờrỗ nyả'đỉ-rỉ đrỉ sỉ, gólỉyỉ lậpỉ ỉyỉ trá pávó gầrã đrỉ 'ảsỉ Póolỗ rỉ rủlỉ fủlỉ vólé. Gólỉyỉ ỉtrỉ lầtrỉtrỉ trá kỉ nĩ rỉ, yỉ ỗnyả ngả kỗ ngả mvủmvủ bê té ỗzỗ yỉ ủfủ Póolỗ trá rỉ ỉ'dỉ. Gõ'dá ngbầangbầnỗ rỉ, gólỉyỉ rỉ'ả tótó tầ ní drỉ 'bả'ả lậgỗ'ả lâ rỉ tề'ả ỉ'dỉ.”

²² Gõ'dá nỉngả sỉ, ảmbá 'dỉ drí đrỉ-mbỉlỉ sỗzó ágá 'dỉ lỉfỉ, gõ'dá tầ ảtázó đrỉlả kỉ nĩ rỉ, “Nỉ ảtầ tầ kỗ ỗjílả ảzảkả đrỉ kỉ, ní pế tầ rỉ 'dỉ trá má drỉ.” Nỉngả sỉ, ảmbá rĩ 'dỉ drí ágá rĩ 'dỉ jỗzó vólé.

²³ Tólả sỉ, gólả đrỉ đrỉ-'bả ậjủ 'bủ 'bả kả yỉ zếlé rỉ rỉ 'bả yỉ ậzízó ảnỉlỉ yỉ ngálả. Gõ'dá gólả đrỉ tầ ảtázó gólỉyỉ đrỉ kỉ nĩ rỉ, “Nỉ ậzỉ ậjủ 'bủ 'bả ảnỉkả rỉ 'bả yỉ kảmả-rỉ gõ'dá kủpả nyả'đỉ-nả-drỉ-lả-mủđrỉ ậjủ 'bủ 'bả gólỉyỉ rầ 'bả bê ỗsảnỉ đrỉ rỉ 'bả yỉ, gõ'dá kủpả ỗjílả gólỉyỉ ậjủ bê rỉ 'bả yỉ kảmả-rỉ 'dỏ rủ ê'bếlé vỗ ảlỗ 'ả ả'dólé nầầ ngắlé nỉlỉ Sếsầrếyả 'ảlả ỉtủ-pả nỉjỉ-drỉ-lả-sủ ngắcỉ nỗ rỉ kả sỉ. ²⁴ Gõ'dá mỉ 'bả ỗsảnỉ ảzả 'bả yỉ kủpả nầầ Póolỗ yỉ đrỉ nỉzó đrỉ lâ 'ả ỉyỉ, tầlả nỉ ỉcả ró bê gólả rỉ ậjílỉ kủmủ ậngỉ Fếlỉkả ngắlả cú ỉtỉ tầ ỗnỉjỉ ủsủ ảkỗ lậtỉ 'ả.”

²⁵ Gõ'dá nỉngả sỉ, gólả đrỉ wầrầgầ ỉgỉzó jốlé gólỉyỉ bê kỉ nĩ rỉ,

²⁶ Mâ Kālōdíyã Līsíyã ìgĩ wárãgã nô nĩ nĩ kúmú ãmákã Fělíkã drí. Má 'è nĩ-bê-yã ãmbá ãmbá ní drí. ²⁷ Āgô nõ má drí rĩ'á jōlã ní ngálã nõ, gólã rĩ'á āgô tībè ōjílã Yúdã yí kã rĩ 'bá yí drí rŭlĩ trá gō'dá lělé trá fŭlã rĩ 'dĩ. Gō'dá má ũsũ vó lâ trá kĩ nĩ rĩ, gólã ãã'dô fí ōjílã pãtĩ Rómã kã rĩ'đĩ. Bê trá ĩtĩ rĩ, má drí ngãzó ãjú 'bũ 'bá ámákã rĩ 'bá yí jōlé, nĩ'á gólã rĩ ãpálé ōjílã Yúdã yí kã 'dĩ 'bá yí drígã sĩ. ²⁸ Nĩngá sĩ, má lě trá tã gólã gólĩyĩ drí tã â'bázó gólã rú tã lâ sĩ nĩlĩ rĩ, má drí gólã rĩ trózó ãjílĩ rú è'bè gólĩyĩkã vó tã kĩ kã rĩ 'álã. ²⁹ ĩtĩ rĩ, má ũsũ trá rú è'bè vó rĩ 'dĩ 'á kĩ, áã'bã tã gólã rú tã ũrŭkã fĩnyáwã tã 'bã'bã gólĩyĩ nyãányã kã rĩ tãsĩ. Ā'dó kô rĩ'á tã lãnjĩ-lãnjĩ 'ĩ gólã rĩ fŭzó ngã kpálé òmbélé 'bãlé gãnímã 'á. ³⁰ Gō'dá 'dĩ vósĩ, ágã ãzã drí ngãzó tã â'dálé má drí kĩ nĩ rĩ, ōjílã Yúdã yí kã 'dĩ 'bá yí ãyĩ ãyĩ tã trá āgô nõ rú fŭlĩ vólé. ĩtĩ rĩ, má drí gólã rĩ jōzó 'wãã ní ngáá tólã, gō'dá má 'bã tã kpá trá gólĩyĩ tã ãyĩ 'bá trá gólã rú rĩ 'bá yí drí nĩzó ní ngálã, tãlã tã gólĩyĩ drí â'bãlé āgô rĩ rú 'dĩ ngílĩ ní drí ãyĩ tĩ sĩ. 'Dĩ tã má drí 'bãlé ní drí nĩlĩ rĩ 'dĩ. ĩ'dĩ 'dĩ.

³¹ Gō'dá nĩngá sĩ, ãjú 'bũ 'bá tĩlĩlĩ 'dĩ 'bá yí drí tã gólã 'bãlé trá ãyĩ drí 'élé rĩ 'ézó. Gólĩyĩ trô Póólō trá ngácĩ 'dĩ sĩ ãjílĩ bũũ jãrĩbã Ānĩtĩpãtrô kã rĩ 'álã. ³² Gō'dá kãyĩ ãzã sĩ rĩ, ãjú 'bũ 'bã ũrŭkã 'bá yí pá sĩ rĩ 'bá yí drí ngãzó gólé ãyĩ drí rĩ-vó 'á Yĕrōsãlémã 'álã. Gō'dá gólĩyĩ ōsãní drĩ rĩ 'bá yí lãvũ ãyĩkã zãã ãtĩ 'álã Póólō yí bē. ³³ Gō'dá gólĩyĩ drí nĩzó cãlé Sēsãréyã 'álã. Gō'dá gólĩyĩ drí wárãgã 'dĩ fězó kúmú ãngĩ Fělíkã drí, gō'dá Póólō rĩ fězó ãyélé gólã drígã. ³⁴ Nĩngá sĩ, kúmú ãngĩ Fělíkã drí ngãzó wárãgã rĩ 'dĩ zĩlĩ. Gō'dá drílã Póólō rĩ ĩjízó 'bãdrĩ gólã rĩ tĩzó 'álã 'á rĩ tãsĩ. Nĩngá sĩ, Póólō drí tã-drĩ lôgōzó drílã kĩ, úútĩ yĩ Sílĩsĩyã 'álã. ³⁵ Gō'dá nĩngá sĩ, Fělíkã drí tã ãtãzó gólã drí kĩ nĩ rĩ, “Tãndĩ ró! Ōzō gólĩyĩ tã â'bã 'bá ní rú 'dĩ 'bá yí ããcã trá rĩ,

má â' dô tã ánikâ kī'á trá.”

Ítí rî, gólâ drí tã 'bãzô ãjú 'bũ 'bá íyíkâ rî 'bá yî drí Póólô rî vó ndrĕlé dódó jó ąngí āzâ kúmú Ērôdĕ kâ ró rî 'á.

24

Tã Póólô drí âdrézó kúmú ąngí Fĕlíkâ ândrá rî

¹ Gõ'dá kâyî njî volé drĭ 'ásĭ rî, āmbá drĭ-'bá lâ'bí 'ě 'bá kâ rî 'bá yĭ kâ gólâ rú bê Ānānĭyā rî drĭ ngāzô nĭlĭ ĩyĭ gólĭyĭ rĭ 'bá âdrĕlé sĭsĭ-lĕsĭ ró rĭ 'bá yĭ bê Sĕsārĕyā 'álâ, 'dĭĭ āgô āzâ rú bê Tĕrātólô gólâ tã lôpé 'bá ró tã kĭ 'bá drĭ rĭ nĭ kpá kpā Ānānĭyā yĭ bê. Gõ'dá nĭngá sĭ, gólĭyĭ câ bê Sĕsārĕyā 'álâ rĭ, gólĭyĭ drĭ nĭzô kúmú ąngí Fĕlíkâ ngálâ tã âŋólĕ gólâ ândrá Póólô rú. ²Ítĭ rĭ, kúmú Fĕlíkâ drĭ Póólô rĭ âzĭzô ânĭlĭ âdrĕlé ĩyĭ ândrá. Nĭngá sĭ, Póólô drĭ ânĭzô âdrĕlé ôzô 'bálĕ trá 'dĭ kâtĭ. Gõ'dá nĭngá sĭ, Tĕrātólô drĭ ngāzô tã Yúdĕ yĭ kâ ngĭlĭ Fĕlíkâ ândrá kĭ nĭ rĭ, “Kúmú ąngí āmákâ, nĭ trá ĩ'dĭ drĭ-ācĕ bê 'bãdrĭ āmákâ nō drĭlĭ tã nĭnĭ bê rōô. Gõ'dá ní 'ě tã tãndĭ kpá trá dũũ 'bãdrĭ āmákâ 'á. Nĭ 'bā ôjĭlā āmákâ trá rĭlĭ tã â'dĭ sĭ ndrô āmbá sĭ. ³Tālâ tã rĭ 'dĭ 'bá yĭ tāsĭ rĭ, āmā rĭ'á āyĭkô āmbá bê kúmũ ánikâ tāsĭ. Gõ'dá ĩtĭ rĭ, mā lũyĭ nĭ āwô-ĭtĭ 'ě'ě sĭ ądũkũ ākó. ⁴Bê trá ĩtĭ rĭ, má lĕĕ kô ĩtũ-pá ánikâ 'bálĕ nĭlĭ tākó ĩtĭ, gõ'dá má lô'bā rú'bă ní drĭ úlĭ āmákâ kútúwă nō 'bá yĭ ârĭlĭ. ⁵Mā ũsũ trá nōngá ôjĭlā āmákâ rĭ 'bá yĭ bê kĭ, āgô Póólô nō rĭ'á āgô gólâ lâŋô āsé 'bá rĭ ĩ'dĭ. Gólâ 'bā ôjĭlā āmákâ Yúdĕ yĭ kâ ngālĕ ômbā ró mĭrĭ Rómā kâ rú vō 'ásĭ ndrĭ. Gólâ kpá ĩ'dĭ rĭ'á drĭ-'bá 'ĭ ôjĭlā āmā drĭ zĭlĭ “ ‘ôjĭlā Nāzārĕtā kâ rĭ 'bá yĭ’ ”* drĭ rĭ. ⁶⁻⁷Gólâ ũjũ kpá trá jó ąngí Ôvârĭ kâ Yĕrôsālĕmā 'álâ rĭ îzâlĕ, gõ'dá

* 24:5 24.5 Ôjĭlā Yúdĕ yĭ kâ zĭ tã lĕ 'bá rĭ 'bá yĭ ôjĭlā Nāzārĕtā kâ rĭ 'bá yĭ, tãlâ gólĭyĭ lĕ tã trá Yĕsũ Nāzārĕtā lé 'bá ró rĭ 'á.

mã rû gólâ cú ãkpãkã'dã drě gólâ 'é tá rî 'dĩ kô.* ⁸ Ōzō ání nyáányá ñjĩ tá ñjĩ nĩ gólâ tí rî, ní â'dô tá gólíyĩ ãmâ drí âtálé gólâ rú ní drí nō 'bá yĩ úsú'á ndrĩ 'dó tá pãtĩ-pãtĩ ró.”

⁹ Gõ'dá nĩngá sī, Tě̄rātólō ndě úlĩ íyíkâ rĩ'á âtálâ rĩ 'bá yĩ bê rĩ, Yúdã yĩ âzâ 'bá yĩ drí tá ãlôlâ rãlé Póólō rú 'dĩ 'bá yĩ âtázó kī, rĩ'á tá mbĩ 'ĩ.

¹⁰ Nĩngá sī, Fě̄lĩkã drí ngãzô tá â'dalé Póólō drí ngalé úrũ tá ngílĩ. Ítĩ rĩ, Póólō drí ngãzô âdrélé úrũ gõ'dá tá âtálé kī, “Kúmú ãmákâ ró rĩ, má nĩ trá kī nĩ rĩ, nĩ trá rĩ'á tá kī 'bá 'ĩ òjílã ãmákâ rĩ 'bá yĩ drĩ ndrô ãmbá sī. Bê trá ítĩ rĩ, má rĩ'á ãyikô ró tá ãmákâ rĩ ngílĩ trê ní drí s̄rú-s̄rú. ¹¹ Ōzō ní ñjĩ òjílã âzâ 'bá yĩ tí rĩ, ní â'dô úsú'á lâ cú ítĩ lâñjô ãkó kī, lâvũ trá cé kãyĩ mũdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ'ĩ'đĩ má drí nĩzô Ôvãrí rĩ ñnjĩlĩ Yě̄rôsãlémã 'á tólã rĩ. ¹² Gõ'dá òjílã gólíyĩ tá ãñjô 'bá má rú 'dĩ 'bá yĩ úsú má kô tĩ ãnyá'á tá 'bã'bã gólíyíkâ rú òjílã bê jó ãngĩ Ôvãrí kã rĩ 'á. Gólíyĩ úsú má kpá kô tá sô'á òjílã 'á, tãlã gólíyĩ òngã ró bê òmbã ró jó tá Ôvãrí kã ãrĩ kã rĩ 'bá yĩ 'ásĩ jãrĩbã 'dĩ 'á. ¹³ Gólíyĩ rĩ'á cú ítĩ tá ãzãkã ãkó â'dalé ní drí kī, tá gólíyĩ drí ãñjólé má rú rĩ rĩ'á ãyĩ tá pãtĩ-pãtĩ 'ĩ.

¹⁴ “Tã pãtĩ rĩ'ĩ'đĩ rĩ'á nō, má ñnjĩ Ôvãrí gólã ãmâ á'bíyá yĩ Yúdã yĩ ró rĩ 'bá yĩ drí kpá rĩ'á ñnjĩlã rĩ'ĩ'đĩ, lâťĩ gólã Yésũ kã rĩ vó ró. Ítĩ ró rĩ, òjílã 'dĩ 'bá yĩ âtã ãyĩ kī, ãã'dô rĩ'á ãnyã ró. Gõ'dá má lě tá trá úlĩ gólíyĩ ndrĩ ãgílĩ trá búkũ gólíyĩ tá 'bã'bã Ôvãrí kã bê yĩ 'á rĩ 'bá yĩ 'á gõ'dá kpá búkũ tá ãngũ 'bá gólãkã rĩ 'bá yĩ kã 'á. ¹⁵ Gõ'dá má kpá rĩ'á lĩfĩ 'bã'bã bê Ôvãrí drĩ kī, pãtĩ gólã â'dô òjílã ndrĩ tá tãndĩ 'bá gõ'dá kpá ònjĩ rĩ 'bá yĩ bê lĩdrĩ'á òdrã 'ásĩ. Gõ'dá òjílã Yúdã yĩ kã nō 'bá yĩ kpá rĩ'á ãyĩ lĩfĩ 'bã'bã bê gólã drĩ tá 'dĩ tãsĩ. ¹⁶ Gõ'dá tãlã tá 'dĩ tãsĩ rĩ, má rĩ'á kãrá rũ cě'á rōô,

* 24:6-7 24:6-7 Tã 'Ē'ě 21.27-29 â'dô tá řsũ Yúdã yĩ kã â'dá'á.

ã'dô ró bê rĩzó òjílã tã mbî 'bá ró Ôvârí ândrá gô'dá kpá òjílã ândrá.

¹⁷ “Má rî bê trá vō āzâ 'bá yî 'ásî ndrô dũũ sî rî, má drí ngāzó gólé tólâ Yĕrōsālémã 'álâ âdî âtrōlé òjílã āmákâ Yúdã yí kâ gólíyî ĭzã ró rî yî drí, gô'dá kpá ngá fĕfĕ ró fĕlé Ôvârí drí jó ạngí gólákâ 'á. ¹⁸ Gô'dá má drí rĩrĩ lã'bí 'díyî â' dâ kâ â'dólé ngbángbá Ôvârí rî lĩfĩ drĩ 'á rî 'ērĕ 'á jó ạngí Ôvârí kâ 'dĩ 'á rî, òjílã 'dĩ 'bá yî ũrúkâ lâ yî ũsũ ĩyî mâ trá tólâ. Gô'dá 'dĩ rĩ'á, òjílã tĩlĩlĩ ê'bé rû drĕ bê kô má rú rî, gô'dá òmbã drĕ kpá yũ'dãwã. ¹⁹ Gô'dá Yúdã yî ũrúkâ 'bá yî Ásĩyã lésĩ rî 'bá yî bê rĩ'á Yĕrōsālémã 'á tólâ. Gô'dá gólíyî nyāányâ âtâ tã nĩ má rú. Ōzō gólíyî òlĕ trá ícícíyá 'elé má rú tãlâ òófĕ ró lânō bê má drí rî, 'dōvó gólíyî āānĩ ĩyî nōlé ícícíyá 'elé má rú nĩ ândrá. ²⁰ Òjílã nô 'bá yî gólíyî ānĩ 'bá kpá trá nōngá nō, 'dōvó gólíyî āātâ nĩ drí ngátá gólíyî nĩ tã ònjĩ āzākã trá gólíyî drí ũsúlĩ trá tã ámákâ kílĩ rû ê'bé gólíyî nyāányâ kâ rî tú rî. ²¹ Gô'dá rû ê'bé rĩ 'dĩ 'á rî, tã ãlô gólíyî drí ũsúlĩ má rú rĩ'á úlĩ gólíyî má drí âtálé trá kí'á nĩ rî, 'Mĩ rî tã ámákâ kílĩ āndrō nô, tãlâ má lĕ tã trá kí, òjílã gólíyî òdrã 'bá trá rî 'bá yî āã'dô lĩdrĩ'á ĩyĩ òdrã 'ásĩ rî drí rî ĩ'dĩ. Nĩ ĩsũ tã kí, úlĩ má drí âtálé tã ámákâ â'dálé ngbálĩ-ngbálĩ tã kí 'bá 'dĩ 'bá yî ândrá rî rĩ'á ònjĩ ró yã? Úlĩ ámákâ ãdũkũ lâ ĩ'dĩ 'dĩ.”

²² Gô'dá Fĕlĩkã nĩ tã trá tãndĩ ró tã ãmbã lãtĩ Yésũ kâ rĩ tãsĩ. Ítĩ rî, gólã drí rû ê'bé 'dĩ ndĕzó cú ĩtĩ tã gólã ãnjólé Póólō ró 'dĩ kí ãkó. Gólã kí nĩ rî, “Lĩsĩyã drĩ-'bá ạngí ậjú 'bũ 'bá kâ 'dĩ òtĩrĩ ácã rî, má ã'dô tã 'dĩ kí'á trá.”

²³ Nĩngã sĩ, gólã drí tã 'bãzó drĩ-'bá ậjú 'bũ 'bá kâ āzã drí kí nĩ rî, “Nĩ ndrĕ Póólō rî vó gãnĩmã 'á, gô'dá gólã òrĩ drĩ-báláyĩ ró. Gô'dá nĩ âyĕ òjílã kpá ngá ã'dó 'bá bê rî 'bá yî ãjĩlĩ gólã drí.”

²⁴ Gõ'dá kâyî fínyáwá volé drĭ 'ásĭ, Fĕlíkã yĭ òkó lâ Dõrõslã òjĭlã Yúdã kã ró rĭ bê drĭ tã jõzó iyĭ, Póólõ àãní ró gãnimã lésĭ tã àtálé iyĭ bê. Nĭngá sĭ, Póólõ âcã bê rĭ, Fĕlíkã yĭ drĭ úlĭ Póólõ kã tã lĕlĕ Yésũ Krĭstõ 'á 'dĭ tãsĭ rĭ ârízó. ²⁵ Tólã sĭ, Póólõ drĭ kpá tã àtázó rĭrĭ tãndĭ gólã sũ 'bã Ôvãrí rú rĭ tãsĭ gõ'dá 'díyĭ nyãányã âtũ-âtũ gõ'dá kâyĭ Yésũ kã 'ezó âgõlĕ tã òjĭlã ndrĭ kã kĭlí rĭ tãsĭ. Fĕlíkã ârílí bê tã kĭ'á nĭ, Ôvãrí â'dô rĭrĭ òjĭlã kã kĭ'á rĭ, gólã drĭ â'dózó ũrĭ ró rõô. Ítĭ rĭ, gólã drĭ tã àtázó Póólõ drĭ kĭ, “Nĭ gõ drĕ tãkõ volé. Má â'dô ânĭ âzĭ'á trá ânĭlí má ngálã ó'dí òzõ má ũsũ ĩtũ-pá tãndĭ trá rĭ.”

²⁶ Úlí Póólõ kã 'dĭ 'bã Fĕlíkã trá â'dólé ũrĭ ró, kpálé rĭ, Fĕlíkã lĕ kpá rõô Póólõ drĭ iyĭ ĩfĭ gĭlí âđĭ sĭ. Tã rĭ 'dĭ tãsĭ, gólã rĭ trá kárã Póólõ rĭ âzĭlí ânĭlí yĭ ngálã. Gõ'dá gólĭyĭ drĭ rĭzó úlĭ àtálé Póólõ bê.

²⁷ Gõ'dá ndrõ rĭ volé drĭ 'ásĭ, òjĭlã àzã rú lâ Põrõsĭyã Fésĭtõ rĭ 'bãzó kúmú ângĭ ró òjĭlã Yúdã yĭ kã drĭlí Fĕlíkã rĭ võ 'á. Gõ'dá Fĕlíkã kpálé trá 'ě'á nĭlí volé rĭ, gólã ĩnjĭ Póólõ kô'dáwã gãnimã 'ásĭ, tãlã gólã lĕ iyĭ tã ũsũ ró bê òjĭlã Yúdã yĭ kã rú.

25

Tã Póólõ drĭ âdrézó kúmú ângĭ Fésĭtõ ândrá rĭ

¹ Kâyĭ nã Fésĭtõ drĭ âcázó trá 'bãdrĭ 'dĭ 'á rĭ vósĭ, drĭlã ngãzó Sĕsãréyã 'ásĭ nĭlí Yĕrõsãlĕmã 'álã. ² Gõ'dá Yĕrõsãlĕmã 'álã rĭ, drĭ-'bã ângĭ lã'bĭ 'ě 'bã kã rĭ 'bã yĭ gõ'dá kpá drĭ-'bã Yúdã yĭ kã àzã 'bã yĭ bê drĭ ngãzó nĭlí iyĭ kúmú Fésĭtõ ngálã, nĭ'á tã àtálé gólã drĭ tã gólĭyĭ drĭ â'bãlé trá Póólõ rú 'dĭ 'bã yĭ tãsĭ. ³ Gólĭyĭ ĩjĭ kúmú Fésĭtõ trá tã iyĭkã rĭ lĕlĕ cé ĩ'dĭ, gólã àãjõ ró Póólõ ânĭlí Yĕrõsãlĕmã 'álã. Gólĭyĭ âtã tã 'dĭ ĩtĭ, tãlã gólĭyĭ âyĭ tã trá Póólõ rĭ fũzó látĭ drĭ nĭrĭ Yĕrõsãlĕmã 'álã rĭ 'á.

⁴ Gõ'dá kúmú Fésitō drí tã átázó gólíyî drí kī nī rî, “Lómígówá ámákâ rî 'bá yî rî'á Póólō rî lôkí'á gǎnimǎ 'á Sēsāréyā 'álâ. Gõ'dá ámâ nyáányâ lě trá gólé volé tólâ ngbāangbânō. ⁵ Ōzō gólâ ô'ê tã ōnjí trá rî, 'dôvó drî-'bá āníkâ rî 'bá yî āānī ícícíyá 'élé gólâ rú tólâ.”

⁶ Ítí rî, kúmú Fésitō drí rīzō tólâ calé ōzō kâyî njî-drî-lâ-nâ, ngátá kpá mùdrî kâtí. Vó lâ sî, drílâ ngázó gólé Sēsāréyā 'álâ. Gõ'dá drīzō āzâ rî sî, gólâ drí rīzō vō tã kī kâ rî 'á, gõ'dá drílâ vōrā jōzō Póólō vó ānīlî yí ngálâ. ⁷ Gõ'dá nīngá sî, Póólō âcâ bê vō tã kī kâ 'dî 'á rî, drî-'bá Yúdǎ yí kâ gólíyî ānī 'bá Yērōsālēmā lésî rî 'bá yî drí ngázó iyî âdrélé gbāâ gólâ rú sî, gõ'dá rî'á iyî tã ōnjî-ōnjî átalé tã gólâ drí 'élé rî rú. Gõ'dá gólíyî ícá kô úlî iyíkâ Póólō rú rî 'bá yî 'bálé â'dólé pǎtîjî mbîmbî ró. ⁸ Ítí rî, Póólō drí ngázó tã íyíkâ rî 'bá yî ngílî kī nī rî, “Má ñnjî tã 'bā'bā gólíyî Yúdǎ yí kâ rî 'bá yî trá cú ítí tã ōnjí āzākā ākó. Má ñzāá jó Ôvârî kâ kô'dáwá, gõ'dá má átá tã ōnjí kpá kô'dáwá kúmú ǎngî Rómā kâ rú.”

⁹ Gõ'dá kúmú Fésitō lě ōjílâ Yúdǎ yí kâ 'bálé â'dólé āyíkō ró yí drígǎ sî. Í'dî gólâ drí tã lôgōzō Póólō drí kī, “Ní lě tã-drî trá ngázó nílî Yērōsālēmā 'álâ, tálâ má drí tã ánî tāsî rî kīzō bê tólâ yā?”

¹⁰ Gõ'dá nīngá sî, Póólō drí tã-drî lôgōzō kī nī rî, “Vō nô nōngá rî'á vō tã kī kâ kúmú ǎngî Rómā kâ rî kâ ñ'dî, gõ'dá mâ rî'á ōjílâ Rómā kâ 'î. Nōô rî'á vō mbî tîbê tã ámákâ kīzō rî ñ'dî. Má 'é tã āzākā ōnjî lâ ró ōjílâ Yúdǎ yí kâ rú kô, ōzō ní drí nīrî lâ trá rî tí. ¹¹ Tí ōzō má ô'ê tã āzâ 'bá yî trá ōnjî ró ámâ fūzō tã lâ 'á rî, má ñjî nî kô ámâ pālê ōdrâ rî 'dî 'ásî. Gõ'dá tã gólíyî ōjílâ nô 'bá yî drí tã átrōzō â'bálé má rú tã lâ sî nô, ōzō ní ōndrê tã gólíyíkâ 'dî ōnjō ró rî, 'dî'â 'dó kô rî'á tã mbî ró ámâ trōzō fělé volé gólíyî drígǎ. Má lô'bā rú'bá ní drí, kúmú ǎngî Rómā kâ ōkî tã ámákâ nî.”

¹² Gõ'dá nĩngá sĩ, kúmú Fésĩtõ drí ngãzõ nĩlĩ tã 'dĩ ífĩ lâ ôjálé ôjĩlã íyíkã gólĩyĩ tã lôgõ 'bá ró yí drí rĩ 'bá yí bê. Ītĩ rĩ, drĩlã tã lôgõzõ Póõlõ drí kĩ, “Ā'dó kô õnjĩ ró. Nĩ lô'bã rú'bã trá ãmbã, kúmú ąngĩ ãmákã Rómã 'álã rĩ ããrĩ ró tã ánikã 'dĩ rĩ, ĩtĩ rĩ, nĩ ã'dò nĩ'á gólã ngáá tólã.”

Tã gólã kúmú Fésĩtõ yĩ drí tã Póõlõ kã átázó kúmú ąngĩ

Āgãrĩpã bê rĩ

¹³ Kâyĩ fĩnyáwá vósĩ, kúmú ąngĩ Āgãrĩpã* drí nĩzõ Sēsãrėyã 'álã ĩzõ lâ Běrėnĩsĩ bê, nĩ'á kúmú Fésĩtõ rĩ lãgúlĩ kúmú ó'dĩ ró. ¹⁴ Gõ'dá gólĩyĩ rĩlĩ bê tólã gbĩyá ãcê rĩ, Fésĩtõ drí tã Póõlõ kã ngĩzõ Āgãrĩpã drí kĩ nĩ rĩ, “Ōjĩlã ãzã drě zãã bê rĩ'á nõngã, gólã Fělĩkã drí 'bãlé gãnimã 'á ąkũ ró nã sĩ rĩ. ¹⁵ Mã nĩlĩ bê Yěrõsãlémã 'álã rĩ, drĩ-'bã gólĩyĩ lã'bí 'ě 'bã kã rĩ 'bã yĩ gõ'dá sĩsĩ lé 'bã Yúdã yĩ kã rĩ 'bã yĩ 'bã ĩyĩ tã trá má ãndrá gólã rú. Gõ'dá ĩtĩ rĩ, gólĩyĩ ĩjĩ mã trá tã gólãkã kĩlĩ, tãlã ã'dò ró bê gólã rĩ fũzõ vólé. ¹⁶ Gõ'dá má lôgõ tã gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, rĩ'á lã'bí ãmã ôjĩlã Rómã kã rĩ 'bã yĩ kã ĩ'dĩ, sĩsĩ ôjĩlã zĩlĩ ãdrélé kúmú ãndrá gólĩyĩ tã 'bã 'bã gólã rú rĩ 'bã yĩ bê, tãlã gólã õngĩ ró bê tã íyíkã cú íyĩ tĩ sĩ. Gõ'dá ĩtĩ rĩ, má fěě ôjĩlã kô gólĩyĩ tã 'bã 'bã trá gólã rú rĩ 'bã yĩ drĩgã drě cú ĩtĩ má nděe tã rĩ 'dĩ kô.

¹⁷ “Ā'dólé bê trá ĩtĩ rĩ, mã ãcã bê nõngã gólĩyĩ tã 'bã 'bã ãgõ 'dĩ rú 'dĩ 'bã yĩ bê rĩ, mã njãã kô. Drĩzõ ãzã rĩ sĩ rĩ, má drí kôrõ ngãzõ nĩlĩ rĩlĩ võ tã kĩ kã rĩ 'álã, gõzõ tã 'bãlé ãgõ 'dĩ ãtrõzõ ąjĩlĩ ãdrélé má ãndrá. ¹⁸ Má ĩsũ ãmákã kĩ, ôjĩlã gólĩyĩ tã 'bã 'bã gólã rú 'dĩ 'bã yĩ ãã'dò ĩyĩ tã 'bã'á kĩ, gólã õrĩ trá tã õnjĩ 'ělé. Gõ'dá 'dĩ gólĩyĩ 'é kô. ¹⁹ 'Dĩl võ lâ 'á rĩ, gólĩyĩ ãnyã tĩ cé gólã rú, tãlã tã ũrũkã gólĩyĩkã Ōvãrĩ ĩyíkã rĩ ĩnjĩ kã rĩ tãsĩ gõ'dá kpá Yėsũ ãgõ ãzãkõlã 'dĩ ró rĩ tãsĩ.

* 25:13 25.13 Āgãrĩpã Nõõ rĩ'á kúmú Ērõdě rĩ ózõwã rĩ mvã ĩ'dĩ.

Yésũ rî 'dĩ drã trá ãkũ ró, gõ'dá ãgô Póólõ 'dĩ â'bã tâ kĩ nĩ rî, gólâ òlĩdrĩ trá gõ'dá ãã'dô bê rĩ'á lédrě-lédrě ró. ²⁰ Gõ'dá mã nĩĩ tâ mbĩ ùsúlĩ tâ Póólõ kã 'dĩ tãsí rĩ kô. Ítĩ rĩ, mã drĩ Póólõ rĩ ìjízó ngãtá gólâ â'dô ìcá'á tâ lĕlé nĩzó Yĕrõsãlémã 'álâ mã drĩ tâ gólâkã kĩzó bê yã rĩ. ²¹ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, gólâ drĩ ngãzó rú'bã lô'bãlé kĩ, mã ñcã trá íyĩ vó ndrĕlé búũ mã ñcã ró bê íyĩ jölĕ Rómã 'álâ kúmú ąngĩ ămákã drĩ tólã tâ íyĩkã kĩlí. Nĩngá sĩ, mã drĩ tâ 'bãzó lómígówá yĩ drĩ gólâ rĩ lókĩlí nōngá búũ ۆzō ñcã trá mã drĩ gólâ rĩ jözó kúmú ămákã ąngĩ ró 'dĩ ngálã rĩ.”

²² Gõ'dá nĩngá sĩ, Āgãrĩpã drĩ tâ átázó kĩ, “Ămã nyãányã lĕ kpá tâ ãgô 'dĩ kã ărĩlí.”

Gõ'dá Fésĩtõ drĩ tâ-drĩ lōgōzō drĩlã kĩ, “Nĩ â'dô úlí gólâkã ărĩ'á trá ìdrũ.”

Tã gólâ Póólõ rĩ âtrözó ąjĩlí kúmú ąngĩ Āgãrĩpã ăndrá

tãlã tâ gólâkã ărízó bê rĩ

²³ Gõ'dá kãÿĩ ăzã sĩ rĩ, kúmú ąngĩ Āgãrĩpã yĩ Bĕrĕnĩsĩ bê drĩ ănĩzó íyĩ ăcálĕ filĩ ۆjĩlã ămbã-ămbã ró jó ąngĩ rũ ĕ'bĕ kã rĩ 'á. ۆjĩlã dũũ gólĩyĩ ădrĕ 'bã ndrĩĩ pávó gãrã 'ásĩ rĩ 'bã yĩ drĩ gólĩyĩ lĕgúzó tãndĩ ró kôrô. Gõ'dá gólĩyĩ drĩ fizó jó rũ ĕ'bĕ kã 'dĩ 'á drĩ-'bã ąjú 'bũ 'bã drĩlĩ rĩ 'bã yĩ bê, gõ'dá kpá ۆjĩlã jãrĩbã 'dí kã lănjĩ 'bã lănjĩ rĩ 'bã yĩ bê. Nĩngá sĩ, Fésĩtõ drĩ tâ 'bãzó Póólõ rĩ âtrözó ąjĩlí ădrĕlé íyĩ ăndrá.

²⁴ Nĩngá sĩ, kúmú Fésĩtõ drĩ tâ átázó kĩ nĩ rĩ, “Kúmú ąngĩ Āgãrĩpã gõ'dá kpá ănĩ gólĩyĩ rũ ĕ'bĕ 'bã trá ămã bê nōngá nō 'bã yĩ, nĩ ndrĕ drĕ vō ãgô nō ngálã. Gólâ 'dĩ rĩ'á ãgô ۆjĩlã ndrĩ Yúdã yĩ kã Yĕrõsãlémã 'álâ gõ'dá kpá nōngá nō 'bã yĩ drĩ rĩ'á ícĩcĩyã 'ĕlé rũ lâ rĩ 'ĩdĩ. Gõ'dá gólĩyĩ rĩ trá ôtrĕlé tâ ătã-ătã bê mã drĩ kĩ nĩ rĩ, mã ũfũ gólâ vólĕ. ²⁵ Gõ'dá tâ gólâkã tãsí rĩ, ămã nyãányã ùsú tâ ăzãkã gólâ drĩ 'ĕlé trá ۆnjĩ ró, gólâ rĩ 'bã 'bã ă'dólĕ fũlí fũfũ tâ lâ sĩ rĩ

kô. Gõ'dá nĩngá sĩ, Póólô lô'bã rú'bạ trá tã ìjĩlĩ kĩ, kúmú ạngí ămákâ Rómã 'álâ rĩ ăă'dô tã íyĩkâ rĩ kĩ'á nĩ. Ítĩ rĩ, má ìsũ tã trá gólâ rĩ jözó Rómã 'á tólâ. ²⁶ Gõ'dá má nĩj úlĩ gólĩyĩ má drĩ 'ě'á ìgĩlâ wárăgă 'á jölé kúmú ạngí nă drĩ gólâ rĩ tāsĩ rĩ drě kô. Gõ'dá bê ìtĩ rĩ, má âtrô gólâ trá ândrô nōngă ănĩ ôjĩlă ândră gõ'dă ngĩngĩ lâ nĩ kúmú Ăgărĩpă ândră, tălă mă ndrê ró tã gólăkă bê kpăkă ălô. Nĩngă sĩ rĩ, má â'dô ìcá'á cú tã ũrũkă 'bá yĩ ũsúlĩ gólâ rĩ tāsĩ ìgĩlĩ wárăgă 'á kúmú ạngí nă drĩ, ²⁷ tălă má nĩ trá kĩ, â'dó kô rĩ'á dó ôjĩlă gănĩmă 'á rĩ jözó kúmú ạngí drĩ Rómã 'álâ cú ìtĩ tã ônjĩ gólăkă rĩ 'bá yĩ ngĩ ăkó.”

26

Tã Póólô drĩ úlĩ íyĩ nyăányă kă âtázó kúmú ạngí Ăgărĩpă ândră rĩ

¹ Gõ'dá nĩngă sĩ, kúmú ạngí Ăgărĩpă drĩ Póólô rĩ âyézó úlĩ yĩ ngă lésĩ rĩ 'bá yĩ âtălé. Nĩngă sĩ, Póólô drĩ ngăzó íyĩ drĩ ìngălé ũrũ, gõ'dă ngăzó tã íyĩkâ rĩ 'bá yĩ ngĩlĩ kĩ nĩ rĩ, ² “Kúmú Ăgărĩpă, mă rĩ'á ăyĩkô ró ămbă ândrô nô, tălă trá rĩ'á ní ândră ì'dĩ má drĩ ìcázó tã gólă Yúdă yĩ kă lô'bălé trá má rú nõ ngĩlĩ. ³ Mă rĩ'á ăyĩkô ró ngĩngĩ lâ tã ămákâ nõ ngĩlĩ ní drĩ kúmú, tălă nĩ rĩ'á ôjĩlă gólă lă'bĩ Yúdă yĩ kă nĩ 'bá ndrĩ gõ'dă kpă tã gólĩyĩ ămă drĩ tă-drĩ lězô tã lâ sĩ kô ămă lăfălé 'ásĩ rĩ 'bá yĩ bê. Bê trá ìtĩ rĩ, má lô'bã rú'bạ ní drĩ úlĩ ămákă nõ 'bá yĩ ârĩlĩ mănĩsĩ dódó.

⁴ “Ôjĩlă Yúdă yĩ kă ndrĩ nĩ íyĩ rĩrĩ tândĩ ămákâ rĩ 'bá yĩ trá ndrĩ ôjĩlă ămă nyăányă kă Yúdă yĩ ró rĩ 'bá yĩ lăfălé kó 'dĩmvă 'ásĩ, sĩsĩ lâ rĩ'á 'bădrĩ ămă nyăányă kă rĩ 'á, gõ'dă kpă Yěrôsălémă 'álă. ⁵ Ōzô gólĩyĩ ôlě trá tã mbĩmbĩ rĩ âtălé ì'dĩ ămă tāsĩ rĩ, gólĩyĩ â'dô âtá'á lâ kĩ nĩ rĩ, yĩ nĩ trá kĩ, má rĩ trá rĩlĩ Părúsĩ tândĩ ró. Â'dô Părúsĩ yĩ kă rĩ vó ró rĩ, má rĩ trá ũjũlĩ kără rôô rĩ'á tã 'bă'bă gólĩyĩ Ôvărĩ kă rĩ 'bá yĩ

'bälé 'elé ndrĩ kôro ôjílã äzã 'bá yĩ drĩĩ sĩ. ⁶ Bê trá ítĩ rĩ, má drĩ lĩfĩ 'bázó tã kĩ'á nĩ rĩ, Ôvãrí äã'dô ôjílã 'é'á lĩdrĩlí ödrã 'ásĩ özô gólã drĩ átálé trá äkũ ró äkũ ró nã 'bá yĩ sĩ, ämã ä'bíyã yĩ drĩ rĩ kãtĩ rĩ drĩĩ. Gõ'dá ngbãangbãno rĩ, äãtrö mã ädrélé ní ändrá ändrö nô rĩ tã lĩdrĩ-lĩdrĩ rĩ gógó 'dĩ kã tãsi. ⁷ Gõ'dá ôjílã Yúdã yĩ kã 'bãsurú müdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ rĩ 'bá yĩ ndrĩ újũ iyĩ Ôvãrí rĩ ñnjĩlí kãyĩ vósĩ cé, ä'dô ró bê iyĩ drĩ ícázó Ôvãrí rĩ ndrëlé ôjílã lĩdrĩrĩ 'á ñzãtú. Gólĩyĩ 'bã lĩfĩ drĩ lã kĩ, pãtĩĩ Ôvãrí ä'dô ôjílã 'é'á lĩdrĩlí ödrã 'ásĩ. Gõ'dá ngbãangbãno, Yúdã yĩ 'dĩ 'bá yĩ nyãányã lã rĩ'á iyĩ älölä gólĩyĩ tã ätã 'bá má rú tãlã tã lëlé ämákã tã 'dĩ 'á rĩ tãsi rĩ yĩ ñ'dĩ. ⁸ Äñĩ ôjílã ndrĩ, nĩ rĩ tã ñsũlí kĩ, Ôvãrí äã'dô rĩ'á cú ítĩ mbãrãkã äkô ôjílã lĩdrízó ödrã 'ásĩ rĩ ä'dô tãsi yã?

⁹ “Mã rĩ gógó nyãányã lã kpã ñsũ tã trá sísĩ nã sĩ kĩ, rĩ'á tã mbĩ 'ĩ má drĩ rĩzó ôjílã gólĩyĩ tã lë 'bá trá Yésũ Nãzãrétã kã rĩ 'á rĩ 'bá yĩ ñkpókpólölé. ¹⁰ Nĩngã sĩ, má ñkpókpóló ôjílã 'dĩ 'bá yĩ trá Yërosãlémã 'älã. Drĩ-'bã lã'bí 'é 'bã kã rĩ 'bã yĩ drĩ drĩ-äcê fëzó má drĩ tã lë 'bã düũ Yésũ 'á rĩ 'bã yĩ úrúzó ömbélé 'bälé gãñímã 'á. Özô gõ'dá öökĩ tã gólĩyĩkã trá kĩ, gólĩyĩ ödrã rĩ, má drĩ kpã tã-drĩ lëzó tã rĩ 'dĩ 'á. ¹¹ Má rĩ trá kãyĩ vósĩ kãrá rĩ'á lãñö fëlé gólĩyĩ drĩ jó gólĩyĩ drĩ rĩzó tã Ôvãrí kã ärílí rĩ 'ásĩ ndrĩ, ä'dô ró bê gólĩyĩ 'bälé tã lëlé iyĩkã Yésũ 'á rĩ gälé dó. Mã trá ömbã ró röö gólĩyĩ bê. Ítĩ rĩ, ömbã ämákã 'bã mã trá nĩlí jãr'ĩbã ätrã äzã 'bá yĩ 'ásĩ nĩ'á gólĩyĩ úrú bê.

¹² “Gõ'dã tãlã tã 'dĩ tãsi rĩ, drĩ-'bã lã'bí 'é 'bã kã rĩ 'bã yĩ drĩ drĩ-äcê fëzó má drĩ wãrãgã bê nĩzó tã älölä 'dĩ 'bã yĩ 'elé gólĩyĩ tã lë 'bã ró rĩ 'bã yĩ drĩ kpã Dãmãsékë 'älã. ¹³ Öö kúmú Ägãrípã, mã bê drë rĩ'á nĩ'á látĩ drĩĩ sĩ Dãmãsékë 'älã rĩ, ñtú gbĩlí-gbĩlí sĩ, má drĩ vö ñ'ĩ-ñ'ĩ ndrëzó lãgũ-lãgũ ró kãngbê-kãngbê kôro ñtú drĩĩ sĩ. Íwã vö 'büũ lésĩ gõ'dã vö ñ'ĩlí ämã gãrã 'ásĩ gbãã ôjílã mã bê rĩ 'bã yĩ bê. ¹⁴ Gõ'dã

tālâ ngá ì'í 'dî tāsī rî, âmâ drí ngāzó ndrī lô'delé ñnyákú drī. Nīngá sī rî, má drí gbórókō árizó úlí âtá'á má drí tị âmákâ Yúdǎ yí kâ sī kī nī rî, 'Sóólō, Sóólō, ní rî lâṅṅ fělé má drí â'dô tāsī yā? Ōzō ní ũ'bû ǎjú má bê rî, ní rî 'dî lâṅṅ sô'á ǎkpā ânî ífífí rú!

¹⁵ “Nīngá sī, má drí tã lôgōzó drílâ kī nī rî, 'Kúmú, ní â'dí ì'dî yā?”

“Gõ'dá ìtí rî, gbórókō rî 'dī drí tã kōzó má tị kī, 'Mâ Yésū gólâ ní drí rīzó lâṅṅ fělé drílâ rî ì'dí. ¹⁶ Gõ'dá ní ngá ûrû. Má â'dâ mâ trá ní drí ǎndrō ânî 'bǎlé â'dólé lǎjój'bá âmákâ ró. 'Dôvó ní 'dê nīlī tã gólâ ní drí ndrĕlé trá âmâ tāsī ǎndrō nô nõ pĕlé ǒjílâ drí gõ'dá kpá tã gólâ má drí 'ě'á â'dálâ ní drí ñzátú rî. ¹⁷ Má â'dô ânî pǎ'á ǒjílâ ânî nyǎanyâ Yúdǎ yí kâ drígǎ sī gõ'dá kpá ǒjílâ lídí ǎzâ 'bá yí bê. Má jô ní gólīyî ngálâ ¹⁸ gólīyî 'bǎlé tã nīlī âmâ tāsī. Gõ'dá ní â'dô gólīyî 'bǎ'á rû jǎlé ǎfólé ñnríkúwǎ Sātánâ kâ rî 'ásī ânīlī vō ì'í-ì'í Ôvârí kâ rî 'á, tãlâ gólīyî 'bǎlé tã lĕlé má 'á. Ítí rî, Ôvârí â'dô gólīyî âyé'á tã ònjí gólīyíkâ rî 'bá yí 'ásī. Gõ'dá gólâ â'dô gólīyî 'bǎ'á â'dólé ǒjílâ gólīyî gólâ drí zílí trá yí drí rî 'bá yí lǎfálé.’

¹⁹ “Kúmú ǎgārípâ, gbórókō gólâ â'ú 'bá 'bûû lésī rî, má ârî fí úlí 'dī 'bá yí trá 'ĕlé dódó. ²⁰ Má nī trá úlí Ôvârí kâ pĕlé sīsí Dāmāsékĕ 'álâ, gõ'dá Yĕrōsálēmâ 'álâ, gõ'dá kpá 'bǎdrī ndrī Yúdǎ yí kâ rî 'bá yí 'ásī. Gõ'dá má nī kpá trá tã rî 'dī pĕlé ǒjílâ 'bǎsúrú ǎzâ 'bá yí kâ drí. Má pĕ tã trá gólīyî drí drī ǎdīzó vólé tã ònjí ñyíkâ rî 'bá yí 'ásī, gõ'dá úlí Ôvârí kâ rî 'bá yí ǎrizó 'ĕlé ì'dí. Má âtâ tã, gólīyî òrî tã tǎndí 'ĕlé ì'dí. 'Dīn â'dô â'dálâ kī, pǎtị gólīyî âdī drī trá tã ònjí gólīyíkâ rî'á 'ĕlâ ǎkû ró nǎ 'bá yí 'ásī.

²¹ “Ítí, rí'á tãlâ tã gólīyî má drí pĕlé trá 'bǎsúrú ǎzâ 'bá yí drí 'dī tāsī, ǒjílâ Yúdǎ yí kâ drí ngāzó âmâ rúlí ǎ'dí-drí jó ǎngí Ôvârí kâ rî kâ 'ásī, tí 'ĕzó âmâ fúlí fufū vólé. ²² Gõ'dá

Ôvârí drí rîzô ámâ pǎlé gólîyî drîgá sî búúú âcálé ïtú gólá
 ândrô nô rî sî nô. Gõ'dá mâ rî trá drĕ zââ lédrĕ-lédrĕ ró
 úlí Ôvârí kâ âlôlá nô pĕ'á ôjílâ gólîyî â'dó 'bá âmbâ-âmbâ
 ró gõ'dá fínyáwá rî 'bá yî drí ndrĭ. Ítí rî, úlí ámákâ rî 'bá
 yî sîí gára úlí gólîyî Músĕ yí kâ, gõ'dá tâ ângũ 'bá Ôvârí
 kâ âzâ 'bá yí bê drí âtálé ÿyî ǎkû ró nâ sî 'díyî pā 'bá rî
 tāsī kī, ââ'dô â'dó'á rî bê kô. ²³ Gólîyî ângũ tâ trá kī, 'Díyî
 pā 'bá gólá Ôvârí drí 'ĕ'á âjólâ ângó nô 'á rî, ââ'dô fū'á lâ.
 Nīngá sî rî, gólá â'dô â'dó'á ôjílâ gólá 'ĕ 'bá lîdrílí sísí ôdrâ
 'ásí gõ'dá rílí zââ gbádú ǎdúkû âkó, tâlâ lǎtĭ pǎtĭ rî â'dálé
 ôjílâ Yúdĕ yí kâ drí gõ'dá kpá ôjílâ 'bâsúru âzâ kâ rî 'bá yí
 bê drí ngá pázó rî 'í'dí.' ”

*Tã ïsũ kúmú Āgārípā yí kâ Fésitō bê úlí Póólō kâ rî 'bá yî tāsī
 rî*

²⁴ Póólō drĕ zââ rî'á tâ 'dī 'bá yî âtál'á rî, Fésitō drí ngázó
 trĕlé ûrû kī nī rî, “Póólō, ní rî 'dī úlí drĭ ònjĭ kâ âtál'á, búkû
 dūú âmbá ní drí zĭlĭ trá 'dī 'bá yî 'bâ ní trá âcálé drĭ ònjĭ bê
 tâ mbĭ âtá âkó.”

²⁵ Nīngá sî rî, Póólō drí tâ-drĭ lôgōzô gólâ drí kī nī rî,
 “Kúmú ámákâ Fésitō, má â'dó kô drĭ ònjĭ bê, gõ'dá úlí
 ámákâ 'dī 'bá yî â'dó kô drĭ ònjĭ kâ 'î. Úlí 'dī 'bá yî rĭ'á
 úlí pǎtĭ 'î. ²⁶ Má nĭ trá kī, kúmú ângĭ Āgārípā nĭ tâ kpá trá
 tâ rî 'dī 'bá yî tāsī. Tālâ tâ 'dī tāsī rî, mâ trá rĭ'á úlí âtál'á
 gólâ drí trĕ ró nô. Má nĭ trá kī, gólâ ârĭ tâ trá ndrĭ tâ rî 'dī
 'bá yî tāsī, tâlâ tâ rî 'dī 'bá yî 'é rû lǎpĭ-lǎpĭ ró kô. ²⁷ Kúmú
 Āgārípā, ní lĕ tâ trá tâ gólîyî tâ ângũ 'bá drí âtálé trá ǎkû
 ró ǎkû ró nâ sî 'díyî pā 'bá rî tāsī rî 'á yā? Má nĭ trá kī, pǎtĭ
 ní lĕ tâ trá úlí gólîyíkâ 'dī 'bá yî 'á.”

²⁸ Gõ'dá nīngá sî rî, Āgārípā drí tâ-drĭ lôgōzô Póólō drí
 kī, “Póólō, mí rî nô 'ĕ'á tâ ïcílí má 'á, tâlâ má â'dô ró bê
 ôjílâ Yésũ kâ ró ngbângbânô yā?”

²⁹ Gõ'dá ĩtí rî, Póõlõ drí tã-drĭ lôgõzó drílâ kĭ, “Má 'ê rãtãã nõ Ôvãrí drí kĭ, ngãtã ngbããngbãõ ngã kÿyĭ dũũ volé drĭ 'ásĭ yã rĭ, 'dõvó Ôvãrí ô'ê ãnĭ gõ'dá gólĭyĭ ãzã 'bã yĭ ãmã úlĭ ãrĭ 'bã trá ãndrõ nõ rĭ yĭ bê â'dólé õjĭlã Yésũ kã ró nyé õzõ má tí, gõ'dá tótó nyãrĭ gólĭyĭ ãmã ãcízõ nõ 'bã yĭ ãkó.”

³⁰ Nĩngã sĭ rĭ, kúmú Āgãrĭpã, kúmú Fésitõ, Bĕrĕnĭsĭ gõ'dá õjĭlã ãzã 'bã yĭ gólĭyĭ â'dó 'bã kpãkã ãlõ gólĭyĭ bê rĭ 'bã yĭ bê drĭ ngãzó ùrũ gõ'dá nĭlĭ ĩyĭ volé. ³¹ Nĩngã sĭ, drĭlĭyĭ nĭzõ nĭ'á tã ãtã bê ĩyĭ lãfãlé 'ásĭ kĭ, “Āgõ 'dĭ 'é tã õnjĭ ãzãkã gólã rĭ 'bã 'bã fũlĭ ngãtã ômbélé gãñĭmã 'á tã lâ sĭ rĭ kô'dãwã.” ³² Gõ'dá ĩtí rĭ, Āgãrĭpã drĭ tã ãtãzó Fésitõ drĭ kĭ. “Tĭ õzõ ãgõ nõ õrõ rú'bã lô'bãã kô kĭ, kúmú ạngĭ Rómã kã ãã'dô tã ĩyĭkã kĭ'á nĭ rĭ, tí ãcã trá gólã rĭ ĩnjĭlĭ volé gãñĭmã 'ásĭ.”

27

Tã ãcĭ Póõlõ kã gólã rĭ jõzó Rómã 'álã kólõngbõ sĭ rĭ tãã

¹ Gõ'dá nĩngã sĭ, Fésitõ lĕ trá Póõlõ rĭ jólé Rómã 'álã, tãlã tã 'bãlé trá gólã rú rĭ ngĭlĭ kúmú ạngĭ Rómã kã drĭ ĩyĭ tĭ nyããnyã sĭ. ĩtĭ rĭ, Fésitõ drĭ Póõlõ yĭ gãñĭmã lé 'bã ùrũkã 'bã yĭ bê fĕzó drĭ-'bã ãzã zĭlĭ Yũlĭyã* rĭ drĭgã trólé nĭ'á ãjĭlã ĩyĭ 'bãdrĭ ĩtãlĭyã rĭ 'álã jãrĭbã Rómã rĭ 'álã. Yũlĭyã 'dĭ lĕ tã-drĭ trá ãmã* drĭ nĭlĭ Póõlõ yĭ bê. ² Bê trá ĩtĭ rĭ, gólã drĭ õjĭlã ùrũkã 'bã yĭ Ādrãmitĭ lésĭ gólĭyĭ lĕ 'bã nĭlĭ kólõngbõ ãndrĕ ĩyĭkã sĭ jãrĭbã ùrũkã 'bã yĭ 'á 'bãdrĭ Ásĭyã kã rĭ 'álã rĭ 'bã yĭ ùsúzõ. Gõ'dá nĩngã sĭ rĭ, Yũlĭyã drĭ tã 'bãzó ãmã

* ^{27:1} 27.1 Yũlĭyã Õjĭlã rĭ 'dĭ rĭ'á drĭ-'bã 'ĭ ãjú 'bũ 'bã ùrũkã 'bã yĭ zĭlĭ kĭ'á nĭ rĭ, ãjú 'bũ 'bã kúmú ạngĭ kã ró rĭ 'bã yĭ drĭlĭ rĭ ĩ'dĭ. * ^{27:1} 27.1 Āmã 'dĭ Lúkã yĭ ĩ'dĭ krĭstõ 'bã ãzã 'bã yĭ bê.

drí ngázó filí kólóngbō ândrê gólíyíkâ 'dĩ 'á nílí Ásíyā 'álâ. Gõ'dá 'dĩ rî, Ārisítarókô* bê rí'á âmá bè. Tólâ sî, âmâ drí lậvúzó kólóngbō ândrê rî 'dĩ sî 'bặdrị 'dĩ 'ásí.

³ Ítí drịzō âzâ rî sî, âmâ drí cāzō jặrịbặ Sídônā rî 'álâ. Yũlịyặ rí'á ỏjílả tặndỉ 'ỉ Póolỗ drí. Drễ âmâ drí â'dózó Sídônā 'álâ rî, gólả âyê Póolỗ trá âfólê kólóngbō 'dĩ 'ásí nỉ'á âzỉ-âzỉ lả yỉ lỏmỉlỉ tólả, tầlả gólỉyỉ ỏfễ rỏ bê ngá gólả drí lểlể rỉ 'bả yỉ gólả drí. ⁴ Gõ'dá nỉngả sỉ, âmâ drí ngázó Sídônā rỉ âyélé kólóngbō ândrê ảlỏlả 'dỉ sỉ, gỏ'dả âmâ drí rỉzỏ ỉlỉ-sỉ ảnyả trỏlẻ 'ỉdỉ, nỉzỏ sỉsỉ 'álả. Nỉngả sỉ, ỉcả trá âmâ drí vỏ ndrázỏ gỏlẻ drỉ-lỉjỉ drỉ 'álả rỏ ảnyỉ ảkỉrỉ ảngỉ Sặyỉpảrảsỉ kả 'dễ 'bả vỏ tặndỉ 'ả ỉlỉ drỉ sỉzỏ ỏnỉjỉ rỏ kỏ rỉ 'álả rỏ. ⁵ Gỏ'dả tólả sỉ rỉ, âmâ drỉ ngázỏ nỉlỉ lỉmvủ ândrê zỉlỉ Mễdỉtẻrẻnỉ rỉ 'dỉ ítỏ 'ả lả 'ásỉ lậvủlỉ 'bặdrị gólỉyỉ Sỉlỉsỉyả kả gỏ'dả Pảmbỉlỉyả bê rỉ 'ásỉ. Gỏ'dả nỉngả sỉ, âmâ drỉ ngázỏ cầlẻ jặrịbặ zỉlỉ Mỉrả 'bặdrị gólả Lỉsỉyả rỉ 'ả rỉ 'álả. ⁶ Gỏ'dả Mỉrả 'ả tólả rỉ, Yũlịyặ drỉ ỏjílả ừrủkặ 'bả yỉ ừsúzỏ jặrịbặ ảlẻkẻzặndỉrỉyả kả rỉ lẻsỉ nỉ'ả ỉyỉ kỏpả kólóngbō* ândrê sỉ Ỉtầlỉyả 'álả. Ítỉ rỉ, Yũlịyặ drỉ tầ lẻzỏ âmâ drỉ nỉzỏ kólóngbō rỉ ảlẻkẻzặndỉrỉyả lẻ 'bả kả 'dỉ sỉ Ỉtầlỉyả 'álả.

⁷ Gỏ'dả âmâ drỉ ngázỏ lậvủlỉ tólả sỉ kólóngbō rỉ 'dỉ sỉ. Gỏ'dả â'dỏ trá ândrê-ỏnỉjỉ rỏ âmâ drỉ, âmâ trá kặgủmặặ cỉrỉ drỉ. Tầ 'dỉ tầsỉ rỉ, âmâ drỉ ỉcázỏ nỉlỉ mầnỉsỉ ảtặ 'ảlả lậỏ ảmbả sỉ kặyỉ dủủ sỉ, tẻ âmâ drỉ cāzỏ ảnyỉ jặrịbặ zỉlỉ Kỉnỉdỏ rỉ rủ. 'Dỉ vỏsỉ, kặgủmặặ 'dỉ 'bầả âmâ kỏ nỉlỉ sỉsỉ 'álả. Ítỉ rỉ, âmâ drỉ ngázỏ vỏ jầlẻ lậvủzỏ jặrịbặ zỉlỉ Sầlầmỏnầ ảkỉrỉ ândrê Kẻrẻtẻ rỉ 'ả rỉ rủ sỉ. Gỏ'dả nỉngả sỉ, âmâ drỉ nỉzỏ zầả gỏlẻ drỉ-lỉjỉ drỉ ảkỉrỉ 'dỉ kả rỉ lẻsỉ. ⁸ Mả rỉ trá zầả nỉlỉ lậỏ

* 27:2 27.2 Ārisítarókô 'Dỉ rỉ'ả Tễsầlỏnỉkả lẻ 'bả 'ỉ 'bặdrị Mễkẻdỏnỉyả kả rỉ lẻsỉ. Gólả rỉ'ả kỏpả gólỉyỉ lậmủ-ảzỉ 'ỉ.

* 27:6 27.6 Kólóngbō 'dỉ 'ẻ trá nỉlỉ ảdrủgủ trỏlẻ ảjỉlỉ Rỏmả 'álả.

ândrê sî ãnyî gólê lĩmvũ tĩ 'álâ ró kǎgũmǎǎ rĩ 'dĩ drĩ sĩ, gõ'dá té ãmâ drĩ âcázó vò gólâ rĩzó kǎlóngbõ vò ndrêlé 'á lâ dódó rĩ 'á ãnyî jǎrĩbǎ Láséyā rĩ rú.

⁹ Gõ'dá ãmâ drĩ rĩzó vò rĩ 'dĩ 'á kǎyĩ dũũ sĩ. Gõ'dá kǎyĩ ǎngĩ òjĩlǎ Yúdǎ yĩ kǎ drĩ rĩzó 'álé 'á'í ró rĩ âcá trá. 'Dĩ rĩ'á kǎyĩ gólâ lĩmvũ ândrê drĩ rĩzó â'dólé ònjĩ lâ ró kǎlóngbõ drĩ lâvũzó 'á lâ sĩ kò rĩ rĩ'dĩ.* Â'dô bê trá itĩ rĩ, Póólõ drĩ ngǎzó drĩ-mbĩlí sǎlé òjĩlǎ ndrĩ gólĩyĩ â'dó 'bá bê kǎlóngbõ 'á rĩ 'bá yĩ lĩfĩ. Gõ'dá gólâ kĩ gólĩyĩ drĩ rĩ, ¹⁰ “Ānĩ òjĩlǎ nô 'bá yĩ, má nĩ trá kĩ nĩ rĩ, òzõ mã òngǎ trá vò nô âyéle ngbǎangbânõ rĩ, âcĩ ãmákâ 'ě'á tǎlâ rĩ â'dô 'bǎ'á lâŋõ ǎngĩ ró ãmâ drĩ. Ngǎ gólĩyĩ kǎlóngbõ nô drĩ njĩlí rĩ 'bá yĩ â'dô rũ ìzǎ'á, gõ'dá kǎlóngbõ â'dô rũ ìzǎ'á, gõ'dá ãmâ ũrũkǎ 'bá yĩ â'dô kpá òdrǎ'á vólé.” ¹¹⁻¹² Gõ'dá kpálé tǎ Póólõ drĩ âtálé trá 'dĩ 'bá yĩ kǎtĩ rĩ, kǎlóngbõ lĩpĩ gõ'dá ǎgõ gólâ pĩ 'bá lâ ró rĩ bê lǎé ìyĩ tǎ Póólõ kǎ âtálé 'dĩ 'bá yĩ kò'dáwá. Gólĩyĩ gõ'dá ngǎ 'ě 'bá kǎlóngbõ 'á rĩ 'bá yĩ bê ìsũ ìyĩ kĩ, vò kǎlóngbõ drĩ rĩzó âdréle tólâ 'dĩ ǎǎ'dó kò tǎndĩ ró gólĩyĩ drĩ rĩzó 'á lâ kǎyĩ gólĩyĩ kǎgũmǎǎ ònjĩ 'dĩ 'bá yĩ kǎ sĩ ndrĩ. Gõ'dá â'dô bê trá itĩ rĩ, òjĩlǎ dũũ lǎ ìyĩ trá nĩlí ìyĩ tólâ sĩ kǎlóngbõ rĩ 'dĩ sĩ. Gõ'dá kǎlóngbõ rĩ 'dĩ lĩpĩ lâ gõ'dá pĩ 'bá lâ bê drĩ tǎ sǎzó Yũlíyǎ 'á kĩ, rĩ'á tǎndĩ ró kǎlóngbõ 'dĩ drĩ âcĩ ìtǎzó kpá ó'dĩ nĩlí ǎtĩ 'álâ. Nĩngǎ sĩ, Yũlíyǎ ârí úlí Póólõ kǎ 'dĩ kò. Gólâ lǎ tǎ-drĩ trá gólĩyĩ drĩ ùjũlí nĩlí cǎlé Fõnĩkĩsĩ 'álâ, tǎlâ gólĩyĩ ìcǎ ró bê rĩlí tólâ kǎlóngbõ 'dĩ bê párá gólĩyĩ kǎgũmǎǎ 'dĩ kǎ 'dĩ 'bá yĩ sĩ. Fõnĩkĩsĩ 'dĩ rĩ'á kpá vò ǎzǎ gólâ kǎlóngbõ drĩ rĩzó âdréle 'á lâ lâŋõ ǎkó rĩ rĩ'dĩ 'bǎdrĩ Kǎrétě rĩ 'á gólê lânjĩ drĩ lésĩ ró.

Tã Póólõ yĩ drĩ lâŋõ úsúzó kǎgũmǎǎ ândrê drĩ sĩ rĩ

* ^{27:9 27:9} Kǎgũmǎǎ ònjĩ tětě bê rĩ'á párá nǎ 'ě 'bá ânĩlí rĩ 'bá yĩ 'á.

¹³ Nĩngá sī, kãgũmãã drí ngãzó rĩ'á vīlĩ cé mǎnĩsĩ drĩ-lĩjĩ drĩ lésĩ ró. Tã 'dĩ tāsĩ rĩ, ɔjĩlã kɔlɔngbɔ kã 'dĩ 'bá yĩ drĩ tã ĩsũzó kĩ, mǎ ɔngá ró nĩlĩ Fɔnĩkĩsĩ 'álã. Ītĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ ngãzó âdĩ sĩ pãtrākã lãnjĩ-lãnjĩ ró ĩtĩ kɔlɔngbɔ drĩ rĩzó âdrélé rú lâ rĩ âsélé bãgó lâ sĩ lɔgólé kɔlɔngbɔ 'álã, tãlã kɔlɔngbɔ ɔnĩ ró bê. Gõ'dá nĩngá sĩ, ãmã drĩ vɔ rĩ 'dĩ âyézó nĩzó âtĩ 'álã zãã ãnyĩ ãnyĩ gólé lĩmvũ tĩ 'álã ró. ¹⁴ Gõ'dá 'wãã kãgũmãã* drĩ ngãzó vīlĩ ɔnjĩ lâ ró ĩvĩ lésĩ ró vījĩ vījĩ. ¹⁵ Drĩlã vĩzó kɔlɔngbɔ ãmã bê yĩ 'á 'dĩ rú mbârākã ɔnjĩ sĩ gõ'dá kɔlɔngbɔ ĩyalé kãndã-kãndã. Tã 'dĩ tāsĩ rĩ, mǎ ĩcã kô nĩlĩ sĩsĩ 'álã. Gõ'dá bê ĩtĩ rĩ, ãmã drĩ gbɔ kɔlɔngbɔ âyézó kãgũmãã 'dĩ drĩ zělé nĩzó gólé ĩ'dĩ bê lâ ĩlĩ sĩ drĩlã rĩzó vīlĩ gólé 'álã rĩ drĩjĩ.

¹⁶ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, ãmã drĩ cãzó ãnyĩ ãkĩrĩ zĩlĩ Kódã rĩ rú, tãlã â'bálé fĩnyáwá cãcã ró ãmã ngá lésĩ kãgũmãã 'dĩ drĩ sĩ. Nĩngá sĩ, ãmã drĩ rú cẽzó tákányĩ kɔlɔngbɔ fĩnyáwá gólã 'ĩlĩ kɔlɔngbɔ ândrê ãmã bê 'dĩ ũgúlĩ rĩ âsélé. ¹⁷ Nĩngá sĩ, ãmã drĩ ĩcãzó kɔlɔngbɔ mvá rĩ 'dĩ ĩngálé cú kɔlɔngbɔ ândrê 'dĩ 'á, tãlã ɔzó kô lêté dĩnyĩ lĩmvũ 'á. Gõ'dá ɔjĩlã kɔlɔngbɔ ândrê 'dĩ 'á rĩ 'bá yĩ ũrũkã lâ yĩ drĩ ĩyĩkã gbúrũdiyã âtrɔzó ĩ'dĩ kɔlɔngbɔ ândrê 'dĩ rú'bã lâ gɔzó ɔmbélé njĩrĩ-njĩrĩ, tãlã 'bãlã â'dólé gágã. Gõ'dá gólĩyĩ kpá rĩ'á ũrĩ ró kĩ, kãgũmãã 'dĩ ãã'dô kpá kɔlɔngbɔ 'dĩ zěl'á ãnyĩ lĩmvũ tĩ 'bãdrĩ Líbĩyã kã sĩnyĩtã ró rɔɔ rĩ 'álã, gõ'dá kɔlɔngbɔ drĩ vólé gãzó, kãgũmãã drĩ zẽzó lâ rú ĩzálé. Tãlã gólĩyĩ lée kô tã ɔnjĩ 'dĩ drĩ rú 'élé rĩ, gólĩyĩ drĩ ngãzó ítã bí 'bãrãgã ạngĩ gólã kãgũmãã drĩ rĩ'á zělã kɔlɔngbɔ drĩ nĩzó rĩ ĩrĩlĩ dã vũdrĩ. Gõ'dá gólĩyĩ drĩ kpá âdĩ lãnjĩ-lãnjĩ kɔlɔngbɔ drĩ rĩzó âdrélé rú lâ rĩ ĩrĩzó bãgó lâ sĩ lĩmvũ 'á.

* ^{27:14} ^{27:14} Úzĩ kãgũmãã 'dĩ Yɔrɔkĩlɔ, ĩtɔ lâ kĩ, kãgũmãã gólã vĩ 'bá gólé drĩ-lĩjĩ drĩjĩ ĩtũ drĩ âfɔrẽ lésĩ rĩ. 'Dĩjĩ kãgũmãã rĩ 'bã ácálé mĩlĩ bê rĩ ĩ'dĩ.

Gõ'dá tā ǒjílã 'dĩ 'bá yĩ drĩ 'ělé 'dĩ drĩ kǒlǒngbõ 'bãzõ rĩ'á nĩlí mǎnĩsĩ ró. ¹⁸ Gõ'dá vó lâ sĩ, kǎgũmǎǎ drĩ rĩzõ zǎã rĩ'á vĩlĩ ǒnjĩ lâ ró kpá ó'dĩ lĩmvũ drĩ rũ cǎzõ kǒlǒngbõ rũ ǒnjĩ ró. Gõ'dá ítĩ kǎyĩ ǎzã rĩ sĩ rĩ, ǒjílã 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngá lǎnjĩ ũrũkã ǎmbá kǒlǒngbõ 'á rĩ 'bá yĩ lĩvũzõ lĩmvũ 'á. ¹⁹ Gõ'dá kǎyĩ ǎzã 'dĩ vósĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ kpá drĩ-ngá ngá 'ě kã ũrũkã 'bá yĩ kǒlǒngbõ kã ǎ'dúzõ lĩvũlĩ kpá lĩmvũ 'á ndrĩ. ²⁰ Nǒõ lǎṅõ ũsũ ǎmã trá rǒõ. Mǎ ndrẽ kô lâ ngbãã ítũ ì'bì'bìwǎ yĩ bẽ kǎyĩ dũũ sĩ tǎlã mũkũkũ drĩ sĩ. Ítĩ rĩ drĩ sĩ rĩ, mǎ ìcá kô nĩlã kĩ, kǒlǒngbõ rĩ nĩlí 'dĩ ǎngõ lé ró yã rĩ. Gõ'dá nĩngá sĩ, kǎgũmǎǎ íyĩkã kpá fĩ zǎã vĩ'á ǒnjĩ ró rǒõ. Gõ'dá mǎ ìsũ tã gbõ kĩ, lǎtĩ ǎzã gõ'dá kó trá yũ'dǎwǎ ǎmã drĩ ngá pǎzõ 'á lâ sĩ.

²¹ Gõ'dá vó lâ sĩ, ǒjílã kǒlǒngbõ 'dĩ 'á rĩ 'bá yĩ rĩ ìyĩ trá kǎyĩ dũũ sĩ lǒsĩ 'ělé kǒlǒngbõ 'á 'álé 'ǎlĩ ró. Kǎyĩ 'dĩ 'bá yĩ vósĩ rĩ, Póólõ drĩ ǎdrézõ gólĩyĩ ǎndrá tã ǎtálé gólĩyĩ drĩ ndrĩ kĩ, “Tĩ ìcá kó trá ǎ'dólé tǎndĩ ró ǎnĩ drĩ tã má drĩ ǎtálé trá ǎnĩ ǎndrá Kěréte 'álã rĩ ǎrízõ. Tĩ ǒzõ mǎ ǎngã drẽ kó kô Kěréte lésĩ rĩ, mǎ ìcá kô lǎṅõ nô ũsũlĩ, gõ'dá kpá ngá gólĩyĩ kǒlǒngbõ kã rĩ 'bá yĩ ìcá kô lĩvũlã lĩmvũ 'á ǎvĩlĩ. ²² Gõ'dá ngbãangbãno rĩ, má lě ǎnĩ lĩfĩ ìmbálé ǎ'dólé pĩpĩsĩlĩ ìdũ-ìdũ bẽ. Nĩ ndrẽ drẽ, ǒjílã ǎzãkã yũ'dǎwǎ ǎnĩ lǎfálé 'ásĩ 'dělé lĩmvũ 'á lĩmvũlĩ drǎlé. Gõ'dá kǒlǒngbõ ǎ'dô rũ ìzã'á cẽ nĩ. ²³ Má nĩ 'dĩ trá tã pǎtĩ ró, tǎlã Ôvãrĩ ǎmákã má drĩ rĩ'á ìnjĩlã rĩ ǎjõ mǎlǎyĩkã íyĩkã má drĩ ngǎcĩ gólã ǎwũ 'bá ǎndrõ nô sĩ tã rĩ 'dĩ ǎtálé má drĩ. ²⁴ Mǎlǎyĩkã 'dĩ kĩ má drĩ rĩ, ‘Póólõ, ní 'ě ũrĩ kô! Ôvãrĩ ǎ'dô ǎnĩ 'bã'á ǎ'dólé lédrẽ-lédrẽ ró bũũ ní drĩ té cǎzõ Rómã 'álã tã ǎnĩkã ngĩlĩ kúmũ ǎngĩ tólã nã ǎndrá ǎnĩ tĩ sĩ. Gõ'dá Ôvãrĩ rĩ 'á ǎ'dô kpá ǎ'dĩ'á ǎnĩ rũ ndrĩ, gõ'dá ǎnĩ ndrĩ ǎcĩ 'dĩ drĩ rĩ 'bá yĩ ǎ'dô 'ě'á ngá pǎlé ǒdrã lĩmvũ kã 'dĩ 'ásĩ.’ ²⁵ Ítĩ rĩ, má ǎtã ǎnĩ ǒjílã drĩ ndrĩ, 'dǒvõ nĩ rĩ fĩ ìdũ-ìdũ sĩ. Má lě tã-drĩ trá kĩ, Ôvãrĩ

â'dô âmâ pã'á ndrĩ té ĩtĩ òzõ gólâ drĩ âtálé trá má drĩ 'dĩ kâtĩ. ²⁶ Gõ'dá kãgũmãã â'dô kólóngbõ âmákâ zẽ'á âkĩrĩ âzã 'á rû ìzãlé cĩnyĩ cĩnyĩ.”

²⁷ Nĩngá sĩ, kâyĩ mũdrĩ-drĩ-lâ-ngâ-sũ âmâ drĩ ngãzó lậvũlĩ Kêrétẽ 'ásĩ rĩ vósĩ, kãgũmãã drẽ zãã kólóngbõ zẽ'á âmá bê lĩmvũ ândrê 'dĩ drĩ sĩ. Gõ'dá tólâ sĩ ã'bĩ ító 'â 'á, òjĩlã kólóngbõ kã drĩ tã ìsũzó kĩ, mã âcã trá ãnyĩ âkĩrĩ ùrũkã 'bá yĩ rú. ²⁸ ĩtĩ rĩ, gólĩyĩ drĩ ngãzó kúnĩ mvá òmbélé trá bãgõ sĩ rĩ ìrĩlĩ lĩmvũ 'á tãlã lĩmvũ fifĩ ùjũzó rú lâ. Gõ'dá gólĩyĩ âsélé bê kúnĩ mvá rĩ 'dĩ gõ'dá bãgõ òmbézó lâ 'dĩ ndrẽzó rĩ, gólĩyĩ drĩ ùsũzó lâ kĩ, lĩmvũ 'dĩ fifĩ lâ rĩ'á pá lãfálé nyã'dĩ-rĩ. Gõ'dá 'dĩ vósĩ, mã nĩ bê fĩnyáwá ãtĩ 'álã rĩ, gólĩyĩ drĩ kpã lĩmvũ fifĩ ùjũzó ó'dĩ. Gõ'dá nĩngá rĩ, gólĩyĩ drĩ fifĩ lâ ùsũzó rĩ'á cé pá lãfálé nyã'dĩ-ãlô-drĩ-lâ-ngâ-mũdrĩ. ²⁹ ĩtĩ rĩ, ùrĩ drĩ gãzó gólĩyĩ rú, tãlã kólóngbõ â'dô nĩ'á rû 'bêlé kúnĩ rú gõ'dá rû ìzãlé vólé. Nĩngá sĩ, gólĩyĩ drĩ ngãzó âdĩ sĩ pãtrãkã lãnjĩ-lãnjĩ ró ĩtĩ sũ kólóngbõ drĩ rĩzó âdrélé rú lâ 'á rĩ ìrĩlĩ bãgõ sĩ lĩmvũ 'á kólóngbõ ùgúlĩ lésĩ, tãlã kólóngbõ ããdrê ró bê nĩ âkó sĩsĩ 'álã. Gõ'dá nĩngá sĩ, gólĩyĩ ãlô-ãlô drĩ rãtãã 'ězõ ôvãrĩ ngĩngĩ ãyĩkã rĩ 'bá yĩ drĩ, tãlã võ ãhãwũ ró bê 'wãã.

³⁰ Gõ'dá òjĩlã ùrũkã gólĩyĩ kólóngbõ 'dĩ kã rĩ 'bá yĩ lẽ ãyĩ trá 'ẽ'á ãvĩlĩ kĩrĩ ró kólóngbõ 'dĩ 'ásĩ ãyĩ nyãányã pãlé. Gólĩyĩ âtrõ kólóngbõ tĩbê fĩnyáwá ró òmbélé òmbê kólóngbõ ândrê 'dĩ rú rĩ trá ìrĩlĩ lĩmvũ 'á bãgõ sĩ, gõ'dá drĩlĩyĩ ònjõ gãzó kĩ, yĩ òrĩ rĩ'á nĩlĩ âdĩ lãnjĩ-lãnjĩ kólóngbõ kã rĩ 'bá yĩ ìrĩlĩ lĩmvũ 'á sĩsĩ lésĩ ró, tãlã ò'bã ró kólóngbõ 'dĩ bê nĩ âkó. ³¹ Gõ'dá bê lé ĩtĩ rĩ, Póolõ nĩ tã gólĩyĩkã 'dĩ trá. Gõ'dá gólâ drĩ ngãzó tã lâ âtálé Yũlĩyã drĩ ãjũ 'bũ 'bá ãyĩkã 'dĩ 'bá yĩ bê kĩ nĩ rĩ, “Òzõ òjĩlã 'dĩ 'bá yĩ òrĩ kô âmá bê kólóngbõ nô 'á rĩ, mã ãcã kô â'dólé ngã pãlé òdrã 'ásĩ lĩmvũ ândrê nõ drĩ nĩngã.” ³² Gõ'dá Yũlĩyã ârĩ úlĩ 'dĩ 'bá yĩ bê

rî, drílâ tã 'bãzó ãjú 'bũ 'bá íyíkâ 'dĩ 'bá yî drí bãgó gólíyî kólóngbõ mvá 'dĩ òmbézó gágá gólâ ãmbá rî rú 'dĩ 'bá yî òmválé ngbá vólé, gõ'dá kólóngbõ mvá 'dĩ drí 'děžó.

³³ Gõ'dá nĩngá sī, vō drí 'ērē âwúlí rî sī 'dĩ, Póólō ní drí ngãzó tã 'bálé gõ'dá òjílâ gólíyî ndrĩ kólóngbõ ândrê 'á 'dĩ 'bá yî drí, ònyâ ró íyî ngá bē. Ítí rî, gólâ kí nĩ rî, “Nĩ 'è trá rĩ'á kâyî mûdrí-drĩ-lâ-ngâ-sû ândrō nô rĩ'á ngá gólíyî kólóngbõ kâ rî 'bá yî vó lâ ndrêlé rĩ'dĩ cú ítí ngá nyãnyã ãzãkã dō ãkó ãlôwálâ. ³⁴ Gõ'dá má 'bã ãnĩ drí ngá nyãnyã nyálé ândrō, ã'dô ró bē mbârâkã sölé ãnĩ rú, ãnĩ nyãnyã pãzó òdrã 'ásí. Má 'bã ãnĩ drí tã pãtĩjĩ ró kí, òjílâ ãlô drãá kô lĩmvũ nõ 'á.”

³⁵ Nĩngá sī, Póólō drí ãmbãtã* trözó gōzó ãwô-ítí 'élé Ôvãrí drí tã lâ sī òjílâ 'dĩ 'bá yî ândrá ndrĩ. Gõ'dá drílâ tĩ mvá lâ pizó gõ'dá sölé yí sılı nyálé. ³⁶ Ítí, òjílâ ndrĩ 'dĩ 'bá yî pĩpĩsılı lâ yî drí â'dízó, gõ'dá drílíyî kpá ngá nyãnyã nyãzó. ³⁷ ãmã kãkãrê ndrĩ kólóngbõ rî 'dĩ 'á rî, rĩ'á dũũ.* ³⁸ Gõ'dá nĩngá sī, ãmã ndrĩ nyálé bē ngá nyãnyã ícálé dũũ rî, òjílâ kólóngbõ 'dĩ kâ 'dĩ 'bá yî drí ngãzó ãdrúgú lâkí 'bá kólóngbõ drí rĩ'á nĩlâ rî âtrözó lûvũlĩ lĩmvũ 'á, tãlâ lãnjĩ-lãnjĩ lâ òzó kô kólóngbõ írĩ lĩmvũ zélé.

Tã gólâ kólóngbõ drí rû ìzãzó rî

³⁹ Gõ'dá ítú âfõ bē rî, òjílâ 'dĩ 'bá yî drí ìnyákú ndrěžó. Gõ'dá lé bē ítí rî, gólíyî nĩjĩ kô kí 'bãdrĩ rî 'dĩ ángò rî 'dĩ yã. Nĩngá sī, gólíyî drí vō 'ã'í gólâ sínyítã bē rî ndrěžó, âfõ trá lĩmvũ tĩ lésí ró. Ítí rî, gólíyî lē trá kólóngbõ 'bálé âdréle 'á lâ tólâ. ⁴⁰ Ítí òjílâ ùrúkâ 'bá yî kólóngbõ 'dĩ kâ drí ngãzó bãgó âdĩ lãnjĩ-lãnjĩ kólóngbõ drí rĩzó âdréle rú lâ 'á 'dĩ kâ

* ^{27:35} ^{27.35} Nõô á'dó kô ãmbãtã 'á ãmũ kâ 'í. * ^{27:37} ^{27.37} Gólíyî ndrĩ rĩ'á íyî kámã-rĩ-drĩ-lâ-ngâ-nyã'dĩ-nã-drĩ-lâ-ngâ-mûdrĩ-drĩ-lâ-njĩ-kázíyã (276), 'dĩ ãjú 'bũ 'bá yî gõ'dá ngá 'ě 'bá yî gãnímã 'bá yí bē ndrĩ.

ômválé tú tú vólé, á'dô ró bê âdî lậnjĩ-lậnjĩ ró 'dĩ 'bá yĩ drĩ âvĩzọ lịmvũ 'á. Gõ'dá ọjílǎ ǎzà 'bá yĩ ìnjĩ ìyíkà ngá kúdrǎlị kátí rĩ ìrílí lịmvũ 'á, á'dô ró bê njǎǎ kòlóngbò pịzọ ì'dí sī lâ. Gõ'dá ùrúkâ 'bá yĩ ìngâ ìyíkâ ítá bị âmbélé kòlóngbò tị lésĩ ró, tǎlâ kǎgũmǎ ọzê ró kòlóngbò 'dĩ bê gólé lịmvũ tị 'álâ ró. ⁴¹ Gõ'dá gbô nyĩ ró, kòlóngbò ândrê nõ drĩ ngǎzó nĩ'á yĩ 'bêlé ngǎrǎ sínyítá dĩ lịmvũ zélé rĩ rú tólâ. Vò lâ sísí lésĩ rĩ drĩ vólé gǎzó ngǎrǎ-ngǎrǎ gõ'dá ícá kô rú ì'wǎlé fínýáwá lâ. Gõ'dá tǎlâ lịmvũ cú rĩ'á mbârâkǎ bê rōô rĩ drĩ sī rĩ, drílâ vò lâ vólé lésĩ rĩ pịzọ còlê ôṅṅlê rō'bó-rō'bó.

⁴² Gõ'dá nĩngá sī, ǎjú 'bũ 'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ tǎ lězọ 'ězọ gǎnịmǎ 'bá ùfúlí ndrĩ, tǎlâ gólíyĩ ọzó kô lịmvũ yǎǎ fōzó lịmvũ tị 'álâ gõ'dá rǎlé 'bêlé dĩ ìyĩ drígá sī. ⁴³ Gõ'dá Yũlịyǎ rĩ gógó gólíyĩ drílí ndrĩ rĩ lěé kô Póólò drĩ drǎlé. Ítí rĩ, gólǎ lěé tǎ-drĩ kô ǎjú 'bũ 'bá drĩ gǎnịmǎ 'bá ùfúzó. Tǎ rĩ 'dĩ vò lâ 'á rĩ, gólǎ drĩ tǎ 'bǎzó gólíyĩ lịmvũ yǎ 'bá bê rĩ 'bá yĩ drĩ lówǎzó sísí lịmvũ 'á lịmvũ yǎlé fōzó lịmvũ tị 'álâ. ⁴⁴ 'Dĩ vósí, gólǎ drĩ tǎ 'bǎzó ọjílǎ lǎkí 'bá rĩ yĩ drĩ 'dězó gólíyĩ vó, gólíyĩ òmbâ ìyíkâ fê ǎlị gólíyĩ ôṅṅ 'bá kòlóngbò ândrê 'dĩ kǎ lậnjĩ 'bá kô rĩ 'bá yĩ drĩ, ícá ró bê gólíyĩ drĩ fōzó lịmvũ tị 'álâ cú ítí lěté ǎkó lịmvũ 'á. Ítí rĩ, ǎmâ drĩ tǎ 'dĩ 'ězọ tẹ ítí, gõ'dá ǎmâ drĩ ngǎzó ndrĩ fólé lịmvũ tị 'álâ rú'bá ǎ'dí sī.

28

Tã gólíyĩ Póólò drĩ 'élé ǎkírĩ Mǎlǎtǎ kǎ 'álâ rĩ 'bá yĩ

¹ Gõ'dá nĩngá sī, mǎ cǎ bê dódó lịmvũ tị 'álâ rĩ, ǎmâ drĩ 'bǎdrĩ rĩ 'dĩ nịzó ọjílǎ tólâ nǎ 'bá yĩ tị sī kĩ, ǎǎ'dô ǎkírĩ rú bê Mǎlǎtǎ rĩ ì'dí. ² Gõ'dá ọjílǎ ǎkírĩ 'dĩ kǎ rĩ'á ìyĩ ọjílǎ tǎndí ì'ǎmâ drĩ. Ôzê ítò trá rĩ'á 'dílí gõ'dá vò trá ǎ'dí ró rōô. Ítí rĩ, ọjílǎ 'dĩ 'bá yĩ drĩ ngǎzó lǎsị ícílí ǎmâ drĩ yǎlé. Gõ'dá gólíyĩ drĩ kpá ǎmâ vó ndrězó dódó ítí. ³ Nĩngá sī, Póólò drĩ

ngāzō nī'á ngá zázá â'dúlí lǎsí ró. Gō'dá gólâ 'bā ngá zázá 'dī bē lǎsí 'á rī, nyī ró, ĩnī drī áfōzō ngá zázá rī 'dī 'ásī, tǎlá ngá āmé lǎsí ká 'dī drī sī, gō'dá Póólō rī drī cīlí. Gō'dá drílâ njūzō gágá rú lâ. ⁴ Gō'dá nīngá sī, ōjílâ vō 'dī ká rī 'bá yī ndrélé bē ĩnī 'dī njū trá ĩtí Póólō rī drī rú rī, gólīyī drī rīzō tā átálé ĩyī vō 'ásī kī nī rī, “Āgō nō â'dô 'bā'á tā pǎtī rō ōjílâ úfú 'bá 'í. Gólâ pâ yī trá ōdrā ĩmvū ká rī 'ásī, gō'dá ōvārī āzâ 'bá yī gólīyī tā ōjílâ ká kī 'bá rō rī â'dô lānō fē'á gólâ drī drāzō vólé.”

⁵ Nīngá sī, Póólō drī ngāzō ĩnī 'dī ĩyálé íyī drī 'ásī lǎsí 'á. Nīngá rī, ngá āzâ ōnjí lâ 'é rú kō Póólō rī drī bē. ⁶ Gō'dá ōjílâ 'dī 'bá yī drī rīzō gólâ rī tēlé, drī lâ ōgâ rō bē, gō'dá gólâ ō'dē rō bē zālō zī āvō rō vūdrī, gō'dá gólīyī drī rīzō kpī. Ngá āzākā ōnjí lâ rō rī 'é rú gbō kó kō gólâ drī ālōwálâ. ĩtí rī, tā ĩsū gólīyīkâ Póólō rī tāsī rī drī rú jázō. Nīngá rī, gólīyī drī tā átázō kī, Póólō āâ'dô ōvārī āzâ 'í.

⁷ Anyī vō rī 'dī rú rī, 'bā ǎngí drī-'bá 'bǎdrī 'dī ká rī ká bē rī'á. Drī-'bá rī 'dī rú lâ rī'á Pūbīlīyǎ. ĩtí rī, āgō rī 'dī drī āmâ trōzō drī rī sī yí drī 'bā 'álâ kǎyī nā sī ūmú íyīkâ rō. Gólâ ndrē āmâ vó tǎndí rō ĩtí. ⁸ Gō'dá āgō rī 'dī átá lâ bē rī'á âyí'á gbārākā drī 'á lǎzé bē gō'dá kpá ě'dē bē rōō. Gō'dá Póólō ârī tā rī 'dī bē rī, drílâ ngāzō nīlí filí jō āgō rī 'dī ká 'álâ, gō'dá íyī drī 'bálé gólâ rú rǎtáā 'ézō Ōvārī rī ĩjízō gólâ rī ĩngálé ngá lǎzé rī 'dī 'ásī. Gō'dá ngá lǎzé āgō 'dī ká drī rú ndézō. ⁹ Gō'dá tǎlá tā rī 'dī tāsī rī, ngá lǎzé 'bá āzâ 'bá yī ndrī ākírī 'dī 'á rī 'bá yī drī ngāzō ânīlí ĩyī Póólō ngálâ. Gō'dá ĩtí rī, Póólō drī gólīyī êdézō ngá lǎzé íyīkâ rī 'bá yī 'ásī. ¹⁰ Gō'dá nīngá sī rī, āmâ drē zāā rī'á Málátâ 'á tólâ rī, ōjílâ 'dī 'bá yī drī drī-ngá fēzō āmâ drī dūū, āwō-ĩtí 'ézō āmâ drī rōō. Gō'dá 'dī vósī rī, kǎyī āmâ drī 'ézō vō 'dī âyéle rī sī, gólīyī drī kpá ngāzō ngá gólīyī āmâ drī lélé âcí tōzō rī 'bá yī âfēlé āmâ drī.

Tã cãcã Póólõ yí kã Rómã 'álâ rî tãsî rî

¹¹ Nĩngá sî, ãmã drí rĩzó Málátã 'álâ párá nã. 'Dĩ vósî, ãmã drí òjílã ĀĪĕkĕzãndĩrĩyã kã ũrúkã 'bá yî gólĩyî rî 'bá trá Málátã 'álâ párá kãgũmãđĩ ònjí kã 'dĩ 'bá yî sî rî 'bá yî ũsúzó. Gólĩyî trá 'ě'á ngãlé nĩlí Ītálĩyã 'álâ kólóngbõ* ãndrê ĩyíkã sî. ¹² Ītí rî, ãmã drí nĩzó kólóngbõ rî 'dĩ sî cãlé jãrĩbã zĩlí Sĩrãkósã rî 'álâ. Gõ'dá ãmã drí rĩzó tólã kãyî nã. ¹³ Nĩngá sî, ãmã drí ngãzó gõ'dá nĩlí kólóngbõ sî jãrĩbã zĩlí Rĕgĩyã rî 'á 'bãdrĩ Ītálĩyã kã rî 'álâ. Gõ'dá kãyî ãzã rî sî rî, kãgũmãđĩ drí ngãzó rĩ'á vĩlí tãndí ró ãmã ũgúlĩ lésĩ ró kólóngbõ zĕlé 'wãã'wã ró. Gõ'dá ãmã drí ngãzó cãlé jãrĩbã zĩlí Põtĕyólĩ rî 'á kãyî rĩ gólã ãmã drí ãngãzó Rĕgĩyã lésĩ rî sî. ¹⁴ Gõ'dá jãrĩbã rî 'dĩ 'á rî, ãmã drí tã lĕ 'bá Yĕsũ 'á rî ãzã 'bá yî ũsúzó. Nĩngá rî, gólĩyî drí ãmã trõzó rĩlí ĩyí bĕ ĩyí drí 'bã 'álâ kãyî njĩ-drĩ-lã-rĩ sî. Gõ'dá vó lâ sî rî, ãmã drí ngãzó tólã sî nĩlí pá sî Rómã 'álâ.

¹⁵ Gõ'dá òjílã kãñĩsã kã Rómã 'álâ rî 'bá yî ãrĩ bĕ ĩyí tã kĩ, ãmã ãã'dô bí ãnĩ'á rî, gólĩyî drí ngãzó ãnĩlí ãmã ũsúlĩ lãtĩ drĩ. ũrúkã 'bá yî ũsũ ãmã võ ngã lãzĩ kã Āpĩyã kã rî 'á. Gõ'dá ãzã 'bá yî ũsũ ãmã võ gólã rĩ'á zĩlã “ 'Jó-nã-ũmũ-kã-rĩ-'bá-yĩ” ' 'álâ. Gólĩyî ãnĩ ãmã lãgúlĩ gõ'dá ãmã drĩlí Rómã 'álâ. Gõ'dá Póólõ ndrê òjílã rî 'dĩ 'bá yî bĕ rî, mbãrãkã drí fĩzó gólã 'á. Gõ'dá gólã drí ãwô-ĩtĩ 'ĕzó Ôvãrĩ drí tãlã gólĩyî tãsî.

¹⁶ Gõ'dá mã cã bĕ Rómã 'álâ rî, drĩ-'bá gãñĩmã kã drĩ gãñĩmã 'bá ãzã 'bá yî trõzó 'bãlé gãñĩmã 'á, gõ'dá gólã drí Póólõ rî ãyézó rĩlí jó ãzã 'á lómígówã ãzã bĕ ãlõ gólã rî vó ndrĕlé, tãlã gólã òzó kô rãã.

Tã gólã Póólõ drí tã Yĕsũ kã ãtãzó òjílã Yúdã yí kã drí Rómã 'álâ rî

* 28:11 28.11 Kólóngbõ 'dĩ úzĩ rú lâ “ 'Ôvãrĩ-gólĩyĩ-rĩ-'bã-lãtĩ-ró””” rî.

17 Gõ'dá kâyî nâ Póolô rî cãcã Rómã 'álâ rî volé drĭ 'ásĭ rĭ, gólâ drĭ ngázó drĭ-'bá õjĭlã Yúdã yí kâ rĭ kâ gólĭyĭ à'dó 'bá tólâ rĭ 'bá yĭ âzĭlĭ ânĭlĭ yí ngálâ. Ítĭ rĭ, gólĭyĭ drĭ ânĭzó gólâ rĭ ùsúlĭ. Gõ'dá nĭngá sĭ, drĭlâ tã âtázó gólĭyĭ drĭ kĭ, “Ámâ âdrúpĭ yĭ, má âzĭ ânĭ ânĭlĭ má ngálâ, tãlâ má ngĭ ró bê tã ámakâ ânĭ drĭ. Má 'é ngá âzâ õnjĭ lâ ró kô õjĭlã ámakâ Yúdã yí kâ rĭ 'bá yĭ drĭ. Gõ'dá má îzãã lâ 'bí âmâ â'bĭyã yí kâ rĭ kô. Ā'dô kpálé ítĭ rĭ, õjĭlã Yĕrôsãlémã kâ rû mâ trá gõ'dá fĕlé drĭ-'bá Rómã kâ rĭ 'bá yĭ drĭgã. 18 Gõ'dá drĭ-'bá Rómã kâ 'dĭ 'bá yĭ ndrê tã ámakâ bê rĭ, gólĭyĭ ĩsũ tã trá kĭ nĭ rĭ, má õ'é tã õnjĭ âzãkã kô gólâ lâñõ fĕzó má drĭ tã lâ 'á rĭ. Bê trá ítĭ rĭ, gólĭyĭ lĕ trá âmâ ĩnjĭlĭ volé gãñímã 'ásĭ. 19 Gõ'dá drĭ-'bá ámakâ Yúdã yí kâ Yĕrôsãlémã 'álâ rĭ 'bá yĭ gã ĩyĭ trá dó kĭ nĭ rĭ, ĩĭnjĭ mâ kô'dáwã volé gãñímã 'ásĭ. Tãlã tã rĭ 'dĭ tãsĭ rĭ, tã ãlô má drĭ ĩcálé trá 'ĕlã âmâ pãzô rĭ rĭ'á kúmú ãngĭ Rómã kâ rĭ ĩjĭlĭ ĩ'dĭ tã ámakâ kĭlĭ. Gõ'dá má lĕé kô tã âtálé õjĭlã âmâ nyãányã kâ Yúdã yí kâ rĭ 'bá yĭ rú gólâ ândrá. 20 Tãlã tã rĭ 'dĭ 'bá yĭ tãsĭ rĭ, má âzĭ ânĭ ânĭlĭ má ngálâ nõ úlĭ ámakâ rĭ 'bá yĭ ârĭlĭ. Mĭ ndrê drĕ, óombê mâ trá nyãrĭ nõ sĭ, tãlã 'díyĭ pã 'bá gólâ õjĭlã Yúdã yí kâ drĭ ndrĭ ĩĭfĭ 'bãzó gólâ rĭ âcã-âcã vó rĭ tãsĭ.”

21 Nĭngá sĭ rĭ, õjĭlã Yúdã yí kâ 'dĭ 'bá yĭ drĭ tã-drĭ lôgõzó gólâ drĭ kĭ nĭ rĭ, “Mã ùsú wãrãgã âzãkã gólâ õjĭlã ámakâ Yúdã yí kâ drĭ âjólé ânĭ tãsĭ rĭ kô, gõ'dá kpã õjĭlã gólĭyĭ âcã 'bá trá Yũdáyã lésĭ rĭ âtã tã ní rú õnjĭ ró kô. 22 Gõ'dá mã nĭ trá kĭ, 'bãdrĭ âmbã nõ 'bá yĭ 'ásĭ õjĭlã âtã tã õnjĭ trá ânĭ gólĭyĭ 'dĕ 'bá trá Yĕsũ vó rĭ 'bá yĭ rú. Gõ'dá ítĭ rĭ, mã lĕ trá tã ĩsũ-ĩsũ ânĭkã ârĭlĭ tã Yĕsũ kâ rĭ tãsĭ âmã bĭ sĭ.”

23 Nĭngá sĭ rĭ, drĭ-'bá 'dĭ 'bá yĭ drĭ kâyĭ 'bãzó ĩyĭ drĭ rû ê'bézó 'á lâ Póolô yí bê. Gõ'dá kâyĭ rû ê'bê 'dĭ kâ sĭ rĭ, õjĭlã Yúdã yí kâ dũu drĭ ânĭzó ĩyĭ vó gólâ Póolô drĭ rĭzó rĭlĭ rĭ 'á. Gõ'dá ĩtôlé cĭjĭnó rĭ lésĭ cãlé búũũ ngãcĭ 'á, Póolô ngĭ

tã âti-âti tãndí lâtî gólâ ôjílã drí rızó kũmũ Ôvârí kâ zêlé Yésũ 'ásĩ rî tãsí rî trá gólíyî drí. Gólâ âta trá gólíyî drí kí nĩ rî, “Yésũ ĩ'dĩ 'díyî pã 'bá gólâ Ôvârí drí tã lâ 'bálé trá ájólé rî.” Gólâ âta 'dĩ tã gólâ Músã yî tã ângũ 'bá yî bê drí îgĩlí trá ãkũ ró ãkũ ró nã sĩ 'díyî pã 'bá rî tãsí rî ngĩngĩ lâ sĩ.
²⁴ Gõ'dá nĩngá rî, ôjílã Yúdã yî kâ 'dĩ 'bá yî ũrũkã lâ yî drí tã lězó úlí Póólõ kâ 'dĩ 'bá yî 'á, gõ'dá ũrũkã 'bá yî lěé kô.
²⁵ Ītĩ, gólíyî bê trá njãã 'ě'á ĩyî Póólõ rî âyéélé rî, gólíyî lěé tã-drĩ kô ãlõ úlí 'dĩ 'bá yî 'á ĩyî lãfálé 'ásĩ. Gõ'dá ĩtĩ rî, Póólõ drí tã ãdũkũ nô âtázó gólíyî gã 'bá dó tã Ôvârí kâ 'dĩ ârĩlí 'dĩ 'bá yî drí kí, “Pãtĩ rî, má âta tã ânĩ drí, nĩ gã tã Ôvârí kâ kô dó. Nĩ 'ê tã õzõ ânĩ ă'bíyã yî drí 'êlé rî tí kô, tãlã Líndrí Tãndí Ôvârí kâ âta úlí trá gólíyî tãsí tã ângũ 'bá Īsáyã sĩlĩ ãkũ ró ãkũ ró kí nĩ rî,

²⁶ ‘Nĩ ngã gõ'dá ní nĩ ró ôjílã áníkã Yúdã yî kâ 'dĩ 'bá yî ngálã, gõ'dá ní âta ró tã gólíyî drí kí,
 “Nĩ rî úlí má drí âtálé rî ârĩlí, gõ'dá nĩ ĩcá kô tã ífĩ lâ nĩlĩ!
 Nĩ rî ngã ndrêlé, gõ'dá nĩ ndrê ngã má drí rĩ'á 'êlã rî kô!”

²⁷ Nĩ âta tã gólíyî drí ĩtĩ, tãlã gólíyî drĩ rĩ'á âmbã-âmbã ró tã ámakã rî drí fĩzó 'á lâ.

Gõ'dá gólíyî jã ĩyî bí kpá trá vólé gõ'dá kpá lĩfĩ âmbézó gãgã.

Tĩ õzõ ã'dô kó kô ĩtĩ rî, tí gólíyî â'dô ĩcá'á pãtĩ tã ámakã ndrêlé ĩyî lĩfĩ sĩ nĩzó lâ,
 gõ'dá úlí ámakã ârĩlí ĩyî bí sĩ tã ífĩ lâ nĩzó.

Tĩ tã âti-âti ámakã â'dô fĩ'á gólíyî drĩ,
 tãlã gólíyî âãdĩ ró drĩ tã õnjĩ 'ásĩ âgõzó má ngálã.

Ītĩ rî, má â'dô gólíyî êdé'á â'dólé dódó.’ ”

²⁸⁻²⁹ Gõ'dá nĩngá sī, Póólō âtâ tã kpá òjílã àmbâ-àmbâ Yúdã yí kâ 'dĩ 'bá yí drí kī, “Má lě ãnĩ drí nĩlã kī, Ôvârí âfě tã âtĩ-âtĩ tãndĩ lãtĩ lédrě-lédrě kâ kâ nō trá òjílã gólĩyĩ â'dó 'bá kô òjílã Yúdã yí kâ ró rĩ 'bá yí drí. Gólĩyĩ â'dô tã âtĩ-âtĩ rĩ 'dĩ ârĩ'á nĩ, tãlã gólĩyĩ òlě ró tã bê 'á lã.” Nĩngá sī rĩ, òjílã Yúdã yí kâ 'dĩ 'bá yí drí ngãzó nĩlĩ ãyĩ Póólō rĩ âyéle.

³⁰ Gõ'dá nĩngá sī, Póólō drí rĩzó Rómã 'álã ndrô rĩ jó rĩzó rĩlĩ 'á lã âdĩ sī rĩ 'á. Gólã rĩ zãã rĩlĩ tãndĩ ró òjílã gólĩyĩ rĩ 'bá rĩ'á gólã rĩ lômĩlĩ tólã rĩ 'bá yí bê. ³¹ Gólã rĩ trá rĩ'á tã ngĩlĩ gólĩyĩ drí tã âtĩ-âtĩ tãndĩ lãtĩ òjílã drí rĩzó kũmũ Ôvârí kâ zělé rĩ tãsĩ. Gólã ãmbâ gólĩyĩ trá tã Kúmú Yésũ Krístô rĩ tãsĩ rĩ 'bá yí sī. Gõ'dá gólã ãcã trá tã âtĩ-âtĩ 'dĩ âtálé òjílã gólĩyĩ ndrĩ ãnĩ 'bá gólã ngálã rĩ 'bá yí drí cú ãtĩ ãrĩ ãkó, tãlã tólã rĩ, ófěé lãṅô kô drĩlã tã âtĩ-âtĩ 'dĩ tãsĩ. Ĩ'dĩ 'dĩ.

Tã-drĩ Lěě Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tã-drĩ Lěě Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 2 Jun 2022

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354